Consell Municipal de Benestar Social 2005-2010

Propostes dels grups de treball

Ajuntament de Barcelona
Acció Social i Ciutadania

Índex

Acció comunitària 5
Dona 31
Drogodependències 65
Famílies 91
Gent gran 125
Infància 163
Pobresa 205
Salut 235
Institut Municipal de Persones amb Discapacitat 271

Grup de treball

Acció comunitària

Recull de propostes al Consell Municipal de Benestar Social 2005-2010

2005-2006

Grup de treball sobre ACCIÓ COMUNITÀRIA

Composició del grup

Coordinador

Sr. Ismael Blanco i Fillola, expert

Secretaria tècnica

Sra. Pilar Solanes i Salse, secretària
Sra. Carles Gil i Miquel, secretari adjunt

Participants

Representants de les entitats membres del Consell

Sr. Óscar Benítez i Bernal, Grup Municipal PSC
Sra. Núria Codern i Bové, Creu Roja a Barcelona
Sra. Eva Fernández i Lamelas, Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona
Sr. Agustí Gómez i Miranda, UGT
Sr. Antoni Latres i Sallent, Grup Municipal CiU
Sra. Montserrat Palanques i Guash, Federació Catalana de Voluntariat Social
Sr. Josep M. Suelves, Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya
Sra. Teresa Visa i Pérez, Associació per a les Nacions Unides a Espanya
Sra. Marta Zaragoza, Càritas Diocesana de Barcelona

Tècnics i tècniques municipals

Sra. Merche Alvira i Latorre, Direcció de Participació Social, Sector de Serveis Personals
Sra. Carme de Dios Díaz, districte Gràcia, Divisió Serveis Personals
Sra. Lourdes Egea i Soldevila, Agència de Salut Pública de Barcelona
Sra. Mercè González i Esteve, Direcció de Joventut, Sector de Serveis Personals
Sr. Aleix Ripoll i Millet, Direcció de Benestar Social, Sector de Serveis Personals
Sra. Maria Sebastià i Borràs, districte Sants-Montjuïc, Divisió Serveis Personals

Representants d'altres entitats

Sr. Josep M. Armengou i Iglesias, expert en salut pública
Sr. Xavi Campos, Col·legi d'Educadores i Educadors Socials de Catalunya
Sra. Loli Castilleja, Cooperativa Estratègies Transformació Comunitària Sostenible
Sra. Eva Erill i Mascaró, Programa Treball Comunitari i Interculturalitat, Diputació de Barcelona
Sra. M. Rosa Lunas i Masnou, Associació Catalana de Familiars, Usuaris, Col·laboradors Geriàtrics
Sr. Joel Martí, Facultat de Sociologia, Universitat Autònoma de Barcelona
Sr. Artur Parcerisa i Aran, Departament Didàctica i Organització Educativa, Universitat de Barcelona
Sra. Felisa Pérez i Anton, Associació Benestar i Desenvolupament
Sr. Josep Lluís Rueda i Latasa, Coordinadora Nacional de Jubilats i Pensionistes de Catalunya
Sr. Tomeu Vidal i Moranta, Departament Psicologia Social, Universitat de Barcelona

2005-2006

Invitats i invitades per a temes específics

Sr. Josemi Benítez, Nou Barris Acull, districte Nou Barris
Sr. Albert Benito, Divisió Serveis Personals, districte Nou Barris, Ajuntament de Barcelona
Sra. Sira Bernaus, Pla Comunitari Poble Sec, districte Sants Montjuïc
Im. Sr. Ricard Gomà i Carmona, regidor ponent de Benestar Social i President del Consell Municipal de Benestar Social
Sr. Jordi Jové, Pla Integral del Casc Antic, districte Ciutat Vella
Sra. Sara Martorell, Pla Integral del Casc Antic, districte Ciutat Vella
Sra. Elena Mas i Viale, Divisió Serveis Personals, districte Sants-Montjuïc
Sra. Maria Sebastià i Borràs, Divisió Serveis Personals, districte Sants-Montjuïc

* * *

Objectius del curs

A l'inici del curs, es va plantejar l'assoliment de dos objectius:

- Primer, contribuir al disseny de la Primera Jornada d'Acció Comunitària, impulsada per la Regidoria de Benestar Social de l'Ajuntament de Barcelona, i que se celebrarà, previsiblement, en l'últim trimestre de 2006.
- Segon, continuar la reflexió iniciada el curs passat sobre les potencialitats i les limitacions de l'acció comunitària com a estratègia d'abordatge de diferents aspectes de la realitat urbana. Concretament, el grup d'Acció Comunitària s'ha preguntat pel valor afegit que pot comportar l'acció comunitària per millorar i enriquir les relacions de convivència en els barris entre generacions i entre cultures diverses.

Durant el curs, s'han anat veient diferents experiències de treball comunitari a la ciutat, majoritàriament plans comunitaris. Aquestes sessions han servit per conèixer aspectes com els orígens d'aquests processos, els seus principals projectes, les seves estructures organitzatives i metodologies de treball... També s'han extret algunes idees sobre com o fins a quin punt aquestes experiències d'acció comunitària han incorporat les perspectives generacional i intercultural en els seus diagnòstics, en les seves línies estratègiques, en les seves activitats específiques... Quines oportunitats ha presentat l'acció comunitària per treballar aquestes perspectives, quines limitacions o obstacles s'han hagut d'enfrontar...

L'agenda de treball

Així, doncs, durant aquest curs s'han realitzat les següents sessions:

27 d'octubre de 2005. S'inicia el curs discutint els objectius, el tema, les preguntes, l'enfocament i el tipus de sessions que es faran.

14 de desembre de 2005. Es convida la Sra. Sara Martorell i el Sr. Jordi Bové, tècnics del Pla integral del casc antic (PICA) perquè presentin la seva experiència de treball comunitari.

26 de gener de 2006. Es convida el Sr. Josemi Benítez, tècnic dinamitzador de la xarxa 9Barris Acull perquè expliqui aquesta experiència de promoció de la convivència intercultural.

2005-2006

8 de febrer de 2006. La Sra. Sira Bernaus, tècnica del Pla comunitari del Poble Sec, i Maria Sebastià, tècnica de la divisió de Serveis Personals del districte Sants-Montjuïc, expliquen l'experiència del Pla comunitari del Poble Sec.

19 d'abril de 2006. Es convida els senyors i senyores Rubén Fernández i Carme de la Madrid, tècnics comunitaris; Sílvia Madrinya, veïna, membre de l'AMPA i del Grup de Dones de l'AV de Roquetes; Glòria Muriente, treballadora social del CAP Roquetes, i Marcela Iturriaga, veïna i membre de l'AV, perquè ens expliquin els orígens i els projectes del Pla comunitari de Roquetes.

31 de maig de 2006. El Sr. Aleix Ripoll, tècnic de Serveis Personals de l'Ajuntament de Barcelona i responsable del Marc Municipal d'Acció Comunitària, presenta una proposta de Jornada sobre Acció Comunitària a la Ciutat. La sessió permet fer-li suggeriments de cara al disseny d'aquesta jornada.

7 de juny de 2006. Tancament del curs, discussió de conclusions i elaboració de propostes.

Reflexions a l'entorn de l'acció comunitària

- Un dels grans valors afegits que comporten els plans o les accions comunitàries és la construcció de ponts de connexió, de vincles generadors de coneixement mutu, confiança, reciprocitat... entre col·lectius socials diversos. Per exemple, entre "nouvinguts/des" i "vellvinguts/des", entre gent gran i joves... Un tema que exemplifica aquesta necessitat de "tendir ponts" és el repte de compatibilitzar els usos de l'espai públic.
- El desplegament d'accions en clau comunitària (com els plans comunitaris), però, presenta un seguit de reptes, comuns a totes les experiències que hem conegut: per exemple:
- Aconseguir la participació de les persones i col·lectius socials que normalment no participen. Per exemple, la participació de persones immigrades i de joves en l'impuls i la gestió de les xarxes comunitàries és habitualment baixa.
- Desenvolupar mecanismes adequats d'avaluació d'aquest tipus de processos o accions comunitàries.
- Posar en relació i coordinar entitats que poden ser de naturalesa molt diversa (reivindicatives i prestadores de serveis, amb estructura professional o sense, petites i grans...). En aquest sentit, resulta clau conciliar el paper que han de jugar les associacions de veïns amb el de la resta d'entitats.
- Posar en relació i coordinar entitats i administracions, de manera que sumin esforços, acordin accions... sense que les entitats, però, perdin autonomia crítica ni es vegin desbordades per responsabilitats que pertoquen a les administracions.
- Aclarir i equilibrar el paper dels tècnics comunitaris, especialment envers les entitats veïnals.

2005-2006

Propostes i recomanacions

(algunes idees que sorgeixen a l'última sessió del 7 de juny)

- Consolidar i generar nous projectes que enforteixin, en els barris, les relacions de coneixement mutu, confiança, reciprocitat... en definitiva, la convivència, entre col·lectius socials diversos.
- Dimensionar els plans comunitaris com a instrument de pedagogia de determinats valors: la diversitat com a enriquiment, el conflicte com a oportunitat, la deliberació com a estratègia...
- Fomentar en els serveis públics la filosofia comunitària (de la mediació, la participació...). Per exemple, incorporar criteris d'aquestes característiques en els plecs de condicions per a l'assignació de serveis.
- Reconèixer les noves formes de participació dels i les joves, promoure-les i oferir-los espais (centres autogestionats...) i recursos perquè puguin ser desenvolupades.
- Tenir present, ser respectuós i aprofitar el treball comunitari que pot existir en els barris abans d'engegar determinades actuacions urbanístiques que poden tenir un fort impacte sobre el territori. Aquesta recomanació resulta especialment pertinent de cara al disseny i al desenvolupament de projectes en el marc de la Llei de barris.
- Reconèixer la pluralitat d'associacions i de col·lectius socials en els barris i evitar que cap d'elles assumeixi el monopoli de la representació.
- Promoure la presència de les experiències de treball comunitari en els mitjans de comunicació. Visibilitzar les bones pràctiques.
- Promoure la realització d'una Jornada d'Acció Comunitària que acompleixi els següents requisits: 1) que estigui oberta a totes les entitats i persones interessades a la ciutat –no restringida a tècnics de les administracions–; 2) que tingui uns horaris adequats perquè els "no professionals" puguin participar-hi; 3) que la dinàmica de la Jornada, en una part significativa, sigui participativa.

2006-2007

Grup de treball sobre ACCIÓ COMUNITÀRIA

Composició del grup

Coordinador

Sr. Ismael Blanco i Fillola, expert

Secretaria tècnica

Sra. Pilar Solanes i Salse, secretària
Sra. Elena Mas i Viale, secretària adjunta

Participants

Representants de les entitats membres del Consell

Sra. Pilar Bespín i Minguillón, Grup Municipal PSC
Sra. Núria Codern i Bové, Creu Roja a Barcelona
Sr. Antoni Latres i Sallent, Grup Municipal CiU
Sra. Montserrat Palanques i Guash, Federació Catalana de Voluntariat Social
Sr. Josep Lluís Rueda i Latasa, Grup Municipal ICV-EU i A
Sr. Jesús Turmo i Garuz, Grup Municipal PSC
Sra. Teresa Visa i Pérez, Associació per a les Nacions Unides a Espanya
Sra. Marta Zaragoza, Càritas Diocesana de Barcelona

Tècnics i tècniques municipals

Sra. Lourdes Egea i Soldevila, Agència de Salut Pública de Barcelona
Sra. Pilar Fransitorra i Brase, Direcció de Dones i Drets Civils
Sr. Carles Gil i Miquel, coordinador de Consells de Participació Social
Sra. Mercè González i Esteve, Direcció de Joventut, Sector de Serveis Personals
Sra. Amor González i Fernández, districte de Sant Martí, Sector de Serveis Personals
Sr. Aleix Ripoll i Millet, Direcció de Benestar Social, Sector de Serveis Personals
Sr. Jordi Vizcaíno i Martí, Direcció de Benestar Social, Sector de Serveis Personals

Representants d'altres entitats

Sr. Josep M. Armengou i Iglesias, expert en salut pública
Sr. Eduard Asensi, Centre Pere Apòstol
Sr. Xabier Ballesteros i Olazábal, Xarxa Comunitària de Sant Antoni
Sra. Esther Benedet, Pla comunitari del Besòs
Sra. Sira Bernaus, tècnica comunitària del PDC del Poble Sec
Sr. Xavi Campos, Col·legi d'Educadores i Educadors Socials de Catalunya
Sra. Loli Castilleja, Cooperativa Estratègies Transformació Comunitària Sostenible

2006-2007

Sr. Ruben David i Fernández, tècnic comunitari del PDC Roquetes
Sra. Mercè De la Torre, Per l'altre Cort Cremat de Barcelona- Ajut al Quart Món
Sra. Eva Galofré i Borrell, Xarxa Comunitària de Sant Antoni
Sra. M. Rosa Lunas i Masnou, Associació Catalana de Familiars, Usuaris, Col·laboradors Geriàtrics
Sra. Diana Moret i Layunta, Materiactiva, DJ contra la Fam
Sr. Artur Parcerisa i Aran, Departament de Didàctica i Organització Educativa, Universitat de Barcelona
Sra. Felisa Pérez i Anton, Associació Benestar i Desenvolupament
Sr. Jordi Puig i Martín, Xarxa Comunitària de Sant Antoni
Sr. Tomeu Vidal i Moranta, Departament de Psicologia Social, Universitat de Barcelona

Invitats i invitades per a temes específics
Sra. Francesca Blanch i Salesas, cap del Servei de Promoció Social i Comunitària, Direcció de Gestió Benestar Social, Ajuntament de Barcelona
Sra. Emília Pallàs i Zenke, cap dels Serveis d'Atenció Primària, Direcció de Benestar Social, Ajuntament de Barcelona

* * *

Temes tractats

El Grup d'Acció Comunitària (GAC) s'ha proposat treballar, durant el curs 2006-2007, els següents temes:

L'acció comunitària i els usos de l'espai públic: com des de l'acció comunitària es poden treballar els conflictes derivats dels usos de l'espai públic per part de col·lectius socials diversos; com es poden generar dinàmiques positives de convivència en l'espai públic entre aquesta diversitat de col·lectius socials.

L'acció comunitària i la inclusió social: com des de l'acció comunitària es poden generar projectes que afavoreixin la inclusió social i la participació comunitària per part de persones i col·lectius socialment desafavorits o en situació de risc social.

L'acció comunitària, l'art i la cultura: com des de l'acció comunitària es pot fer ús de certes expressions artístiques i culturals (teatre, circ, cinema, pintura, música, dansa...) en tant que eines de transformació social.

En realitat, són tres temes molt relacionats entre si. Al llarg del curs hem vist diferents experiències d'acció comunitària en les quals conflueixen aquestes tres perspectives.

2006-2007

Sessions

Així, doncs, s'han celebrat les següents sessions amb els següents continguts:

15.11.2006

- Informació sobre el desplegament del Marc Municipal per l'Acció Comunitària, a càrrec de la Sra. Francesca Blanch, el Sr. Aleix Ripoll i el Sr. Jordi Vizcaíno, del Servei de Promoció Social i Comunitària.
- Discussió de la proposta de programació del curs 2006-2007 presentada pel coordinador del grup.

20.12.2006

- Presentació del projecte A Partir del Carrer, a càrrec de la Sra. Emília Pallàs, cap dels Serveis d'Atenció Primària de l'Ajuntament de Barcelona.
- Presentació de l'experiència "DJs contra la Fam", a càrrec de la Sra. Diana Moret, membre d'aquesta entitat.

24.1.2007

- Presentació de l'experiència del Pla comunitari del Poble Sec, a càrrec de la Sra. Sira Bernaus, tècnica comunitària.

28.2.2007

- Presentació del documental "Innovacions locals enfront d'inseguretats globals: experiències de Brasil i Espanya", elaborat per l'Institut de Govern i Polítiques Públiques de la UAB, la Fundació CIDOB i la Fundació Getúlio Vargas (Brasil). Es presenta la part del documental que recull les experiències del Programa El Patio (Canàries), Saregune (Vitoria-Gasteiz), Nós do Morro (Rio de Janeiro) i Favela FM (Belo Horizonte). A càrrec d'Ismael Blanco, coordinador del G.A.C. i investigador del IGOP.

18.4.2007

- Elaboració de conclusions i propostes del grup d'Acció comunitària del curs 2006-2007.

2006-2007

Conclusions i propostes

Les conclusions i propostes del grup d'Acció comunitària del curs 2006-2007 són les següents:

- El Programa A partir del carrer és un bon recurs per a l'acció comunitària en l'espai públic, i per això es demana potenciar-lo més, reforçant la figura dels educadors del carrer: augmentar el nombre d'educadors de carrer inscrits en aquest programa, millorar la seva estabilitat, ampliar el nombre d'hores dedicades al territori i reforçar la seva connexió amb els serveis de proximitat i els processos comunitaris que hi pugui haver en marxa en el territori.

- Diversificar i millorar les estratègies orientades a reconèixer, donar valor i visibilitzar els processos de treball comunitari a la ciutat. Es proposen dos instruments que podrien contribuir a aquest objectiu: 1) La creació a Internet d'un banc d'accions comunitàries on les entitats, lliurement, pugessin explicar i difondre els seus projectes, establir contactes i intercanviar experiències; 2) La creació d'un observatori de les accions comunitàries, des d'on es reflexioni i s'aclareixin els criteris i els valors que han de caracteritzar les accions comunitàries, s'identifiquin i es cataloguin les accions d'aquest tipus a la ciutat i es promogui la seva avaluació.

- L'art en les seves diferents expressions pot ser un registre prou flexible per articular els diversos sentits, sensibilitats, valors i llenguatges que es donen en l'espai públic amb la finalitat de vincular-se amb l'acció comunitària. En aquest sentit es proposa promoure les accions comunitàries que utilitzen el llenguatge artístic i cultural. Fer-ho, per exemple, a través d'una línia de subvencions en el marc d'un programa conjunt per la promoció de la dimensió comunitària de l'art i de la cultura entre la Regidoria de Benestar Social i l'Institut de Cultura de Barcelona (ICUB). I estar atents a la resta de línies de treball possibles amb els diversos departaments de la Generalitat de Catalunya.

- Enfortir i innovar en les estratègies de corresponsabilització social dels mitjans de comunicació. Per exemple, demanar al Col·legi de Periodistes de Catalunya que promogui un debat públic entre les institucions, les entitats i els mitjans de comunicació sobre la producció d'estigmes socials, o establir acords des de l'Ajuntament amb els mitjans de comunicació locals, per la difusió de bones pràctiques en el terreny de l'acció comunitària.

- Demanar a l'Ajuntament de Barcelona que incorpori més activament l'acció o dimensió comunitària, dins la seva cultura organitzativa, de manera que es plasmi o concreti en la forma de treballar i en accions des dels diferents serveis públics: aconseguir que sigui un objectiu de treball dels professionals i incorporar-ho com a objectiu en els diferents PAM dels districtes.

2007-2008

Acció comunitària

DURANT EL CURS 2007-2008 HEM DECIDIT DONAR CONTINUÏTAT a la línia de reflexió encetada el curs anterior, és a dir, hem continuat reflexionant sobre **com des de l'acció comunitària es pot fer ús de les diverses disciplines artístiques i culturals en tant que eines d'inclusió social.** Hem considerat les potencialitats de l'acció comunitària com a instrument de promoció de la convivència en l'espai públic i com a instrument d'inclusió social de les persones i els col·lectius socialment desafavorits.

La metodologia de treball també ha estat similar a l'adoptada en el curs anterior: hem anat combinant sessions orientades a conèixer experiències d'acció comunitària que fan ús de l'art i la cultura, amb sessions de reflexió interna del grup.

Diverses preguntes han servit com a fil conductor del coneixement d'aquestes experiències i les reflexions del grup:

- Com aconseguir la participació dels col·lectius en situació de més vulnerabilitat social?
- Quins reptes planteja el treball en comú entre diferents entitats, grups i moviments socials (aprenentatges aconseguits, dificultats)?
- Quins reptes planteja la relació entre el teixit associatiu i les administracions públiques (aprenentatges aconseguits, dificultats)?
- Quins efectes s'han aconseguit a través d'aquest tipus d'accions i com es poden avaluar?

Hem debatut i reflexionat entorn dels factors que faciliten l'emergència i la consolidació de les accions comunitàries, els trets distintius més innovadors de l'acció comunitària, les potencialitats transformadores de l'acció comunitària i les limitacions de l'acció comunitària i els reptes que se'n deriven. Fruit d'aquest treball reflexiu i propositiu es fan les propostes següents.

2007-2008

Propostes

- **Promoure les accions comunitàries que utilitzen el llenguatge artístic i cultural.** Tot i que l'Ajuntament dóna suport a certes entitats que treballen amb aquesta perspectiva, cal que es formuli una estratègia més clara i explícita de promoció d'aquest tipus d'accions, identificant els actors clau, els recursos necessaris i les actuacions necessàries per consolidar aquesta forma de treball comunitari. Cal considerar la possibilitat de treballar aquest tema amb l'ICUB, promoure les accions comunitàries a través de l'art i la cultura des dels centres d'educació secundària, i oferir formació entre els artistes sobre la relació entre l'art i la transformació social.

- **Impulsar estratègies per tal que l'acció comunitària impregni transversalment l'Ajuntament de Barcelona**, particularment aquelles àrees amb responsabilitat en matèria de polítiques socials, culturals, per la salut... S'han de promoure a l'Ajuntament espais de treball conjunt intern al voltant d'aquest temàtica.

- **Dotar de més recursos les accions comunitàries.** En aquest sentit, cal tenir molt present que una de les claus de l'èxit de l'acció comunitària és la dotació d'equips de treball professionals que treballen en condicions laborals adequades.

- **Incentivar i afavorir aquelles accions comunitàries que treballen amb la perspectiva del mitjà i llarg termini**, basades en la cultura del procés i no del projecte. Consolidar aquest tipus d'accions requereix que el lideratge d'aquestes accions sigui cooperatiu i s'institucionalitzi a través d'equips estables de coordinació entre les diferents entitats i administracions implicades.

- **Impulsar mecanismes de reconeixement professional del treball comunitari**, de manera que aquest no esdevingui complementari ni subjecte al voluntarisme dels tècnics dels diferents serveis, particularment dels serveis socials.

- **Promoure una avaluació de l'acció comunitària que reconegui el caràcter multidimensional d'aquest tipus d'accions, la importància del procés seguit més que no pas dels resultats immediats, i de les relacions i la perspectiva temporal del mitjà i llarg termini.** Evitar les avaluacions estrictament quantitatives (relatives al nombre d'accions comunitàries) i promoure la perspectiva avaluadora qualitativa.

- **Generar estratègies d'aprenentatge institucional al voltant de l'acció comunitària.** Recuperar la idea del grup d'Acció Comunitària del curs 2006-2007 al voltant de la creació d'un banc virtual d'accions comunitàries i d'un observatori (o espai similar) des d'on es reflexioni i s'aclareixin els criteris i valors de l'acció comunitàries, s'identifiquin i es cataloguin les accions, se'n promogui l'avaluació i, sobretot, s'apuntin elements de millora.

2007-2008

Composició del grup

COORDINADOR

Ismael Blanco i Fillola, expert

SECRETARIA TÈCNICA

Pilar Solanes i Salse, secretària
Elena Mas i Viale, secretària adjunta

PARTICIPANTS

Representants de les entitats membres del Consell

Pilar Bespín i Minguillón, Grup Municipal PSC · Núria Codern i Bové, Creu Roja a Barcelona · Anna de Eguia i Corral, Federació Catalana de Voluntariat Social · Anna Jardí i Ramos, UGT de Catalunya · Antoni Latres i Sallent, Grup Municipal CiU · Anna López, UGT de Catalunya · Josep Lluís Rueda i Latasa, Grup Municipal ICV-EUiA · Jesús Turmo i Garuz, Grup Municipal PSC · Teresa Visa i Pérez, Associació per a les Nacions Unides a Espanya

Tècnics i tècniques municipals

Francesca Blanch i Salesas, Direcció d'Acció Social · Lourdes Egea i Soldevila, Agència de Salut Pública de Barcelona · Pilar Fransitorra i Brase, Direcció Drets Civils · Carles Gil i Miquel, coordinador de Consells de Participació Social · Mercè González i Esteve, Direcció de Joventut de la Regidoria de Dona i Joventut · Amor González i Fernández, Divisió Serveis Personals Districte Sant Martí, · Patricio Hernández i Claret, Direcció d'Acció Social i Ciutadania · Aleix Ripoll i Millet, Direcció d'Acció Social i Ciutadania · Jordi Vizcaino i Martí, Direcció d'Acció Social i Ciutadania

Representants d'altres entitats

Josep M. Armengou i Iglesias, expert en Salut Pública · Xabier Ballesteros i Olazabal, Xarxa Comunitària de Sant Antoni · Nieves Batista, La Casa Amarilla · Esther Benedet, Pla Desenvolupament Comunitari Besòs · Sira Bernaus, tècnica comunitària del PDC del Poble Sec · Loli Castilleja, Cooperativa Estratègies Transformació Comunitària Sostenible · Carmen de la Madrid, Cooperativa Estratègies Transformació Comunitària Sostenible · Mercè de la Torre, Per l'altre Cort Cremat de Barcelona-Ajut al Quart Món · Raquel Debat, La Casa Amarilla · Nuria Font, Àrea Benestar Social Diputació de Barcelona · Rebecca Gale Hayes, Materiactiva SDJ'S contra la Fam · Esther Henar i Pérez, Associació Benestar i Desenvolupament · M. Rosa Lunas i Masnou, Associació Catalana de Familiars, Usuaris, Col·laboradors Geriàtrics · Begoña Martí, Col·legi Oficial Infermeria de Barcelona · Diana Moret i Layunta, Materiactiva SDJ'S contra la Fam · Gemma Palau i Galofré, Xarxa Comunitària de Sant Antoni · Artur Parcerisa i Aran, Departament Didàctica i Organització Educativa, Universitat de Barcelona · Felisa Pérez i Anton, Associació Benestar i Desenvolupament · Felisa Pérez i Anton, Federació Catalana de Drogodependències · Eduard Puig, Pla de Desenvolupament Comunitari del Besòs · Jordi Puig i Martín, Xarxa Comunitària de Sant Antoni · Marcelí Puig, Xarxa Art i Barri · Patricia Quinteiro i Sautiso Materiactiva SDJ'S contra la Fam · Mónica Ruiz i Folgar, Xarxa Art i Barri · Noelia Sotus, tècnica comunitària del PDC del Poble Sec

Invitats i invitades per a temes específics

Lluís Batlle Bastardas, cap del Departament de Serveis Socials Bàsics, Direcció de Serveis Acció Social, Ajuntament de Barcelona · Nieves Batista, La Casa Amarilla · Esther Benedet, tècnica comunitària del Pla Comunitari del Besòs · Raquel Debart, presidenta de l'Associació La Casa Amarilla · Montserrat Forcadas, Forn de Teatre Pa'Tothom · Carles Giner Camprubí, secretari del Consell de Cultura de Barcelona · Ricard Gomà i Cardona, segon tinent d'alcalde d'Acció Social i Ciutadania i President del Consell Municipal de Benestar Social · Amor González, tècnica Divisió Serveis Personals del Districte de Sant Martí i tècnica del Pla Comunitari del Besòs · Patrici Hernández, tècnic referent de l'Acció Comunitària del Departament de Serveis Socials Bàsics de la Direcció de Serveis d'Acció Social · Cristina León i Ponte, Proyecto Socieducativo "El Patio" de Gran Canaria · Ángel Marzo, Associació Martinet per l'Educació · Oscar Rebollo, professor de sociologia de la UAB · Javier Rodrigo, Xarxa Art i Barri · Jordi Sánchez i Massip, director de Serveis de la Direcció d'Acció Social · Antonio Santana i Miranda, Proyecto Socioeducativo "El Patio" de Gran Canaria · Jordi Vizcaíno, tècnic referent de l'Acció Comunitària del Departament de Serveis Socials Bàsics de la Direcció de Serveis d'Acció Social

2008-2009

Grup de treball sobre ACCIÓ COMUNITÀRIA

Composició del grup

Coordinador

Ismael Blanco i Fillola, expert

Secretàries tècniques

Pilar Solanes i Salse, secretària
Elena Mas i Viale, secretària adjunta

Participants

Representants de les entitats membres del Consell

Pilar Bespín i Minguillón, Grup Municipal PSC
Núria Codern i Bové, Creu Roja de Barcelona
Anna de Eguia i Corral, Federació Catalana de Voluntariat Social
Ernest Gutiérrez i García, UGT de Catalunya
Anna Jardí i Ramos, UGT de Catalunya
Antoni Latres i Sallent, Grup Municipal CiU
David Lizoan Bennett, Grup Municipal PSC
Begoña Martí, Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona
Zaida Palet, Federació d'Associació de Veïns i Veïnes de Barcelona
Carlos Vallejo i Vallejo, CCOO

Tècnics i tècniques municipals

Lourdes Egea i Soldevila, Agència de Salut Pública de Barcelona
Rosa Gibert i Pibernat, Direcció de Joventut de la Regidoria de Dona i Joventut
Amor González i Fernández, Divisió de Serveis Personals del Districte de Sant Martí
Marta González i Fernández, Pla Integral Besòs
Patricio Hernández i Claret, Direcció d'Acció Social i Ciutadania
Maribel Pasarín i Rua, Agència de Salut Pública de Barcelona
Jordi Vizcaíno i Martí, Direcció d'Acció Social i Ciutadania

Representants d'altres entitats

Josep M. Armengou i Iglesias, expert en Salut Pública
Xabier Ballesteros i Olazabal, Xarxa Comunitària de Sant Antoni
Nieves Batista, La Casa Amarilla
Carmen de la Madrid, Cooperativa d'Estratègies de Transformació Comunitària Sostenible
Mercè de la Torre, Per l'altre Cor Cremat de Barcelona-Ajut al Quart Món
Raquel Debat, La Casa Amarilla
Carmen González i Agarra, AAVV Porta
Àgia Luna, Xarxa Art i Barri
M. Rosa Lunas i Masnou, presidenta de FOCAGG i d'ACFUC
Diana Moret i Layunta, Materiactiva DJ's contra la Fam
Artur Parcerisa i Aran, Departament de Didàctica i Organització Educativa, Universitat de Barcelona
Felisa Pérez i Anton, Associació Benestar i Desenvolupament i Federació Catalana de Drogodependències
Eduard Puig, Pla de Desenvolupament Comunitari del Besòs
Marcel·lí Puig, Xarxa Art i Barri
Patricia Quinteiro i Sautiso, Materiactiva DJ's contra la Fam
Rosa Romeu, Fundació Catalana de l'Esplai
Noelia Sotus, tècnica comunitària del PDC del Poble Sec
Elisenda Vegué i Gisbert, Cooperativa Etcs
Teresa Visa i Pérez, Associació per a les Nacions Unides a Espanya

2008-2009

Invitats i invitades per a temes específics

Xabier Ballesteros, Xarxa Comunitària de Sant Antoni
Bet Bàrbara i Cirera, directora del Centre de Serveis Socials de Roquetes/Canyelles i Trinitat
Susana Bonet i Casals, directora dels Centres de Serveis Socials Dreta de l'Eixample
Moisés Carmona, IGOP
Gerard Corriguelas i López, director de Centre de Serveis Socials Barceloneta
Àngels Crugeira i Arnau, directora del Centre de Serveis Socials de Sant Andreu
Mercè de la Torre, Per l'altre Cor Cremat de Barcelona - Ajut al Quart Món
Xavier Latorre, Xarxa Comunitària de Sant Antoni
Marta Llobet, docent de Treball Social de la Facultat de Pedagogia de la Universitat de Barcelona
Xavier Martínez, Ateneu Candela
Pilar Minguillón i Arribas, directora del Centre de Serveis Socials del Coll
Sílvia Navarro i Pedreño, directora tècnica d'Acció Social
Montse Palou i Alique, directora del Centre de Serveis Socials del Districte de Sant Martí
Isabel Pérez i Martínez, directora del Centre de Serveis Socials Garcilaso
M. Eugenia Piola, tècnica comunitària del Pla Comunitari de la Gent Gran de la Barceloneta
Laia Plaza, Ateneu Candela
Jaume Prat, Centre de Serveis Socials de les Corts Zona Oest
Rosa Romeu, treballadora social
Teresa Torres i Manyench, directora del Centre de Serveis Socials La Taxonera
Belén Torres i Minoves, treballadora social del Centre de Serveis Socials Can Felipa
Núria Ventura i Orga, directora del Centre de Serveis Socials Poblenou

Temàtica

El grup d'Acció comunitària (GAC) ha reflexionat aquest any sobre l'acció comunitària en l'àmbit dels serveis socials. Concretament, hem volgut partir d'una concepció àmplia dels "serveis socials", que comprengui no només els serveis prestats per les administracions, sinó també les accions realitzades per associacions o entitats ciutadanes. No obstant això, una part important de les reflexions i propostes que fem afecten directament els centres de serveis socials d'atenció primària.

El punt de partida de la nostra reflexió ha estat el reconeixement que la perspectiva de l'acció comunitària ha anat guanyant pes en els serveis socials de la ciutat al llarg dels últims anys. Tot i això, constatem que hi ha una distància important entre els discursos i les pràctiques. És a dir, mentre en els discursos es tendeix a donar molta importància al treball comunitari, en les pràctiques hi ha una tendència freqüent a prioritzar el treball individual-assistencial, deixant el treball comunitari en un segon pla.

Objectius

En aquest context, els objectius del GAC han estat els següents:

- Promoure la consciència de la importància del treball comunitari en l'àmbit dels serveis socials.
- Contribuir a l'esforç que s'està fent per a la definició de criteris per a l'acció comunitària en aquest àmbit.
- Reflexionar a l'entorn de les accions comunitàries impulsades pels serveis socials, destacant-ne els elements d'avenç i d'innovació, així com els reptes de futur.

2008-2009

Continguts de les sessions

La metodologia adoptada enguany pel GAC ha estat similar a la d'altres anys: s'ha posat molt l'accent en l'aprenentatge a través de les experiències i s'ha deixat un espai en les dues darreres sessions del curs per sistematitzar les reflexions del grup i consensuar les propostes. Concretament, aquestes han estat les sessions de treball:

5/11/2008

- Informació i seguiment del procés de proposta de *Guia operativa de l'acció comunitària*, a càrrec de Moisès Carmona, de l'Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP) de la UAB.
- Proposta i discussió de la programació del curs 2008-09.

3/12/2008

- Procés professional del treball social comunitari per compartir i contrastar, a càrrec de Rosa Romeu.
- Per què ens tornem a plantejar el tema del treball comunitari en el marc dels serveis socials?, a càrrec de Marta Llobet.

14/01/2009

- L'Ateneu Candela i l'Oficina de Drets Socials, a càrrec de Laia Plaza i de Xavier Martínez.
- L'experiència de la Xarxa Comunitària de Sant Antoni – xarx@antoni, a càrrec de Xavier Latorre i de Xabier Ballesteros.

11/02/2009

- El projecte del Bon Veïnatge del Districte de Les Corts, a càrrec de Mercè de la Torre (Associació Altre Cor Cremat de Barcelona, Ajut al Quart Món) i Jaume Prat, director del Centre de Serveis Socials de Les Corts Zona Oest de l'Ajuntament de Barcelona.
- El projecte NASACO, a càrrec d'Isabel Pérez, directora del Centre de Serveis Socials Garcilaso de l'Ajuntament de Barcelona.

25/03/2009

- Serveis socials i el Pla comunitari del Poblenou. El Programa Apropem-nos, a càrrec de Belén Torres, treballadora del Centre de Serveis Socials del Poblenou de l'Ajuntament de Barcelona.
- L'experiència del Pla comunitari de la gent gran de la Barceloneta: èxits i reptes, a càrrec de M. Eugènia Piola, tècnica comunitària del Pla comunitari de la gent gran de la Barceloneta i Gerard Corriguelas, director del Centre de Serveis Socials Barceloneta de l'Ajuntament de Barcelona.

24/04/2009

- Les polítiques d'acció comunitària de l'Ajuntament de Barcelona, a càrrec de Ricard Gomà, President del Consell Municipal de Benestar Social.
- Presentació del projecte CINTRA, a càrrec de Silvia Navarro, directora tècnica d'Acció Social de l'Ajuntament de Barcelona.
- PC's CITY. Criteris tècnics i metodològics que han d'orientar el lideratge i/o participació dels centres de Serveis Socials en projectes comunitaris, a càrrec de Susana Bonet, Isabel Pérez, Teresa Torres i Núria Ventura, directores de CSS.
- "Calaixos". Una proposta de classificació de les atencions col·lectives dels Serveis Socials d'Atenció Bàsica, a càrrec de Bet

2008-2009

Bàrabara, Àngels Crugeira, Pilar Minguillón i Montse Palou, directores de CSS.

13/05/2009

Elaboració de les conclusions del GAC:

- Què entenem per treball comunitari i per què és important en l'àmbit dels serveis socials?
- Quines són les principals dificultats?

10/06/2009

Discussió i aprovació de les propostes del GAC.

Conclusions

Què entenem per treball comunitari en l'àmbit dels serveis socials i per què és important?

Els principals elements que defineixen el treball comunitari són els següents:

- Treball focalitzat en una comunitat-territori (una comunitat que conviu en un espai físic).
- Treball amb les persones (no només per a les persones).
- Treball per a l'autonomia (pretén trencar amb la cultura paternalista).
- Treball des de les capacitats (no només les limitacions).
- Participació ciutadana, com a element fonamental, intrínsec al treball comunitari.
- Treball que promou la creació de xarxes comunitàries.
- Treball orientat a la conscienciació social, la capacitació i l'empoderament.

Aquests principis poden estar presents en el treball individual, grupal i comunitari (no sól exclusius del treball comunitari).

Haurien d'estar presents no només en els serveis socials, sinó també en qualsevol servei de proximitat (sanitaris, educatius...).

Algunes de les oportunitats que es deriven del treball comunitari són:

- Per als treballadors/es socials és una oportunitat per "sortir del seu despatx" i conèixer millor el medi on treballen.
- També representa una oportunitat per ser coneguts; el treball comunitari permet que la gent conegui millor qui ets, què fas... i a l'hora, ser percebuts com a propers.
- Des del treball comunitari que fan els serveis socials es pot activar o donar suport a iniciatives veïnals.
- Es pot ajudar a construir xarxa comunitària.
- El treball comunitari permet trencar amb la individualització de les problemàtiques i de les respostes.
- Contribueix a la creació d'una identitat comunitària, sovint reactivant el que ja teníem (xarxes informals, vincles, lligams entre el veïnat...).
- El treball comunitari pot estimular els canvis que necessita la pròpia administració: transversalitat, proximitat, horitzontalitat...
- És una oportunitat per aprendre a treballar en xarxa.

2008-2009

Quines són les principals dificultats?

- Es fa poc treball comunitari (són casos esporàdics on es donen condicions molt específiques –un director de centre molt compromès, un barri petit, etc.).
- Sovint, les iniciatives de treball comunitari dels treballadors/es socials desperten recels en la mateixa administració i troben dificultats per ser "autoritzades".
- Manquen referents clars dins de l'administració (sovint les associacions tenen dificultats per entendre a qui han d'encaminar la demanda de suport a les seves iniciatives comunitàries).
- Manca una cultura del treball comunitari entre els i les professionals.
- Manca formació (coneixement de metodologies, principis, criteris...).
- Fer treball comunitari genera inseguretats professionals perquè no és el que s'està acostumat a fer.
- Manca la pedagogia del treball comunitari (reconeixement del valor del treball comunitari).
- Manca transversalitat dins de l'administració.
- El treball comunitari acaba descansant massa en el "voluntarisme" dels professionals.
- Rigideses organitzatives. Manca de flexibilitat horària (desajustament entre horaris professionals i comunitaris).
- Manca de coneixement, per part dels professionals, dels recursos en el barri i de les necessitats reals.
- El treball comunitari requereix una voluntat política que no és prou ferma, no tant en la formulació dels objectius, sinó en la seva transmissió o operativitat cap a l'Administració.
- Manquen recursos humans i materials. El treball individual-assistencial absorbeix gran part d'aquests recursos.
- Manca identitat comunitària entre els propis veïns.
- S'observen dificultats per assumir el lideratge compartit que suposa el treball comunitari.
- Les iniciatives comunitàries tendeixen a tenir un caràcter "reactiu" (davant de problemes, dificultats...), no "proactiu".
- Orientació cap a la productivitat: l'avaluació tendeix a centrar-se molt en aspectes quantitatius, com els casos atesos, el nombre de projectes o accions comunitàries impulsades o la quantitat de recursos que s'hi destinen. Els números proporcionen seguretat, encara que sovint no diuen res.
- Dificultat de valorar resultats o impactes i fer-ho de forma simplificada, sense sobrecarregar els processos comunitaris.
- No tenim una idea clara de què són els serveis socials i quina és la seva funció en el territori.
- Una consideració de caràcter més general que es vol esmentar és la dubtosa dicotomia treball individualitzat/treball comunitari. El treball comunitari serà més eficaç en funció que ho sigui el treball individual dels professionals. Sense una acció àgil i resolutiva en l'àmbit de la qualitat professional davant de cada persona que s'atén, difícilment es podrà ser eficaç sobre el col·lectiu.

Totes aquestes dificultats estan relacionades amb el que, en l'apartat anterior, hem anomenat "oportunitats". En definitiva, cal entendre que l'acció comunitària és sempre un procés gradual de canvi i aprenentatge. Tot i això, cal pensar en quines són les dificultats i quines mesures poden ajudar a

2008-2009

accelerar i a consolidar aquest procés de canvi.

Propostes

Principis i criteris generals

- Donar **un impuls polític clar i decidit a l'acció comunitària en els serveis socials**. Per això, l'importància de l'acció comunitària ha de ser reconeguda no només en els discursos, sinó, sobretot, en les pràctiques.
- Garantir que l'acció comunitària sigui assumida com un **repte transversal** per part de l'administració. No s'ha d'entendre com un repte específic dels serveis socials, sinó també dels serveis educatius, sociosanitaris, culturals, esportius...
- El treball comunitari requereix de tècnics comunitaris, però no pot ser una responsabilitat exclusiva d'aquest tipus de professionals. Cal **promoure la implicació en el treball comunitari dels tècnics i professionals dels diferents àmbits** temàtics de l'administració.
- Millorar la capacitat de resposta de l'administració a les iniciatives comunitàries impulsades pel teixit associatiu, evitant que aquesta resposta s'allargui excessivament en el temps. La lògica departamental de l'administració no hauria de perjudicar les iniciatives comunitàries associatives, que sovint no encaixen en aquesta lògica perquè pretenen ser transversals.
- Cal afavorir la visibilitat de l'acció comunitària en diferents àmbits i serveis. Donar valor a totes les pràctiques comunitàries que existeixen a la ciutat, independentment de si són impulsades per l'administració o pel teixit associatiu.
- Afavorir la formació i l'aprenentatge, tot i que no es pot confiar tot a la docència que imparteixin els "experts". S'han de promoure espais compartits de reflexió; l'aprenentatge a través de l'intercanvi d'experiències. Aquests espais han de ser inclusius i transversals.
- Promoure una avaluació qualitativa, participada i orientada a l'aprenentatge. L'avaluació de l'acció comunitària no pot ser només "numèrica" ni controlada unilateralment per part de l'administració.

Propostes per a l'enfortiment de l'acció comunitària en l'àmbit específic dels serveis socials

- **Potenciar les acciones comunitàries en comunitats geogràfiques reduïdes** (carrers, places, barris...), amb significat per la quotidianitat de la gent.
- Garantir **que els serveis socials continuïn jugant un paper important en les accions comunitàries a la ciutat**. Entre d'altres coses, això implica que cal assegurar la seva presència en els espais d'impuls i seguiment de les accions comunitàries del territori.
- **Impulsar els canvis organitzatius necessaris en els centres de serveis socials d'atenció primària** per tal que el treball comunitari sigui viable i efectiu.
- **Millorar la capacitat d'escolta dels centres de serveis socials** en el territori. Afavorir espais de participació a nivell de districte, evitant les rigideses que caracteritzen alguns espais massa formalitzats o institucionalitzats.

2008-2009

Propostes concretes i prioritàries

- Que l'Ajuntament elabori i es comprometi a desenvolupar espais i accions orientades a dues finalitats bàsiques:
  - Afavorir la visibilitat a les experiències d'acció comunitària a la ciutat impulsades per agents diversos (catàleg, web, etc.).
  - Promoure l'intercanvi i la reflexió compartida entre elles (espais virtuals i presencials).
- Que l'Ajuntament, en el marc del model de serveis socials bàsics, elabori una proposta concreta de reorganització dels serveis socials, per tal de garantir que el treball comunitari en aquest àmbit sigui viable i efectiu.

2009-2010

Grup de treball
Acció comunitària

Composició del grup

Coordinador

Ismael Blanco i Fillola, expert

PARTICIPANTS

Representants de les entitats membres del Consell

José Antonio Alcaide i Martín, UGT de Catalunya

Pilar Bespín i Minguillón, Grup Municipal PSC

Núria Codern i Bové, Creu Roja de Barcelona

Anna de Eguia i Corral, Federació Catalana de Voluntariat Social

Joana Ferrari, Universitat Autònoma de Barcelona

Núria Font i Piqué, Àrea de Benestar Social de la Diputació de Barcelona

Ernest Gutiérrez i García, UGT de Catalunya

Ana Ibar i Fañanas, Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya

Antoni Latres i Sallent, Grup Municipal CiU

David Lizoan i Bennett, Grup Municipal PSC

Begoña Martí, Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona

Joel Martí i Olivé, Universitat Autònoma de Barcelona

Joan Merelo-Barberà, Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona

Zaida Palet, Federació d'Associació de Veïns i Veïnes de Barcelona

Miguel Ángel Rivero i Hernández, Grup Municipal PSC

Josep Lluís Rueda i Latasa, Grup Municipal ICV-EUiA

Carlos Vallejo i Vallejo, CCOO

Tècnics i tècniques municipals

Marife Calderón i Paz, Gerència Educació Cultura i Benestar

Lourdes Egea i Soldevila, Agència de Salut Pública de Barcelona

Carles Gil, Direcció de Participació Social

Amor González i Fernández, Tècnica de Barri de la Marina

Marta González i Fernández, Pla Integral Besòs

Xavier Hernández i Balada, Acció Social i Ciutadania seguiment PDC

Jordi Vizcaíno i Martí, Direcció d'Acció Social i Ciutadania

Representants d'altres entitats

Xabier Ballesteros i Olazabal, Xarxa Comunitària de Sant Antoni

Nieves Batista, La Casa Amarilla

Mercè de la Torre, Per l'altre Cor Cremat de Barcelona-Ajut al Quart Món

Raquel Debat, La Casa Amarilla

Rebeca Gale, DJ'S contra la Fam (Materiactiva)

Carmen González i Agarra, AAVV Porta

Àgia Luna, Xarxa Art i Barri

M. Rosa Lunas i Masnou, presidenta de FOCAGG i d'ACFUC

Steffie Kinglake, DJ's contra la Fam (Materiactiva)

Artur Parcerisa i Aran, Departament de Didàctica i Organització Educativa (Universitat de Barcelona)

Felisa Pérez i Anton, Associació Benestar i Desenvolupament i Federació Catalana de Drogodependències

Eduard Puig, Pla de Desenvolupament Comunitari del Besòs

Marcel·lí Puig, Xarxa Art i Barri

Patricia Quinteiro i Sautiso, DJ's contra la Fam (Materiactiva)

Rosa Romeu, Fundació Catalana de l'Esplai

Noelia Sotus, tècnica comunitària del PDC del Poble Sec

Elisenda Vegué i Gisbert, Cooperativa Etcs

Tomeu Vidal i Moranta, Departament de Psicologia Social (Universitat de Barcelona)

Teresa Visa i Pérez, Associació per a les Nacions Unides a Espanya

Invitats i invitades per a temes específics

Fèlix Álvarez, director del Centre Cívic Ter de l'Ajuntament de Girona.

Quim Brugué, professor de Ciències Polítiques de la Universitat Autònoma de Barcelona

Ferran Cortés, professor de treball social de la Universitat de Barcelona

Begoña Oltra, tècnica de participació comunitària i dinàmiques comunitàries i fundadora de INDIC

2009-2010

Temes tractats

Els tres temes que s'ha plantejat el grup d'acció comunitària per al curs 2009-2010 són:

- **El lideratge de les accions comunitàries**: En què consisteix el lideratge comunitari? Qui ha d'exercir aquest lideratge? Com s'ha d'exercir? Com s'està fent? Quines propostes podem fer per enfortir i millorar aquest lideratge?
- **La transversalitat en l'acció comunitària**: De què parlem quan parlem de "transversalitat" en l'acció comunitària? Com es pot dur a terme aquesta transversalitat? Quins problemes sorgeixen en la pràctica de la transversalitat? Quines propostes podem fer per enfortir el caràcter transversal de les accions comunitàries?
- **L'avaluació de l'acció comunitària**: Per què és important avaluar l'acció comunitària? Quins haurien de ser els objectius de l'avaluació? Qui l'hauria de fer i com s'hauria de dur a terme? Com s'està fent? Quines propostes podem fer en aquest sentit?

Sessions

- 29/10/2009
  Discussió de la proposta de programació del curs 2009-2010 presentada pel coordinador de grup.
- 26/11/2009
  Els lideratges en els processos comunitaris, a càrrec de Ferran Cortés, professor de Treball Social de la Universitat de Barcelona.
- 25/02/2010
  La transversalitat en les polítiques socials: el repte de treballar plegats a les administracions, a càrrec de Quim Brugué, professor de Ciències Polítiques de la Universitat Autònoma de Barcelona.
- 25/03/2010
  Presentació d'experiències d'acció comunitària: Salut als barris: una estratègia d'acció comunitària, a càrrec d'Èlia Díez, cap del servei de Programes i Intervencions Preventives de l'Agència de Salut Pública de Barcelona, i el projecte El barri educador: escola, ciutadania, a càrrec de Marc Balañach Moradillo, coordinador i responsable del projecte al Casal d'Infants per l'Acció Social dels Barris.
- 04/05/2010
  Debat sobre l'avaluació de les accions comunitàries, amb Begoña Oltra, tècnica de participació comunitària i dinàmiques comunitàries i fundadora de INDIC.
- 03/06/2010
  Elaboració de conclusions i propostes del grup sobre Acció comunitària del curs 2006-2007

2009-2010

El lideratge comunitari

Idees-Força

El lideratge és un aspecte clau de qualsevol procés comunitari. Sense lideratge, difícilment pot haver acció col·lectiva.

Cal que hi hagi lideratge de "baix a dalt" (amb protagonisme ciutadà, associatiu), tot i que també és necessari lideratge polític i tècnic.

El procés comunitari ha de ser un procés educatiu capaç de generar nous lideratges socials. S'hauria d'evitar que els "líders tradicionals" a la comunitat capturin i monopolitzin el procés.

El lideratge, però, ha de ser natural. No pot venir imposat des de fora a la comunitat, però es pot ajudar a que emergeixi.

El lideratge comunitari ha de ser democràtic, relacional, inclusiu... No pot ser autocràtic, jeràrquic, excloent…

La funció principal dels professionals comunitaris ha de ser estimular la participació i facilitar les relacions entre els diferents agents.

Els actors "intersticials" (aquells que es troben en una posició intermèdia entre les administracions públiques, les associacions i la ciutadania) es troben en una bona posició per exercir el lideratge comunitari.

La funció dels professionals comunitaris no hauria d'implicar un desplaçament dels lideratges socials.

Per fer bé la seva tasca, els professionals comunitaris necessiten unes condicions de treball adequades: treball en equip, estabilitat a la feina, reconeixement professional…

Qualsevol actor comunitari, de fet, necessita unes condicions organitzatives adequades (en termes de finançament, reconeixement, etc.) per poder desenvolupar les tasques que requereix l'acció comunitària.

Propostes

- Generar espais de formació per al lideratge comunitari, atractius per a la ciutadania, que parteixin de les necessitats sentides per la pròpia comunitat, i posant l'accent en aspectes pràctics i vivencials.
- Que tots els professionals que treballen amb la comunitat tinguin unes condicions organitzatives coherents amb el desenvolupament de la tasca (horaris, reconeixement, confiança, accés suficient a la informació necessària...).
- Defugir del model unipersonal de la tasca de dinamització comunitària. Treballar des de la base d'equips comunitaris.

La transversalitat en l'acció comunitària

Idees-Força

La transversalitat comporta el treball en comú entre diferents àrees, departaments, equipaments, serveis i entitats de diferents àmbits temàtics i que treballen amb diferents col·lectius socials.

Treballar transversalment significar "fer junts", no "ajuntar el que fem".

La transversalitat no és una finalitat en ella mateixa, sinó un mitjà. La seva finalitat bàsica és permetre'ns donar respostes més eficaces a problemes complexos.

2009-2010

La transversalitat és un component fonamental de qualsevol acció comunitària, i particularment d'aquelles accions que parteixen d'una mirada més integral del territori, com per exemple els plans de desenvolupament comunitari.

El model burocràtic d'Administració pública dificulta la transversalitat, establint rígides línies divisòries entre àrees equips de professionals. El model gerencial, també, ja que ha omplert les administracions d'indicadors de resultats, pressions per l'economia i l'eficiència, estímuls per a la competitivitat... que sovint van en contra de la lògica del treball col·laboratiu.

La manca de transversalitat en les administracions és una causa freqüent de fracàs dels processos de participació comunitària.

La transversalitat s'ha de produir en la base dels serveis i entitats, vinculant-se al tractament de temàtiques específiques de cada territori i cada comunitat.

No obstant això, la transversalitat necessita lideratge i suport polític.

La transversalitat és possible quan els diferents agents es fan seu el projecte transversal. No és possible quan el perceben com una imposició o com un projecte aliè.

La consolidació dels projectes transversals requereix temps: primer els actors han d'entendre que els reporta beneficis; després s'han de conèixer i reconèixer entre ells; finalment, s'ha d'aconseguir que comparteixin objectius estratègics i cultures de treball.

Hi ha el risc que els mateixos processos comunitaris acabin generant rígides línies divisòries entre línies temàtiques i entre projectes.

Propostes

- Definir una estratègia institucional concreta que faci possible l'acció comunitària transversal a l'Ajuntament, per exemple: identificant accions comunitàries en diferents camps com els serveis socials, l'educació, la salut o la mediació; englobar-les en un programa transversal; coordinar actuacions; avaluar-les conjuntament, etc.
- Explorar les possibilitats que ofereixen les TIC i els nous models organitzatius en xarxa com a eina de treball transversal.
- Fer formació i difusió de la metodologia del treball transversal (per exemple, a través d'alguna guia operativa o "capsa d'eines metodològiques").
- Incentivar i donar suport a través de mitjans diversos (econòmics, formatius, organitzatius...) als projectes transversals en el territori, siguin de base administrativa, associativa o mixtos. Per exemple, incorporant/reforçant el treball en xarxa com a criteri de valoració dels projectes.
- Promoure el rol de la "gestió transversal" en el territori. Valorar la possibilitat que els tècnics de barri facin aquesta funció.

2009-2010

L'avaluació en l'acció comunitària

Idees-Força

L'avaluació és necessària en qualsevol tipus d'actuació pública, i per tant, també en les accions comunitàries. És necessària per saber si el que estem fent funciona correctament, si estem assolint els resultats desitjats, i per prendre decisions en conseqüència.

Per diferents raons, però, les administracions tendeixen a no fer avaluació (per manca de planificació, de coneixements, de recursos, per por als resultats...).

Qualsevol procés d'avaluació hauria de fer-se un seguit de preguntes bàsiques: Quines han de ser les finalitats de l'avaluació? Qui i amb qui s'ha de fer? Quins aspectes s'han d'avaluar? Amb quines eines?

L'avaluació ha de ser un element planificat des del principi.

Calen avaluacions no només al final, sinó també intermèdies que permetin fer reorientacions i adaptacions, modificacions... dels projectes o programes.

Característiques de l'avaluació de les accions comunitàries

Ha de servir per aprendre, per millorar (per això ha de ser senzilla de fer i ha de tenir voluntat de ser útil).

Ha de ser participada i transversal, amb la implicació de tots els agents implicats en el procés comunitari. Ha de poder respondre a les preguntes que es fan els diferents actors (participants, finançadors, responsables polítics, etc.). Aquest és un aspecte fonamental de qualsevol avaluació comunitària.

Ha de permetre avaluar aspectes relacionats amb el procés (mobilització social, nous lideratges, noves relacions entre els actors, construcció de confiança, etc.) i aspectes relacionats amb els resultats (millores educatives, en la salut, en l'urbanisme...).

També ha de permetre copsar fets tangibles (com els recursos gastats, el nombre de gent que ha participat...) i intangibles (com la confiança, la satisfacció, la identitat, etc.). Aquests aspectes, sobretot els d'ordre qualitatiu, cal que estiguin definits d'entrada i que es planifiqui com es poden avaluar, a través de quins indicadors o mètodes.

Avaluar, des del reconeixement, que es tracta de processos a llarg termini.

Les avaluacions de les accions comunitàries dutes a terme fins ara la ciutat posen l'accent en aspectes molt quantitatius (nombre d'accions segons els territoris, les àrees temàtiques, la tipologia...). No serveixen per aprendre, són poc participatives i són incompletes en el seu enfocament.

Les avaluacions específiques de cada projecte o acció comunitària són molt desiguals segons les experiències.

Propostes

- Adoptar un nou model d'avaluació de les accions comunitàries a la ciutat, més orientat a l'aprenentatge, més participatiu i a partir d'una mirada més qualitativa i no tan quantitativa com l'actual. Aquest model ens ha de parlar, també, dels aspectes que no han funcionat (identificar-los, entendre'ls, aprendre'n...).

2009-2010

- Crear una capsa d'eines per a l'avaluació comunitària que s'adapti als diferents tipus d'accions comunitàries, que inclogui diferents aspectes que es poden avaluar, diferents tècniques... Aquesta capsa d'eines ha de ser oberta, flexible... Fer-ne difusió i fer formació per al seu ús.
- Incentivar i donar suport a l'avaluació de les accions comunitàries a través de mesures diverses (d'ordre econòmic, organitzatiu, tècnic, etc.).

Propostes prioritzades

Tot i que entenem que totes les propostes fetes són importants, considerem que les prioritàries són, per aquest ordre:

- Adoptar un nou model d'avaluació de les accions comunitàries a la ciutat, més orientat a l'aprenentatge, més participatiu i a partir d'una mirada més qualitativa i no tan quantitativa com l'actual. Aquest model ens ha de parlar, també, dels aspectes que no han funcionat (identificar-los, entendre'ls, aprendre'n...).
- Definir una estratègia institucional concreta que faci possible l'acció comunitària transversal a l'Ajuntament, per exemple: identificant accions comunitàries en diferents camps com els serveis socials, l'educació, la salut o la mediació; englobar-les en un programa transversal; coordinar actuacions, i avaluar-les conjuntament.
- Incentivar i donar suport a través de mitjans diversos (econòmics, formatius, organitzatius...) als projectes transversals en el territori, siguin de base administrativa, associativa o mixtos. Per exemple, incorporant/reforçant el treball en xarxa com a criteri de valoració dels projectes.
- Generar espais de formació per al lideratge comunitari, atractius per a la ciutadania, que parteixin de les necessitats sentides per la pròpia comunitat, i posant l'accent en aspectes pràctics i vivencials.

Grup de treball

Dona

Recull de propostes al Consell Municipal de Benestar Social 2005-2010

2005-2006

Grup de treball sobre DONA

Composició del grup

Coordinadora

Sra. Neus Roca Cortés, experta

Secretaria tècnica

Sra. Pilar Solanes i Salse, secretària
Sr. Carles Gil i Miquel, secretari adjunt

Participants

Representants de les entitats membres del Consell

Sra. Olga Arderiu Ripoll, Col·legi d'Advocats de Barcelona
Sra. Magda Bosch, Creu Roja a Barcelona
Sra. Sensi Domínguez i Recio, UGT
Sra. Mireia Espert i Ansó, Grup Municipal ICV-EUiA
Sra. Olga Fernández i Martín Corral, CCOO
Sra. Anna Gimeno i Febrer, Grup Municipal CiU
Sra. Montse Hernández i Vicent, Creu Roja a Barcelona
Sra. M. Lluïsa Ibáñez i Boira, Grup Municipal PP
Sra. Sílvia López, UGT
Sra. Hortènsia Marcos i Tocino, Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona
Sra. M. Lluïsa Oliveda i Puig, Consell de Dones de Barcelona
Sra. Rosor Poveda i Pastor, Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona
Sra. Raquel Querol i Bello, Grup Municipal PSC
Sra. Claudia Truzzoli, Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya

Tècniques municipals

Sra. Merche Alvira i Latorre, Direcció de Serveis de Participació Social, Sector de Serveis Personals
Sra. Meritxell Benedí i Altés, Direcció de Dona i Drets Civils, Sector de Serveis Personals
Sra. Sara Berbel i Sánchez, Consell Econòmic i Social de Barcelona
Sra. Mercè González i Esteve, Direcció Joventut, Sector de Serveis Personals
Sra. Cinta Llorens i Sanz, Divisió Serveis Personals, districte Horta-Guinardó
Sra. Judith Rifà i Dachs, Institut Municipal d'Educació de Barcelona
Sra. Carme Vidal i Estruel, assessora tècnica de Regidoria de Política de la Dona

Representants d'altres entitats

Sra. Mònica Grau, Fundació Maria Aurèlia Capmany
Sra. Consol Farré i Anguera, Associació Catòlica Internacional de Serveis a la Joventut Femenina
Sra. Elena Gómez-Enguix, Universitat de Barcelona
Sra. Lucia Lázaro i Barrios, Punt d'Informació i Atenció a les Dones de Nou Barris
Sra. Imma López i Torres, Associació Catòlica Internacional de Serveis a la Joventut Femenina
Sra. Marta Mas i Perulles, Federació de Dones per la Igualtat de Catalunya
Sra. Patrícia Melgar i Alcantud, MUA - Universitat de Barcelona
Sra. M. Rosa Micàs i Estalayo, Acció Contra la Violència Domèstica Barcelona
Sra. Diana Moret, DJS Contra la Fam (MATERIACTIVA)
Sra. Amparo Navarro i Sirera, Federació Catalana de Voluntariat Social
Sra. Maria Olivares i Usac, experta

2005-2006

Sra. M. del Carme Olivé i Ferrer, Universitat de Barcelona
Sra. Anna Plaza i Morales, Institut Genus

Invitats i invitades per a temes específics
Sra. Rosa Alemany i Vidal, responsable del Pla operatiu violència vers les dones de la Direcció de Dones i Drets Civils, Sector de Serveis Personals, Ajuntament de Barcelona
Sra. Fathia Benhammou, Programa Entrecultures, Fundació Bofill
Sra. Irene Fernández, CCOO
Sra. Elena Mas i Viale, Divisió Serveis Personals, districte Sants-Montjuïc
Sra. Sara Moreno, professora de sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona
Sra. Genoveva Sastre, psicòloga i investigadora del Departament de Psicologia Bàsica i del Seminari Interdisciplinar d'Estudis de Gènere de la Facultat de Psicologia de la Universitat de Barcelona
Sra. Reme Sipi, Associació Dones Guineanes E'Waiso Ipola
Sra. Empar Torné, directora del Projecte d'Educació i Valors, Institut Municipal d'Educació de Barcelona

* * *

El tema monogràfic d'enguany ha estat la dona jove. Les dones, en les vessants legal i institucional, també socialment, han assolit les fites d'igualtat i llibertat a les quals aspiràven en el passat. Mirant cap al futur el grup Dona s'ha preguntat quina forma d'estar en el món tenen actualment les dones joves, en quines condicions viuen, com s'entenen a si mateixes i quins reptes es plantegen.

Des del primer dia, comprovant l'edat i "arrugues belles" de les assistents es va plantejar la urgència que participessin dones joves en el grup. Es van anar incorporant un total de 8 dones d'entre 20-25 anys, dues de les quals només van poder venir un o dos dies perquè treballaven en jornada de matí i les altres dues dones joves varen ser ponents.

S'ha pogut escoltar la veu directa de les joves sobre vida quotidiana, participació social i treball i, indirectament, sobre educació, estereotips, violència i immigració, a través d'expertes que les han entrevistades.

Les joves tenen present o han incorporat models nous de vida més lliures per decidir i portar a terme un projecte vital propi que no les remet a l'assumpció inevitable d'uns rols de gènere abocats a la submissió o a la relegació de si mateixes en benefici exclusiu d'altri. Les dones joves aprofiten les oportunitats d'igualtat i no discriminació que la societat els proporciona.

Tanmateix, tot i ser les filles mítiques de la igualtat, les dones joves s'enfronten a les assignatures socials pendents. Hem detectat valors i fets específics de les vides de les dones joves, i des d'una perspectiva de gènere, que resulten especialment rellevants a l'hora de portar a terme, actualment i pel futur, una vida i un exercici de ciutadania en plena llibertat i igualtat.

En arribar la inserció en el món laboral topen amb una vida quotidiana que les carrega amb la doble jornada o amb un conflicte de parella. Les dones i homes joves encara continuen entenent la cura dels fills-es i mares-pares com una funció de les dones. L'amor romàntic, els estereotips de gènere i la divisió sexual del treball continuen sent models transmesos a l'escola, en els mitjans de comunicació i en l'educació familiar que constitueixen obstacles per a la relació lliure i

2005-2006

equitativa de la vida de parella homo o heterosexual i per a la llibertat real d'elecció de la trajectòria professional. Es fa ben palès en les recerques en edats de 12 a 16 anys.

L'atorgament social i cec d'autoritat a l'home pel sol fet de ser-ho i la projecció cuidadora de la dona sobre l'home posen en perill la detecció, per part de la dona jove, de situacions de violència i de control coercitiu. La igualtat i llibertat pública s'ha aconseguit, però la igualtat i llibertat privada, encara no. Fins i tot es constata com les dones joves han avançat quant a les seves aspiracions laborals, que es veuen frenades per unes estructures i legislacions laborals que, de fet, discriminen especialment en el moment de la criança.

La violència en la parella està naturalitzada entre els joves per les idees de l'amor romàntic, l'amor fusió i passió, abastament exteses entre la cultura juvenil i general, de manera que es normalitza la càrrega del patiment exclusivament per la dona, s'interpreta la violència de l'home com a fortalesa i autoritat i es projecten accions de cura i espera de canvi sobre l'home jove coactiu o directament violent sigui verbalment o físicament.

L'assetjament sexual en el lloc de treball és un fenomen molt freqüent que actualment les dones joves amb valentia consulten i denuncien buscant una solució que no les enfronti directament a la precarietat laboral. Les empreses no fan res malgrat estar-ne assabentades i condemnar-ho de paraula. S'acaba penalitzant la dona amb trasllats o acomiadaments indemnitzats mentre que als assetjadors no se'ls mou del seu estatus i lloc de treball.

Entre algunes capes socials, especialment les classes mitges, hi ha una manca de consciència de la discriminació que fa arribar a les dones joves a certes edats sense haver-se dotat d'estratègies i valors crítics per minvar el seu impacte. Les dones joves migrades i especialment les catalanes de pares immigrats són vistes, esbiaxadament, pel que tenen de diferent, fins i tot com a portadores de valors que poden fer recular el que s'ha guanyat, enlloc de veure-les pel que tenen en comú.

Cal parar atenció especial i específica, sense vernissos ni garreperia, a aquests elements clau de les dones joves per tal d'evitar la reproducció, ara subtil i silenciosa, de les discriminacions i violències que, sens dubte, encara afecten les dones; i alhora, donar valor social a les activitats de les dones, tant aquelles que fins ara es feien menys, com els fins ara menyspreuats sabers de cura de la vida.

Per tot això es proposa incidir en aquells elements que l'anàlisi i discussions realitzades han fet veure com a cabdals en la vida de les dones joves.

2005-2006

Educació fins als 16 anys

- Cal recuperar la coeducació distingint-la clarament de l'ensenyament mixt.
- Calen agents de formació clarament formats en perspectiva de gènere que superin les ambivalències actuals, detectin la discriminació subtil que encara funciona en la vida quotidiana, promoguin l'assumpció interna –l'externa, les joves ja la tenen– dels valors feministes de la mirada de dona des de la llibertat, la igualtat i l'autoritat de la genealogia femenina.
- Proposem la creació d'agents coeducatius que canalitzin i coordinin les ofertes de coeduació per les escoles, entre d'altres els tallers amb perspectiva de gènere.
- Cal augmentar el pressupost dels continguts amb perspectiva de gènere del programa d'educació en valors de l'IMEB, concretament, en els següents elements ja existents:
  - les experiències reeixides de coeducació i sensibilització als i a les mestres transmissors de cultura i coneixements sobre la discriminació subtil que encara s'exerceix sobre nens i nenes quan es reprodueixen els estereotips de gènere en el comportament educatiu més espontani.
  - els tallers de cura de les persones i la llar (sabers domèstics) fetes en l'àmbit educatiu.
  - els tallers sobre desmitificació de l'amor romàntic i el mite del príncep blau en les i els adolescents.
  - per a totes les llars d'infants, escoles i instituts municipals, difondre i repartir materials educatius i llibres escolars de textos i imatges no sexistes, transmissors de models democràtics de dona i home, de parelles i famílies, que visibilitzin les activitats socials que les dones ja fan (models femenins a l'escola en activitats no habituals però més freqüents del que es veu), que no reprodueixin la divisió sexual del treball i demostrin clarament la diferència entre masculinitat i masclisme.

Formació i participació de dones joves més enllà dels 16 anys

- Proporcionar eines d'anàlisi de les contradiccions entre l'elecció segons els desigs de cada dona i els encara vigents mites i estereotips sobre la naturalesa de l'home, la dona i les seves relacions, sobre la maternitat i paternitat, que, a la pràctica, suposen seriosos entrebancs en la inserció laboral, en l'emparellament i en la criança.
- Cal estimular amb programes específics la participació i lideratge de les dones joves en els espais de joves, casals de joves i els centres cívics.
- Davant la deficiència de casals de joves, cal crear i mantenir espais col·lectius de joves, especialment entre els 16 i els 20 anys, per la necessitat específica d'estar entre iguals pròpia d'aquesta edat i positiva per a la seva maduresa social i personal. Proposem molts més espais de lleure i no consumistes, amb autonomia i amb perspectiva de gènere, la qual cosa també obliga a adequar-se als seus horaris de participació.
- Cal promoure espais propis per a les dones joves on compartir la mirada de dona, per després poder-la compartir amb espais mixtos.
- En aquest sentit, els PIAD –serveis ja existents a l'Ajuntament– són una excel·lent plataforma per arribar a la dona jove més gran de 16 anys, en un sentit més formatiu que informatiu. Cal ampliar i reforçar els PIAD perquè arribin a aquesta població, per escoltar atentament

2005-2006

les necessitats de les dones joves i perquè s'hi comuniquin amb un llenguatge apropiat que permeti la creació de vincles.

- Cal reservar espais específics per a les dones joves migrades desplaçades i les catalanes filles de pares immigrats en els òrgans municipals de participació ja establerts. Es proposa que hi hagi una representant de dona jove en el Consell Municipal de Migració.
- En la formació i sensibilització, les dones i les dones joves reiteradament reclamen accions adreçades a homes joves que els permeti expressar la crisi del model tradicional patriarcal d'home i alhora puguin identificar-se i desenvolupar, amb dignitat i valor, els models de noves masculinitats ja existents també en la nostra societat, encara que minoritaris.

Dona jove i violència

- Davant l'augment de dones joves que detecten violència cal garantir que siguin ateses pels serveis especialitzats en violència, en l'especifitat necessària de la persona que es troba en el cicle vital d'emparellament, ja que és una forma molt efectiva d'aconseguir una ciutat lliure de violència contra les dones.
- Es proposa la creació d'unitats d'orientació psicològica individual que treballin amb la construcció de la subjectivitat, que atenguin demandes de solucions a problemes de relació i/o de violència, sempre garantint una perspectiva de gènere.
- Cal fer més hores de tallers de prevenció de violència en altres espais diferents als PIAD (Punts d'Informació i Atenció a les Dones), com per exemple associacions de joves i als punts d'informació juvenil.
- Cal implementar programes de detecció de violència dirigits a dones i homes joves.
- S'ha de donar prioritat als projectes que analitzin l'assetjament i violència a l'escola també en termes de gènere, a l'IMEB i a l'IMD. Aquesta perspectiva analitza valors molt arrelats socialment i dotarà aquests estudis i intervencions de molt més impacte en la vida interna i social dels joves, contrarestant models familiars patriarcals, jeràrquics i autoritaris.
- En aquest sentit, celebrem l'aparició de serveis especialitzats d'atenció als fills i filles de la violència que caldrà seguir augmentant.

Dona jove, treball i salut

- No es pararà de cridar any rera any fins que s'acompleixi, que és ja urgentíssim no girar la cara al problema dels serveis educatius públics per als fills i filles de 0 als 3 anys. Afecta especialment les parelles joves, i per tant les dones joves, obligades a pagar preus massa elevats quan escullen ser pares i mares amb equitat, llibertat i dignitat.
- Es fa una crida especial a impulsar la inclusió de l'assetjament sexual en el lloc de treball a la llei de riscos laborals. S'ha de donar suport a les dones joves que consulten i denuncien.
- Participar en el Pla de la joventut de l'Ajuntament de Barcelona tot aportant la perspectiva de gènere i les recomanacions que es fa en aquest document.

2005-2006

- Es proposa augmentar els centres de salut específics per a joves i reforçar els PASSIR (Programa d'assistència a la salut sexual i reproductiva) en la vessant d'atenció psicològica.
- Cal augmentar les iniciatives de Responsabilitat Social Corporativa al món de la empresa ja iniciades per aquest Ajuntament.

Aquest grup reitera, tantes vegades com sigui necessari, la necessitat exemplificadora que l'Ajuntament de Barcelona ha de tenir amb les seves treballadores i treballadors pel que fa a l'equiparació de la dedicació a la feina i a la vida familiar (conciliació de la vida laboral i familiar). Les jornades reglades no exteses per les i els comandaments intermitjos o alts i la reducció de la jornada laboral a dones i homes segueixen sent les millors mesures. Cal recordar que la Generalitat permet al seu personal reduir jornada sense reduir salari sempre tenint en compte els pressupostos del personal de substitució.

Dona jove i migració

- Cal construir una societat que reconegui les filles de pares immigrats com a pròpies i com a ciutadanes de ple dret amb pertinences culturals múltiples.
- Cal potenciar accions que emfasitzin el que és comú i no el què ens diferencia... i com a dones i dones joves és molt més del que les aparences podrien portar a imaginar.
- És imprescindible impulsar processos d'inserció laboral que vagin més enllà de nínxols laborals feminitzats i precaritzats, tenint en compte la situació administrativa irregular de les dones joves migrants i moltes d'elles famílies "monomarentals".
- Es fa una crida urgent i especial per reforçar aquesta inserció laboral reglada a dones joves desemparades que fugen d'una família violenta.
- Promoure mecanismes de difusió de la informació vinculada a la salut i la sexualitat especialment adreçats a arribar a aquesta població de dones joves immigrades.
- Prioritzar els projectes de dimensió clarament comunitària que incloguin específicament aquest col·lectiu per la seva inclusió en xarxes de treball i altres recursos de l'entorn.

El grup Dona es proposa participar en el Pla de joventut de l'Ajuntament de Barcelona aportant una perspectiva de gènere que visibilitzi les aportacions de les dones joves, i que faciliti espais propis on es posin en comú els desitjos i projectes del ser dones.

Cal recordar la necessitat gairebé obligada de continuar col·laborant amb la Regidoria de la Dona.

Sorgeix la idea de crear o dedicar un temps a vetllar per l'aplicació real de les recomanacions i propostes que aquest grup Dona ha fet en els darrers anys. També sembla interessant que puguin assistir o intervenir en el grup, en algunes sessions de treball, altres àrees de l'Ajuntament, sempre que la proporció de tècniques i tècnics es mantingui prudencialment limitada per la finalitat participativa.

2006-2007

Grup de treball sobre DONA

Composició del grup

Coordinadora

Sra. Neus Roca Cortés, experta

Secretaria tècnica

Sra. Pilar Solanes i Salse, secretària
Sra. Elena Mas i Viale, secretària adjunta

Participants

Representants de les entitats membres del Consell

Sra. Olga Arderiu Ripoll, Col·legi d'Advocats de Barcelona
Sra. Gladys Cuzco i Lezcano, Grup Municipal PSC
Sra. Anna De Eguia i Corral, Federació Catalana de Voluntariat Social
Sr. Bernat Escudero, Avalot-Joves de la UGT de Catalunya
Sra. Olga Fernández i Martín Corral, CCOO
Sra. Assumpció Franquesa i Segura, Càritas Diocesana de Barcelona
Sra. Anna Gimeno i Febrer, Grup Municipal CiU
Sra. Montse Hernández i Vicent, Creu Roja a Barcelona
Ima. Sra. M. Lluïsa Ibáñez i Boira, Grup Municipal PP
Sra. Sílvia López, UGT
Sra. Maria Ramos i Miranda, Col·legi Oficial de Treball Social i Assistents Socials de Catalunya
Sra. Claudia Truzzoli, Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya

Tècnics i tècniques municipals

Sra. Merche Alvira i Latorre, Direcció de Serveis de Participació Social, Sector Serveis Personals
Sra. Meritxell Benedí i Altés, Direcció de Dona i Drets Civils, Sector Serveis Personals
Sra. Beatriz Garcia i Idoate, Direcció de Joventut, Sector Serveis Personals
Sr. Carles Gil i Miquel, coordinador de Consells de Participació Social
Sra. Cinta Llorens i Sanz, Divisió Serveis Personals, districte d'Horta-Guinardó
Sra. Cecilia Peraza i Sanginès, Institut Municipal d'Educació de Barcelona
Sra. Roser Roldan, Institut Municipal d'Educació de Barcelona
Sra. Carme Vidal i Estruel, assessora tècnica de Regidoria de Dona i Igualtat d'Oportunitats

2006-2007

Representants d'altres entitats

Sra. Rosa Ma. Dumenjó i Martí, Fundació Maria Aurèlia Capmany
Sra. Consol Farré i Anguera, Associació Catòlica Internacional de Serveis a la Joventut Femenina
Sra. Marta Mas i Perulles, Federació de Dones per la Igualtat de Catalunya
Sra. M. Rosa Micàs i Estalayo, Acció Contra la Violència Domèstica Barcelona
Sra. Maria Olivares i Usac, experta
Sra. M. del Carme Olivé i Ferrer, Universitat de Barcelona
Sra. Teresa Torns i Martín, experta

Invitats i invitades per a temes específics

Sra. Judith Astelarra i Bonomi, Universitat Autònoma Facultat Sociologia i Polítiques
Sra. Marta Corcoy, Periodista, experta en comunicació i membre de l'Associació de Dones Periodistes
Sra. Dolors Renau i Manen, expresidenta de la Internacional Socialista de Dones

* * *

Enguany ha estat un curs curt. Vàrem començar per dedicar una sessió a triar el tema entre tot el grup. Dels diferents que van sorgir finalment es va votar àmpliament DONA i POLÍTICA, fruit d'una dinàmica participativa, i es va fer amb una metodologia específica de dinàmica de petits grups i sessió conjunta. Les eleccions catalanes acabades de celebrar, les lleis estatals de dependència i igualtat en discussió i les municipals a vista d'any van situar aquesta preocupació a primera plana.

Tot i ser un tema delicat i ampli, hi ha el convenciment que cal abordar-lo en col·lectivitat, amb la perspectiva que donen els anys de pas de les dones per la política i conscients que queden molts assumptes pendents al respecte. El grup garanteix la pluralitat, el respecte a la diversitat, el diàleg i, especialment, la voluntat d'enteniment recordant allò que ens aplega en comú: ser dona.

Entenem política i dona en un vessant ampli: dones polítiques, la política de les dones quan estan en política, les polítiques per les dones, la política de les dones en la quotidianitat, les dones en sindicats, moviments socials, participació i altres terrenys també polítics. Ens hem preguntat: com les dones polítiques representen les dones? Quines repercussions reals han tingut les polítiques de dones? Quin pes real tenen les dones polítiques dins la política? Relació de la dona política professional amb altres dones? amb les associacions? i un llarg etcètera. El calendari d'aquest curs però, ha estat més curt en el temps i/o en el nombre de sessions realitzades, el que ha suposat una limitació o acotació dels aspectes tractats.

Hem tingut la participació de diferents dones al llarg d'aquest curs, per tractar temàtiques diverses:

La Sra. Marta Corcoy ens va explicar l'estudi "Les dones en els governs locals", la Sra. Carme Vidal ens va presentar el nou Pla operatiu contra la violència vers les dones, la Sra. Judith Astelarra ens va parlar de l'"Actualitat de les polítiques de gènere" i la Sra. Dolors Renau va tractar la "Participació de les dones a la política: reflexions i experiències".

2006-2007

Tot just hem fet l'aperitiu. Hem tocat tres temes però ja hi ha alguna proposta. A continuació resumim les idees principals que han sorgit del treball de reflexió i discussió del grup.

Valorem el paper de la incorporació de les dones en la política, com a valor democràtic. Un dels objectius és trencar amb el model patriarcal, perquè és antidemocràtic, però cal veure quin model de democràcia definim les dones com a contrapartida. La incorporació de les dones en la política també suposa fer més visible que les dones en arribar a la política fan polítiques per a totes les dones.

A l'hora de fer polítiques per a dones es pot donar un dilema entre la posició més tendent a segregar per tal de prioritzar l'especificitat del tema dona, o bé promoure polítiques per integrar o impulsar la transversalitat del tema dona.

Les diferents estratègies que persegueixen les polítiques de gènere són: igualtat d'oportunitats, acció positiva, transversalitat, canvis estructurals. L'estratègia de les polítiques d'igualtat d'oportunitats aplicades a l'Estat espanyol ha estat un gran èxit, però ara cal avançar i incidir en la qüestió estructural. És a dir, cal impulsar estratègies de canvis estructurals, que incideixin per exemple en el mercat de treball.

Cal fer visible el que estan fent les dones, reconèixer i valorar les coses que han fet les dones en política, o aquelles que s'han realitzat per la influència de les dones. Així, per exemple, s'han aprovat un seguit de lleis que tenen una gran transcendència per a la vida quotidiana de les dones: la Llei de la dependència (Ley de promoción de la autonomía y atención a las personas en situación de dependencia), la Llei de conciliació laboral i familiar, la Llei de la igualtat (Ley de igualdad efectiva entre mujeres y hombres), la Llei sobre la violència de gènere. Cal aprofundir sobre la seva aplicació, aprofundir els mecanismes de l'activitat política, com es desenvolupen i què representen de canvi per a les dones.

Un tema clau és la posició de decisió a la qual arriben les dones en l'exercici de la política i, per tant, com s'aprofita la incorporació de les dones a la política per incorporar polítiques de dones. Caldria estendre els efectes de la llei de paritat a la majoria de càrrecs o nivells diferents d'intervenció política, és a dir, ampliar-ho a alcaldesses, càrrecs de presidència, gerències, etc., per tal de tenir molta més incidència real.

Respecte al tema de les quotes de dones en les llistes dels partits, el tema s'ha anat relaxant i per això és important tornar a marcar-ho. És important que les dones arribin a la política.

Un altre tema de pes que cal abordar des de la perspectiva de dona i política és incidir en el canvi dels horaris laborals. Aquest és un element fonamental per tal de fer possible la conciliació de la vida laboral i la vida personal.

Ens hem de plantejar com redistribuïm la càrrega de treball total de cura dels altres, entre tota la població adulta (homes i dones) i, per tant, ens qüestionem l'organització social del temps i el treball.

És necessari impulsar una gestió comunitària de part del treball, inclòs el domèstic.

2006-2007

Actualment a les dones també se'ns planteja el problema de la "cura dels altres", però no només dels nostres fills/es, sinó també dels nostres pares i mares. Com ens situem i fem de "filles cuidadores"? Es planteja com separem la component més material de la cura, de la component de l'emoció. En la maternitat ho barregem més i en la cura de les persones grans és més fàcil distingir-ho.

També, des de l'àmbit privat, cal veure com es reorganitza el treball de la casa (organització de les tasques).

Un altre element diferent a tenir en compte és la lògica de les inèrcies en el mateix col·lectiu de les dones i en els mateixos partits polítics. Pel que fa a les estructures dels partits polítics i del sindicats, tot i que s'ha avançat, encara són força masclistes i les modificacions o canvis, com per exemple les que suposarà l'aplicació de la paritat, cal veure com s'aplicaran. Les dones estan en posició de minoria, no tant sols numèrica sinó també a nivell de pensament, i per això es troben amb resistències. És important però recordar i reconèixer la tasca feta anteriorment per altres dones, gràcies a les quals s'ha anat avançant.

Una altra idea important que s'ha discutit al llarg del curs és el concepte d'empoderament: les dones han d'assumir que la lògica del poder és la que és, i això cal que les dones quan entren a exercir la política ho assumeixin.

Hi ha una confusió de l'exercici democràtic del poder amb feblesa (influència dels valors del sistema patriarcal). La dona política normalment obté menys recolzament, i per això és necessari que es reforci, en el sentit d'adquirir més resistència.

L'exercici democràtic del poder va lligat a un lideratge distribuït, que permet als altres que agafin quotes de poder. Això suposa assumir un cert risc per part de qui ho cedeix, a l'haver de compartir decisions i actuacions amb altres persones amb qui tens graus diferents de coneixement i/o confiança.

Les dones assumeixen menys els rols de lideratge en diferents àmbits de la vida (política, grups d'amistat, participació en associacions, etc.). Per això, cal promoure accions de "socialització" en relació amb l'exercici de l'autoritat i del poder, entès en el bon sentit del terme.

Es dóna alhora un fenomen de no-reconeixement dels altres de l'autoritat de les dones, amb un fenomen de resistències de les mateixes dones a assumir i mantenir el rol d'autoritat.

Les dones no estem en situació de "poder". Ens costa assumir rols d'autoritat i poder i des d'aquesta posició negociar amb els altres. Potser que aquesta pauta canviï en les dones joves, i facin un ús ètic del poder.

Cal discutir molt més sobre el concepte de "poder": què vol dir? Tipus de poder? Per tal de trencar costums o estigmes al voltant d'aquest concepte.

Respecte al tema de la necessitat de formació política per a les dones que exerceixen la política, es barregen dues idees o visions diferents: per una banda, el plantejament del per què donem per suposat que les dones sabem menys. En aquest sentit, es parteix de la idea de reconèixer una

2006-2007

visió de mancances de les dones a l'hora de fer política i es qüestiona de qui hem d'aprendre? I què és el què hem d'aprendre? I, d'altra banda, hi ha una visió en positiu, que aposta per incorporar la producció d'idees i de les accions polítiques que les dones estem generant.

Una darrera idea destacada pel grup és la importància de la formació d'estratègies per part de les dones. S'assenyala el valor de l'estratègia com a element clau pel canvi, per tal de trencar amb el model patriarcal que impera en el món polític. Fins que les dones no aprenguem a fer política, en el sentit d'establir aliances estratègiques, fer previsions, etc., no ens en sortirem. Ara estem al nivell de la "influència" i "respecte", però no és suficient.

Les aliances, preparació, poden ser de molts estils. Es poden fer aliances de mínims, és a dir, establir pactes entre les dones de diferents partits polítics en allò que pot ser comú a tots els partits "pactes de mínims". Des d'aquesta posició, les dones tindríem una altra força. La qüestió es planteja en com poden les dones polítiques manejar-se amb la dicotomia de la disciplina del partit versus defensa de la valoració de les dones.

Propostes

- Es proposa obrir un debat més ampli al voltant del tema dona i política, i tractar-lo en el Segon Congrés de Dones de la ciutat de Barcelona.

- Estudiar l'impacte real de la Llei d'igualtat, de cara a la propera legislació o mandat municipal. Avaluar la seva incidència en diferents àmbits (regidores, gerències, etc.). És important que les administracions públiques s'involucrin en el reconeixement i valoració del paper de la dona a la política.

- Cal continuar fent el seguiment de les propostes elaborades en el Primer Congrés de Dones, que van ser aprovades en plenari municipal. S'ha de veure què s'ha fet, i el Segon Congrés hauria de partir de la valoració del Primer Congrés. També és important fer el seguiment de les propostes plantejades pel grup Dona del Consell Municipal de Benestar Social en els darrers anys.

- Cal promoure la preparació i formació política de les dones que estan exercint lideratge, ja sigui des de l'àmbit de la política, com de les institucions i les entitats, per tal d'arribar a estar més presents i visibles en l'exercici de la política.

- És bàsic, també, incidir en la formació política de les dones en general, és a dir, de les dones que no estan exercint la política directament. Es veu la necessitat de crear un espai de formació política o escola de les dones ciutadanes, és a dir, de creació d'espais de debat, per tal de reflexionar i discutir allò essencial que implica la política: el canvi d'idees, els models, etc., per tal d'anar creant també consciència de debat polític entre les dones ciutadanes.

2006-2007

- Demanar a l'Escola d'Administració Pública de Catalunya i a la de la Diputació, que incloguin la perspectiva o visió de gènere en els seus programes de formació política. Com a organismes o centres encarregats de fer formació política, són una plataforma adient per encapçalar la preparació i formació de les dones polítiques i dels homes, en quant al valor democràtic de la perspectiva de gènere a les polítiques globals.

- Promoure la idea d'elaborar un "pacte de mínims" entre dones de diferents partits polítics. Es proposa crear una petita comissió de membres del grup Dona del CMBS, perquè faci una proposta de com es pot promoure aquest tema.

2007-2008

Dona

AQUEST CURS EL GRUP DONA HA ESTAT MÉS VERSÀTIL i s'ha proposat realitzar tres activitats paral·leles.

En primer lloc s'ha plantejat recuperar un tema de treball que en anys anteriors ja s'havia abordat, però que es segueix considerant d'actualitat i interès, que és la qüestió dels **usos dels temps**. S'han volgut abraçar diverses perspectives:

- El coneixement de les actuacions i programes que es porten a terme des de la Regidoria dels Nous Usos dels Temps de l'Ajuntament de Barcelona.
- El coneixement de diferents experiències impulsades i realitzades a la ciutat de Barcelona
- L'anàlisi de la significació i evolució dels conceptes conciliació dels temps/usos dels temps. I el coneixement i debat de l'estat de la qüestió sobre les polítiques dels usos del temps.
- Per últim, la vivència més subjectiva de les dones, en relació amb els usos del temps i l'exercici del rol de cura. La finalitat d'aquesta sessió era discutir sobre com es fan els canvis o transformacions de manera individual i les seves conseqüències o repercussions en les dones i els homes.

En segon lloc, aquest curs ens hem plantejat fer el seguiment i balanç de les propostes que el grup Dona ha fet els darrers quatre anys, per tal de veure el seu impacte en les polítiques municipals.

I en tercer lloc, l'altra activitat que s'ha desenvolupat al llarg de tot el curs ha estat la **promoció d'un pacte de mínims** entre dones de diferents partits polítics. Aquesta idea o iniciativa sorgeix com a resposta d'una proposta que el grup Dona va formular el curs 2006-2007.

En tot moment el posicionament del grup ha estat el de promoure i facilitar el pacte, acord que han de realitzar les dones polítiques i els diferents grups polítics municipals. Concretament, la tasca duta a terme pel grup Dona ha estat l'elaboració d'un document que pretén ser un punt de partida per a la promoció de pacte de mínims, per tal que el reprenguin les dones polítiques i els diferents grups polítics municipals. Es tracta d'un document de drets bàsics i no és ni un programa municipal ni un programa de partit polític.

2007-2008

Propostes

En relació amb els **usos dels temps** es fan les següents propostes:

- Es constata que hi ha un gran desconeixement per part de la ciutadania dels projectes i bones pràctiques que s'estan portant a terme des de la Regidoria dels Nous Usos dels Temps de l'Ajuntament de Barcelona. Hi ha dificultat en visualitzar els bons projectes que fa l'Ajuntament, i per això es demana a aquest que millori la comunicació cap a la ciutadania, aprofitant més la difusió que poden realitzar els mitjans de comunicació locals (TV, ràdios, etc.).
- Cal crear espais oberts de reflexió al voltant dels nous usos dels temps i, des de l'Ajuntament, incidir en aquest tema des de tots els serveis municipals (esports, educació, etc.) perquè és un tema transversal. També cal que ho incorpori el moviment ciutadà.
- Per avançar en els usos dels temps és necessari incidir en el tema de la mobilitat i es demana a Transports Metropolitans de Barcelona que apliqui les mesures o accions necessàries (ampliació d'horaris, etc.) per tal de possibilitar una ciutat més afí amb els nous usos dels temps.
- Promoure vies de col·laboració amb els sindicats perquè s'incorpori la visió de la gestió dels temps com un dret dels treballadors i de la ciutadania, i per tant, s'incorpori legislativament i en els convenis laborals.
- Es demana a l'Ajuntament que promogui estudis entorn del tema de la participació de les dones en relació amb els usos dels temps, per tal de conèixer la disponibilitat que tenen i els factors que condicionen la seva participació en espais públics.
- Es reitera una proposta que el grup Dona ja havia formulat en anys anteriors, que és la demanda d'una administració municipal exemplificadora (horaris de les reunions, extensió de les jornades laborals...) pel que fa a la conciliació de la vida personal, familiar i laboral.
- Cal avançar en l'organització social de la cura, i en el moment actual del desplegament de la nova Llei de la promoció de l'autonomia personal i atenció a la dependència, es demana la professionalització del Servei d'Atenció Domiciliària per tal de garantir l'oferta de serveis de qualitat.
- Cal fomentar l'associacionisme de les dones, impulsar i donar suport als grups o espais propis de dones que permeten fer processos de transformació i canvi personal.

En relació amb la **promoció d'un pacte de mínims** entre dones de diferents partits polítics es fan les propostes que s'expliquen a continuació.

2007-2008

Per la promoció d'un pacte de mínims entre dones de diferents partits polítics

Preàmbul

Des del nostre compromís personal de dones que creiem amb les polítiques de i per a tothom, partim a títol individual, per tal de sumar i elaborar un document que serveixi de punt de partida per a un pacte entre dones per a la construcció d'una societat catalana més justa i igualitària entre dones i homes.

Aquest és un pacte entre dones, que representem la meitat de la població, i que vol incloure la totalitat de la mateixa.

Des de la participació que ens possibilita el grup Dona del Consell Municipal de Benestar Social de l'Ajuntament de Barcelona, des de les diferències ideològiques i per tant des del respecte a les mateixes, i el desig d'aprofundir en allò que de comú podem desenvolupar, ens hem proposat facilitar i promoure un pacte de mínims entre dones dels diferents partits polítics. Són els drets bàsics els que entenem com mínims a consensuar.

Des de la cerca i l'aprofundiment de l'autoritat que tenim com a dones i persones, autoritat que exercim sense el tutelatge d'altres, assumim la responsabilitat de la construcció d'aquest document des del treball participatiu, democràtic i de consens, i el compromís de la seva difusió.

Aquest procés participatiu representa una idea política que no de partit. Les integrants d'aquest grup Dona del CMBS, dones de diferents ideologies polítiques, partits, sindicats, associacions i societat civil en general, assumim la responsabilitat del compromís sense protagonisme partidista.

En el document hi podreu trobar, amb més detall, els principis marc o eixos essencials del pacte, les finalitats del mateix, així com els drets bàsics més explicitats.

Principis marc

- **La igualtat entre dones i homes** que es manifesta en tots els escenaris, en la participació social i política de les dones i en totes les esferes de la vida, pública i privada.
- **Pacte generacional: l'edat com a valor afegit**, com element que aporta les característiques definitòries de les diferents generacions, que adquireixen la capacitat d'escoltar-se, comprendre's i treballar conjuntament per les causes, comunes i generals.
- La reorganització dels **temps**, el temps de vida que considerem és personal i de lliure elecció, per la qual cosa cal una reorganització social global perquè sigui possible i real el fet de viure el temps personal, familiar, de treball, d'estudi i de responsabilitats socials. L'organització del temps amb un posicionament que cerca i permet la igualtat de les persones, amb una disposició del mateix de manera lliure i no amb un marcat posicionament economicista que oblida plantejaments més equitatius i que afavoreixen les dones.
- La corresponsabilitat i compromís compartit en els **àmbits privat i públic**, els drets i deures com oportunitats compartides i que no esdevinguin excloents, per la seva ambigüitat i poca explicitació.
- El compromís en l'**intercanvi d'informació** que es consideri essencial per assolir el pacte, alhora que es mantenen i no es vulneren els acords de partit.
- La **legislació** com element bàsic de regulació de la convivència que orienta les polítiques i representa l'eix vertebrador del pacte · parlem de legislació en totes les seves fases: desenvolupament escrit, defensa oral i implementació.
- El **posicionament públic** de les dones que tenen un paper més visible cal que sigui clar i transparent, que s'esdevingui del compromís públic del pacte i serveixi de model a seguir.
- La defensa de l'Estat **laic** com a garantia essencial del dret de les persones i criteri de regulació democràtica, mantenint el respecte a les diferents creences i valors que permeten configurar un model de relacions institucionals a partir del doble principi d'igualtat i equidistància.
- La visibilitat de les dones en la comunicació, eina bàsica de la convivència social, per tal de ser explícitament i clarament representades públicament tant en els **llenguatges** parlats i escrits com en els visuals.

2007-2008

Finalitats

- Potenciar les aliances entre les dones, definir el nostre espai, reforçar la solidaritat entre les dones i fer-se visibles.
- Recolzar el compromís de les dones que potencien nous valors en l'àmbit polític, defugint d'estereotips de gènere que fomenten les segregacions.
- Exigir el principi de democràcia participativa i paritària. La participació equilibrada de dones i homes en la presa de decisions genera nous valors i noves idees que contribueixen a la configuració d'una societat més justa.
- Que les dones polítiques que tenen la representació arribin a un pacte de gènere en matèria d'igualtat i participació, que fomentin les complicitats per tal d'avançar en la societat en matèria de gènere.
- Establir xarxes i vincles entre les dones dels partits, els sindicats i la societat civil, basades en el diàleg, que afavoreixin la comunicació i l'intercanvi d'informació, que facin possible el pacte i un món més democràtic i just per a tothom.
- Hem de fomentar les xarxes socials per tal de fer les preses de decisió més eficaces i més democràtiques.
- Recolzar les dones que estableixin o vulguin establir mecanismes per tal de garantir la veritable participació equitativa entre homes i dones en tots els àmbits públics i totes les responsabilitats. Recolzar el principi que els espais de poder són també per a les dones i que no cal masculinitzar-se per arribar-hi i mantenir-se.
- Promoure la comunicació fluïda entre aquest grup i d'altres amb les mateixes finalitat. L'estudi i la difusió de nous models de fer polítiques, on s'incorpori la perspectiva de gènere, va en favor de les dones.
- Garantir pressupostos amb visió de gènere: incrementar els recursos en aquelles accions que les dones poden participar i que reverteixen en una millora de la salut l'educació i el benestar de les famílies.

Drets bàsics

- **Drets de totes les persones a ser autònomes**, per tant, cal assegurar que per elles mateixes puguin viure i desenvolupar-se. Això comporta:
  - Promoure un salari social o renda bàsica com a dret de ciutadania.
  - Assegurar un habitatge digne: un pacte de ciutadania per garantir el dret a un habitatge digne a les persones, defensa dels drets de les persones enfront del *mobbing* immobiliari, i una política clara de suport a l'habitatge, a les famílies monoparentals i monomarentals i de rendes baixes.
  - Construir la ciutat en clau de gènere i generacional, que inclogui les singularitats individuals i col·lectives.
  - Assegurar una oferta suficient d'equipaments i serveis: escoles bressol, centres de dia, ajuts a domicili, etc. que permetin cobrir les necessitats individuals i les necessitats dels nuclis familiars, al llarg del seu cicle vital.
- **Dret a un treball** que suposi adquirir independència i autonomia:
  - Dret a la no discriminació en l'àmbit laboral, tant en l'accés com en el seu desenvolupament, evitant les segregacions laborals i garantint la igualtat de salari en treball d'igual valor.
  - Dret que s'afavoreixi la presència de les dones en tots els àmbits laborals, i en tots els òrgans de presa de decisions.
  - Dret que es reconegui i es doni valor al treball de cura i reproducció i que aquest es comptabilitzi en el PIB.
- **Dret a la igualtat i a la no-discriminació:**
  - Per raó d'edat, sexe, ètnia, cultura, condició sexual, discapacitats, creences religioses, condició social, etc.
  - Assegurar l'acompliment de les diferents lleis que reconeixen els drets civils de les persones, evitant en tot moment un retrocés en els mateixos.
  - Dret a reconèixer-nos (com a dones) i veure'ns representades en tots els estudis a través d'indicadors específics.

2007-2008

- **Dret a la cultura:**
  - Dret a la informació i a la comunicació. Garantir l'accés als mitjans de comunicació i a les noves tecnologies en igualtat d'oportunitats.
  - Promoure el desenvolupament dels sabers i coneixements de les dones, fugint dels estereotips sexistes.
  - Dret a desenvolupar activitats de lleure, cultura i esport en perspectiva de gènere.
  - Dret de les persones a desenvolupar i expressar les diferents activitats culturals, tant les d'acollida com les locals, entenent-les com riquesa i valor afegit, sempre i quan estiguin d'acord amb els drets humans.
- **Participació social i política de les dones:**
  - Dret en igualtat de participació de dones i homes en totes les esferes de la vida pública i privada · assumint els canvis culturals que això comporti.
- **Repartiment i valor del temps:**
  - Dret a la lliure disposició del temps com a dret de ciutadania.
  - Dret a disposar de recursos de suport amb horaris adequats per tal d'afavorir la conciliació de la vida personal, familiar, laboral i social/política tant dels homes com de les dones.
- **Salut:**
  - Promoure i garantir una política de salut centrada en la promoció de la salut, l'acompanyament de les persones i la prevenció.
  - Atendre les necessitats de salut en les diferents edats, etapes de desenvolupament i activitats específiques.
  - Dret individual a decidir en tots els aspectes relacionats amb la pròpia vida i la salut.
  - Dret específic a l'educació de nois i noies en les relacions afectives i a una sexualitat saludable. Donar sortida a les situacions de risc.
- **Educació:**
  - Dret a una educació universal com element que pretén equilibrar les desigualtats i l'eradicació de la transmissió d'estereotips i valors masclistes.
  - Dret a una educació al llarg de la vida, atenent els col·lectius i les dones amb risc d'exclusió: atur, analfabetisme, etc.
  - Dret a una educació en valors que afavoreixi la convivència democràtica de les persones.
- **Violència vers les dones:**
  - Dret a afavorir l'eradicació dels maltractaments i els abusos envers les dones, els infants i els joves.
  - Condemnar el tràfic de persones, majoritàriament dones, els seus responsables i els fenòmens que les mercantilitzen.
  - Dret a disposar de tots els recursos necessaris per a l'acció directa i la prevenció de les relacions abusives.
- **Drets econòmics:**
  - Garantir la dotació econòmica suficient per a les aplicacions concretes dels drets.
  - Garantir un pressupost en perspectiva de gènere que permeti desenvolupar el pacte.
  - Incorporar el vincle entre política econòmica i igualtat de gènere.

2007-2008

A les dones polítiques i portaveus dels diferents grups municipals de l'Ajuntament de Barcelona, us demanem que recolliu la proposta de realització del pacte de gènere i visualitzeu la voluntat d'acord i consens. Nosaltres, des del GRUP Dona del CMBS, ens posicionem com a impulsores i facilitadores del pacte i vetllarem pel seu desenvolupament. Ara us pertoca a vosaltres determinar l'abast del mateix, agafar el testimoni i saber trobar el consens en aquelles situacions en què les dones, sovint, en sortim malparades.

Volem que el pacte esdevingui un compromís corresponsable, de totes les persones que conformen els grups polítics municipals. És un pacte de gènere, i el seu valor està en què es construeix i compromet a dones i homes.

Esperem que amb la cura que l'hem elaborat el sabreu fer créixer.

Composició del grup

COORDINADORA

Neus Roca Cortés, experta

SECRETARIA TÈCNICA

Pilar Solanes i Salse, secretària
Elena Mas i Viale, secretària adjunta

PARTICIPANTS

Representants de les entitats membres del Consell

Olga Arderiu Ripoll, Col·legi d'Advocats de Barcelona · Ana Bustamante del Prado, Fundació "la Caixa" · Montserrat Carreras i Liébanas, Grup Municipal ERC · Sylviane Dahan, Federació de Veïns i Veïnes de Barcelona · Olga Fernández i Martín Corral, CCOO · Assumpció Franquesa i Segura, Càritas Diocesana de Barcelona · Anna Gimeno i Febrer, Grup Municipal CiU · M. Lluïsa Ibáñez i Boira, Grup Municipal PP · Anna López, UGT · Sílvia López, UGT · Vanessa Martí i Navarro, Creu Roja a Barcelona · Isabel Quintana i Sánchez, Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona · Pilar Rebaque i Mas, Col·legi Advocades i Advocats de Barcelona

Tècnics i tècniques municipals

Merche Alvira i Latorre, secretària del Consell Dones (fins a gener de 2008) · Glòria Colominas i Grau, Direcció d'Acció Social · Beatriz Garcia i Idoate, Direcció de Joventut de la Regidoria de Dona i Joventut · Carles Gil i Miquel, coordinador de Consells de Participació Social · Cinta Llorens i Sanz, Divisió Serveis Personals, districte Horta-Guinardó · Malika Zedjaoui, secretària del Consell de les Dones

Representants d'altres entitats

Gemma Altell i Albajes, Fundació Salut i Comunitat · Marta Cots, Consell de la Joventut de Barcelona · Anna de los Riscos, Consell de la Joventut de Barcelona · Consol Farré i Anguera, Associació Catòlica Internacional de Serveis a la Joventut Femenina · Meri Llic i Dimich, Federació Catalana de Voluntariat Social Casa Eslava · Marta Mas i Perulles, Espais per a la Igualtat · M. Rosa Micàs i Estalayo, Acció Contra la Violència Domèstica Barcelona · Maria Olivares i Usaac, experta · M. Carmen Olivé i Ferrer, Universitat de Barcelona · Natalia Paleo, Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya · Teresa Reñé, Fundació Maria Aurèlia Capmany · Teresa Torns i Martín, experta

Invitats i invitades per a temes específics

Patricia Amigot Leache, doctora en Psicologia Social i professora de la Universidad Pública de Navarra · Elsa Blasco i Riera, regidora de Dones i Joventut · Ricard Gomà i Cardona, segon tinent d'alcalde d'Acció Social i Ciutadania i President del Consell Municipal de Benestar Social · Carme Freixa i Zurita, assessora de la Regidora dels Nous Usos del Temps · Laia Herrera i Pujol, assessora Regidoria Dones i Joventut · Teresa Torns i Martín, professora del departament de sociologia de la UAB

2008-2009

Grup de treball sobre DONA

Composició del grup

Coordinadora

M. Carmen Olivé i Ferrer, experta
Neus Roca Cortés, experta (fins el gener de 2009)

Secretàries tècniques

Pilar Solanes i Salse, secretària
Elena Mas i Viale, secretària adjunta

Participants

Representants de les entitats membres del Consell

Olga Arderiu Ripoll, Col·legi d'Advocats de Barcelona
Ana Bustamante del Prado, Fundació "la Caixa"
Montserrat Carreras i Liébanas, Grup Municipal ERC
Núria Cuxart, Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona
Sylviane Dahan, Federació de Veïns i Veïnes de Barcelona
Anna de los Riscos, Consell de la Joventut de Barcelona
Olga Fernández i Martín Corral, CCOO
Assumpció Franquesa i Segura, Càritas Diocesana de Barcelona
Anna Gimeno i Febrer, Grup Municipal CiU
Maria Herrero i Mellado, Grup Municipal PSC
M. Lluïsa Ibáñez i Boira, Grup Municipal PP
Meri Ilic i Dimich, Federació Catalana de Voluntariat Social
Vanessa Martí i Navarro, Creu Roja de Barcelona
Laura Moreno i Ortís, UGT de Catalunya
Pilar Rebaque i Mas, Col·legi d'Advocats de Barcelona
Teresa Torns i Martín, experta

Tècnics i tècniques municipals

Clara Fàbregas, Guàrdia Urbana de Barcelona
Beatriz García i Idoate, Direcció de Joventut de la Regidoria de Dona i Joventut
Cinta Llorens i Sanz, Divisió de Serveis Personals, Districte Horta-Guinardó
Malika Zedjaooui, Direcció de la Dona de l'Ajuntament de Barcelona

Representants d'altres entitats

Gemma Altell i Albajes, Fundació Salut i Comunitat
Consol Farré i Anguera, Associació Catòlica Internacional de Serveis a la Joventut Femenina
Marta Mas i Perulles, Espais per a la Igualtat
M. Rosa Micàs i Estalayo, Acció Contra la Violència Domèstica Barcelona
Maria Olivares i Usaac, experta
Natalia Paleo, Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya
Ana Perales i Tortosa, AAVV Porta
Teresa Reñé, Fundació Maria Aurèlia Capmany

Invitats i invitades per a temes específics

Montse Cervera, representant del moviment feminista
Sylviane Dahan, Federació de Veïns i Veïnes de Barcelona
Eva Alfama i Guillén, politòloga i investigadora de l'IGOP
Laia Jorba i Galdós, docent de Teoria Política de la UAB i investigadora de l'IGOP i del Departament de Ciències Polítiques de la UAB
Adriana Sabaté, participant en moviments juvenils i moviments de cooperació i solidaritat
Llum Ventura
Malika Zedjaooui, de la Direcció Dona de l'Ajuntament de Barcelona

2008-2009

Aquest curs el grup Dona ha tingut dos eixos de treball, de diferent complexitat:

1. La preparació i debat per la participació al II Congrés de Dones de Barcelona, 16 i 17 d'octubre de 2009.
2. El tema de les dones en la participació social i política. Per cobrir aquest eix vam comptar amb la presència de vàries estudioses sobre el tema.

A nivell organitzatiu, cal fer esment que al llarg del curs s'ha produït un canvi en la coordinació del grup i a l'actualitat l'assumeix Carmina Olivé, infermera i professora de la Universitat de Barcelona.

Preparació i debat per la participació al II Congrés de Dones de Barcelona, 16 i 17 d'octubre de 2009

Amb relació al **II Congrés de Dones de Barcelona**, s'han dedicat tres sessions de treball, dues de discussió i elaboració de les aportacions a les ponències, i una reunió prèvia de presentació del Congrés (ponències, organització, metodologia participativa, etc.), a càrrec de Malika Zedjaoui, secretària del Consell de les Dones de Barcelona.

En aquesta sessió s'explica la finalitat del congrés, de fer balanç després de 10 anys de polítiques de dones a Barcelona, i també la voluntat d'endegar un procés participatiu per definir el model de ciutat des d'una perspectiva de gènere. També es vol construir les polítiques municipals de dones del futur.

Es descriu el **fil conductor** d'aquest congrés: **"les dones com a agents de transformació de la ciutat de Barcelona"**. Treballar per fer una ciutat de dones i homes lliures, diversos i iguals en oportunitats. Aconseguir que les dones s'incorporin a la ciutat amb plens drets per fer una societat veritablement democràtica i representativa.

Les protagonistes del Congrés han de ser les **dones ciutadanes**, i aquí s'inclou les entitats de dones i entitats feministes de la ciutat, les dones no associades i les entitats de la ciutat interessades en els temes de dones.

Els eixos temàtics del Congrés es vertebraran mitjançant una ponència inicial que amb la participació de les dones agafarà forma i contingut coral. Els eixos són:

- Les dones transformem des de la ciutadania
- Les dones transformem des dels temps i els treballs
- Les dones transformem des de la cultura
- Les dones transformem des de l'espai públic

Així doncs, comencem el curs amb un debat precongresual, que com no podia ser d'altra manera, és ric i variat.

Les primeres qüestions tenen a veure amb la metodologia de participació (hi ha qui creu que es parteix de ponències massa elaborades, o que els partits polítics, sindicats i en general des de les institucions formals caldria tenir més protagonisme) o de quina manera es vehiculitzarà el que ja hi ha fet, com el Pacte de Mínims entre dones de diferents partits polítics. El grup es qüestiona de quina manera es poden incloure iniciatives elaborades i pensades en altres moments.

Es valora com interessant tot el procés de participació que es desenvolupa durant aquest curs i que culmina a l'octubre, perquè realment representi participació i que les dones ho visquin com a tal. No

2008-2009

obstant això, també s'apunta la necessitat de fer mini congressos previs al congrés per poder copsar amb més intensitat les aportacions de tot aquest procés.

Es constata la importància d'arribar a totes les dones, les joves, les de comarques, etc., perquè la seva visió sovint s'oblida.

Un dels eixos, el qual s'ha estat treballat abastament en el grup Dona, és el que fa referència a "Les dones transformem des dels temps i els treballs". Pensem que en aquest sentit cal portar a terme accions positives, especialment pel que fa referència als horaris de treball de les dones, siguin assalariades, autònomes i/o empresàries.

Pel que fa directament a les aportacions a les ponències, vam participar en el debat de la ponència ***Les dones transformem des de la cultura*****,** que correspon a l'eix temàtic 2 del II Congrés de les Dones de Barcelona.

Del treball de grup en van sortir les següents aportacions:

Aportacions favorables o en concordança amb la ponència

El concepte de cultura suposa tenir els més amplis coneixements de tot. Quan es parla o es tracta el tema de la cultura és imprescindible o necessari fer visibles a les dones i a la vegada pensar que també és necessari que les dones fem visibles punts de vista diversos. La cultura està en contínua transformació.

Es remarca molt favorablement la idea expressada en aquesta ponència d'entendre la cultura com a vida, i pensar en les cultures en plural, no com una única cultura. La concepció que la cultura és vida ens referma la idea que fem cultura en la quotidianitat, fem cultura en la forma com cuidem als altres (la cura a la vida quotidiana i la pública).

S'assenyala la importància del llenguatge. Hem d'aprendre que nosaltres mateixes som les que impartim cultures i no és el que ens mostren. Les dones hem de creure en nosaltres mateixes, fugint de la cultura patriarcal. Es vol trencar amb el que ens han donat per fet que és cultura, per tal de fer i avançar cap a una cultura real de dones, feta o vista "amb ulls de dones".

En aquesta ponència es proposa una visió de la cultura que és la que sempre hem volgut transmetre des del feminisme i encara continua vigent. A la proposta de transformar i canviar es proposa una manera diferent d'estar al món, d'actuar, de parlar, etc. I aquest és el valor que hem de fer visible, la proposta d'una mirada diferent, la de les dones. El document reivindica aquesta manera diferent de fer.

S'ha recollit la idea de cultura en sentit ampli i és significatiu fer visible que les dones som grans transmissores de valors.

Es vol destacar que és la ponència més oberta, més suggeridora i més plural de totes les ponències del Congrés, per la temàtica que tracta i per la manera de plantejar-la. La cultura és entesa com a transformació de les persones i per tant, per això és més inclusiva.

Aportacions crítiques a la ponència

S'expressa també una opinió diferent respecte a l'enfocament que es fa en la ponència de transformació des de la cultura. Es parteix de la idea que les coses que tradicionalment han fet les dones no són visibles en la cultura. I la visió que aporta la ponència és insuficient o reduccionista, perquè hem estat fent més coses que la cura de les dones. Aquesta visió corre el risc de fer més rígid l'estereotip tradicional segons el qual les dones hem nascut per tenir cura dels altres. Hem d'anar alerta, i

2008-2009

reivindicar que la cultura és el saber de la cura (del manteniment de la vida) però incorporant també i necessàriament molts altres sabers.

Les dones tenen i aporten altres sabers que és necessari valorar socialment. Així, per exemple, les dones són pintores, fusteres..., saben lluitar i liderar una revolta o comitè sindical i podríem afegir un llarg etcètera. Haurien d'estar més explicitats en la ponència els sabers de les dones en la vida pública.

En definitiva, es considera imprescindible contemplar una visió de la cultura en sentit ampli. Una visió que incorpori també el culte a la bellesa, a la creació. Incidir o explicitar que cultura són també les narracions col·lectives sobre la vida, narracions col·lectives vistes des del que han fet i aportat les dones. I per tant cal incidir-hi a nivell d'accions a fer.

Les manifestacions abstractes com per exemple la música, quan pots dir que és d'homes o de dones? Segons qui ho ha fet?

Es troba a faltar també que en el document no es reculli res de les cultures de les dones a Barcelona, dels espais, grups o centres de dones que hi ha actualment a la ciutat. És un tema que està molt abandonat, es constata que no hi ha un recull o visibilització de les cultures que estan fent les dones a Barcelona.

Ens estem estereotipant amb el tema de la cura. S'ha de posar èmfasi amb la resta d'activitats i realitzacions que fem les dones en l'espai públic. La cura forma part o pertoca a homes i dones i per tant també hem d'incloure els homes. El valor de la cura és imprescindible i té molt valor per a la societat, però no hem de posar l'èmfasi en el fet que ho fan o incumbeix sempre a les dones.

També vam debatre la ponència **"Les dones transformem els espais de la ciutat per a la vida quotidiana"**, que correspon a l'eix temàtic 4 del II Congrés de les Dones de Barcelona.

Es veu la importància que el disseny de la ciutat i la transversalitat de gènere sigui un concepte que s'introdueixi en els plans d'igualtat de l'Ajuntament de Barcelona i en general en la planificació i actuació urbanística des dels seus plantejaments inicials. Acompanyant l'informe econòmic creiem hi hauria d'haver un informe de pacte de gènere, elaborat de manera participativa. Una manera d'incorporar la vida quotidiana al disseny de la ciutat amb un impacte d'ús adaptat a la ciutadania i que incorpora valors d'habitabilitat.

Pel que fa a la legislació, és important que ordeni i reflecteixi la visió de gènere d'una manera global i transversal. Un exemple el trobem en la Llei de barris que s'està aplicant a l'actualitat a la ciutat de Barcelona.

Es veu el tema de l'habitatge com urgent i alhora difícil de tractar.

Pensem que aquests elements a tenir en compte de l'organització de les ciutats els plantegem més les dones que els homes. No obstant això, les dones no estem en llocs de decisió, fet que creiem que caldria plantejar en el Congrés de les Dones de Barcelona. Alhora, instem els homes a implicar-se més en la vida privada, per tal que puguin copsar aquestes necessitats, i per tant puguin fer propostes a aquest nivell, alhora que també les acceptin de la veu de les dones.

Un altre element de realitat o realisme que es planteja i es demana que es faci en el Congrés, és posar o acordar aquelles accions, propostes o activitats que es puguin concretar en accions realitzables. Estem

2008-2009

cansades ja de paraules boniques o de somnis irrealitzables.

Pel que fa a la necessitat de mesurar els impactes de gènere i per tant construir indicadors de gènere, s'assenyala que aquests indicadors o no existeixen o estan en els seus inicis, i són necessaris com a instruments per a l'avaluació dels projectes urbanístics de la ciutat.

El tema de la seguretat, que tracta la ponència, s'hauria de segregar de l'espai públic, ja que considerem que és un concepte més ampli, i no només hauria d'incloure la seguretat física, sinó abastar un concepte de seguretat integral més ampli o global (econòmica, de salut, de benestar, etc.), tot i que es prioritzi la seguretat física.

Es comenta que en els plans d'equipaments hi ha moltes diferències entre els districtes de la ciutat. En aquells districtes en els quals encara no n'hi ha o no estan implementats, es pot aprofitar l'oportunitat d'incloure la perspectiva de gènere tant en els plans com en el disseny dels equipaments.

Respecte als plans d'equipaments que ja estan elaborats, cal veure en quina mesura es poden revisar i com es pot incorporar la perspectiva de gènere.

Cal incorporar i recuperar les dones ciutadanes que tenen unes necessitats concretes i reals. La pregunta és: com les incloem? No només cal incorporar dones arquitectes, professionals, etc. Tenen el mateix valor les dones qualificades amb reconeixement professional que les dones ciutadanes anònimes; la qüestió és com ho fem per recollir la seva veu. Per tant apuntem aquest interrogant de cara al Congrés. Quins mecanismes utilitzem per fer-ho?

A l'hora de plantejar el tema de l'espai públic és necessari contemplar la doble vessant "macro" i "micro", és a dir, és important pensar en termes globals, però alhora no descuidar la concreció. A tall d'exemple, volem esmentar el tema dels abocadors d'escombraries: si pensem en clau d'espai públic, hem de considerar que els abocadors actuals són de difícil utilitzaci per a la gent gran, dones amb disminució, etc. Pel seu pes i per la seva alçada, una tasca tan senzilla pot resultar inabastable per a aquests col·lectius.

Les dones en la participació social i política

Pel que fa al tema de la **participació social de les dones**, hem fet diferents activitats, totes elles interessants. Hem comptat amb la col·laboració de la Dra. Laia Jorba, professora de Teoria política de la UAB, i de la Dra. Eva Alfama, investigadora de l'IGOP, que ens van fer exposicions teòriques referents al tema, i vam comptar, així mateix amb la participació de Montserrat Cervera, Silviane Dahan, Adriana Sabaté i Llum Ventura, que des de les seves respectives mirades participatives ens van donar una perspectiva pràctica de la participació de les dones.

En aquest sentit, de la ponència de la Dra. Laia Jorba podríem destacar que el model participatiu de democràcia es caracteritza perquè fa èmfasi en els drets socials i culturals de la ciutadania. Tothom té drets, deures i responsabilitats.

Anteriorment l'Estat neix per garantir la propietat, és a dir, en els sistemes liberals els drets polítics anaven associats a drets garantistes, es garantien els drets individuals.

Per participació política s'entén qualsevol acció de la ciutadania dirigida a influir en el

2008-2009

procés polític i els seus resultats. Hi ha diferents tipus de participació política; segons el criteri que utilitzem es contraposen l'electoral versus el no electoral, el convencional versus el no convencional, sortida versus veu. Per "sortida" s'entén quan un ciutadà o ciutadana vol sortir del sistema com a opció de càstig (per exemple, l'abstencionisme), mentre que per "veu" s'entén la participació més expressiva en les seves diferents formes.

Qui participa?

Segons la Tipologia de Milbrath (referida a països anglosaxons) es pot fer la següent classificació: apàtics (evitar el debat públic) 30%; espectadors 60% i gladiadors (van a lluitar i a per totes; són una gran minoria) 10%.

Segons la Tipologia de Barnes i Kaase es pot distingir entre: inactius, conformistes, contestataris, reformistes i activistes.

La participació no està ben distribuïda a nivell quantitatiu, els qui participen són una minoria i per tant és la veu d'uns pocs la que es té en compte. Igualment, els perfils de la participació són molt desiguals. Això cal tenir-ho en compte a l'hora de fer polítiques en la perspectiva de si es vol contemplar tothom o de vegades fer polítiques determinades a col·lectius específics.

Explicacions de la participació

Hi ha diverses causes explicatives de la participació. D'una banda, hi ha els factors **micro**, que fan referència als recursos i actituds individuals (per exemple qui té més educació pot entendre més amb què li afectarà o repercutirà la política, els impactes dels processos polítics). Els factors **meso** són factors intermedis, com és el cas de participar en xarxes socials, i permeten un major contacte amb d'altres, o per imitació. I per últim tenim els factors **macro**, que són factors de tipus estructural que faciliten la participació (per exemple, l'existència d'una descentralització efectiva, el que no hi hagi censura...).

Actualment es planteja o qüestiona si la participació està o no en crisi. Es dóna un distanciament de la política o no implicació de ciutadans i ciutadanes en la participació política. Respecte a aquesta idea hi ha dues lectures o concepcions diferents: una que creu que sí hi ha un distanciament de la política, a causa de la major complexitat de la societat, i una altra que creu que no és cert que hi hagi aquest distanciament. Així, per exemple, els joves participen en el que els interessa i per tant no podem dir que no participin. El que no es pot fer és mesurar exclusivament amb paràmetres quantitatius i que tenen relació amb la participació formal política, com votacions o abstenció, ja que sovint aquest col·lectiu participa socialment i es manté al marge a l'hora de fer una participació formal.

Eines i mecanismes de participació

La majoria de mecanismes de participació estan organitzats amb iniciativa dels Ajuntaments (per exemple, els consells de participació). Són mecanismes més o menys formalitzats, amb implicació de diferents sectors: ciutadania, entitats i administració. Les entitats representen a un 5% de la població, i tenen persones molt actives, i molt formades en els temes que tracten, que sovint veuen amb recel la participació de ciutadans "a títol individual" que no estan tan formats.

Un element que té implicacions o repercussions en el tema de gènere i participació és l'element religiós-cultural. Així, per exemple, l'islamisme no permet a les dones que ensenyin el seu cos, i per això

2008-2009

els fa cobrir-se o tapar-se el cos, mentre que el catolicisme, que aparentment pot semblar més obert, en realitat és més subtil i el que fa és vetar a les dones la seva "veu pública". Aquest fenomen explica molt bé el tema de la no participació pública de les dones en la nostra cultura, és a dir, per què les dones assumeixen menys el rol de lideratge i participen menys.

Quan es construeix la democràcia i es reivindiquen els drets individuals, es fa per als homes, però també és cert que alhora s'ha obert la possibilitat perquè les dones també ho reclamessin.

Pel que fa a la ponència de la Dra. Eva Alfama, **La dimensió de gènere en la participació social en moviments socials,** planteja cinc eixos de participació de les dones:

I. Institucional, lligades a la presa de decisions

II. Política, lligada al discurs públic i les pràctiques polítiques

III. Social i associativa, lligada a la veu

IV. Producció i reproducció de la vida

V. Xarxes interpersonals, lligades a la presència: feminismes.

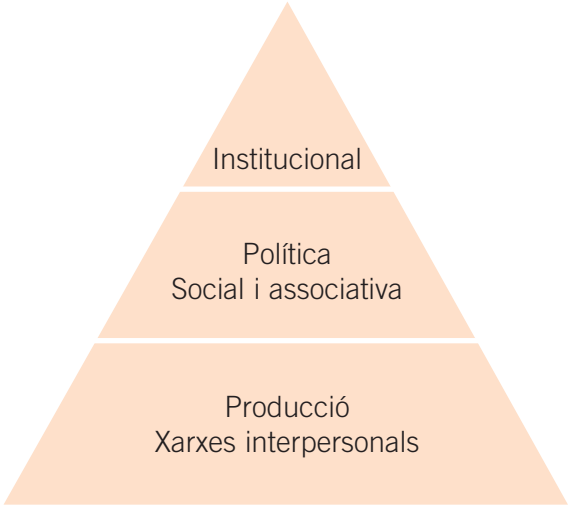

La piràmide pretén mostrar la participació i si la mirem veurem que les dones se situen a la base, que és on n'hi ha més i menys presa de decisions.

Les diferents dimensions que hem de considerar en analitzar la participació han d'abastar la presència, però també la veu, el discurs i la decisió. Aquests són els diferents graus de participació.

I a la vegada hi ha diferents elements que expliquen la presència. Un primer element són les possibilitats o condicions materials que permeten poder participar. I bàsicament és el temps. Un segon element és l'interès per estar en determinats llocs en funció de les necessitats de cadascú. Un tercer element molt fort és l'allunyament de la política i la socialització de les dones, segons la qual la idea és que "la política és quelcom que no té a veure amb nosaltres" (no puc, no sé, no….). Provoca o es manifesta en una incomoditat per prendre un paper actiu. Es busca l'acceptació, i la gestió dels conflictes és molt complicada, de manera que es produeix una fugida d'aquest espai de lideratge.

Les idees que es destaquen d'aquesta sessió de treball són:

- Importància del tema de la invisibilitat/visibilitat. Les dones no volen estar o no volen passar a l'espai públic, al de la visibilització i això s'explica per la socialització femenina, és un nivell més intern. Això passa en els moviments mixtos i també en el propi moviment feminista.

  S'apunta la idea que el tema del gènere continua sent complicat en els moviments socials. No s'ha aconseguit que aquest discurs i la seva pràctica realment s'assumeixi en els propis moviments. Per això hi ha aquesta separació entre les dones joves i el moviment feminista. Aquest hauria d'estar també a les altres

2008-2009

lluites i no es pot quedar només en el seu reducte; però els altres moviments o lluites socials han d'assumir aquesta demanda d'igualtat.

- El repte que tenen els moviments socials és que els falta assumir de les idees feministes el com construir la relació? Veure com ho treballen o ho construeix en el que és quotidià.

A la sessió del mes de maig s'organitza una taula oberta per debatre el tema de les **visions de la participació de les dones en diferents moviments socials.**

Es fa un diàleg obert amb Montserrat Cervera, Silviane Dahan, Adriana Sabaté i Llum Ventura, cadascuna va partir de la seva participació. Així doncs, Silviane des de l'AAVV presenta la seva visió i necessitats amb perspectiva de col·lectiu. Montserrat des del feminisme i les dones de negre i en l'àmbit de la salut, mira si s'ha avançat i en quins termes des dels anys 70. Adriana, que és jove, ens explica la seva experiència des que arriba a Barcelona per cursar estudis universitaris, com participa en organitzacions estudiantils (AEP), posteriorment en altres de solidaritat amb diferents pobles oprimits, i així va marcant el seu compromís. Llum es defineix com a empresària i parla de la crisi de les institucions; es considera independent i de manera lliure participa en les campanyes en les que creu.

Després d'aquesta presentació, anem fent altres preguntes que responen de manera consecutiva:

- Una convidada ens parla de la seva generació, de com ha fet història en contra del patriarcat, valora les noves masculinitats, tot i que són incipients; una altra ens parla dels usos del temps, tema abastament parlat al grup, i una altra parla de com les dones, a més d'educar els fills els toca reeducar els marits, parla de l'autoritat de les dones i l'acció que han dut a terme cap a la igualtat, que sovint ha estat un parany que ha portat les dones a imitar els homes i no a assolir una igualtat de drets.
- Una altra es manifesta antisistema, ja que el sistema consolida el que no funciona, margina temes de dones, i mira les utopies. Una altra, en referir-se al poder establert apunta a fer accions que canviïn les coses, la revolució feminista pot passar per desactivar el poder, accions amb aquesta perspectiva poden tenir resultats.

Hi ha aportacions de les dones de la taula i del grup.

Es parla de la contraposició dels valors centrals i dominants i la cerca de contravalors. No es pot confondre i prendre com a sinònims la política i l'administració; quan s'institucionalitzen accions nascudes de la ciutadania, sovint es perverteixen. Es produeixen contradiccions i frustracions en aquests afers, semblaria que si s'institucionalitza agafen més força però sovint perden tot allò que els donava la gent que hi creia.

Es pensa que es pot fer la revolució, i cada dia pot ser un bon dia!

La reunió és interessant i aporta una nova perspectiva en el tema que hem estat treballant aquest any, doncs des de la participació en diferents àmbits socials de les dones hi veiem allò que en les primeres xerrades vam veure amb mirada teòrica.

Es remarca la idea de la relació entre les dones com una proposta política forta. Com una estratègia, on els temps que es dediquen a relacionar-se estan destinats a canviar i pensar una societat diferent, amb valors diferents i amb una organització també distinta.

2008-2009

Es valoren com a positius per a la participació els espais de dones i sembla que ara el que seria interessant és treballar pels espais mixtos de participació.

I per últim s'assenyala que en les institucions públiques hi ha hagut un canvi de discurs molt important, sobretot perquè les dones que hi són han fet feina i l'han creat. Després, però, en la quotidianitat (el barri a barri) no es veu. No s'ha aconseguit la transversalitat del tema dona. I per això s'han de trencar dinàmiques i aconseguir canvis. En aquesta línia s'apunta que cal incidir més en el tema de la presa de decisions. Seria potser més convenient treballar un sol tema en un espai formal, com pot ser per exemple un Consell, però assegurar que sigui vinculant i tingui transcendència a la realitat.

Abans de donar pas a les propostes que el grup Dona ha elaborat per aquest curs, es vol apuntar una **recomanació**, en la línia que es constata la importància de l'existència dels plans d'igualtat i es valora com un avenç, però es vol subratllar la necessitat d'aconseguir que tinguin més impacte, és a dir, que no siguin mesures o accions en les que només s'hi acullen les dones, sinó que transcendeixi en beneficis compartits per dones i homes.

Propostes

El II Congrés de Dones de Barcelona és una oportunitat que ens permet fer propostes des del treball participatiu que hem fet aquest any

- Proposar, afavorir i organitzar, en el marc del Congrés i dins el marc de la ponència "les dones transformem des de la ciutadania", un debat paral·lel sobre el tema de la participació política de les dones.
- Tenint en compte que el valor del Congrés rau en el procés participatiu desenvolupat aquest curs, i que es concreta en el Congrés el mes d'octubre, detectem que falten espais de debat i d'articulació col·lectius intermedis. Proposem reforçar el procés participatiu programant i organitzant "minicongressos" que permetin espais de treball col·lectius per a cadascun dels eixos temàtics. Si no es poden fer a priori, proposem fer aquest procés posterior al Congrés.
- Atès que la pobresa és un fet real, que segons les dades va augmentant, que la pobresa també té gènere i que el 17 d'octubre és el Ddia Internacional de Lluita contra la Pobresa, pensem que caldria incloure aquest tema en el marc del Congrés i fer-ne una menció o tractament especial.
- És urgent i de justícia fer més visible la "producció cultural" que estan fent les dones a la ciutat de Barcelona, tant les dones més significades públicament com les que estan als barris; i per tant demanem que es faci un treball previ de coneixement i recull de les diferents experiències, projectes i iniciatives existents. Per concretar més, es proposa que des del CIRD s'engegui una línia de treball que ho faci viable.
- Es demana que en el marc del Congrés o bé en altres àmbits o espais es visualitzi.

Participació de les dones en la transformació dels espais de la ciutat per a la vida quotidiana

- Pensem que l'Ajuntament hauria de ser exemple quant als plans dels barris:
  - Cal que estudiï els usos de les diferents zones.
  - Hauria de fer una anàlisi participativa amb les persones que els han d'utilitzar.

2008-2009

- Cal que es faci de tal manera que les persones prenguin consciència que ha estat escoltades les seves.

- Es demana a l'Ajuntament de Barcelona que en el moment de la planificació i actuació urbanística contempli les mirades de gènere, començant pel moment d'inici del planejament urbà.
- Es demana que en la fase d'informació pública dels projectes urbanístics s'inclogui, igual que es fa amb l'informe econòmic, un informe de pacte de gènere. El procés d'informació ha de ser participatiu, és a dir, s'ha de consultar a la gent o ciutadania a qui impactarà, i ha de contemplar la diversitat, és a dir, considerar l'equitat de gènere, les diferents edats, les diferents necessitats de mobilitat, etc.
- Es demana que en els districtes de la ciutat on encara no hi ha plans d'equipaments o no estan realitzats, s'inclogui la perspectiva de gènere en aquests i per tant també en el disseny dels equipaments. Respecte als districtes on els plans d'equipaments ja estan elaborats, cal plantejar en quina mesura es poden revisar i incorporar-hi la perspectiva de gènere.

Participació social i institucional de les dones

Per avançar cap a una igualtat participativa i aconseguir canvis per afrontar la discriminació de sexe i també de classe social, cal repensar la manera com participem, en definitiva, reflexionar i fer visible el procés de participació. I més concretament es proposa:

- Plantejar a la xarxa associativa de dones que es facin seva la proposta de fer un procés d'autoreflexió o revisió interna dels processos de participació de les seves pròpies entitats. I es proposa aprofitar el marc del II Congrés de Dones com a oportunitat per difondre i fer conèixer aquesta proposta.
- Demanar a l'Ajuntament que en els diferents espais de ciutat en els quals es convoca a la ciutadania en general, com és el cas per exemple de l'espai d'associacions en les festes majors de la ciutat i dels barris de Barcelona, s'organitzi alguna activitat o taller per difondre aquest idea entre les entitats de la ciutat. I també en altres activitats com poden ser les mostres d'entitats, etc.
- Demanar al Casal d'Associacions de l'Ajuntament de Barcelona que ofereixi tallers i/o altres serveis d'assessorament i suport a les entitats, que els permetin o ajudin a fer aquest procés de revisió o anàlisi dels processos interns de participació.
- Es proposa al Consorci d'Educació de Barcelona que promogui i articuli projectes o activitats a les escoles per educar als infants i joves en uns valors que incorporin o donin reconeixement a "l'àmbit domèstic o privat" i anar avançant en una educació en la igualtat i en la coresponsabilització de la cura de les persones.

2009-2010

Grup de treball
Dona

Composició del grup

Coordinadora

Marta Cruells i López, experta

PARTICIPANTS

Representants de les entitats membres del Consell

Olga Arderiu i Ripoll, Col·legi d'Advocats de Barcelona
Sandra Blanch, Fundació "la Caixa"
Valeria Brusa i Acuña, Col·legi Oficial de Treball Social i Assistents Socials de Catalunya
Montserrat Carreras i Liébanas, Grup Municipal ERC
Sylviane Dahan, Federació de Veïns i Veïnes de Barcelona
Anna de los Riscos, Consell de la Joventut de Barcelona
Olga Fernández i Martín Corral, CCOO
Anna Gimeno i Febrer, Grup Municipal CiU
Maria Herrero i Mellado, Grup Municipal PSC
M. Lluïsa Ibáñez i Boira, Grup Municipal PP
Meri Ilic i Dimich, Federació Catalana de Voluntariat Social
Vanessa Martí i Navarro, Creu Roja de Barcelona
Maria Moreno i Guix, Càritas Diocesana de Barcelona
Laura Moreno i Ortís, UGT de Catalunya
Pilar Rebaque i Mas, Col·legi d'Advocats de Barcelona
Verónica Santoro, UGT Catalunya
Teresa Torns i Martín, experta
Núria Tuset, Grup Municipal ICV-EUiA

Tècnics i tècniques municipals

Clara Fàbregas, Guàrdia Urbana de Barcelona
Carles Gil, Direcció de Participació Social
Cinta Llorens i Sanz, Divisió de Serveis Personals, Districte Horta-Guinardó
Malika Zedjaooui, Direcció de la Dona de l'Ajuntament de Barcelona

Representants d'altres entitats

Rosa Alemany i Vidal, Consorci de Serveis Socials
Gemma Altell i Albajes, Fundació Salut i Comunitat
Consol Farré i Anguera, Associació Catòlica Internacional de Serveis a la Joventut Femenina
Marta Mas i Perulles, Espais per a la Igualtat
Sandra Martín, Universitat de Barcelona
Paqui Maya, Secretariado General Gitano
Dolores Medina, Universitat Autònoma de Barcelona
Carmen Méndez, Secretariado General Gitano
M. Rosa Micàs i Estalayo, Acció Contra la Violència Domèstica Barcelona
Maria Olivares i Usaac, experta
M. Carmen Olivé i Ferrer, Universitat de Barcelona
Natalia Paleo, Departament de Treball de la Generalita de Catalunya
Dolors Parente i Albadejo, AAVV Porta
Noemí Pérez, Reagrupament Familiar Nou Barris
Paqui Perona, SURT
Anna Plaza i Morales, Institut Genus
Teresa Reñé, Fundació Maria Aurèlia Capmany
Neus Roca i Cortés, experta
Mònica Saavedra, Universitat Autònoma de Barcelona
Glòria Solsona i Gilabert, Direcció General d'Igualtat d'Oportunitats

Invitats i invitades per a temes específics

Carmen Méndez i Paqui Maya, Fundación Secretariado Gitano
Paqui Perona, tècnica d'inserció laboral i mediadora sociocultural de la Fundació SURT i membre del Grup de Dones "Voces Gitanas"
Emanuela Lombardo, investigadora Ramon y Cajal a la Universidad Complutense de Madrid
Manuela Fernández, tècnica del Pla Integral del Poble Gitano
Ana Contreras, Montse Sánchez i Emilia Heredia, membres de Drom Kotar Mestipen
Pere Sala, secretari del Consell Municipal del Poble Gitano de Barcelona

2009-2010

Temes tractats

El programa de treball del grup Dona ha estat aquest any 2009-2010 el de la interseccionalitat. S'ha analitzat així com el gènere es creua amb altres desigualtats i s'ha reflexionat sobre les dinàmiques de privilegis i exclusions que emergeixen quan no es presta prou atenció a les persones que es troben en els punts d'intersecció entre les diferents desigualtats socials. Tota aquesta anàlisi, a més a més, s'ha acompanyat de la reflexió més concreta sobre la relació ètnia i gènere, amb especial atenció a les dones gitanes.

Per tractar aquest tema, que el grup reconeix com a novedós però alhora difícil pel canvi de perspectiva que implica, s'han realitzat sessions de caire més teòric i sessions més pràctiques, centrades aquestes últimes en la intersecció entre les desigualtats d'ètnia i gènere per tal de veure com sorgeix i s'estructura una nova desigualtat diferent i específica.

Aquest tema, però, s'ha plantejat per dur a terme en dos cursos, aquest 2009-2010 i el 2010-2011. Per aquest motiu no es tenen aquest any propostes i recomanacions finals sobre el desplegament o no de la Interseccionalitat en la política, tot i que sí es poden exposar algunes conclusions generals del temai una sèrie de propostes en relació a la millora de la situació de les dones gitanes a la ciutat de Barcelona.

Sessions

- 4/12/2009
  Les dones gitanes, amb la participació de Carmen Méndez i de Paqui Maya, de la Fundación Secretariado Gitano.
- 18/12/2009
  Les dones gitanes, amb la participació de Paqui Perona, tècnica d'inserció laboral, mediadora sociocultural de la Fundació SURT i membre del Grup de Dones "Voces Gitanas".
- 29/01/2010
  La interseccionalidad: un concepto, muchos debates, a càrrec de Emanuela Lombardo, investigadora Ramon y Cajal a la Universidad Complutense de Madrid.
- 26/02/2010
  Implicacions de la interseccionalitat del gènere: treball i articulació de l'acció política, a càrrec de Sònia Ruiz, llicenciada en Ciències Polítiques i doctoranda, idirectora del Pla d'igualtat de la Diputació de Barcelona.
- 30/04/2010
  Les transformacions de les dones gitanes en el si de la seva comunitat,a càrrec d'Ana Contreras, Montse Sánchez i Emilia Heredia, membres de Drom Kotar Mestipen. També participa en aquesta sessióPere Sala, secretari del Consell Municipal del Poble Gitano de Barcelona.
- 21/05/2010
  La perspectiva de gènere en el Plainterdepartamental del poble gitano de Catalunya, a càrrec de Manuela Fernández,tècnica del Plaintegral del poble gitano.
- 18/06/2010
  Elaboració de conclusions i propostes del grup Dona del curs 2006-2007.

2009-2010

La interseccionalitat

Conclusions

Cal tenir en compte que el creuament de desigualtats no implica una suma d'elles sinó que es tracta de desigualtats mútuament constituents.

S'entén sota aquesta perspectiva que les estratègies que s'adrecen a una desigualtat generalment no són neutrals en relació amb les altres desigualtats.

Les dinàmiques de privilegis i exclusions emergeixen quan no es presta prou atenció a les persones que es troben en els punts d'intersecció entre les diferents desigualtats.

Cal reconèixer i assumir la història de les discriminacions així com la història dels nostres propis privilegis com a membres de la societat.

La concreció del marc jurídic de la antidiscriminació és el que predomina (reconegut per la Constitució) però individualitza el problema de la discriminació, per tant es fa encara més necessari un abordatge de forma estructural.

La relació entre dos eixos de desigualtat, per exemple ètnia-gènere, és una relació dinàmica en la qual segons el context i moment històric es pot prioritzar un o l'altre, entenent que aquesta relació pot modificar-se en el temps.

El possible desplegament d'unes polítiques i un marc jurídic basats en la interseccionalitat de les desigualtats socials i polítiques corre el perill de desplaçar uns eixos de desigualtat més que uns altres.

Intersecció ètnia-gènere; el cas de les dones gitanes

Recomanacions

- S'ha de **comptar amb la participació del poble gitano** en la definició i desplegament de les polítiques, però no només del moviment associatiu i dels seus representants, els tíos, sinó també de la base del poble gitano i molt especialment de les dones.
- Intensificar la **defensa del dret a l'educació i la sanitat, i elaborar polítiques més adients** per a un major accés i permanència del poble gitano en aquests dos àmbits, tenint en compte les diferències de gènere que afecten en la manca d'accés o les dificultats de permanència.
- **Reforçar els referents de la comunitat gitana a les escoles i instituts**, tant en els continguts com en el professorat, garantint la igualtat d'oportunitats per raó d'ètnia i per raó de gènere.
- Necessitat d'un **major desplegament d'accions específiques** vers les dones de la comunitat gitana pel que fa a la seva participació política i al seu accés al mercat laboral.
- **Intensificar el debat entre dones gitanes i no gitanes** sobre el concepte de conciliació entre cultura i mercat laboral.Cal construir un sistema de ciutadania comuna entre dones gitanes i no gitanes que permeti conciliar els temps culturals i el temps laboral.
- Implementar dins l'Ajuntament de Barcelona la **formació sobre les polítiques de gènere** i sobre com es creua el gènere amb els altres eixos de desigualtat en tots els àmbits sectorials de la política pública.

2009-2010

- Adoptar un model d'avaluació de les polítiques vers el poble gitano que permeti, en primer terme, recollir dades específiques per aquesta comunitat **desglossant sempre aquestes dades per sexe** i, en segon terme, que permeti que aquestes polítiques puguin ser més efectives en el temps.
- **Revisar i incloure en el proper Pla de dones de l'Ajuntament** de Barcelona un abordatge teòric i d'actuacions concretes sobre la relació que s'estableix entre la desigualtat per raó de gènere i d'ètnia.
- **Garantir sistemàticament la incorporació de la perspectiva de gènere** quan s'abordin i identifiquin les problemàtiques específiques del poble gitano.

Grup de treball

Drogodependències

Recull de propostes al Consell Municipal de Benestar Social 2005-2010

2005-2006

Grup de treball sobre DROGODEPENDÈNCIES

Composició del grup

Coordinadora

Sra. Gemma Calvet i Barot, experta

Secretaria tècnica

Sra. Pilar Solanes i Salse, secretària
Sr. Carles Gil i Miquel, secretari adjunt

Participants

Representants de les entitats membres del Consell

Sr. Francisco Blázquez Martínez, Comissió de Drogues del Col·legi d'Advocats de Barcelona
Sr. Roger Bujons i Tomàs, Consell de la Joventut de Barcelona
Sra. Marta Escudero i Torras, Col·legi Oficial de Treball Social i Assistents Socials de Catalunya
Sra. Maria Estrada, Col·legi de Farmacèutics de la Província de Barcelona
Sr. Joan García i Trujillano, Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona
Sr. Joan Garcia i Vidal, Grup Municipal ICV-EUiA
Sr. Oswaldo Hernández i Aguilar, UGT
Sra. Begoña Odriozola i Farré, Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya
Sra. Àngels Penaba i Campdesuñer, Caixa de Catalunya, Fundació Viure i Conviure
Sra. Carme Porta i Rigau, Federació d'Associacions de Mares i Pares d'Alumnes de Catalunya
Im. Sr. Joan Puigdollers i Fargas, Grup Municipal CiU
Sra. Martina Tichenor, Federació d'Associacions de Mares i Pares d'Alumnes de Catalunya
Sra. M. Rosa de la Torre i Pastor, Federació Catalana de Voluntariat Social
Sra. Elisabet Yanovsky i Martí, Fundació "la Caixa"

Tècnics i tècniques municipals

Sr. Jordi Casanovas i Berdaguer, Direcció Joventut, Sector de Serveis Personals
Sra. Carme Fortea i Busquets, Direcció de Benestar Social, Sector de Serveis Personals
Sr. Joan Guix i Oliver, Agència de Salut Pública de Barcelona
Sr. Josep M. Jansà i López del Vallado, Agència de Salut Pública de Barcelona

Representants d'altres entitats

Sra. Lina Abellanas i Molleví, Àmbits-Esport
Sra. Anna Altabàs i Reñé, Àmbit Prevenció
Sra. Susanna Boada i Lloro, Col·legi de Farmacèutics de la Província de Barcelona
Sra. Glòria Cabrera i Deulofeu, Federació Catalana de Locals d'Oci Nocturn
Sr. Guillermo Canales i Sagarminaga, Observatori de Nous Consums de Drogues en l'Àmbit Juvenil, Institut Genus
Sra. Maria Rosa Carrasco i García, Grup Ajuda Mútua Alcohòlics Rehabilitats
Sr. Sergi Cochs, Materiactiva DJ'S contra la Fam
Sr. Jordi Garcia, Direcció General Seguretat Ciutadana - Mossos d'Esquadra
Sr. Oriol Esculies i Plou, Projecte Home
Sra. Esther Henar i Pérez, Associació Benestar i Desenvolupament
Sra. Eva Lligoña i Trulla, Institut per a la Promoció Social i de Salut
Sr. Joan López i Carol, Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona
Sra. Enriqueta Moyano, Grup Ajuda Mútua Alcohòlics Rehabilitats
Sra. Alícia Pascual i Martí, Institut Genus - CAS Nou Barris

2005-2006

Sra. Felisa Pérez i Antón, Associació Benestar i Desenvolupament
Sra. M. Isabel Rexach i Hortelano, Direcció General Seguretat Ciutadana - Mossos d'Esquadra
Sra. Cristina Rodriguez Caba, Col·legi de Farmacèutics de la Província de Barcelona
Sr. Oriol Romaní, Grup Igia
Sra. Cristina Sanclemente i Sierra, Àmbit Prevenció
Sr. Joan Segura i Vallès, Fundació Catalana de l'Esplai
Sra. Rosa Suárez i Vázquez, Centre d'Estudis sobre Promoció de la Salut

Invitats i invitades per a temes específics
Sr. Joan Miquel Capell i Manzanares, cap de la Regió Metropolitana de Barcelona, Direcció General de Seguretat Ciutadana - Mossos d'Esquadra
Sra. Anna Estrada i Alsina, tècnica del Servei de Recerca del Consell de l'Audiovisual de Catalunya
Im. Sr. Ricard Gomà, regidor de Benestar Social i president del Consell Municipal de Benestar Social
Sra. Anna Guitart, Agència Salut Pública de Barcelona
Sr. Josep Maria Huertas i Claveria, degà del Col·legi de Periodistes de Catalunya
Sra. Nuria Ribot, Agència Salut Pública de Barcelona
Sr. Ramon Suñé, Direcció General de Seguretat Ciutadana - Mossos d'Esquadra

* * *

Ciutat i drogues: La gestió de l'oci a l'espai urbà

Aquest curs el treball desenvolupat pel grup de treball ha coincidit amb fenòmens vius a la ciutat, que han estat objecte de ressò mediàtic, de debat polític i d'iniciatives legislatives no exemptes de polèmica. La constant protesta veïnal contra el CAS de Vall d'Hebron, l'ordenança municipal contra l'incivisme o el fenomen del "botellón" són fets actuals directament relacionats amb la qüestió de la qual s'ocupa aquest grup.

Els membres i les entitats del grup de Drogues del Consell Municipal de Benestar Social han pogut aprofundir en aquestes qüestions a partir de les exposicions i valuoses aportacions del següents experts, a partir de les quals s'han establert unes propostes.

Monogràfics d'aprofundiment realitzats:

- *La implementació d'equipaments d'atenció a usuaris: reflexió a l'entorn dels cas de la Vall d'Hebron.* A càrrec del Sr. Joan Guix, gerent de l'Agència de Salut Pública de Barcelona.

- *L'espai públic, l'oci i les drogues: la seguretat.* A càrrec del Sr. Joan Miquel Capell i Manzanares, cap de la regió metropolitana de Barcelona, Direcció General de Seguretat Ciutadana – Mossos d'Esquadra.

- *Els joves, l'oci i les drogues: tendències de consum de drogues per part dels joves.* A càrrec del Sr. Guillermo Canales i Sagarminaga, de l'Observatori de Nous Consums de Drogues en l'Àmbit Juvenil, i de la Sra. Glòria Cabrera i Deulofeu, representant de la Federació Catalana de Locals d'Oci Nocturn.

2005-2006

- *Els mitjans de comunicació: la construcció del missatge en el tractament del fenomen de les drogues i la joventut.* A càrrec de la Sra. Anna Estrada i Alsina, tècnica del Servei de Recerca del Consell de l'Audiovisual de Catalunya, i del Sr. Josep M. Huertas i Claveria, degà del Col·legi de Periodistes de Catalunya.

- *Els joves, l'oci i les drogues: reflexió sobre el "botellón"*. A càrrec del Sr. Joan Pallarés, antropòleg, director de l'Observatori de Nous Consums de Drogues en l'Àmbit Juvenil de Catalunya, Institut Genus.

Conclusions

1. Els dispositius d'atenció a usuaris de drogues il·legals tenen una consideració de serveis públics, amb dimensió social i sanitària, emmarcats en les polítiques de reducció de danys i gestió de riscos vers les drogues. Són dispositius d'emergència i baixa exigència sense els quals és impossible la integració dels usuaris als recursos de la xarxa normalitzada de salut, drogues, serveis socials... Un enfocament exclusivament sanitari no s'adequa a la realitat del fenomen i exclou intervencions imprescindibles.

2. L'ampliació del recursos d'emergència ha d'anar combinada amb serveis complementaris específics i amb el disseny de protocols de derivació en xarxa a la resta de dispositius comunitaris, especialment als d'habitatge i integració laboral. Les sales de consum higiènic a la ciutat de Barcelona han de veure's més recolzades a nivell institucional amb la dotació de les ampliacions i suficiència de recursos en els terminis que garanteixin la seva eficàcia.

3. Les administracions han de combinar informació i pedagogia comunitària per encarar el conflicte veïnal amb determinació en la seva defensa i aplicació de la llei amb els mateixos criteris que davant d'altres conflictes d'ordre públic. La tolerància o passivitat debilita la posició institucional i inhabilita l'eficàcia del servei impedint l'accés als usuaris.

4. La qüestió de la seguretat en l'espai públic associada a l'oci, les celebracions a la via pública i el consum d'alcohol i drogues no pot ser abordada únicament com a resposta, sinó que la prevenció i gestió de conflictes està molt lligada al disseny i la previsió dels actes. La prevenció s'ha de treballar des del disseny del mateix acte i la coordinació i complementarietat amb la resta d'agents socials implicats en el mateix (associacions de veïns, entitats...).

5. Les actuacions de resposta policial cap a fenòmens associats al consum d'alcohol o drogues no poden ser considerades de forma aïllada i és necessari coordinar visions i respostes. La complexitat de la vida urbana i les contradiccions existents entre el marc legal i la realitat social fan que les intervencions policials, sempre en compliment de la legalitat vigent, hagin d'adequar-se al principi d'oportunitat i al context.

6. Cal promoure la creació de taules de coordinació per a la prevenció i resolució de conflictes en les quals hi participin tots els agents implicats. En aquests espais de coordinació i treball transversal s'han d'incloure les entitats juvenils, també informals, que participen i promouen els esdeveniments lúdics.

7. És imprescindible incorporar el principi de realisme a l'abordatge des de l'ens públic del fenomen drogues/oci. Això implica, per una banda, que les respostes i els discursos s'adeqüin a una mirada actualitzada, real i dinàmica dels patrons de consum, i de les pràctiques d'oci, i

2005-2006

per altra banda, que la coordinació entre administracions, locals d'oci, entitats i associacions de veïns constitueixi una prioritat. En aquest sentit considerem que l'aprovació i aplicació de l'ordenança municipal contra l'incivisme dóna molt de marge a actuacions discrecionals i pot contribuir a accentuar l'exclusió social dels col·lectius d'usuaris de drogues il·legals.

8. Els mitjans de comunicació construeixen missatges, dilueixen i augmenten problemàtiques. La gestió de la informació sobre espai, oci i drogues ha de tenir consideració d'interès públic. Per això és molt important que l'alarma social no sigui un factor determinant de les respostes polítiques i que en la creació comunicacional treballin conjuntament entitats i institucions i mitjans, Col·legi de Periodistes i Consell Audiovisual.

9. Pel que fa a la prevenció en l'espai públic, se sol·licita a l'Administració local que es revisin aspectes com la il·luminació de places i carrers (si és la suficient...), el servei de neteja (freqüència... neteges intensives després d'esdeveniments extraordinaris...), etc.
   Cal millorar la xarxa de transport públic que cobreixi les necessitats d'oci dels joves. Els horaris de freqüència dels autobusos nocturns són molt escassos, i hi ha poca oferta de taxis.
   A Barcelona es poden parlar de 4 grans zones d'oci: Sarrià, Ciutat Vella, Gràcia i la zona marítima.
   Preocupa l'alt consum de l'alcohol. Freqüentment va associat al consum d'altres substàncies, per exemple la cocaïna o drogues de disseny.

10. Sobre la moda del "botellón", es comparteix que a Barcelona, en comparació amb d'altres ciutats, no existeix un hàbit rellevant d'aquest tipus de consum.
    Les concentracions del "macrobotellón" tenen molt a veure amb consums al carrer (a terrasses) o a festes en les quals la indústria de l'alcohol hi col·labora, com per exemple a les festes de la Mercè/BAM (Ajuntament de Barcelona / Estrella Damm-Moritz), Primavera Sound (Estrella Damm), etc. També s'ocupa l'espai públic i es gestiona el risc sense impedir-ne l'exercici.
    És necessari revisar polítiques de preus, i d'ofertes d'oci a la ciutat. Donat l'alt augment en el consum de l'alcohol i de com aquest està associat al consum d'altres substàncies, es demanen a l'Administració polítiques de prevenció adreçades a un consum responsable de l'alcohol.

11. Cal donar visibilitat i difondre les bones pràctiques en prevenció i resolució de conflictes, incloent els espais dels diversos models de família i els educatius.
    La manca de protagonisme social dels joves és una realitat i han d'escenificar que són joves en els espais i activitats d'oci.
    El significat que per a ells té aquest oci juvenil és una realitat de fons que demana respostes integradores i no estigmatitzants. La importància que per a ells té el grup juvenil i d'espais propis s'ha de considerar com a valor.
    S'han de concedir i recollir les iniciatives de protagonisme juvenil en les seves diverses expressions.

2006-2007

Grup de treball sobre DROGODEPENDÈNCIES

Composició del grup

Coordinadora

Sra. Judith Cobeña i Guàrdia, experta

Secretaria tècnica

Sra. Pilar Solanes i Salse, secretària
Sra. Elena Mas i Viale, secretària adjunta

Participants

Representants de les entitats membres del Consell

Sra. Teresa Bermúdez i Sánchez, Càritas Diocesana de Barceloa
Sr. Francisco Blázquez Martínez, Comissió de Drogues del Col·legi d'Advocats de Barcelona
Sr. Roger Bujons i Tomàs, Consell de la Joventut de Barcelona
Sra. Núria Busquets i Llopis, Grup Municipal PSC
Sra. Marta Escudero i Torras, Col·legi Oficial de Treball Social i Assistents Socials de Catalunya
Sra. Maria Estrada, Col·legi de Farmacèutics de la Província de Barcelona
Sr. Joan García i Trujillano, Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona
Sr. Joan Garcia i Vidal, Grup Municipal ICV-EU i A
Sr. Oriol Gil i Badenes, Consell de la Joventut de Barcelona
Sr. Oswaldo Hernández i Aguilar, UGT
Im. Sr. Joan Puigdollers i Fargas, Grup Municipal CiU
Sra. Francisca Sánchez, Comissió de Drogues del Col·legi d'Advocats de Barcelona
Sr. Ernesto Sierra, Creu Roja a Barcelona
Sra. M. Rosa de la Torre i Pastor, Federació Catalana de Voluntariat Social
Sra. Elisabet Yanovsky i Martí, Fundació "la Caixa"

Tècnics i tècniques municipals

Sra. Lucia Artazcoz i Lazcano, Agència de Salut Pública de Barcelona
Sra. M. Teresa Brugal, Agència de Salut Pública de Barcelona
Sra. Beatriz García i Idoate, Direcció de Joventut, Sector de Serveis Personals
Sra. Carme Fortea i Busquets, Direcció de Benestar Social, Sector de Serveis Personals
Sr. Carles Gil i Miquel, coordinador de Consells de Participació Social
Sr. Joan Guix i Oliver, Agència de Salut Pública de Barcelona
Sr. Josep M. Jansà i López del Vallado, Agència de Salut Pública de Barcelona

2006-2007

Representants d'altres entitats

Sra. Anna Altabàs i Reñé, Àmbit de Prevenció
Sr. Òscar Bertran, Direcció General de Seguretat Ciutadana - Mossos d'Esquadra
Sra. Glòria Cabrera i Deulofeu, Federació Catalana de Locals d'Oci Nocturn
Sr. Guillermo Canales i Sagarminaga, Observatori de Nous Consums de Drogues en l'Àmbit Juvenil, Institut Genus
Sr. Sergi Coch, Materiactiva, DJs contra la Fam
Sr. Oriol Esculies i Plou, Projecte Home
Sra. Esther Henar i Pérez, Associació Benestar i Desenvolupament
Sra. Eva Lligoña i Trulla, Institut per a la Promoció Social i de Salut
Sra. Enriqueta Moyano, Grup Ajuda Mútua Alcohòlics Rehabilitats
Sra. Alícia Pascual i Martí, Institut Genus - CAS Nou Barris
Sra. Felisa Pérez i Antón, Associació Benestar i Desenvolupament
Sra. Cristina Rodríguez Caba, Col·legi de Farmacèutics de la Província de Barcelona
Sr. Oriol Romaní, Grup Igia
Sr. Joan Segura i Vallès, Fundació Catalana de l'Esplai
Sra. Rosa Suárez i Vázquez, Centre d'Estudis sobre Promoció de la Salut
Sra. Magda Vives, Direcció General Seguretat Ciutadana - Mossos d'Esquadra

Invitats i invitades per a temes específics

Sr. Víctor Curto, vocal de la Junta de Govern del Col·legi de Publicitaris i Relacions Públiques de Catalunya
Sra. Begoña Del Pueyo Ruíz, periodista del programa radiofònic Protagonistas
Im. Sr. Ricard Gomà i Carmona, regidor ponent de Benestar Social i President del Consell Municipal de Benestar Social

* * *

Enguany el grup de Drogodependències ha tingut un funcionament més singular o excepcional. Va iniciar el seu treball més tardanament, ja que s'ha produït un canvi en la coordinació del grup, i el procés del treball realitzat ha estat curt, però intens. S'han realitzat quatre sessions de treball, dedicant-se o centrant el seu interès en les accions i coordinacions a impulsar o millorar en el marc del Pla d'acció de drogodependències de Barcelona 2006-2008.

La primera sessió del mes de març va estar dedicada a dues qüestions. D'una banda, a definir el treball de curs i, de l'altra, va comptar amb la participació del Sr. Josep M. Jansà, de l'Agència de Salut Pública de Barcelona, qui ens va informar o situar sobre el desplegament del Pla d'acció de drogodependències de Barcelona 2006-2008.

Es va decidir dedicar la resta de reunions a tractar el tema escollit per aquest curs. Així, la sessió del 26 de març de 2007 vàrem fer una metodologia de treball en petits grups, per abordar tres qüestions referides al Pla a dia d'avui:

2006-2007

- Què estem fent des dels diferents àmbits d'actuació (salut, serveis socials, educació, justícia i seguretat, actors socials).
- Què tenim pendent de fer i què ens caldria per portar-ho a terme?
- Amb qui ens coordinem i amb qui ens hauríem de coordinar en les nostres actuacions?

A la sessió del 16 d'abril de 2007 es va fer la posada en comú del treball dels grups del dia anterior.

La darrera sessió del 7 de maig del 2007 va comptar amb la participació de la Sra. Begoña del Pueyo, periodista del programa radiofònic Protagonistas, i del Sr. Víctor Curto, vocal de la Junta de Govern del Col·legi de Publicitaris i Relacions Públiques de Barcelona. Es va fer una taula rodona amb les persones convidades, al voltant del tema de les accions a desenvolupar des del Pla de drogues, des de la mirada dels mitjans de comunicació i també, des de la perspectiva del màrqueting social. Per últim, es van decidir les propostes del grup d'aquest curs.

Propostes

Les conclusions i propostes del grup de Drogodependències del curs 2006-2007 són les següents:

- Cal que des de tots els organismes oficials i no oficials implicats en polítiques de prevenció es tingui en compte com un recurs imprescindible en els nostres dies l'ús de les TIC com a eina d'incidència en el canvi de percepció de l'ús de drogues a la població barcelonina general i especialment en els més joves.

- Proposar que es vetlli des de l'Ajuntament i/o les seus dels districtes per la creació, reaparició i no desaparició d'espais de lleure i relació per joves (casals, cases parroquials, escoles, patis de veïns) on es pugui tornar a socialitzar de manera diferent i no s'empenyi als joves a socialitzar només o bé al carrer o bé a la discoteca. Tenir en compte els espais esportius i les activitats que s'hi donen com uns dels llocs on poder passar millor missatges preventius.

- Demanar a la judicatura que doni un nou impuls als equips d'assessorament professional multidisciplinaris, per tal que orientin i assessorin els jutges a l'hora de valorar l'aplicació de mesures alternatives.

- Proposar al Consorci d'Educació de Barcelona que es promoguin programes d'educació entre iguals (*peer-education*) a escoles i instituts, per tal de formar alumnes perquè siguin agents de prevenció, dins el marc del Programa Salut i Escola.

- Proposar accions des del Pla de drogues de Barcelona per involucrar de forma activa els pares d'adolescents, dibuixar accions més proactives i no alarmistes.

2006-2007

- Crear un equip assessor en tractament de notícies i drogues en el si del Col·legi de Periodistes. Es demana a l'Ajuntament que vetlli per la creació d'aquest grup formada per professionals de salut pública, entitats i periodistes.

- Demanar al CAC (Consell Audiovisual de Catalunya) que vetlli pels continguts, valors i pautes d'actuació que en matèria de drogodependències es transmeten en les programacions televisives (pel·lícules, sèries televisives, anuncis, etc.) amb criteris clars, però que no defugin la complexitat del tema, i sense alarmismes.

- Demanar als departaments de comunicació de l'Ajuntament de Barcelona (districtes, sectors) que fomentin la implicació dels mitjans de comunicació locals dels diferents barris de la ciutat, per promoure la difusió i tractament ètic de la temàtica de drogodependències.

- Concretar més les accions, des del mateix grup de Drogues del CMBS, per seguir implementant el Pla de drogues de Barcelona (incidir en l'àmbit judicial, l'àmbit laboral, etc. i tractar-ho el curs vinent, atès l'interès del tema i la incidència que té per a l'Ajuntament).

- Establir des del Consell Municipal de Benestar Social un protocol que ajudi a la coordinació amb tots els grups del CMBS per enfortir el coneixement dels programes sobre drogodependències a fi d'incidir millor en cada grup poblacional i a cada districte de la ciutat.

2007-2008

Drogodependències

L'INTERÈS DEL GRUP DE DROGODEPENDÈNCIES AQUEST CURS S'HA CENTRAT en el nous perfils d'usuaris que arriben o es detecten dels diferents serveis de drogodependències, a la nostra ciutat, i els abordatges de treball terapèutic i d'inserció social que són necessaris contemplar.

Respecte al perfil d'usuaris atesos amb problemes de drogodependències, s'observa que la població autòctona està envellint i cronificant, mentre que la xarxa comença a detectar un nou perfil de persones immigrants, més joves, amb hàbits de conducta i pautes culturals diferents i amb necessitats noves: de feina, allotjament, etc. Aquí s'obre un nou espai de treball: la inserció sociolaboral d'aquest col·lectiu que és molt divers. Amb els primers és necessari promoure la creació de serveis d'atenció diferents i cal també un treball o abordatge de connexió de diferents xarxes d'atenció: les xarxes de salut mental, la xarxa de drogodependències i la xarxa social.

El nou col·lectiu d'usuaris immigrants ens presenten reptes nous perquè tenen valors culturals i educacionals diferents. Sorgeixen dificultats de comunicació i de comprensió (pautes de valors, conductes diferents per raons culturals, etc.) que obliguen a replantejar les formes d'apropar-se a les persones immigrades.

En tot moment, en parlar dels usuaris i usuàries amb problemes de drogodependències ens referim a persones politoxicòmanes.

Amb la població immigrant drogodependent –de la mateixa manera que amb la no immigrant– cal primer assegurar una cobertura mínima de serveis bàsics, d'atenció a les necessitats bàsiques, per tal de poder treballar o abordar temes de salut.

El tema de la coordinació de les xarxes d'atenció s'ha reiterat com a tema imprescindible i fonamental pel treball i abordatge de les necessitats de les persones drogodependents. S'han d'establir i estandarditzar millor les formes de coordinació o relació entre elles, i crear protocols conjunts per tal d'interrelacionar-se millor. També s'ha d'avançar en la qüestió de disposar de sistemes d'informació compartits.

Respecte al tema de la inserció sociolaboral, es fa palesa l'existència d'un segment de població drogodependent amb un perfil de forta marginalitat i desarrelament familiar, amb qui no és viable plantejar o treballar un procés d'inserció laboral tal i com aquest està dissenyat. L'objectiu d'actuació amb aquest tipus de població és fer un programa de treball d'hàbits, formació i capacitació prelaboral.

2007-2008

Una altre tema que s'ha manifestat en el grup és la preocupació o alerta perquè, enfront de la situació actual dels nous perfils d'usuaris i antics recursos, no s'ha articulat la formació i competència dels professionals i una nova organització de recursos. Es planteja la necessitat de valorar i reforçar la competència dels professionals que treballen en serveis de drogodependències.

A continuació detallem les propostes que el grup de Drogodependències ha consensuat i formulat per a aquest curs.

Propostes

- Dotar de més recursos per fer viable una atenció integral a les persones drogodependents i, alhora, poder disposar d'una xarxa de serveis més diversificada, que també contempli l'existència de recursos de llarga estada o durada. En aquesta línia es demana la creació d'habitatges tutelats, amb diversos graus de tutelatge.
- Demanar a l'Ajuntament el seguiment de l'aplicació de les clàusules socials en les contractacions que realitzin tots els seus departaments o àrees. I que incentivi els diferents departaments perquè contractin empreses que contracten persones procedents de col·lectius amb especials dificultats d'inserció sociolaboral com és el cas de persones drogodependents.
- Els serveis adreçats a persones sense sostre contemplen l'accés de persones toxicòmanes en tots els serveis i específicament en els d'acolliment residencial en aquells casos que estiguin en tractament, surtin d'un procés de desintoxicació o bé siguin capaços de mantenir-se abstemis durant 12 h continuadament. Però en casos de persones toxicòmanes molt cronificades, consumidores i molt deteriorades, cal pensar en recursos específics amb més pes i orientació d'atenció sanitària que faciliti l'atenció de manera més ajustada a les seves necessitats tant socials com sanitàries. Cal crear dispositius per a pacients que estan en situació de més agressivitat, que ofereixin una contenció eficaç a aquestes persones.
- Cal estudiar actuacions específiques per als col·lectius de persones drogodependents immigrants, sobretot per als que no estan regularitzats, per tal de veure possibles vies d'actuació i abordatge d'aquestes situacions que arriben als diferents serveis.
- Per tal de donar valor al treball professional, cal promoure el reciclatge i la cura dels professionals que treballen en serveis de drogodependències. Es demana garantir en els plecs de condicions de prestació d'aquests serveis, mesures diverses que ho facin viable (formació continuada, supervisió grupal i individual, períodes d'excedència pactats, etc.).

2007-2008

- Augmentar i potenciar més la complementarietat entre la xarxa de drogues i la de salut mental i la xarxa de serveis socials públics i privats, per a l'atenció de persones drogodependents que estan en un programa de reducció de danys. És necessari dissenyar serveis més globals –com els existents a ciutats com Vitòria– que ofereixin atenció, actuació i contenció ben estructurada, amb l'abordatge de les diferents necessitats de les persones adreçant-les (i acompanyant-les si cal) als recursos més adequats en cada moment.
- Incrementar els períodes d'estada en les unitats de crisi de vuit dies a un interval de temps d'entre un i dos mesos d'estada. A la vegada també és necessari augmentar el nombre de places i unitats ofertes.
- Quant als programes de manteniment de metadona, incloure en el protocol realitzat per la Conselleria de Salut de la Generalitat la possibilitat de dispensar formes farmacèutiques sòlides, comprimits o càpsules, amb l'establiment de les condicions d'elaboració i dispensació que requeriria aquest format.
- Implementar unitats de dispensació de metadona en comissaries per a casos d'agressivitat contínua que no es poden abordar des dels serveis de la xarxa de drogodependències perquè no tenen tanta capacitat d'atendre aquestes situacions.
- Incloure de forma específica la prevenció i el tractament de l'alcoholisme a totes les campanyes, programes i unitats de servei de drogodependències de la xarxa.
- Iniciar des dels recursos de la ciutat un treball complementari amb la xarxa educativa formal i informal, i els empresaris de lleure nocturn i forces de seguretat, per tal de prevenir, educar i detectar el consum de cocaïna, cànnabis, alcohol i altres substàncies entre els més joves.
- L'Ajuntament ha de facilitar espais públics de lleure als joves (patis d'escola, jardins públics, espais esportius, centres de lleure) on es puguin socialitzar de forma diferent i que esdevinguin una alternativa a l'ús del carrer.

2007-2008

Composició del grup

COORDINADORA

Judith Cobeña i Guàrdia, experta

SECRETARIA TÈCNICA

Pilar Solanes i Salse, secretària
Elena Mas i Viale, secretària adjunta

PARTICIPANTS

Representants de les entitats membres del Consell

Teresa Bermúdez i Sánchez, Càritas Diocesana de Barcelona · Francisco Blázquez Martínez, Comissió de Drogues del Col·legi d'Advocats de Barcelona · Oriol Escolies i Plou, Federació Catalana de Voluntariat Social · Andrea Gàlvez i Prats, Creu Roja a Barcelona · Oriol Gil i Badenes, Consell de la Joventut de Barcelona · Oswaldo Hernández i Aguilar, UGT · Montse Martínez i Gobern, Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona · Gabriel Miró, Comissió de Drogues del Col·legi d'Advocats de Barcelona · Miquel Monras i Arnau, Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya · Àngels Penaba i Campdesuñer, Caixa de Catalunya/Fundació Viure i Conviure · Joan Puigdollers i Fargas, Grup Municipal CiU · Paquita Sánchez, Comissió de Drogues del Col·legi d'Advocats de Barcelona · Ernesto Sierra, Creu Roja Barcelona · Mercè Ugalde i Apalategui, Universitat de Barcelona · Alfreso Valloc, Comissió de Drogues del Col·legi d'Advocats de Barcelona · Marta Zaragoza Esteve, Fundació "la Caixa"

Tècnics i tècniques municipals

M. Teresa Brugal, Agència de Salut Pública de Barcelona · Carme Fortea i Busquets, Direcció d'Acció Social · Carles Gil i Miquel, coordinador de Consells de Participació Social · Joan Guix i Oliver, Agència de Salut Pública de Barcelona · Josep Lluís Marjalizo i Canton, Direcció Drets Civils · M. Eugènia Sánchez i Carrete, Regidoria de Salut Pública

Representants d'altres entitats

Anna Altabàs i Reñé, Àmbit Prevenció · Guillermo Canales i Sagarminaga, Associació Institut Genus · Begoña del Pueyo Ruiz, Ràdio Onda Rambla · Maria Estrada, Col·legi de Farmacèutics de la Província de Barcelona · Esther Gonell i Doñate, Fundació Mensalus · Xavier Gutiérrez, Regió Policia Metropolitana de Barcelona-Mossos d'Esquadra · Oriol Esculies i Plou, Projecte Home · Esther Henar i Pérez, Associació Benestar i Desenvolupament · Eva Lligoña i Trulla, Institut per a la Promoció Social i de Salut · Enriqueta Moyano, Grup Ajuda Mútua Alcohòlics Rehabilitats · Felisa Pérez i Antón, Associació Benestar i Desenvolupament · Felisa Pérez i Antón, Federació Catalan de Drogues · Josep Rodríguez i Roca, Consorci Serveis Socials de Barcelona · Oriol Romaní i Alfonso, Grup Igia · Joan Segura i Vallès, Fundació Catalana de l'Esplai · Rosa Suárez i Vázquez, Centre d'Estudis sobre Promoció de la Salut

Invitats i invitades per a temes específics

Anna Altabàs i Reñé, Àmbit Prevenció · Teresa Brugal, de l'Agència de Salut Pública de Barcelona · Núria Castro, Departamento Servicio de Inserción Social Ayuntamiento de Vitoria · Carme Fortea, Cap de Servei del Programa de Persones Vulnerables de l'Ajuntament de Barcelona · Ricard Gomà i Cardona, segon tinent d'alcalde d'Acció Social i Ciutadania i President del Consell Municipal de Benestar Social · Eva Lligoña, responsable de drogues de l'Institut per a la Promoció Social i de la Salut · Felisa Pérez, directora tècnica de l'Associació Benestar i Desenvolupament · Isabel Ribas i Seix, delegada de Salut Pública Ajuntament Barcelona · Josep Rovira, director de l'Àrea de Drogues de ABD · Ramon Sanahuja, director del Gabinet Tècnic Immigració de l'Ajuntament de Barcelona · Ernesto Sierra, Creu Roja Barcelona · Lorena Ventura Calvo, directora de la línia d'accés, inclusió i millora de l'Ocupació de Barcelona Activa · Francisco Villarrasa, director social de Fundación Engrunes

2008-2009

Grup de treball sobre DROGODEPENDÈNCIES

Composició del grup

Coordinadora

Judith Cobeña i Guàrdia, experta

Secretàries tècniques

Pilar Solanes i Salse, secretària
Elena Mas i Viale, secretària adjunta

Participants

Representants de les entitats membres del Consell

Josep Baltasar i Albesa, CCOO del Barcelonès
Teresa Bermúdez i Sánchez, Càritas Diocesana de Barcelona
Francisco Blázquez Martínez, Comissió de Drogues del Col·legi d'Advocats de Barcelona
Núria Busquets i Llopis, Grup Municipal PSC
Oriol Escolies i Plou, Federació Catalana de Voluntariat Social
Marta Escudero i Torras, Col·legi Oficial de Treball Social i Assistents Socials de Catalunya
Andrea Gàlvez i Prats, Creu Roja de Barcelona
Oriol Gil i Badenes, Consell de la Joventut de Barcelona
Oswaldo Hernández i Aguilar, UGT
Montse Martínez i Gobern, Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona
Miquel Monras i Arnau, Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya
Joan Puigdollers i Fargas, Grup Municipal CiU
Marta Solé i Andrés, Fundació "la Caixa"
Ernesto Sierra, Creu Roja de Barcelona
Mercè Ugalde i Apalategui, Universitat de Barcelona

Tècnics i tècniques municipals

M. Teresa Brugal, responsable del Servei de Prevenció i Atenció de Drogodependències de l'Agència de Salut Pública de Barcelona
Conrad Casas i Segalà, gerent de l'Agència de Salut Pública de Barcelona
Carles Gil i Miquel, coordinador del Consell de Participació Social
Marta Giralt i Maldonado, Direcció de Joventut
Agustín Hernando i Maldonado, Guàrdia Urbana
Andreu Parera i Prats, Acció Social i Ciutadania
M. Eugènia Sánchez i Carrete, Regidoria de Salut Pública

Representants d'altres entitats

Anna Altabàs i Reñé, Àmbit Prevenció
Glòria Cabrera i Deulofeu, Federació Catalana de Locals d'Oci Nocturn (FECALON)
Guillermo Canales i Sagarminaga, Associació Institut Genus
Oriol Escolies i Plou, Projecte Home
Maria Estrada, Col·legi de Farmacèutics de la Província de Barcelona
Esther Gonell i Doñate, Fundació Mensalus
Rut Grau García, Regió Policia Metropolitana de Barcelona, Mossos d'Esquadra
F. Xavier Gutiérrez, Regió Policia Metropolitana de Barcelona, Mossos d'Esquadra
Esther Henar i Pérez, Associació Benestar i Desenvolupament
Ramon Lamiel i Villaró, Consorci de Serveis Socials
Eva Lligoña i Trulla, Institut per a la Promoció Social i de Salut
Enriqueta Moyano, Grup d'Ajuda Mútua Alcohòlics Rehabilitats
Alicia Pascual i Martí, Institut Genus, SL
Laurio Perdiguero i Cámara, AAVV Porta
Felisa Pérez i Antón, Federació Catalana de Drogodependències
Cristina Rodríguez Caba, Col·legi de Farmacèutics de la Província de Barcelona
Josep Rodríguez i Roca, Consorci de Serveis Socials de Barcelona
Oriol Romaní i Alfonso, Grup Igia
Joan Segura i Vallès, Fundació Catalana de l'Esplai
Rosa Suárez i Vázquez, Centre d'Estudis sobre Promoció de la Salut

Invitats i invitades per a temes específics

Teresa Brugal, Agència de Salut Pública de Barcelona
Conrad Casas, gerent de l'Agència de Salut Pública de Barcelona
Ricardo Chacón Barcaiztegui, treballador social d'ADIF
Albert Espelt, responsable tècnic del Sistema d'Informació de Drogues de Barcelona, de l'Agència de Salut Pública de Barcelona
José Luis Martínez López, treballador social d'ADIF
David Pere, coordinador de l'Observatori de Nous Consums de Drogues en l'Àmbit Juvenil
Alícia Rodríguez Martos, psiquiatra del Servei d'Atenció a les Drogodependències de l'Agència de Salut Pública de Barcelona
Lídia Segura, psicòloga de la Subdirecció General de Drogodependències del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya
Jaume Serrano, metge psiquiatre, coordinador del CAS Horta-Guinardó (ASPB-INPROSS)
M. Gràcia Tort, presidenta de l'Associació d'Alcohòlics Recuperats TERAL

2008-2009

Aquest curs el grup de Drogodependències ha begut un compromís del curs anterior, i ha treballat de forma gairebé monogràfica la temàtica de l'alcoholisme, ja que és un tema d'interès que havia quedat pendent d'abordar.

Un altre eix important de treball ha estat la revisió dels objectius del Pla de drogodependències de l'Ajuntament de Barcelona i les aportacions que el grup ha realitzat al nou Pla.

Per últim, es va dedicar una sessió a treballar, a nivell intern del grup, el tema de la coordinació dels serveis.

De forma resumida, presentem a continuació el pla de treball d'aquest curs, que s'ha desenvolupat en diferents reunions.

La primera sessió del mes d'octubre es va dedicar a definir el programa de treball del curs.

En la segona sessió es va fer la **presentació dels resultats de l'enquesta de Salut de Barcelona 2006**, a càrrec d'Albert Espelt, responsable tècnic del Sistema d'Informació de Drogues de Barcelona de l'Agència de Salut Pública de Barcelona. I també es va presentar el tema dels **nous consums de drogues en l'àmbit juvenil**, amb la participació de David Pere Martínez, coordinador de l'Observatori de Nous Consums de Drogues en l'Àmbit Juvenil.

Respecte als resultats de l'Enquesta de Salut de Barcelona, es comenten les dades que fan referència al consum de substàncies psicoactives (alcohol, cànnabis i cocaïna). L'enquesta s'ha realitzat des d'una visió de salut pública, per la qual cosa no es mesuren únicament paràmetres de salut, sinó que també s'incorporen mesures de dades més socials, d'estils de vida...

Respecte al consum d'**alcohol**, s'observen dos patrons. D'una banda, en la gent jove hi ha més consumidors de risc en les classes socials més altes, mentre que en la població adulta passa al contrari, és a dir, hi ha més consumidors de risc en la classe social més baixa. Respecte al consum de **cànnabis**, s'observa una clara corelació entre l'edat i el consum, de forma que els més joves són els que en consumeixen més.

En relació als **nous consums de drogues en l'àmbit juvenil**, s'observa que en el consum d'**alcohol** en adolescents es dóna el fenomen del *binge drinking*, beure una gran quantitat d'alcohol en poc temps. En els joves el consum es concentra en caps de setmana i respon a la idea que sense alcohol no hi ha festa. Conviuen amb els malestars de l'alcohol.

Respecte al consum de **cànnabis** en els adolescents, es dóna menys presència en l'espai públic i va perdent el valor transgressor. El consum de **begudes energètiques** està en difusió i s'utilitzen com a substitutes dels estimulants. S'està donant una resignificació de la **cocaïna** a nivell relacional, en el sentit que s'està normalitzant; ara la consumeix tothom no només els *yuppies*. I gaudeix d'una certa normalitat per a certs grups de consumidors, doncs es consumeix en qualsevol context.

El consum de drogues en els joves és un consum que es dóna en el seu context d'oci. El consum de cocaïna, de forma similar a l'alcohol, està molt estesa, però dóna molt poca percepció de risc. Els joves no tenen la percepció de tenir un problema i per tant no fan demanda de tractament.

Un tema que preocupa és el dels comportaments agressius del consum de cocaïna versus l'alcohol, i són les famílies les que en pateixen les conseqüències. El problema és que aquest tipus de situacions no s'atenen des dels serveis de salut mental, ni tampoc des dels serveis de drogues. Són

2008-2009

situacions que produeixen greus trastorns a les famílies i també als serveis.

És necessari aplicar el criteri d'afavorir condicions per a l'autoregulació del consum dels joves, però és molt difícil d'aplicar-la. Es constata que les polítiques molt dures o més punitives no serveixen per afavorir l'autoregulació del consum i en canvi polítiques més flexibles aconsegueixen més bons resultats en els joves; un exemple d'això és l'experiència d'Holanda. Per això, en aquesta línia, el grup de Drogodependències recomana l'aplicació de polítiques més flexibles o permissives amb el consum.

A la tercera sessió es va convidar a José Luis Martínez, treballador social d'ADIF, que ens va parlar de la **intervenció en drogodependències en l'àmbit laboral: l'experiència d'ADIF.**

En aquesta sessió es va presentar una experiència d'intervenció i prevenció de drogodependències a nivell d'àmbit laboral, concretament el Programa d'intervenció en drogodependències que ha realitzat l'empresa ADIF. Es tracta d'un programa que contempla les dues vessants: la de prevenció i la de tractament.

D'aquesta experiència es destaquen les següents idees:

- És important i decisiu que un pla o programa d'actuació contra les drogodependències en el marc d'una empresa es reguli i formalitzi en el conveni col·lectiu d'aquesta, ja que s'assegura la perdurabilitat en el temps.
- L'àmbit laboral és un context idoni per intervenir en les situacions de consum de drogues, ja que són persones integrades laboralment, i alhora pot existir una garantia per als treballadors que no es prendran mesures coercitives sobre ells.

Les característiques que defineixen aquest programa són: la confidencialitat (el tema del consum de drogues és abordat dins l'empresa com un problema de salut, sotmès al secret professional), la voluntarietat, la participació de tot el col·lectiu laboral, el fet que no és punitiu i que està subvencionat.

Algunes de les dificultats assenyalades són:

- Les del propi treballador per reconèixer el problema i pels recels que suposa que la "pròpia empresa m'ajudi".
- Companyerisme mal entès, que acaba tapant el problema.
- Amb els professionals, pels paràmetres utilitzats per "mesurar" quan el consum és anormal o de risc.
- A nivell de l'estructura empresarial, pot existir cert "temor a la imatge que es dóna com empresa", és a dir temor a la visibilització del consum com a reconeixement del problema.

Es conclou que és de gran ajut tenir regulat dins l'empresa un Pla d'actuació sobre el consum de drogodependències, i garantir als treballadors que no hi haurà pèrdua del lloc de treball. També és important tenir en compte que no és necessari proveir una dotació econòmica especial per atendre aquestes situacions. Es pot recórrer a la xarxa pública per fer els tractaments.

A la quarta sessió es convida Alícia Rodríguez-Martos, psiquiatra del Servei d'Atenció a les Drogodependències de l'Agència de Salut Pública de Barcelona, per parlar de dos estudis fets per l'Agència de Salut Pública de Barcelona: l'IBAT **(Intervenció breu en lesionats de trànsit)** i el COBAT **(Consell Breu en Lesionats de Trànsit)**. També es convida Lídia Segura, psicòloga de la Subdirecció General de Drogodependències del Departament de

2008-2009

Salut de la Generalitat de Catalunya, que ens presenta el **programa Beveu menys.**

En el primer estudi, "Intervenció breu en lesionats de trànsit", es volia estudiar l'efectivitat de la intervenció breu comparada amb la intervenció mínima, per reduir el consum d'alcohol en lesionats de tràfic que arriben al servei d'urgències. S'oferia una intervenció breu motivacional (què pot guanyar o perdre si canvia d'actitud...) i es feia el seguiment als tres, sis i dotze mesos següents. Per concloure s'assenyala que la lesió és un factor de motivació per al canvi. L'accident de trànsit representa un moment d'especial receptivitat que cal aprofitar per intervenir, ni que sigui amb un simple consell, tant efectiu com una intervenció més extensa.

L'altre estudi, "Consell breu en lesionats de trànsit", pretenia incorporar a la pràctica habitual dels serveis d'urgències (a càrrec de la plantilla) un procediment de cribatge i consell breu. S'avaluava la seva implementació en dos hospitals de Barcelona i s'avaluava el compliment amb el programa i protocol (context, grau d'implementació, coneixement i fidelitat al model) i l'opinió dels professionals. Es conclou que cal fer més pedagogia dels beneficis d'aquest tipus d'intervencions i que cal també donar o facilitar els mitjans necessaris per poder assumir tasques preventives al servei d'urgències.

En relació al programa Beveu menys, es constata que la implementació del programa de prevenció d'alcoholisme a l'atenció primària de salut és un tema complex. Crea resistències, tot i que és un programa exitós; per això és necessari promoure un canvi cultural. L'objectiu és dotar els professionals de l'atenció primària de coneixements i instruments per fer identificació precoç i intervencions breus.

Un element clau és el contracte amb els proveïdors. Se'ls demana una sèrie de qüestions que han de contemplar respecte al tema de l'alcohol, i el finançament o pagament està supeditat al compliment d'aquests criteris.

Perquè sigui efectiva la implementació del programa Beveu menys, el model ha de contemplar: donar informació, aconseguir un canvi d'actitud dels professionals (perspectiva motivacional), un context laboral de suport (reconeixement, mitjans i tenir espai de derivació del pacient). Les variables clau són el seguiment i el suport tècnic.

Actualment cal crear referents a l'atenció primària en tema de drogues, formar-los per tal que ells formin els seus companys. S'ha fet un acord de col·laboració amb associacions (d'infermeria, CAMFIC i altres) i s'està implementant.

Com a conclusions s'apunten les següents idees:

- Les intervencions breus són efectives i cost-efectives.
- La seva implementació és viable però lenta.
- Necessiten suport continuat que faciliti la iteració.
- Les intervencions breus requereixen un marc global en el qual les polítiques de l'alcohol s'abordin des d'una perspectiva de salut pública.
- Qualsevol desenvolupament futur ha de contemplar la implicació més activa del col·lectiu d'infermeria.
- La implementació s'ha de reforçar mitjançant incentius contractuals.

A la cinquena i sisena sessió es treballa el Pla de drogodependències de l'Ajuntament de Barcelona, revisant els objectius anteriors i fent les aportacions que es consideren

2008-2009

oportunes en els diferents àmbits que contempla el Pla: la població addicta, l'àmbit de la infància, adolescència i dona, i per últim l'abordatge de ciutat. Tot el recull d'aportacions realitzades a l'esmentat Pla, es van fer arribar en el seu moment a l'Agència de Salut Pública de Barcelona, per tal de poder ser preses en consideració dins els terminis o calendari d'elaboració previ a l'aprovació per part del plenari municipal. En l'apartat de propostes, que es presenta més endavant, s'han recollit algunes de les propostes o aportacions que es consideren més rellevants, i en els annexos d'aquest informe es recull el document sencer d'aportacions al Pla de drogodependències.

A la setena sessió es va treballar el tema **alcohol i gènere; abordatge de l'alcoholisme femení**, amb la participació del Dr. Jaume Serrano, metge psiquiatre coordinador del CAS Horta-Guinardó.

En aquesta sessió es va presentar el Programa d'alcoholisme que es porta a terme des del CAS Horta-Guinardó, juntament amb altres programes de tractament. A l'hora de tractar el tema d'alcohol i gènere, cal considerar els aspectes biològics, els psicopatològics i els aspectes socials. El programa de tractament engloba estratègies motivacionals orientades al canvi, farmacològiques de desintoxicació i prevenció de nous consums i terapèutiques individuals i grupals. S'ofereix suport familiar i incorpora una valoració social adreçada a detectar problemes de violència de gènere.

Les conclusions assenyalades en aquesta sessió són:

- La detecció des de l'atenció primària de salut és molt important, perquè hi ha molta presència de patologia orgànica.
- S'han d'adaptar els suports farmacològics amb els psicoterapèutics, a nivell individual i grupal.
- L'alcoholisme en la dona presenta característiques diferencials de gènere, pautes culturals de consum amb una connotació social de la malaltia diferent. En les teràpies individuals i grupals hi ha dificultats per reconèixer i afrontar el problema, més intent de solucionar els problemes interpersonals, càrregues familiars i maternitat (a vegades és el motiu dels estats més depressius i dels problemes afectius), imatge social negativa i per això es fa un consum amagat, nivell d'autoestima baix, falta de suport de la parella, a vegades violència, major malestar psicològic.
- Té molta importància el treball comunitari que acompanya la intervenció o tractaments, en les seves diferents vessants: participació en taules rodones, en el Consell de Salut del districte, les associacions d'alcohòlics rehabilitats.

A la vuitena sessió es debat el tema de **la coordinació dels serveis i professionals; proposta d'abordatge**.

En aquesta sessió es realitza un treball de reflexió i discussió interna del grup per tal de tractar el tema de la coordinació dels serveis i professionals. Es va partir de la formulació de les següents preguntes o qüestions a les quals es volia donar resposta per tal d'aprofundir i avançar en el tema:

- Com ens coordinem amb altres serveis?
- Amb qui ens coordinem?
- Amb quines entitats m'agradaria coordinar-me?
- Com podem millorar la coordinació? I entre els serveis i entitats que estem al grup de Drogodependències?

Bàsicament es discuteixen tres àmbits de coordinació: la coordinació entre els cossos de seguretat i els professionals dels centres d'atenció a les drogodependències, entre els

2008-2009

serveis d'urgències i el CAS, en temes d'alcohol, i per últim entre els serveis de drogodependències i els serveis socials de la ciutat.

Es constata la necessitat de disposar primer d'informació dels serveis i recursos, com a pas previ de la coordinació, és a dir, conèixer els dispositius, recursos i criteris per tal de saber on adreçar les persones.

I es reitera la idea que el grup de Drogodependències ja enunciava el curs passat d'assenyalar el tema de la coordinació de les xarxes d'atenció, com a tema imprescindible i fonamental per al treball i abordatge de les necessitats de les persones drogodependents. S'han d'establir i estandarditzar millor formes de coordinació o relació entre elles, crear protocols conjunts o altres mecanismes de coordinació per tal d'interrelacionar-se millor. I avançar també en la qüestió de disposar de sistemes d'informació compartits, que permetin conèixer quina població hi ha i s'atén des dels diferents àmbits o xarxes i el tipus d'intervenció que es fa. També és important contemplar l'actualització de la informació, per mitjà d'instruments informàtics (web...), que permetin tenir un mapa dels recursos d'atenció a persones sense sostre, incloses les que tenen problemes de drogodependències, de salut mental lligada a les drogodependències, a nivell de tota la ciutat de Barcelona, que inclogui tant els serveis i equipaments de titularitat municipal, com els conveniats, o els que presten directament les entitats i associacions.

Propostes

1. Es proposa demanar a l'Ajuntament que faci un Programa d'atenció i prevenció de l'alcohol i altres drogues, per a tots els seus treballadors oferint-los garanties (no pèrdua del lloc de treball i reinserció al mateix lloc de treball de treballadors i treballadores consumidores) i amb caràcter confidencial, voluntari i no punitiu. I també es demana als sindicats que intervinguin mitjançant la negociació col·lectiva del conveni i es facin seva aquesta petició.
2. En el programa Beveu menys cal millorar el sistema de registre. S'hauria de recollir la quantitat de consum, per tal que sigui una dada útil per valorar si hi ha conducta de risc. I d'aquesta forma millorar el sistema de cribatge dels casos de persones dependents de l'alcohol, per a poder-les derivar al professional especialista.
3. Cal implementar sistemes de coordinació entre el professional especialista en drogodependències i el professional de l'atenció primària a l'hora de la derivació de pacients, per tal de resoldre la disfunció que actualment es dóna de desconeixement dels professionals de referència i manca de retorn de la informació.
4. S'ha de fomentar la implicació de tots els professionals com a agents de salut i col·laboradors per a la detecció i cribratge de persones consumidores d'alcohol i es proposa fomentar intervencions dels professionals de farmàcia que poden fer una bona intervenció, en determinades situacions o col·lectius de persones.
5. Es demana sistematitzar les intervencions existents en relació amb el cribatge del

2008-2009

tema alcohol en les urgències hospitalàries i en els ingressos hospitalaris, i afavorir el seguiment dels tractaments aprofitant la intervenció en aquest moment. Es considera que aquest tipus d'intervenció cal fer-la extensiva a les actuacions d'urgència relacionades amb d'altres tipus de drogues.

Per estendre o implementar projectes del tipus "Intervencions breus amb conductors bevedors de risc" en serveis d'urgències, és necessari motivar els propis metges, i assegurar que hi hagi una persona que coordini i segueixi la implementació d'aquests projectes. Cal fer un treball de sensibilització dels caps d'urgències hospitalàries i sobretot dels comandaments intermedis.

6. Es proposa avançar en l'ús o aplicació de sistemes d'informació que unifiquin codis en tots els serveis i sistemes d'identificació de les persones que permetin el traspàs o compartir informació entre diferents serveis. És a dir, treballar per fer efectiva la integració de dades d'usuaris, entre diferents recursos o serveis. I es proposa també avançar o treballar perquè es pugui compartir la informació personal útil, entre els serveis sanitaris i la xarxa de serveis socials. És necessari repensar el sistema de comunicació entre tots els sectors implicats, malgrat les limitacions que estableix la Llei de protecció de dades de caràcter personal.

7. Es proposa que la concepció, definició i disseny de nous recursos es dugui a terme amb una visió o enfocament més transversal, que integri les diferents vessants o necessitats de les persones drogodependents: socials, sanitàries i laborals. És necessari dotar-nos de recursos o serveis que donin resposta a les noves necessitats de la població que s'atén en els serveis (sense sostre, malalts mentals....).

8. Es proposa la creació d'un catàleg o "banc d'experiències" que de manera molt fàcil permetés disposar d'un coneixement bàsic del que es fa a la ciutat amb objectiu preventiu de les drogodependències.

9. Respecte als programes preventius adreçats a joves es valora la necessitat d'avançar cap a noves maneres i metodologies per treballar, que siguin més imaginatives, que no abordin només la informació, ja que es considera que en general aquesta és ben coneguda pels joves. En aquest sentit es proposa que es pensin tipus d'actuacions/programes conjuntament amb els joves de manera que puguin ser més atractius i adaptats a l'entorn en què viuen, tenint present l'ús del Facebook, Twitters i altres eines (noves tecnologies...).

10. Els CAS han d'estar integrats en el barri, i s'ha de promoure la coordinació d'institucions o serveis com l'Hospital, el CAS i els serveis de salut mental del territori i els grups d'ajuda mútua, per tal de poder treballar bé les derivacions i evitar que "es perdin els casos".

    Els serveis d'atenció han de realitzar un treball comunitari actiu i persistent, establint complicitats amb l'entorn: el territori, els professionals, els líders veïnals, els familiars i els grups d'ajuda mútua del barri.

11. Cal fer més visible el tema de la dona alcohòlica, promovent més iniciatives d'informació, com per exemple fer programes radiofònics o programes setmanals de televisió amb la participació de professionals competents.

2008-2009

12. S'hauria d'incentivar la creació de locals d'oci o espais de consum sense alcohol, amb l'aplicació de mesures especials com la reducció de taxes o impostos.
13. Cal instrumentalitzar i formalitzar per escrit protocols d'actuació entre els serveis d'atenció a les drogodependències i els cossos de seguretat per a actuacions preventives, a nivell de ciutat, que garantís una coordinació més homogènia.
14. Modificar l'ordenança del civisme, per incloure el tema de la prohibició i control de consums i venda d'alcohol al carrer o via pública als menors de 18 anys. I demanar que en els casos de consum d'alcohol a la via pública, de menors de 18 anys, es puguin aplicar mesures alternatives de tractament enlloc de sancions econòmiques o multes.
15. Promoure l'ampliació o creació de "taules de prevenció de Drogodependències" als districtes on no n'hi ha.
16. Garantir que en les festes públiques promogudes per l'Ajuntament no s'incentivi el consum de begudes alcohòliques i no es patrocinin amb empreses de begudes alcohòliques.

2009-2010

Grup de treball
Drogodependències

Composició del grup

Coordinadora

Judith Cobeña i Guàrdia, experta

PARTICIPANTS

Representants de les entitats membres del Consell

Josep Baltasar i Albesa, CCOO del Barcelonès

Teresa Bermúdez i Sánchez, Càritas Diocesana de Barcelona

Francisco Blázquez i Martínez, Comissió de Drogues del Col·legi d'Advocats de Barcelona

Núria Busquets i Llopis, Grup Municipal PSC

Ester Capella i Farré Grup Municipal ERC

Oriol Escolies i Plou, Federació Catalana de Voluntariat Social

Marta Escudero i Torras, Col·legi Oficial de Treball Social i Assistents Socials de Catalunya

Marta Estrada i Capmany, Col·legi de Farmacèutics de la Província de Barcelona

Andrea Gàlvez i Prats, Creu Roja de Barcelona

Andrea Gil i Badenes, Consell de la Joventut de Barcelona (CJB)

Oswaldo Hernández i Aguilar, UGT

Montse Martínez i Gobern, Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona

Miquel Monras i Arnau, Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya

Àngels Penaba i Campdesuñer, Fundació Viure i Conviure de Caixa Catalunya

Ana Isabel Pérez i Mena, Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona

M. Eulàlia Porti de Ballabriga, CCOO del Barcelonès

Joan Puigdollers i Fargas, Grup Municipal CiU

Marta Solé i Andrés, Fundació "la Caixa"

Ernesto Sierra, Creu Roja de Barcelona

Mercè Ugalde i Apalategui, Universitat de Barcelona

Tècnics i tècniques municipals

M. Teresa Brugal, responsable del Servei de Prevenció i Atenció de Drogodependències de l'Agència de Salut Pública de Barcelona

Conrad Casas i Segalà, gerent de l'Agència de Salut Pública de Barcelona

Carles Gil i Miquel, coordinador del Consell de Participació Social

Marta Giralt i Maldonado, Direcció de Joventut

Agustín Hernando i Maldonado, Guàrdia Urbana

Andreu Parera i Prats, Acció Social i Ciutadania

M. Eugènia Sánchez i Carrete, Regidoria de Salut Pública

Representants d'altres entitats

Anna Altabàs i Reñé, Àmbit Prevenció

Glòria Cabrera i Deulofeu, Federació Catalana de Locals d'Oci Nocturn (FECALON)

Guillermo Canales i Sagarminaga, Associació Institut Genus

Mariona Corbeña i Virós, Fundació Mensalus

Laura Domènech, Regió Policial Metropolitana de Barcelona/Mossos d'Esquadra

Mercedes Galan, Projecte Home

Maria Gàlvez i Prats, Creu Roja a Barcelona

Esther Gonell i Doñate, Fundació Mensalus

F. Xavier Gutiérrez, Regió Policia Metropolitana de Barcelona, Mossos d'Esquadra

Esther Henar i Pérez, Associació Benestar i Desenvolupament

Eva Lligoña i Trulla, Institut per a la Promoció Social i de Salut

Enriqueta Moyano, Grup d'Ajuda Mútua Alcohòlics Rehabilitats

Alicia Pascual i Martí, Institut Genus, SL

Laurio Perdiguero i Cámara, AAVV Porta

Felisa Pérez i Antón, Federació Catalana de Drogodependències

Josep Rodríguez i Roca, Consorci de Serveis Socials de Barcelona

Oriol Romaní i Alfonso, Grup Igia

Joan Segura i Vallès, Fundació Catalana de l'Esplai

Rosa Suárez i Vázquez, Centre d'Estudis sobre Promoció de la Salut

Ricard Vila, Universitat Autònoma de Barcelona

Invitats i invitades per a temes específics

Conrad Casas, gerent de l'Agència de Salut Pública de Barcelona

Mauricio Sepúlveda, antropòleg i director de projectes del Grup Igia

Victòria Santafé, tècnica de barri de Trinitat Vella (Ajuntament de Barcelona)

Marc Ceron i Riera, subdirector general de reparació i execució penal a la comunitat de la Generalitat de Catalunya

Miguel Àngel Esteban, cap del Servei de Rehabilitació del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya

Francisco Vicente, subdirector de tractament del Centre Penitenciari "Els Lledoners"

2009-2010

Temes tractats

Aquest any el grup ha reflexionat sobre les reaccions adverses de la ciutadania als serveis i equipaments d'atenció a les drogodependències, i sobre el tractament de les drogodependències en els centres penitenciaris. El treball s'ha concretat en els temes següents:

- Devolució del Pla d'acció sobre drogues de Barcelona 2009-2012.
- Experiències d'implantació de serveis de drogodependències en un territori.
- Mesures d'intervenció amb drogodependents en el sistema judicial.

Sessions

- 9/11/2009
  Devolució del Pla d'acció sobre drogues de Barcelona 2009-2012, a càrrec de Conrad Casas, gerent de l'Agència de Salut Pública de Barcelona.
- 14/12/2009
  No en la puerta de mi casa: implantación no conflictiva de dispositivos de drogodependencias, a càrrec de Mauricio Sepúlveda, antropòleg i director de projectes del grup Igia.
- 15/01/2010
  El procés d'implantació de serveis de drogodependències al barri de Trinitat Vella: l'evolució des de la perspectiva de salut i des del punt de vista dels veïns,a càrrec de Victòria Santafé, tècnica de barri de Trinitat Vella (Ajuntament de Barcelona), i La instal·lació de nous recursos a la ciutat de Lleida,a càrrec de Natàlia Méndez Andrés, directora de la Fundació Arrels Sant Ignasi.
- 22/03/2010
  Model d'intervenció amb drogodependents en el context de les mesures alternatives, a càrrec de Marc Ceron i Riera, subdirector general de reparació i execució penal a la comunitat de la Generalitat de Catalunya.
- 10/05/2010
  Les drogodependències en el sistema penitenciari, a càrrec de Miguel Àngel Esteban, cap del Servei de Rehabilitació del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya i de Francisco Vicente, subdirector de tractament del Centre Penitenciari Lledoners.
  Reunió de conclusions.

Propostes

En el context de crisi en què acabem el curs, la primera és de calaix, des d'aquest grup es vol deixar clar que:

- Exigim tant a l'Ajuntament de Barcelona com a totes les institucions amb les quals fa interlocució que no es produeixin retallades socials de cap mena en els pressupostos dedicats a l'atenció a les persones, especialment al col·lectiu al que tractem.
- Volem que l'Ajuntament de Barcelona prengui decisions sobre criteris tècnics solvents, criteris socials contrastats, de forma coherent i que es blindin als canvis polítics del consistori. Els recursos destinats per tractar drogodependències han d'emanar d'una visió àmplia de salut pública i no poden estar a mercè d'eslògans electorals, ni canviar depenent de qui entri o surti al govern municipal ni fer-se arma per atacar el contrincant polític des de l'oposició. Tractem amb persones vulnerables, que per diferents i molestos

2009-2010

que siguin en alguns moments, són abans que res ciutadans/es de ple dret, amb dret a ser atesos de la millor manera possible per retornar-los a l'exercici dels deures com a tals i el consistori en ple ha de ser-ne el garant, sense excuses. Aquest grup exigeix que es retorni al consens polític pel que fa a polítiques de drogodependències, consens que mai s'havia d'haver trencat i que fa difícil la feina diària de molts recursos per l'aparició de discursos divergents i especialment l'ús de la premsa per enviar-se missatges entre els grups, donant a la població una imatge de desori i creant alarmes innecessàries. Volem que es treballi des de la mediació, ja que sabem que per poder fer actuacions en drogues cal primer treballar amb el barri on s'implantarà l'equipament i/o en la formació dels professionals d'atenció diària sensibilitzant-los juntament amb la població.

- Demanem que des de l'Ajuntament s'elevi a la instància que correspongui (Generalitat de Catalunya, Ministerio de Justícia) plantejar-se la creació de jutjats especialitzats en drogodependència (alcohol i altres drogues) que es dotin de comissions multidisci-plinàries a qui demanar consell abans d'emetre sentència, i que les sentències vagin encarrilades a la reinserció real de la persona. En cas d'haver detectat una dependència –l'alcohol és paradigmàtic– la sentència podria anar encaminada a fer-lo seguir un tractament de desintoxicació enlloc d'enviar-lo sense més criteri a complir treball per a la comunitat a qualsevol entitat. Ja hi ha jutjats especialitzats en violència de gènere que estan donant molt bons resultats, per tant el model a seguir ja existeix. La majoria de sentències que es resolen amb una mesura penal alternativa (MPA) de treball comunitari ni impliquen l'obligació de tractaments quan sabem que a més aquestes MPA són majoritàriament provocades per delictes de trànsit i vinculades a problemes amb l'alcohol.
- Demanem que es doni més suport de tota mena (econòmic, infraestructural, formació) a les entitats que acullen mesures penals alternatives per tal que puguin facilitar que les persones que encara que no en tinguin obligació es decantin per iniciar tractaments de rehabilitació.
- Cal millorar la connexió amb la xarxa de serveis exteriors a fi que el procés acabi amb èxit d'inserció social real de les persones que passen temps de reclusió. Crear taules territorials i activitats obertes des dels centres penitenciaris ha estat una eina poderosa de sensibilització a l'entorn ciutadà de com es treballen les drogodependències dintre de les presons.
- Sol·licitem que es dotin de recursos les intervencions als barris per part de tots els agents de seguretat, de salut i educadors ja que quan s'han pogut conèixer i reconèixer la feina té una resposta exponencial millor, baixa l'alarma, s'incrementa la seguretat i les persones amb problemes de drogodependències fan un ús correcte dels serveis.
- Reforçar la idea que els serveis han de crear-se vinculats a una necessitat contrastada i que cada barri necessitarà els seus, pensats, avaluats i consensuats per tots els actors en processos participatius reals, partint de la premissa que dóna l'ICS que l'atenció a les drogodependències cal fer-la des de la proximitat.
- Demanem a l'Ajuntament la creació d'una xarxa de recursos d'inclusió sòcio-laboral a la pròpia ciutat i que sol·liciti una revisió a la Generalitat dels circuits ja existents.

2009-2010

L'Ajuntament podria començar donant exemple i incentivant les empreses municipals a fer de pont en aquesta xarxa incloent les seves plantilles persones derivades pels serveis.

- Posem l'accent a tenir present la perspectiva de gènere quan es creen nous recursos o es reformulen els existents.
- Volem convidar el Col·legi de Periodistes al Grup, perquè creiem que als mitjans de comunicació se segueix fent ús d'un llenguatge estigmatitzador que destrueix massa vegades la feina feta durant anys de treball de consens, de mediació i sensibilització a barris i districtes.

Propostes prioritzades

- Volem que l'Ajuntament de Barcelona prengui decisions sobre criteris tècnics solvents, criteris socials contrastats, de forma coherent i que es blindin als canvis polítics del consistori. Els recursos destinats per tractar drogodependències han d'emanar d'una visió àmplia de salut pública i no poden estar a mercè d'eslògans electorals, ni canviar depenent de qui entri o surti al govern municipal ni fer-se arma per atacar el contrincant polític des de l'oposició. Tractem amb persones vulnerables, que per diferents i molestos que siguin en alguns moments, són abans que res ciutadans/es de ple dret, amb dret a ser atesos de la millor manera possible per retornar-los a l'exercici dels deures com a tals i el consistori en ple ha de ser-ne el garant, sense excuses. Aquest grup exigeix que es retorni al consens polític pel que fa a polítiques de drogodependències, consens que mai s'havia d'haver trencat i que fa difícil la feina diària de molts recursos per l'aparició de discursos divergents i especialment l'ús de la premsa per enviar-se missatges entre els grups, donant a la població una imatge de desori i creant alarmes innecessàries. Volem que es treballi des de la mediació,ja que sabem que per poder fer actuacions en drogues cal primer treballar amb el barri on s'implantarà l'equipament i/o en la formació dels professionals d'atenció diària sensibilitzant-los juntament amb la població.
- Sol·licitem que es dotin de recursos les intervencions als barris per part de tots els agents de seguretat, de salut i educadors, ja que quan s'han pogut conèixer i reconèixer la feina té una resposta exponencial millor, baixa l'alarma, s'incrementa la seguretat i les persones amb problemes de drogodependències fan un ús correcte dels serveis.
- Reforçar la idea que els serveis han de crear-se vinculats a una necessitat contrastada i que cada barri necessitarà els seus, pensats, avaluats i consensuats per tots els actors en processos participatius reals, partint de la premissa que dóna l'ICS que l'atenció a les drogodependències cal fer-la des de la proximitat.
- Demanem a l'Ajuntament la creació d'una xarxa de recursos d'inclusió sociolaboral a la pròpia ciutat i que sol·liciti una revisió a la Generalitat dels circuits ja existents. L'Ajuntament podria començar donant exemple i incentivant les empreses municipals a fer de pont en aquesta xarxa incloent les seves plantilles persones derivades pels serveis.

Grup de treball

Famílies

Recull de propostes al Consell Municipal de Benestar Social 2005-2010

2005-2006

Grup de treball sobre FAMÍLIES

Composició del grup

Coordinadora

Sra. Teresa Montagut i Antolí, experta

Secretaria tècnica

Sra. Pilar Solanes i Salse, secretària
Sr. Carles Gil i Miquel, secretari adjunt

Participants

Representants de les entitats membres del Consell

Sra. Francina Alsina i Canudas, Federació Catalana de Voluntariat Social
Sr. Josep Cruz i González, Grup Municipal ERC
Sra. Lourdes Gaspar, UGT
Sr. Jordi Giró i Castañer, Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona
Sra. Marian Pérez i Martínez, CCOO
Sra. Carme Porta i Rigau, Federació d'Associacions de Mares i Pares d'Alumnes de Catalunya
Sra. M. Dolors Rubio i Vázquez, Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya
Sra. Mercè Teruel i Mir, Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona
Sr. Joan Trullàs i Graells, Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona
Sr. Jordi Virgili i Bataller, Fundació Viure i Conviure, Caixa de Catalunya

Tècnics i tècniques municipals

Sra. Rosa Alemany i Vidal, Direcció de Dona i Drets Civils, Sector de Serveis Personals
Sra. Mercè Bassedas i Ballús, Divisió Serveis Personals, districte Sarrià - Sant Gervasi
Sr. Orland Blasco i Aleu, Programa dels nous usos del temps
Sra. Jordi Casanovas i Berdaguer, Direcció de Joventut, Sector de Serveis Personals
Sra. Carmina Català i Galofré, Direcció de Benestar Social, Sector de Serveis Personals
Sra. Teresa Folguera i Moré, Programa Formació Mares i Pares, Consell Municipal Escolar
Sra. Assumpció López i Carretero, Institut Municipal d'Educació de Barcelona
Sr. Pere Sala i Médico, Consell Municipal del Poble Gitano de Barcelona, Direcció Participació Social, Sector de Serveis Personals

Representants d'altres entitats

Sra. Cristina Brullet i Tenas, Universitat Autònoma de Barcelona
Sra. Àngels Cobo i Puig, Cooperativa Escaler
Sr. Jordi Collet i Sabe, Universitat Autònoma de Barcelona
Sra. Imma Fernández Verde, Associació Familiars Alzheimer Barcelona
Sra. Ariane de León Schiligalies, Universitat Autònoma de Barcelona
Sra. Cristina López i Villanueva, Universitat de Barcelona
Sra. M. Rosa Lunas i Masnou, Associació Catalana Familiars, Usuaris, Col·laboradors Geriàtrics
Sra. Pilar Nuñez i Nerin, INTRESS
Sra. Adela Pascual i Ballabriga, Associació Fons de Coneixements i Experiències
Sra. Concepció Pujolar i Cantijoch, Associació Familiars Alzheimer Barcelona
Sr. Lluís Sáez i Giol, Col·legi Doctors i Llicenciats en Ciències Polítiques i Sociologia de Catalunya

Invitats i invitades per a temes específics

Im. Sr. Ricard Gomà, regidor de Benestar Social i president del Consell Municipal de Benestar Social
Sra. Elena Mas i Viale, Divisió de Serveis Personals, districte de Sants-Montjuïc
Sr. Julio Pérez Díaz, professor del postgrau Demografia: mètodes i tècniques per a l'estudi de la població, de la Universitat Autònoma de Barcelona

2005-2006

Activitats realitzades

Aquest curs hi ha hagut, bàsicament, dues activitats: el seguiment del Programa de famílies que s'estava preparant i les discussions sobre nous objectius de propostes. Les sessions s'han dedicat a una o altra activitat en funció del ritme que duia l'equip de tècnics i polítics que estava treballant en el Programa de famílies i al qual hem adaptat el treball intern del grup. Hem comptat amb la col·laboració de diversos experts. El calendari de sessions i els temes tractats a les diferents sessions han estat els següents:

14 novembre 2005. Programació curs 2005-2006. Programa municipal per a les famílies 2006/2010. Amb l'assistència de l'Im. Sr. Ricard Gomà, regidor de Benestar Social i president del Consell Municipal de Benestar Social.

12 desembre 2006. Transformacions familiars i política social. A càrrec de la Sra. Cristina Brullet, professora titular de Sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona.

16 gener 2006. Transformacions sociodemogràfiques en els recorreguts cap a la maduresa. Les generacions espanyoles 1906-1945. A càrrec del Sr. Julio Pérez, professor del postgrau Demografia: mètodes i tècniques per a l'estudi de la població, organitzat pel Centre d'Estudis Demogràfics de la Universitat Autònoma de Barcelona.

20 febrer 2006. La formació de les mares i pares, avui. A càrrec de la Sra. Teresa Folguera, tècnica del Programa de Formació de Mares i Pares del Consell Municipal Escolar; i de la Sra. Assumpció López, tècnica del Projecte d'Educació en Valors de l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona.

20 març 2006. Evolució i tendències de les llars, les famílies i les persones a la ciutat de Barcelona. A càrrec de la Sra. Cristina López, doctora en Sociologia i professora de la Universitat de Barcelona.

24 d'abril 2006. Realització i debat de les propostes i recomanacions del curs 2005-2006. Programa municipal per a les famílies 2006 / 2010.

15 maig 2006. Programa municipal per a les famílies 2006-2010. A càrrec de la Sra. Carmina Català, tècnica de la Direcció de Benestar Social del Sector de Serveis Personals de Ajuntament de Barcelona.

12 juny 2006. Realització i posada en comú de les propostes finals del curs 2005-2006.

2005-2006

El Programa municipal per a les famílies 2006-2010

El grup ha estat informat en tot moment del ritme i dinàmica que seguia l'elaboració del Programa per a les famílies per part dels responsables municipals. El mateix regidor en va fer la seva presentació un cop estava suficientment elaborat i discutit.

El Programa municipal per a les famílies 2006-2010 ha estat rebut amb molta satisfacció ja que el treball del grup es veu reflectit en aquesta proposta de programa de polítiques per a les famílies. D'una banda, la major part de les recomanacions i propostes que es van fer l'any passat estan recollides en el Programa i, de l'altra, hi ha sintonia entre les línies de discussió del grup i els principals aspectes reflectits en el Programa.

Per part del grup, hi ha una sensibilitat especial en algunes de les polítiques contingudes en el Programa per a les famílies i, en aquest sentit, s'ha insistit en alguns punts, els quals es voldrien reforçar.

Recomanacions

- Marcar com a objectiu la universalització del suport integral a les famílies. Per això, progressivament s'haurien d'anar ampliant i distribuint pels districtes, a l'abast de tots els ciutadans i ciutadanes, centres o espais que poguessin orientar, assessorar i donar suport als grups familiars, sense oblidar la importància del suport terapèutic.
- Ampliar tant com es pugui els serveis de mediació per a la resolució dels conflictes familiars. Fer campanyes de difusió del servei i acostar-los a les famílies.
- Reforçar i ampliar els serveis per a infants de 0 a 3 anys. La conciliació entre la vida laboral i la familiar segueix sent una dificultat per a un gran nombre de famílies.

Nous objectius i treball realitzat

Es va decidir estudiar les necessitats no cobertes, o poc cobertes, al voltant de dos eixos: les relacions interfamiliars i les càrregues familiars.

Per tal de poder consensuar les propostes, s'han dedicat algunes de les sessions a analitzar els canvis en la composició de les llars i famílies i com repercuteixen aquestes mutacions en les "relacions interfamiliars". D'altra banda, ha estat necessari aclarir que entenem per "càrrega familiar".

La síntesi de les reflexions que ens permet ubicar les noves propostes es pot trobar en els següents punts:

2005-2006

- Els cursos de vida de les persones, personalment i en el si de famílies, segueixen itineraris amb més o menys grau de potencialitats i de limitacions. En alguns moments o situacions del cicle vital o familiar les capacitats de les persones i les famílies poden veure's dificultades, constrenyides o impedides.
- L'autonomia i la dependència constitueixen un binomi relacional. Coexisteixen graus d'autonomia amb graus de dependència. Tot i que està molt relacionat amb el cicle vital, també hi intervenen altres variables. Les persones poden ser autònomes en uns aspectes i dependents en altres. Una de les asimetries més corrent és que les dones siguin dependents econòmicament i els homes dependents pel que fa a les habilitats per al desenvolupament de la vida quotidiana.

Diverses categories de situacions i característiques familiars a tenir presents de cara a detectar les seves necessitats:

- Famílies sense problemàtiques específiques, poden passar en el seu cicle vital per determinades fases:
  - Fase d'autonomia: els recursos i capacitats s'equilibren amb les seves necessitats
  - Fase de desajustaments: necessitat de serveis per potenciar els recursos propis
  - Fase de mancances: necessitat de serveis per complementar les mancances
- Famílies vulnerables ja sigui per raons econòmiques i/o socials.
  - Pot haver desajustaments o mancances en diversos graus.

  Es tracta de grups familiars on cal una atenció més continuada o l'existència de serveis que puguin complementar les mancances o resoldre situacions que impedeixen dur a terme les seves funcions.
- Famílies que s'han desfet o perdut o no hi son. És a dir aquelles persones que viuen sense cap vincle familiar.
  - Hi ha uns buits a cobrir.

Es poden donar situacions de penúria econòmica. Però també una situació més difícil de detectar: la solitud i manca de vincles socials. Per tant, a més dels recursos econòmics, es fa necessari compensar l'absència de lligams familiars.

A manera de síntesi, ens interessa destacar que hi hauria d'haver el compromís de dotar de serveis per a situacions –ja siguin puntuals o estructurals– en les quals sorgeixen dificultats per a la vida quotidiana de les famílies. Determinades disfuncions puntuals poden afectar la vida quotidiana de les famílies, amb més probabilitats en les etapes de canvi o transició familiar, però també hi poden haver dèficits quant a recursos necessaris en d'altres moments. Com a conseqüència, les relacions interfamiliars es poden veure afectades, o també, poden esdevenir una càrrega familiar, per tots o per algun dels seus membres (en especial per a la dona o per qui assumeix la funció de tenir cura dels seus membres).

2005-2006

Les relacions interfamiliars

Homes i dones han estat socialitzats en uns determinats rols familiars i en un moment històric concret. Tot i que les societats sempre han estat dinàmiques i canviants, les mudances no s'havien produït mai d'una manera tan accelerada com en els darrers decennis. Canvis demogràfics, econòmics i socials han comportat modificacions en els rols que homes i dones, avis i pares, amics i companys assumeixen en les noves estructures familiars i impliquen una necessària transformació i replantejament de les relacions de convivència. En aquests "nous parentius" apareixen nous conflictes i en reapareixen de vells: pares desdibuixats, mares ofegades o avis –o més aviat àvies– esclaves, menors desatesos, persones soles...

Això vol dir que s'haurien de garantir suficients recursos per resoldre les dificultats de convivència tan bon punt apareixen. A continuació es relacionen algunes de les propostes per cobrir aquestes noves necessitats i que haurien de ser presents a l'hora de programar noves polítiques:

- Serveis de mediació familiar (es torna a fer incidència).
- Bona difusió dels serveis.
- Treballar per desdramatitzar el conflicte relacional.
- Es necessita una nova cultura pràctica que reconstrueixi els poders i les responsabilitats i no només entre els membres de la família, sinó també entre les famílies i les polítiques públiques.
- Aconseguir serveis diversificats per a casuístiques diferenciades. O mesures diversificades per a situacions noves.
- Centres suport a la vida quotidiana (que facilitin l'accés als serveis i recursos).
- Espais de sociabilitat per enfortir la disminució transitòria dels rols familiars.
- Habitatges compartits. Promoure habitatges compartits que permetin restablir vincles.

Les càrregues familiars

Les responsabilitats que les persones assumeixen personalment –més o menys conscientment– es poden transformar, per un seguit de circumstàncies, en una càrrega difícil de suportar. Pot ser degut a dificultats per compaginar diversos objectius; pot ser que sobrepassi les capacitats; pot ser que s'hagin empitjorat les condicions de partida; pot ser que impedeixi en determinats moments anhels personals, entre d'altres possibles causes. Per exemple, el fet de tenir cura d'un infant o d'una persona gran o dependent, pot ser en determinades ocasions una situació plaent o tenir algunes compensacions personals o afectives. En d'altres, pot esdevenir una dificultat o una càrrega que pot impossibilitar de seguir endavant o fins i tot fer disminuir l'equilibri personal.

D'altra banda apareix també una problemàtica quan desapareix tot lligam familiar i apareix la solitud. És a dir, la família és també una font de vincles de tot tipus (afectius o econòmics) que ens complementen. Som éssers socials, autònoms i dependents, que necessitem estar vinculats a d'altres persones. En algun moment de la vida totes les persones tenim vincles familiars. Al conjunt de drets reconeguts com a ciutadans, s'hauria d'afegir el "dret a estar vinculat". Vinculats a la família, o a recursos públics que la societat aporta per substituir-la quan la família no existeix.

2005-2006

S'identifiquen un conjunt de serveis per suplir tant "la càrrega familiar" com la "no-càrrega familiar", és a dir, compensar l'excés de càrrega d'una banda i compensar l'absència o pèrdua de vincles de l'altra.

- Ajuts en etapes de solitud: calen recursos "familiars" per a la gent sola (tinguem en compte que l'estudi de la Cristina Lòpez ens diu que les llars unipersonals a Barcelona són el 26% del total i que hi viuen principalment persones grans, dones i vídues).
- Suport terapèutic: bàsic i lligat amb la Llei de la dependència. Fer de la consulta terapèutica un recurs a l'abast.
- Flexibilització dels protocols. Com conjugar els serveis amb la diversitat familiar.
- Estendre i potenciar espais educatius que donin suport als pares i mares en la criança dels fills (en especial en la primera infància i en l'adolescència).

Noves propostes i recomanacions

Fruit dels debats d'aquest any es fan, de nou, propostes recollides majoritàriament en l'ampli catàleg del Programa per a les famílies 2006-2010. En aquest sentit, es podria dir que el grup de Famílies ha detectat que les prioritats a atendre pel que fa als problemes originats per la dificultat en les relacions i les càrregues en el si de les famílies, serien les següents:

- Ampliar els recursos de suport terapèutic i de mediació i resolució de conflictes. S'ha d'ajudar a desdramatitzar els conflictes relacionals i oferir serveis per tal d'ajudar a superar les dificultats relacionals. La criança dels fills, la cura de familiars dependents, la manca o dificultats de treball, els nous rols familiars –bàsicament dels avis–, o la dificultat de conciliar les vides personals amb les responsabilitats familiars, entre d'altres, són situacions que dificulten la vida quotidiana i repercuteixen, moltes vegades, en la salut i l'equilibri personal.

- Seguiment de la vida quotidiana de les persones que viuen soles la seva vellesa. Establir xarxes entre l'entorn veïnal i els serveis socials i d'atenció primària. Estudiar la possibilitat d'establir un servei que coordinés o fes possible el fet de compartir habitatges, posant en contacte persones que viuen soles amb persones que no tenen habitatge (una mena de "banc" per a la convivència).

2006-2007

Grup de treball sobre FAMÍLIES

Composició del grup

Coordinadora

Sra. Teresa Montagut i Antolí, experta
Durant el període de febrer a juny de 2007 la Sra. Montagut ha estat substituïda per la Sra. Francina Alsina i Canudas

Secretaria tècnica

Sra. Pilar Solanes i Salse, secretària
Sra. Elena Mas i Viale, secretària adjunta

Participants

Representants de les entitats membres del Consell

Sra. Francina Alsina i Canudas, Federació Catalana de Voluntariat Social
Sra. Rosa Canudas, Fundació Viure i Conviure, Caixa de Catalunya
Sr. Josep Cruz i González, Grup Municipal ERC
Sra. Paquita Cubero i Vicente, UGT
Sra. Lourdes García i González, Grup Municipal PSC
Sr. Jordi Giró i Castañer, Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona
Sra. Maria Herrero i Mellado, Grup Municipal PSC
Sra. Marian Pérez i Martínez, CCOO
Sra. M. Dolors Rubio i Vázquez, Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya
Sra. Mercè Teruel i Mir, Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona
Sr. Joan Trullàs i Graells, Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona
Sr. Jordi Virgili i Bataller, Fundació Viure i Conviure, Caixa de Catalunya

Tècnics i tècniques municipals

Sra. Rosa Alemany i Vidal, Direcció de Dona i Drets Civils, Sector de Serveis Personals
Sra. Mercè Bassedas i Ballús, Sindicatura de Greuges de Barcelona
Sr. Orland Blasco i Aleu, Programa dels nous usos del temps
Sra. Carmina Català i Galofré, Direcció de Benestar Social, Sector de Serveis Personals
Sra. Teresa Folguera i Moré, Programa Formació Mares i Pares, Consell Municipal Escolar
Sra. Beatriz García i Idoate, Direcció de Joventut, Sector de Serveis Personals
Sra. Assumpció López i Carretero, Institut Municipal d'Educació de Barcelona
Sr. Pere Sala i Médico, Consell Municipal del Poble Gitano de Barcelona, Direcció de Participació Social, Sector de Serveis Personals

2006-2007

Representants d'altres entitats

Sr. Miquel Angel Alabart i Salude, QUETZAL
Sra. Sònia Bardají, Associació de Famílies Monoparentals
Sra. Cristina Brullet i Tenas, Consorci Institut Infància i Món Urbà
Sr. Jordi Collet i Sabe, Universitat Autònoma de Barcelona
Sra. M. Rosa Lunas i Masnou, Associació Catalana Familiars, Usuaris, Col·laboradors Geriàtrics
Sra. Pilar Nuñez i Nerin, INTRESS
Sra. Anna Ortiz, QUETZAL
Sra. Adela Pascual i Ballabriga, Associació Fons de Coneixements i Experiències
Sra. Concepció Pujolar i Cantijoch, Associació Familiars Alzheimer Barcelona

Invitats i Invitades per a temes específics

Sra. Ma. Carme Fortea i Busquets, responsable del Programa d'atenció a persones sense sostre, Direcció de S. Gestió Benestar Social
Sra. Cristina Puig i Ballarà, Associació Famílies Monoparentals
Sr. Sebastià Sarasa i Urdiola, Professor de Sociologia de la UPF
Sr. Antoni Vilà, Professor de Pedagogia Universitat de Girona

* * *

Activitats realitzades

El grup va acordar inicialment dos grans temes a treballar aquest curs:

1. La Llei estatal de la dependència. Anàlisi i debat sobre l'abast i limitacions de la Llei estatal de la dependència (Ley de la promoción de la autonomía personal y atención a las personas en situación de dependencia).

Es va proposar analitzar el seu contingut i comparar-lo amb el programa municipal de famílies. I també tenir en compte la proposta de Llei de serveis socials, per tal de considerar el marc legislatiu més ampli.

2. Referent al seguiment del Programa municipal de famílies, es va acordar centrar-nos en la proposta de creació del "punt d'informació".

Aquest punt va quedar posposat, doncs en aquells moments s'estava treballant la transversalitat del programa i les accions a fer dins de cada prioritat, així com la designació dels seus responsables.

2006-2007

Els temes tractats a les diferents sessions han estat els següents:

30 octubre 2006. Programació curs 2006-2007.

4 desembre 2006. Llei de la promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència, des del punt de vista de les famílies. A càrrec del Sr. Sebastià Sarasa, professor de Sociologia de la UPF.

8 gener 2006. Les famílies monoparentals: una nova diversitat familiar. A càrrec de la Sra. Sònia Bardají, presidenta de l'Associació de Famílies Monoparentals.

Situació de les persones sense sostre, a càrrec de Francina Alsina, de la Federació Catalana de Voluntariat Social.

22 gener 2006. Continuació del debat iniciat a la reunió anterior al voltant del tema de les necessitats de les Famílies Monoparentals. A càrrec de la Sra. Cristina Puig, vocal de l'Associació de Famílies Monoparentals.

Recursos de les persones sense sostre a la ciutat de Barcelona. A càrrec de la Sra. Carme Fortea, responsable del Programa Atenció a Persones Sense Sostre de l'Ajuntament de Barcelona.

19 març 2006. Cap a una nova legislació de serveis socials i el tractament de les famílies. A càrrec del Sr. Antoni Vilà, professor de la Universitat de Girona.

16 abril 2006. Realització i posada en comú de les propostes i recomanacions del curs 2006-2007.

A la primera sessió es va tractar el tema de la Llei de la promoció individual de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència (Llei de la dependència), i vàrem comptar amb la participació del Sr. Sebastià Sarasa, professor de Sociologia de la UPF. Les principals idees que s'han abordat són:

La Llei de la dependència sorgeix en un marc de dèficit de serveis i on el mercat és el principal proveïdor.

L'atenció a les persones dependents perjudica determinats perfils: dones cuidadores entre 50 i 65 anys, que han d'abandonar el mercat laboral amb prejudici per la seva jubilació, i classes socials baixes.

La llei reconeix el dret de totes les persones a ser ateses i, per tant, no s'adreça a les famílies sinó a les persones que no tenen autonomia personal. No es tracta d'ajuts a les famílies, sinó de reconèixer el dret de les persones que ho necessiten, a ser ateses.

L'objectiu de la llei és la promoció de serveis, i reconeix però, les prestacions econòmiques de manera excepcional (quan no hi hagi serveis), les prestacions econòmiques per assistència en cas de gran dependència i les prestacions econòmiques mentre no existeixin suficients serveis públics. S'estableix un sistema de copagament en funció de la renda de la persona afectada, no de la família.

2006-2007

Es debat al respecte del tema del copagament en el cas de la Llei de la dependència, i es comenta el perill que segons la manera (barems econòmics) en què es concreti el copagament, pot anar en perjudici de les classes mitges. Una de les reivindicacions de la gent gran és que el copagament no excedeixi el 30%.

Es debat al voltant del concepte de dependència, sobretot en com s'entén o s'aplica aquest terme en la franja d'infants de 0 a 3 anys. En la llei no queda clar si hi haurà un protocol especial, i també es qüestiona si sols es contemplen els infants "no autònoms", però no queden contemplades determinades situacions de malalties o discapacitats cròniques (per exemple en casos de càncer, o d'infants prematurs). Es planteja el problema de la dependència d'infants de 0 a 3 anys en les famílies monoparentals.

Més concretament el grup centra l'interès en determinats col·lectius que queden més al marge de la llei estatal de la dependència, és a dir, que no queden contemplats suficientment per aquesta. Sobretot ens referim a les famílies monoparentals i al col·lectiu de les persones sense sostre. I per això es dediquen les següents sessions al tractament d'aquests col·lectius, des del punt de vista de les mancances o deficiències de la llei en l'abordatge d'aquests col·lectius.

A la segona i tercera sessió de treball del curs es tracta per tant el tema de la situació de les famílies monoparentals, i comptem amb la participació de la presidenta i una vocal de l'Associació de Famílies Monoparentals de Catalunya. Primer de tot ens presenten un marc general de la situació d'aquest tipus de famílies: les famílies monoparentals abans de l'any 2003 no eren reconegudes com a tal per part de l'Administració. A partir del 2003 hi ha el reconeixement, però no queda acotada la definició.

Hi ha problemes en la consideració de "monoparentalitat" de cara a rebre els ajuts. Així per exemple, les parelles separades no es contemplen com a famílies monoparentals. Un altre cas que la llei no contempla com família monoparental és la mare morta i els fills a càrrec dels avis. Des de l'Associació de Famílies Monoparentals de Catalunya estan reclamant i treballant amb l'Administració per tal d'aconseguir el reconeixement d'aquestes altres situacions.

Les situacions de fragilitat de les famílies s'agreugen quan una mare viu sola amb fills, tot i que hi hagi un pare, doncs els problemes laborals o de tenir cura de nens malalts s'agreugen.

Un altre aspecte important a considerar en les famílies monoporentals és la qüestió de si reben suport o no, ja que també és un aspecte que incideix en l'agreujament o atenuant de les situacions de fragilitat.

Hi ha diferències entre monoparentalitat amb avis o sense avis (ajuda externa o no). I també amb monoparentalitat volguda o forçosa (cas de separacions). Greus problemes quan hi ha monoparentalitat amb nens "dependents".

2006-2007

Les consideracions generals del grup respecte a les famílies monoparentals són:

- El que plantegen les famílies monoparentals en sentit restringit (o en sentit ampli incorporant les parelles separades) és una sobrecàrrega en les responsabilitats familiars. No és el mateix compartir les responsabilitats que haver d'assumir-les individualment.

- No hi ha problemàtiques diferents a les d'altres grups familiars. No es tracta d'un col·lectiu específic que calgui tenir present, sinó de situacions familiars que accentuen les necessitats.

- Hi ha necessitats, no problemes específics, i moltes vegades els serveis socials van més adreçats als problemes que no a les necessitats.

- Les polítiques universals atenen iguals necessitats, no contemplen situacions de més vulnerabilitat, com pot ser aquí el cas d'aquestes famílies o de les immigrants, plantejades quan es creuen estructures i situacions.

- És necessari pensar en alguna mesura política que ajudés en els moments de sobrecàrrega. Així, l'ideal de polítiques universals complementat amb focalitzacions per determinades situacions, el més general possibles.

- Informar (i estendre) dels recursos legals, com el cas de les tuteles, a famílies monoparentals que ho poguessin necessitar.

- L'angoixa, la solitud, les pors davant d'haver de prendre decisions són compartides en les altres formes familiars i, en el cas de les monoparentals, no.

En aquestes dues sessions de treball del grup de Famílies també es planteja la situació d'una altra tipologia de famílies, ens referim al Col·lectiu dels sense sostre. S'analitza que es tracta d'un altre col·lectiu de persones que presenten problemes que la Llei de la dependència no podrà solucionar, doncs no estan contemplades. Més concretament, es detecten situacions de dificultats per accedir a determinades polítiques universals. El fet d'universalitzar les polítiques no pot anar en detriment de la qualitat dels serveis. Cal flexibilitzar la prestació dels serveis (protocols d'actuació, etc.) per tal d'atendre les necessitats singulars de determinats col·lectius.

Per últim, es va dedicar una sessió de treball al voltant del nou marc legislatiu en matèria de serveis socials i el tractament de les famílies. El marc legislatiu que configurarà els nous serveis socials és divers i té com a objectiu completar el sistema de benestar social, amb la creació del "quart pilar". El conjunt de lleis que s'han tractat són la Llei de prestacions socials de caràcter econòmic (27 de juliol 2006), la Llei de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència (14 de desembre 2006) i el Projecte de Llei de serveis socials.

Els enfocaments europeus en matèria de protecció social es caracteritzen per tendir a cobertures universals (adreçats a tota la població), de copagament, de gestió descentralitzada i de responsabilitat pública.

2006-2007

S'analitzen els principals elements del canvi que aporten aquestes lleis: estableixen drets subjectius (delimiten el contingut de les prestacions, els requisits d'accés, un finançament segur i suficient i poder exercir el dret davant els tribunals); concreten i classifiquen les prestacions tècniques (serveis) i econòmiques; concreten i amplien la relació de drets i deures i intensifiquen les garanties; avancen cap a un model d'exercici de competències públiques més cooperatiu (entre diferents administracions); pretenen un finançament més clar, suficient i sostenible, i estableixen un sistema i xarxa d'utilització pública mixta (publicoprivada).

Una de les reflexions que fa el grup és recalcar la importància que existeixi una legislació que garanteixi drets i prestacions en matèria de benestar social, però s'assenyala la preocupació de la viabilitat en la seva aplicació.

Propostes

- Vetllar o garantir perquè es faci la detecció de situacions de necessitat i fragilitat d'aquelles persones que no ho demanen. Cal garantir, també, el seguiment d'aquestes persones, per part dels serveis públics d'atenció primària (serveis de salut i de serveis socials).

- Cal garantir que els/les professionals dels serveis d'atenció primària (de salut i de serveis socials) disposin de la informació de les noves lleis i dels nous serveis o prestacions, per tal que assessorin i informin bé els ciutadans. I cal garantir també la suficiència de recursos humans.

- Es reconeix com un avenç la universalització de les polítiques socials, però per tal que es garanteixi la qualitat dels serveis, es considera necessari flexibilitzar la prestació dels serveis (protocols d'actuació, etc.) per tal d'atendre les necessitats singulars de determinats col·lectius.

- Objectivar i unificar al màxim els indicadors econòmics que s'utilitzen per construir els barems de concessió d'ajuts bàsics per a les persones, per tal d'evitar incongruències a l'hora de valorar la situació de necessitat econòmica de les famílies.

- Es troba a faltar el contemplar la família en altres tipus de suport més de caràcter emocional. En aquest sentit, es reclama que la Llei de serveis socials hauria de contemplar la figura del psicòleg com a professional de l'equip base d'atenció, i més concretament el treball de suport emocional a les famílies que poden prestar aquests professionals.

- Creació o reconversió dels serveis i recursos existents, per tal de donar un suport efectiu a les situacions de sobrecàrrega que pateixen més intensament algunes famílies (famílies monoparentals, famílies nombroses, noves famílies immigrades i d'altres situacions familiars). Prioritzar els casos de famílies que no compten amb ajut extern (família extensa) i per tant es troben amb situacions de més fragilitat i soledat.

2006-2007

- Desplegament i posada en marxa del Punt Informatiu per a Famílies, que es contempla en el Programa municipal per a les famílies 2006-2010. Plantejar-lo com un punt bàsic o centre que vertebri la informació, l'orientació i l'assessorament a famílies.

- Reconèixer el dret universal dels infants de 0 a 3 anys a ser atesos i cuidats. Cal exigir que puguin accedir als recursos o serveis de cura necessaris, en el seu entorn proper (barri).

- Cal que les administracions corresponents contemplin la creació o existència de serveis complementaris, per donar cobertura a situacions específiques de necessitat (per exemple infants de 0-3 anys en famílies monoparentals).

- Demanar l'impuls de polítiques preventives i d'ajut a les famílies, per fomentar que les famílies que vulguin puguin dedicar-se a la criança dels seus fills, sobretot en el seu primer any de vida.

- Enfortir i promoure els serveis de suport materno i paternoinfantil, en l'etapa de 0 a 3 anys, per tal de fer efectiva la conciliació entre la vida familiar i la vida laboral.

2007-2008

Famílies

EL GRUP DE FAMÍLIES HA CENTRAT EL SEU TREBALL en l'eix de **les famílies i la diversitat cultural, i el fenomen del reagrupament familiar**, tenint en compte la necessitat de conviure que esdevé en qualsevol societat i la de compartir els recursos disponibles.

Aquesta anàlisi apunta que en el disseny de les polítiques socials s'haurà de tenir en compte la importància d'ajudar a crear xarxes entre les cultures autòctones i les cultures d'altres indrets. També, per tal de superar sentiments que hi ha recursos que són "per uns" o "per uns altres", que "els de fora ens prenen els serveis", el grup manifesta que cal enfortir la idea que els recursos que hi ha són per fer possible la convivència. Això vol dir potenciar al màxim polítiques socials universals i no fer polítiques de segregació. Per exemple, cal treballar per fer front a la pobresa, no per fer front a "la pobresa dels immigrants".

Propostes

- **Guia de drets i deures.** Editar una guia que contingui el que en podríem dir "drets i deures" dels ciutadans/es. Hauria de contenir informació sobre els recursos existents en els diversos camps: educació, salut, lleure, treball, associacionisme, llengua, prestacions socials i d'altres, així com els diversos procediments que cal seguir per a l'accés als diferents serveis (com pot ser de cara la matrícula escolar, la inscripció al servei sanitari, els cursos de llengua a l'abast, etc.). I tot això hauria d'anar acompanyat del conjunt de deures que venen associats a aquests drets, és a dir, les normes de convivència, d'higiene, d'hàbits, de compromís d'escolarització dels fills, o de coneixement de les principals lleis i normatives, entre els més importants. Un cop "reagrupada" la família, l'espai/punt d'informació per a les famílies, de nova creació, o l'espai que garanteixi aquesta funció haurà de tenir especial formació i informació per atendre les necessitats d'aquest col·lectiu.

2007-2008

- **Permís de treball.** Intentar incidir en canvis legislatius (o de flexibilització de criteris) d'àmbit ministerial, i fomentar ofertes de treball per a aquest col·lectiu que facilitin després l'obtenció del permís. S'ha pensat que es podrien aprofitar els serveis o institucions existents –per la seva capacitat d'acció o realització de programes concrets, o per la seva qualitat d'influència en diferents agents– com el Consell Econòmic i Social de Barcelona, o el Consell de la Formació Professional, o també programes com l'ABAS, o fins i tot BCN Activa, i veure la possibilitat de facilitar contractes en pràctiques per a joves o promoure contractacions per mitjà d'ofertes de treball.

- **Activitats per a joves després de l'escolaritat obligatòria.** Proposem a les instàncies de l'administració que correspongui que estudiïn la possibilitat d'establir una matrícula provisional per cursar estudis mentre s'està esperant rebre la documentació conforme s'han cursat els estudis anteriors en el seu país d'origen. Un altre proposta és estudiar l'establiment d'un pla de formació, per exemple de català, que ocupés aquest període i alhora facilités la seva integració.

- **Mediació i treballs de bones pràctiques.** Les propostes que es fan per facilitar la convivència són:

  - Aprofundir i ampliar els serveis de mediació.

  - Recull de petites experiències que s'estan duent a terme en diferents llocs i que puguin servir com a bones pràctiques per poder posar en funcionament i evitar l'aparició dels conflictes.

  - Potenciar un servei de famílies acompanyants a través de les AMPES que permetin afrontar els reptes compartits en relació amb l'educació dels fills.

  - Veure si els nous espais per a les famílies podrien oferir un servei d'acompanyament per a la inclusió en l'engranatge social.

  - Dissenyar un seguit de conferències o actes sobre les diferents cultures en els centres cívics dels barris més multiculturals.

2007-2008

Composició del grup

COORDINADORA

Teresa Montagut i Antolí, experta

SECRETARIA TÈCNICA

Pilar Solanes i Salse, secretària
Elena Mas i Viale, secretària adjunta

PARTICIPANTS

Representants de les entitats membres del Consell

Francina Alsina i Canudas, Federació Catalana de Voluntariat Social · Rosa Canudas, Fundació Viure i Conviure, Caixa de Catalunya · Josep Cruz i González, Grup Municipal ERC · Paquita Cubero i Vicente, UGT · Lourdes García i González, Grup Municipal PSC · Jordi Giró i Castañer, Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona · Maria Herrero i Mellado, Grup Municipal PSC · Maite Marin, Grup Municipal PP · Chelo Matías de Castro, Creu Roja de Barcelona · M. Parramon, Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona · Lourdes Peracaula i Guasch, Fundació "la Caixa" · M. Dolors Rubio i Vázquez, Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya · Raul Sánchez, Grup Municipal PP · Marta Sole i Andrés, Fundació "la Caixa" · Mercè Teruel i Mir, Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona · Joan Trullàs i Graells, Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona

Tècnics i tècniques municipals

Rosa Alemany i Vidal, Direcció Dona · Merche Alvira i Latorre, Direcció d'Usos del Temps · Orland Blasco i Aleu, Direcció d'Usos del Temps · Carmina Català i Galofré, Direcció d'Acció Social · Beatriz García i Idoate, Direcció de Joventut de la Regidoria de Dona i Juventut · Carles Gil i Miquel, coordinador de Consells de Participació Social · Mercè González, Direcció d'Immigració · Pere Sala i Médico, Consell Municipal del Poble Gitano de Barcelona, Direcció Participació Social

Representants d'altres entitats

Miquel Angel Alabart i Salude, QUETZAL · Sònia Bardají, Associació de Famílies Monoparentals · Mercè Bassedas i Ballús, Sindicatura de Greuges de Barcelona · Cristina Brullet i Tenas, Consorci Institut Infància i Món Urbà · Jordi Collet i Sabe, Universitat Autònoma de Barcelona · Marisol Galobardes, Associació de Famílies de Lesbianes i Gais · Lidia Gargallo, Associació de Famílies Monoparentals · Cristina López i Villanueva, Universitat de Barcelona · M. Rosa Lunas i Masnou, Associació Catalana Familiars, Usuaris, Col·laboradors Geriàtrics · Pilar Núñez i Nerin, INTRESS · Adela Pascual i Ballabriga, Associació Fons de Coneixements i Experiències · Concepció Pujolar i Cantijoch, Associació Familiars Alzheimer Barcelona

Invitats i invitades per a temes específics

Salwa El Gharbi, responsable de l'Àrea de Diversitat Cultural de UNESCOCAT · Ricard Gomà i Cardona, segon tinent d'alcalde d'Acció Social i Ciutadania i President del Consell Municipal de Benestar Social · Meri Llic, presidenta de la Casa Eslava · Huma Jamshed, presidenta d'ACESOP · Juana Martín i Martín, cap del programa d'Immigració i Desenvolupament de Càritas Diocesana de Barcelona · Ramón Sanahuja i Vélez, director del programa d'Immigració, Ajuntament de Barcelona · Nasra Zafar, vicepresidenta d'ACESOP (Asociación Cultural Educativa i Social de Mujeres Pakistanis)

2008-2009

Grup de treball sobre FAMÍLIES

Composició del grup

Coordinadora

Cristina Brullet i Tenas, experta

Secretàries tècniques

Pilar Solanes i Salse, secretària
Elena Mas i Viale, secretària adjunta

Participants

Representants de les entitats membres del Consell

Francina Alsina i Canudas, Federació Catalana de Voluntariat Social
Paquita Cubero i Vicente, UGT
M. José García, Càritas Diocesana de Barcelona
Jordi Giró i Castañer, Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona
Maria Herrero i Mellado, Grup Municipal PSC
Chelo Matías de Castro, Creu Roja de Barcelona
Jordi Morató Aragonés, Federació d'Associacions de Mares i Pares d'Alumnes de Catalunya
Laura Rafart i Virgili, CCOO
M. Dolors Rubio i Vázquez, Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya
Joan Trullàs i Graells, Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona

Tècnics i tècniques municipals

Merche Alvira i Latorre, Direcció de Nous Usos Socials del Temps
Carmina Català i Galofré, Direcció d'Acció Social
Teresa Folguera i Moré, Consell Escolar Municipal de Barcelona
Marta Giralt Maldonado, Direcció de Joventut
Mercè González, Direcció d'Immigració
Aleix Ripoll-Millet, Direcció de Serveis d'Acció Social

Representants d'altres entitats

Miquel Àngel Alabart, QUETZAL
Sònia Bardají, Associació de Famílies Monoparentals
Mercè Bassedas i Ballús, Sindicatura de Greuges de Barcelona
Carme Calafat i Signier, Associació Benestar i Desenvolupament
Anna Codorniu i Hernández, Associació de Famílies Monoparentals
Imma Fernández i Verde, Associació de Familiars de Malalts d'Alzheimer de Barcelona
Teresina Fons i Solé, ADDIF
Cristina López i Villanueva, Universitat de Barcelona
M. Rosa Lunas i Masnou, presidenta de FOCAGG i d'ACFUC
Pilar Núñez i Nerin, INTRESS
Adela Pascual i Ballabriga, Associació de Fons de Coneixements i Experiències
Concepció Pujolar i Cantijoch, Associació de Familiars de Malalts d'Alzheimer de Barcelona
Cintia Reschke, Marató amb nadó

Invitats i invitades per a temes específics

Maite Bertran i Cortés, tècnica de la Direcció de Nous Usos Socials del Temps
Félix Castillo, psicòleg, psicoterapeuta familiar, professor del Postgrau de Coaching Sistèmic de l'Escola de Teràpia Familiar de l'Hospital de Sant Pau de Barcelona (UAB)
Marleny Colmenares, IMEB
Carme Garate Molina, tècnica del Programa de Gent Gran del Districte de Sants-Montjuïc
Ricard Gomà i Cardona, segon tinent d'alcalde d'Acció Social i Ciutadania i president del Consell Municipal de Benestar Social
Jordi González Ribas, tècnic del Programa de Gent Gran del Districte de Sants-Montjuïc
Pau Marí-Klose, investigador del CIIMU
Núria Vendrell, psicòloga especialista en infància i adolescència, i docent i supervisora d'espais familiars

2008-2009

1. El tema escollit i l'enfocament inicial

Aquest curs el grup s'ha centrat en l**es relacions intergeneracionals a la ciutat.** La nostra societat mostra tendències cap a la fragmentació de les relacions socials i, seguint aquesta inèrcia, es tendeix també a fer una oferta de temps i espais d'oci i serveis socials que separen i segreguen els diferents grups d'edat (infants, adolescents, joves, adults, gent gran, gent molt gran).

Contràriament, un element molt important del nostre benestar prové del fet que formem part de grups i xarxes socials intergeneracionals que ens aporten cura, suports, sentit de pertinença i vincle social. Davant d'aquesta contradicció ens vàrem preguntar si a Barcelona es dóna suficient suport a les persones perquè puguin crear i mantenir **vincles intergeneracionals a la vida quotidiana** de manera satisfactòria (xarxes familiars i d'amistat, relacions laborals, comunitàries i associatives). Podíem provar de detectar fortaleses i debilitats en aquest sentit.

Vàrem compartir una idea inicial: avui, l'existència de serveis comunitaris a la ciutat i de xarxes de suport a la cura i atenció als altres és la clau perquè les persones puguem crear i mantenir els vincles familiars i intergeneracionals que desitgem.

Per exemple, perquè les persones joves puguin tenir els fills que desitgen i tenir-ne cura, cal que puguin disposar, per exemple, d'escoles bressol i de permisos laborals generosos.

O bé, perquè puguem tenir cura de la nostra gent gran ens calen suports i serveis comunitaris de proximitat.

Dit d'una altra manera, si no ens dotem de serveis comunitaris de cura i suport a les persones i a les xarxes familiars i d'amistat, és més probable que incrementin els comportaments socials poc solidaris, la soledat i el sentiment d'aïllament social, així com les desigualtats en el benestar de les persones.

Altres preguntes podien orientar el nostre treball: Com trobar l'equilibri entre les solidaritats familiars desitjades i el suport dels serveis comunitaris? Com potenciar relacions de reciprocitat, cura i solidaritat entre generacions, i entre dones i homes, dins i fora les famílies? En aquest sentit, quines polítiques socials cal reforçar a la ciutat?

2. Però, com podríem abordar aquesta problemàtica tan extensa?

Vam decidir que enfocaríem les relacions intergeneracionals des de dues perspectives:

A. Des de les diferents edats de la vida: infants, adolescents, joves, persones adultes i grans.

B. Des de dos espais bàsics: el privat familiar i el públic o comunitari.

- Des de l'espai privat familiar es van proposar molts temes de reflexió: la coresponsabilitat entre homes i dones en la cura dels familiars dependents; la conciliació familiar i laboral en equitat; els problemes d'ús i organització dels temps de la vida quotidiana; el paper de les dones immigrades incorporades a les llars com a cuidadores de les persones grans i el poc reconeixement professional que reben; el paper controvertit d'àvies i avis en la criança; la manca de temps de mares i pares amb fills i filles; la violència intergeneracional i masclista a les llars.

  Podíem **revisar experiències a la ciutat que promouen una major equitat intrafamiliar en la cura d'infants i de persones en situació de dependència.**

- Des de l'àmbit públic o comunitari calia parlar de serveis i xarxes que poden

2008-2009

promoure, o no, vincles de pertinença i de solidaritat intergeneracional. Per exemple: la xarxa família-escola com a espai comunitari de primer ordre; els punts d'informació i atenció a les famílies; la mobilitat i els transports; temps i espais compartits entre generacions (espais lúdics, d'acompanyament i suport escolar); xarxes i associacions de persones immigrades; les relacions intergeneracionals a la feina (els sindicats tenen en compte la importància d'aquest tipus de relacions?); què passa amb la jubilació? s'estan posant suficients recursos a la ciutat perquè el saber de la gent gran passi a les generacions que segueixen?

Podíem **revisar experiències de caràcter comunitari que promouen les relacions intergeneracionals.**

De fet, vam ser conscients que el que ens estàvem plantejant superava de molt les possibilitats de treball d'un sol curs. Per tant, és probable que el curs vinent continuem treballant en la mateixa línia. Finalment, durant aquest curs s'ha reflexionat sobre les següents experiències, a partir de les quals es fan les propostes finals a l'Ajuntament.

3. Els temps compartits entre infants en edat escolar i famílies

Pau Marí-Klose, investigador del CIIMU i professor de sociologia de la UB ens va parlar de **temps compartit i funció educativa de les famílies: el capital social en la creació de capital humà.**

Es van presentar dades i tendències de canvi familiar que poden explicar l'increment d'alguns dèficits de capital social familiar: 1) la menor presència de persones adultes a la llar; 2) l'emergència de noves estructures familiars; 3) les dificultats de les persones immigrades en els processos de reunificació familiar i la manca de la xarxa familiar de suport.

A la discussió es va valorar:

- La importància del capital social de les famílies (temps per la transmissió de sabers, actituds i valors entre generacions; associacionisme; participació comunitària; etc.) com a factor de desenvolupament social dels infants. La recerca mostra que un bon capital social de les famílies afavoreix millors rendiments escolars dels fills i filles. Aquest efecte és molt notable en el cas de famílies amb rendes baixes i molt especialment en el de famílies immigrades. Cal, per tant, reforçar els temps de les famílies amb els infants i promoure un marc comunitari que els acompanyi.
- Hi ha un gran buit entre escola i família. Cal enfortir la relació de l'escola amb les famílies tenint en compte la diversitat d'aquestes i les seves dificultats a la vida diària. Hi ha famílies autòctones i immigrades amb llargues jornades de treball i horaris atípics, factors que agreugen les dificultats de relació intergeneracional i entre famílies i escola. I molt especialment en situacions de monoparentalitat. L'escola pot ser un punt important de creació de relacions i cohesió social.
- Cal insistir, pel seu caire preventiu, en les polítiques dirigides a la petita infància i a les seves famílies.

4. Cicle de vida i relacions intergeneracionals a les famílies

Félix Castillo, psicòleg, psicoterapeuta familiar i professor del Postgrau de Coaching sistèmic de l'Escola de Teràpia Familiar de l'Hospital de Sant Pau ens va parlar del **rol d'ostatge en l'evolució de les relacions familiars.**

2008-2009

Les etapes del cicle familiar són cada vegada menys estandarditzades. Mostren una dinàmica en espiral en què segons el moment del cicle de vida prenen més rellevància unes o altres relacions entre les generacions. Es va parlar de les habilitats personals en les relacions interpersonals i intergeneracionals; sobre el plaer i el dolor en la construcció dels afectes i les relacions, i sobre la gestió dels conflictes amb fort component emocional.

Una idea central: Les dificultats i conflictes en les relacions interpersonals no són senyals d'incapacitat, en general són moments de creixement, de canvi de regles de les famílies. La idea que "la normalitat no conté crisi o malestar", és una idea molt equivocada.

D'aquesta sessió se'n desprèn la necessitat de serveis d'orientació i suport a les transicions i conflictes personals dins les famílies, moments que cal tractar des d'una perspectiva sistèmica i relacional i amb una gran sensibilitat per atendre les especificitats de les diferents cultures familiars. També es constata la necessitat de créixer com a individus amb capacitats de relació i gestió de conflictes.

5. La petita infància i les seves famílies: compartir temps i espais de relació intergeneracional

Núria Vendrell, psicòloga i especialista en infància i adolescència, docent i supervisora d'espais familiars de la xarxa de la Diputació de Barcelona ens va parlar dels **espais familiars d'atenció i suport a la petita infància i les seves famílies (0-3 anys).**

Les realitats familiars són diverses. D'aquí que els serveis i recursos d'atenció a la petita infància i les seves famílies han de ser diversificats. No només calen escoles bressol. Els espais familiars són una forma preventiva de treballar reforçant les funcions educatives de les famílies i el lligam intergeneracional.

Si bé ha canviat l'organització diària de la vida de les famílies, l'infant continua necessitant temps de relació amb la mare, el pare i les persones significatives del seu entorn familiar per poder construir vincles primaris positius i profunds que li donin seguretat i estabilitat al llarg de la vida.

La realitat del dia a dia de moltes famílies fa que alguns pares i mares siguin "virtuals" i que les àvies i els avis es converteixin en punts de referència fonamentals. Per això també poden participar als espais familiars. Els avis i àvies poden aportar molt i cal facilitar l'intercanvi d'experiència entre generacions per comprendre millor les expectatives de cadascú.

Els espais familiars 0-3 també són molt favorables per generar xarxa en els barris, en una societat que tendeix a l'atomització i la fragmentació social. Per exemple, l'experiència dels espais familiars al barri del Raval de Barcelona és fantàstica, però s'ofereixen poques places. Hi participen famílies culturalment més diverses que les que es troben espontàniament en el parc. Faciliten relacions interculturals basades en la confiança i orientades a la cura dels infants i de les persones que se'n ocupen, sobretot mares, però no únicament. Algunes famílies immigrades no desitgen portar els seus infants a l'escola bressol però a moltes sí que els interessa tenir una xarxa de relació i d'acompanyament a la criança. Per tot això els espais familiars 0-3 fan una contribució molt important a la cohesió social, diferent a la que han vingut fent les escoles bressol.

Costa molt que els polítics entenguin que cal alguna cosa més que l'escola bressol. En tot cas l'Ajuntament de Barcelona va ser pioner en la creació d'espais familiars 0-3 (La Casa

2008-2009

dels Colors, programa Ja tenim un fill...), però ara està perdent pistonada. Altres municipis, en canvi, els estant creant amb noves idees, potser fins i tot amb menys recursos.

- És el moment de nodrir aquesta xarxa d'espais per a les famílies amb infants 0-3, a Barcelona ciutat, i crear un programa d'accions i atenció a la petita infància més integral i divers.
- Les accions a l'etapa 0-3 de l'Ajuntament de Barcelona s'estan centrant de manera massa exclusiva en escoles bressol convencionals. Cal donar molt més suport polític als espais familiars i a les relacions intergeneracionals i comunitàries que s'hi generen.

6. La infància en edat escolar, temps de barri i famílies

Maite Bertran de la Direcció dels Usos del Temps i Marlen Colmenares de l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona (IMEB) van presentar al grup el programa **Temps de barri, temps educatiu compartit**.

Després de la presentació del programa, que està tenint molt d'èxit i molt de suport municipal, les preguntes es disparen. Arriba la informació a totes les famílies? Es té en compte les famílies i la infància en risc? Com funciona el circuit d'informació? Es fa a través de les escoles? Es connecta amb serveis socials? quins són els interlocutors? Quina relació té el programa amb els plans d'entorn? El programa Temps de barri pot "perjudicar" a les entitats més petites com, per exemple, les AMPA?

El projecte Temps de barri no és un catàleg d'activitats extraescolars o de lleure establert de manera uniforme a tots els territoris. Ans el contrari, intenta detectar les mancances del barri i potenciar les connexions i interrelacions entre entitats (escoles diverses, AMPA). Es treballa molt la confiança per facilitar la creació de xarxa. És molt important per als responsables del programa estar molt en contacte amb les AMPA i vigilar perquè no quedin "amagades" les intervencions i propostes de les petites entitats. El programa Temps de barri disposa d'una coordinació a cada districte amb la funció de fer aquest paper de reconeixement i connexió.

El projecte Temps de barri també fa possible que els caps de setmana les famílies amb infants es trobin amb d'altres famílies fent activitats de lleure. Serveix de formació per a algunes famílies. Cal avançar més en la línia d'obrir els patis dels centres escolars a la ciutat, com a espais col·lectius i comunitaris. De moment l'obertura d'alguns patis escolars ha estat tot un èxit i algunes escoles ho viuen com una manera de promocionar-se.

Més preguntes: On és la gent gran en el projecte Temps de barri? S'assenyala la importància dels lligams trigeneracionals per a la socialització dels infants, no només entre pare, mare i infants.

- La societat serà cada vegada més envellida i cal introduir a tots els programes i accions comunitàries les relacions entre generacions (dues, tres i quatre), no només entre col·lectius o grups d'edat, per separat. Per exemple, a Temps de barri, temps compartit cal fer més explícita la crida a participar dels avis i les àvies (no només en el sentit de parentiu sinó també com a crida a la gent gran).

2008-2009

7. Relacions entre escolars i avis i àvies del casal del barri

Carme Garate i Jordi González, tècnics del Programa de gent gran del Districte de Sants-Montjuïc, ens presenten el programa **Aprendre amb la gent gran.**

Es tracta d'una experiència d'interrelació entre gent gran i alumnes de primària. Es va iniciar fa 19 anys. L'objectiu principal és crear espais de relació entre infants escolars i gent gran del Casal de barri. El programa continua perquè ha demostrat el seu èxit i l'assoliment d'objectius. Engloba diferents projectes o activitats que s'han desenvolupat al llarg del temps: el projecte base, les activitats i tallers i el projecte "compartint escola".

Es destaca com a factor d'assoliment d'èxit la **proximitat en el territori** de les escoles participants i el casal d'avis. La proximitat ha facilitat que alguns nens o nenes visitin –fora del programa i per iniciativa personal– algunes àvies i avis que han conegut gràcies a les activitats conjuntes. També es destaca la **flexibilitat de les activitats** i continguts. Algunes activitats es fan "a mida de cada escola".

El grup fa diverses reflexions al respecte. En síntesi:

- Cal parlar d'un nou model d'escola més integral –en un sentit social i comunitari– que passaria per promoure projectes com aquests o similars. Tota escola hauria de tenir alguna acció de relació intergeneracional i comunitària.
- Aquest tipus de projectes es poden incloure sense gaire dificultat ni esforç en el currículum, per exemple en l'assignatura Coneixement del medi social.
- Si aquestes experiències tinguessin més difusió potser més àvies, avis i persones grans s'apuntarien a participar-hi.

8. La perspectiva de les mares i els pares joves

Miquel Àngel Alabart, psicopedagog, fundador de l'Associació Quetzal i professor associat a la Facultat de Ciències de l'Educació de la UAB ens va parlar de **dimensió privada i dimensió política de la cura dels fills petits.**

Les famílies han canviat tendint a una major diversitat en la seva estructura, però també canvien en un aspecte menys evident: **la manera d'entendre la criança**. Creix la tendència, encara minoritària, que reclama una criança més pròxima als fills i filles, més compartida entre mare i pare, que vol més temps per a la vida familiar en el dia a dia. Però els pares i mares que aposten per aquest model de vida es troben amb molts obstacles i dificultats.

Han de renunciar a part de la jornada de treball remunerat amb la corresponent disminució de sou i sovint amb problemes de cotització a llarg termini. A Barcelona es complica encara més pel cost tan elevat dels habitatges. Tot plegat suposa viure situacions de precarietat econòmica. I, sovint, una major pèrdua en la situació laboral de les mares.

Les jornades laborals són molt llargues i inflexibles. Sovint l'empresa no facilita la flexibilitat.

Les famílies joves –i molt especialment moltes famílies recent immigrades– es veuen abocades al dilema d'escollir. O bé els fills viuen en una certa **pobresa material**, o bé en una certa **pobresa emocional**. La pobresa material està més quantificada. A Barcelona ciutat la pobresa dels infants se situa prop del 25%. La **pobresa emocional** està menys quantificada, però en tenim indicis. El nombre creixent de famílies separades és indicador de malestar emocional. Són situacions que poden tenir

2008-2009

repercussions negatives en els fills i filles (estrès, hiperactivitat, crisi de valors, desatenció, etc.). Segons el ponent, es calcula entre un 8 i un 9 per cent d'infants en tractament psicològic.

La reivindicació de més temps per a la criança de les criatures a vegades s'ha confós en el nostre país amb un discurs "no progressista", i per això des de les esquerres polítiques (també sindicats i feminisme), a voltes no s'ha entès i no s'ha donat prou importància al tema.

El problema és que les famílies amb infants no tenen temps per tirar endavant campanyes reivindicatives. Es poden associar, però tenen molt poc temps, entre la feina remunerada i les responsabilitats de la criança. Quetzal proposa solucions que ajudin a les famílies a ocupar-se dels seus fills, amb **assessorament i disposició de temps**. Algunes d'aquestes propostes, comenta, ja estan recollides en el Programa municipal per a les famílies 2006-2010 de l'Ajuntament.

Mesures que proposa el ponent:

- Ajut econòmic a mare i/o pare del mateix import que el cost que suposa la plaça d'escola bressol (avui entorn d'uns 6.000 euros), acompanyat si cal d'una supervisió o assessorament. Mesura que permetria l'elecció de la modalitat de criança durant el primer any de vida del nadó. Generalitat i Ajuntament haurien de prendre posició davant d'aquesta petició.
- Política d'habitatge social.
- Més espais familiars i d'assessorament familiar (per a moments puntuals de crisi i transició).
- Suport econòmic específic per a llars monoparentals amb pocs recursos.
- Preus reduïts en serveis culturals, de lleure, transports.
- Promoció del lleure en família.
- Les escoles bressol són necessàries, però també ho són altres serveis com mainaderes o espais familiars. La bondat de les escoles bressol depèn de la ràtio infants/educador, de la formació dels educadors i educadores, de si els horaris són o no flexibles. També cal ser més flexible en el tema de l'alimentació per poder tenir en compte les opcions raonables de les famílies.

El grup de treball considera que:

- A la nostra història més recent, les feministes a Barcelona van defensar i lluitar per la creació d'escoles bressol, i pel dret de les dones al treball remunerat en condicions d'equitat. Van lluitar i lluiten per la igualtat d'oportunitats entre homes i dones. Però és cert que cal millorar les estratègies que portin a defensar, també, els drets de les mares, dels pares i dels infants més petits a disposar de recursos temporals i econòmics per desenvolupar lliurament el millor model de criança que considerin.
- Partim d'un paradigma econòmic que organitza el temps de les persones en funció del treball remunerat. La realitat és que treballem 8 hores diàries –o més– i per tant o tenim serveis de qualitat per tenir ateses les criatures o sinó malament. Necessitem aquests serveis mentre es lluita per un canvi més radical en l'organització dels temps de la vida quotidiana.
- Cal valorar la feina de la cura, pensar que és una feina molt important i necessària per al benestar i que pot ser agradable. No s'han de devaluar les feines domèstiques i de socialització. Hem de lluitar contra la situació de desigualtat entre dones i homes en les feines de cura. Però no pas a costa de no valorar les necessitats dels

2008-2009

infants o de les persones en situació de dependència. La realitat és que els pares i mares d'avui en dia no tenen temps i això els dificulta els temps de cura. Tot i així són les dones les que més càrrega assumeixen.

- És fonamental reivindicar la reducció de les jornades de treball i cal que els sindicats ho assumeixin com a reivindicació principal, ja que fins ara no li han donat la importància que té.
- En les famílies monoparentals el dia a dia és més complicat i els serveis socials no arriben a tot. Moltes mares necessiten suport econòmic. En altres països europeus existeixen ajuts i són diversos.
- Els recursos i mesures han de ser diversos, perquè els estils i les situacions de vida també ho són. Però hem de tenir clar cap a on volem anar. Cal tenir un projecte clar i estratègic per incrementar l'ètica política i comunitària de la cura. És necessari recuperar el valor de la xarxa comunitària i de la xarxa familiar en la cura de les persones. Però calen recursos públics perquè aquestes xarxes puguin funcionar amb finalitats de suport, cura i sociabilitat sense reproduir les desigualtats de gènere, origen o ètnia i classe social.

9. El darrer debat: serveis socials bàsics i suport a les famílies

Cal fer esment de l'intens i extens debat –imprevist– que es va generar a la darrera reunió del grup Famílies. **Com s'està enfocant l'atenció a les persones i les seves famílies en el procés de desenvolupament dels serveis socials bàsics a la ciutat?**

De fet, aquesta pregunta ja havia aparegut a l'inici del curs, però llavors vam considerar que l'Ajuntament estava en un procés molt complex de creació de la nova estructura dels serveis socials a la ciutat, i, per tant, calia tenir paciència per veure com es concretava, a la pràctica, el Programa de famílies 2006-2010. Tanmateix al final del curs s'han tornat a plantejar molts dubtes al respecte. A manera de síntesi, es recullen algunes afirmacions i interrogants que, raonablement, caldrà reprendre a l'inici del curs vinent.

- No s'ha creat una Taula de seguiment del Programa famílies 2006-2010 tal com es va plantejar en el seu moment. El grup Famílies sempre va demanar de poder-hi participar o d'estar informat d'una o altra manera.
- El grup Famílies insisteix molt en que des de la política social municipal cal reforçar les relacions familiars positives perquè tenen un caràcter preventiu de primer ordre i permeten afrontar millor les situacions de vulnerabilitat social de les persones. A qualsevol edat de la vida.
- La incorporació d'un espai d'atenció a famílies amb infants de 0-3 anys, a dos nous centres oberts per a infància i adolescència (que sempre han acollit infants en risc) pot ser molt oportú per a una atenció més integral a la xarxa familiar d'aquests infants. Tanmateix, no sembla que sigui l'inici d'una estructura per atendre les famílies al llarg del cicle de vida familiar.

2008-2009

- El grup Famílies ha estat sempre a favor d'uns espais d'atenció a les famílies que no es limitin a l'atenció de situacions de risc (l'atenció especialitzada també ha d'existir, no en dubtem pas) sinó que **tendeixin de manera molt clara a presentar-se com a serveis universals de suport a tota mena de grups familiars i al llarg del cicle de vida de persones i famílies.**

  Uns serveis/espais d'atenció integral amb **punts d'informació** (drets i deures per raons familiars; informació de serveis a persones i famílies de qualsevol edat); **accions de prevenció** (programes socioeducatius i comunitaris; promoció d'habilitats parentals des de la primera criança a l'adolescència dels fills i filles; mediació familiar; promoció de l'autonomia; etc.); **programes de suport** a qui té cura de persones en situació de dependència; **programes de creació i coordinació de xarxes de cura i suport**; **programes de promoció de les relacions intergeneracionals i interculturals**; **acompanyament als processos de reagrupament familiar i inserció social**; etc.

  És a dir, des de sempre, la proposta del grup de treball ha estat a favor de crear uns centres/espais municipals de suport integral a les persones i les seves xarxes relacionals i comunitàries, d'entre les quals la familiar és la més bàsica per a la gran majoria de la ciutadania. Per què no parlar, per exemple, de **centres de barri d'atenció familiar i comunitària?** O **d'espais familiars de barri?** Per què no s'aludeix de manera explícita a uns espais d'atenció a persones i famílies?

  La manera concreta d'entendre la universalització seria **oferir un servei/espai a totes les famílies en situació de possible conflicte, malestar, crisi o desorientació transitòria en determinats moments del seu cicle de vida.** Per exemple: arribada d'un infant; inici d'un Alzheimer; crisi i ruptura conjugal; adolescent que desborda; reagrupament familiar; embaràs no desitjat, etc. No només a persones i famílies en alt risc o vulnerabilitat crònica. Espais on es fes un treball d'orientació personal i col·lectiva i s'afavorís la creació de xarxa social al barri.

- És a dir, preocupa quins seran els objectius, funcions i recursos que tindran els espais d'informació i atenció a les famílies (que potser es coneixeran amb una altra denominació). N'hi haurà a tots els serveis socials? Hi haurà un únic punt a la ciutat? Com s'articularan els serveis socials amb els espais d'atenció a les famílies? Com s'articularan els espais familiars amb els serveis més especialitzats?

- Des del grup de treball s'entén que l'Ajuntament està fent un procés complex i que, per tant, la implementació d'un nou sistema de serveis socials i d'atenció universal a les persones i famílies haurà de ser progressiva. Però no es veu clar quin model d'atenció integral a les famílies s'està desenvolupant. El grup de treball aposta per un tipus de servei o espai que apunti clarament cap a la universalització, que tingui en compte les relacions intergeneracionals al llarg del cicle de vida personal i familiar, i la promoció de xarxa comunitària.

2008-2009

Propostes

1. Proposem incorporar en tots els serveis socials bàsics (SSB) un espai familiar (caldrà trobar el nom més adequat) de caràcter integral i polivalent, amb finalitats d'informació, prevenció, orientació, acompanyament i capacitació, i des d'on s'activin xarxes de suport, entre iguals i entre generacions, al llarg del cicle de vida.

Sabem que hi ha debat sobre si aquests espais han de ser integrats com a una àrea dels centres d'atenció primària de serveis socials (ara serveis socials bàsics), o bé han de ser espais independents dels SSB.

En tot cas el grup de treball tendeix a pensar que els serveis socials bàsics han de poder atendre de manera explícita a les persones per raó dels seus vincles i responsabilitats familiars. Han de ser **espais específics** (més que especialitzats) on les persones i les famílies, al llarg del seu cicle vital, puguin ser orientades, compartir, consultar i ser ateses en situacions de necessitat.

Des d'aquests espais de proximitat es poden promoure accions i programes molt diversos en habilitats parentals; habilitats de cura; gestió de conflictes; acompanyament en les ruptures; orientacions socioeducatives; promoció de xarxes socials; repartiment en equitat de tasques i responsabilitats familiars, etc. I, per descomptat, haurien de poder derivar, quan s'escaigui, a serveis especialitzats. De la mateixa manera alguns **serveis especialitzats** podrien derivar als espais familiars dels serveis socials bàsics a aquelles persones i famílies amb necessitats de relació social, de participació en xarxes comunitàries, de barri i associatives.

El grup de treball considera que els espais entre iguals són vitals, perquè permeten compartir els malestars. Són espais d'higienització familiar que poden ser molt diversos en els seus formats i prestacions. Des de tertúlies mensuals –trobada lliure de famílies amb una direcció mínima orientada a optimitzar les seves intervencions davant dels conflictes– a grups d'ajuda mútua focalitzats en problemàtiques específiques.

També es considera que les xarxes socials formals i informals són molt importants per afrontar les situacions difícils. Permeten compartir les situacions de desorientació i conflicte. Permeten evitar l'aïllament de les persones dins les llars, una situació favorable a la violència contra les dones, els infants i la gent gran.

2. Proposem reforçar les accions i programes que permeten optimitzar els temps de les famílies amb els infants i amb la gent gran, tot promovent un marc comunitari que els acompanyi.

En aquesta línia es valora de manera molt positiva el programa **Temps de barri, temps educatiu compartit**. Es proposa que s'estengui a tota la ciutat i es recomana que les persones responsables del programa explorin més la possibilitat de promoure a través de les seves accions les relacions entre tres i quatre generacions.

La societat serà cada vegada més envellida i cal introduir a tots els programes i accions comunitàries les relacions entre dues, tres i quatre generacions com a element d'integració i cohesió social.

2008-2009

3. Proposem una major atenció política i més recursos per al desenvolupament d'espais per a famílies amb infants de 0 a 3 anys, ja existents a la ciutat.

Hi ha acord unànime en el grup sobre aquest punt. Són espais preventius i socioeducatius de primer ordre que tenen una dinàmica diferent de la de les escoles bressol convencionals. I són una expressió molt concreta del que es ve defensant fins aquí. Es poden ubicar dins d'un equipament educatiu, una escola bressol, o, d'acord amb la primera proposta, en els serveis/espais familiars dins dels serveis socials bàsics.

Els espais familiars 0-3 són molt favorables per generar xarxa en els barris, en una societat que tendeix a l'atomització i la fragmentació social. Per exemple, l'experiència dels espais familiars al barri del Raval de Barcelona és fantàstica, però s'ofereixen poques places. Hi participen famílies culturalment més diverses que les que es troben espontàniament en el parc. Faciliten relacions interculturals basades en la confiança i orientades a la cura dels infants i de les persones que se n'ocupen, sobretot mares, però no únicament. Algunes famílies immigrades no desitgen portar els seus infants a l'escola bressol però a moltes sí que els interessa tenir una xarxa de relació i d'acompanyament a la criança.

4. Proposem la millora o creació de mecanismes comunitaris per enfortir la relació de l'escola amb les famílies tenint en compte la diversitat d'aquestes i les seves dificultats a la vida diària.

Hi ha un gran buit entre escola i família. Les llargues jornades de treball i els horaris laborals atípics agreugen les dificultats de relació intergeneracional i entre famílies i escola. Per això, cal introduir la visió comunitària en les relacions famílies i escola, en la línia del programa Temps de barri, temps compartit.

Sovint sembla que el llenguatge i els motius de preocupació són diferents a l'escola i a les famílies. L'escola (i les famílies) es preocupa(en) pels ritmes d'aprenentatge; les famílies (i l'escola) es preocupen perquè fills i filles estiguin motivats per anar a escola. Però la confrontació apareix per manca d'estratègies conjuntes. Com crear ponts i facilitar la col·laboració? Fan falta nous professionals dins les escoles (psicòlegs, mediadors, educadors socials...? O bé, cal un **servei comunitari en el territori** i per a totes les famílies i escoles de la zona? Els serveis/espais familiars (caldrà donar un nom definitiu a aquesta idea) dins els serveis socials bàsics podrien ocupar-se de promoure aquests ponts i articular la coordinació?

5. Proposem que el nou Consorci d'Educació faci un recull de bones pràctiques i propostes per treballar millor les relacions intergeneracionals en el camp educatiu. Tota escola hauria de tenir alguna acció de relació intergeneracional i comunitària.

El grup ha valorat de manera molt positiva el programa Aprendre amb la Gent Gran, que promou espais de relació entre infants escolars i gent gran del casal de barri. Un model d'escola més integral –en un sentit social i comunitari– passaria per promoure projectes com aquests, o similars, que es podrien integrar sense grans dificultats en l'assignatura Coneixement del medi social.

2009-2010
Grup de treball
Famílies

Composició del grup

Coordinadora

Cristina Brullet i Tenas, experta

PARTICIPANTS

Representants de les entitats membres del Consell

Francina Alsina i Canudas, Federació Catalana de Voluntariat Social

Xavier Cortés i Martínez, Grup Municipal CiU

Josep Cruz i González, Grup Municipal ERC

Paquita Cubero i Vicente, UGT

M. José García, Càritas Diocesana de Barcelona

Jordi Giró i Castañer, Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona

Maria Herrero i Mellado, Grup Municipal PSC

Chelo Matías de Castro, Creu Roja de Barcelona

Jordi Morató i Aragonés, Federació d'Associacions de Mares i Pares d'Alumnes de Catalunya

Teia Roger i Canals, Fundació Viure i Conviure de Caixa Catalunya

M. Dolors Rubio i Vázquez, Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya

Verònica Santoro i Lamelas, UGT Catalunya

Joan Trullàs i Graells, Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona

Víctor Valls i Andrés, CCOO Barcelonès

Tècnics i tècniques municipals

Maite Bertran i Cortés, Direcció de Nous Usos Socials del Temps

Carmina Català i Galofré, Direcció d'Acció Social

Teresa Folguera i Moré, Consell Escolar Municipal de Barcelona

Marta Giralt i Maldonado, Direcció de Joventut

Glòria Rendon, Direcció de Benestar Cultura i Educació

Aleix Ripoll-Millet, Direcció de Serveis d'Acció Social

Representants d'altres entitats

Miquel Àngel i Alabart, QUETZAL

Sònia Bardají, Associació de Famílies Monoparentals

Mercè Bassedas i Ballús, Sindicatura de Greuges de Barcelona

Carme Calafat i Signier, Associació Benestar i Desenvolupament

Ivonne del Pozo, Fundació Catalana de l'Esplai

Gemma Casanovas i Sau i Teresina Fons i Solé, ADDIF

Cristina López i Villanueva, Universitat de Barcelona

M. Rosa Lunas i Masnou, presidenta de FOCAGG i d'ACFUC

Maite Marín, AFANOC

Pilar Núñez i Nerin, INTRESS

Adela Pascual i Ballabriga, Associació de Fons de Coneixements i Experiències

Maria Raventós i Llop, CONEX

Montserrat Sánchez i González, Associació de Familiars de Malalts d'Alzheimer de Barcelona

Rosa Sanvicens i Oliveras, TRACE Associació Traumàtics Craneoencefàlics i Dany Cerebral Sobrevingut

Pilar Verona i Humel, AFANOC

Invitats i invitades per a temes específics

Anna Garcia, presidenta de la Xarxa de dones de 50 i més i membre del Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona

Teresina Fons, membre de l'Associació AFABAR (Associació de Famílies Acollidores de Barcelona)

Aida Pérez, Presidenta d'Avis-néts acollidors.

Pilar Verona, treballadora social d'AFANOC

Montse Sánchez, treballadora social de l'Associació de Familiars d'Alzheimer Barcelona

Rosa Sanvicens, Presidenta de TRACE

Carmen Lorenzo, cuidadora i membre de l'equip motor "La Colla Cuidadora"

Lídia Mas, cuidadora i membre de l'equip motor "La Colla Cuidadora"

Xavier Ballesteros, director del C. S. Socials Antiga Esquerra de l'Eixample de l'Institut Municipal de Serveis Socials de l'Ajuntament de Barcelona

Imma Fernández-Díaz, treballadora social de l'Equip de la Zona Esquerra de l'Eixample de Càritas Diocesana

Lourdes Aramburu, psicòloga i tècnica de l'Ajuntament de Barcelona.

Glòria Rendon, tècnica responsable del projecte Nova Ciutadania de la Direcció d'Immigració de l'Ajuntament de Barcelona

2009-2010

Temes tractats

La cura de les persones a la vida diària:

- La promoció de relacions i xarxes de suport social entorn de la cura.
- La coresponsabilitat de la cura entre sexes i entre generacions, i entre famílies, tercer sectori serveis públics.

Idea clau: El repte que tenim en l'actualitat és que les relacions de família siguin de reciprocitat, equitat i ajuda mútua. Les polítiques i serveis públics municipals de suport a les famílies haurien de facilitar que els intercanvis i les solidaritats familiars desitjades es puguin mantenir i reforçar tot respectant les necessitats i projectes personals de cada membre del grup familiar.

Sessions

- 9/11/2009
  Sessió dedicada als acords sobre la programació de treball del grup de treball.
- 30/11/2009
  Relacions intergeneracionals: experiències i vivències de l'Anna Garcia com a àvia i com a dona que participa de la vida, a càrrec d'Anna Garcia, presidenta de la Xarxa de Dones de 50 i Més, i membre del Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona.
- 18/01/2010
  L'acolliment familiar en família extensa i en família aliena. Necessitats de suport, amb la participació de Teresina Fons, membre de l'Associació AFABAR (Associació de Famílies Acollidores de Barcelona) i Aida Pérez, presidenta d'Avis-Néts Acollidors.
- 18/02/2010
  El treball amb famílies cuidadores impulsat per entitats de l'àmbit de la salut, amb la participació de Pilar Verona, treballadora social d'AFANOC, Montse Sánchez, treballadora social de l'Associació de Familiars d'Alzheimer Barcelona i Rosa Sanvicens, presidenta de TRACE.
- 15/03/2010
  Grups de suport apersones cuidadores impulsats des de Serveis Socials Bàsics, amb la participació de C. Lorenzo,cuidadora i membre de"La Colla Cuidadora"; L. Mas, cuidadora i membre de "La Colla Cuidadora"; X. Ballesteros, director del CSS Antiga Esquerra de l'Eixample, i Imma Fernández Díaz, treballadora social de l'Equip de l'Esquerra de l'Eixample de Càritas.
- 19/04/2010
  Evolució del projecte de suport al reagrupament familiar, amb la participació de Lourdes Aramburu, psicòloga i tècnica de l'Ajuntament de Barcelona,i Glòria Rendon,tècnica responsable del projecte Nova Ciutadania.
- 17/05/2010
  El Programa Municipal per a les Famílies 2006-2010 i el seu reflex actual en el nou model de Serveis Socials Bàsics a la ciutat, a càrrec de Carmina Català, Direcció Tècnica d'Acció Social.
- 4/06/2010
  Sessió de conclusions i propostes.

2009-2010

Propostes generals

- Cal continuar promovent un canvi de mentalitat de la societat en el sentit que la persona cuidadora ha de poder desenvolupar el seu projecte de vida i sentir-se que té suport social, amb serveis i acompanyaments públics i comunitaris. La seva feina és un estalvi públic molt important en serveis sociosanitaris.
- Cal enfortir les estructures dels serveis de proximitati fer una aposta decidida pel treball grupal i comunitari en els serveis socials.Cal estendre les bones pràctiques que ja es realitzen a la ciutat amb aquestes metodologies.
- Cal més informació municipal a l'abast de les famílies que cuiden persones en situació de dependència. Per exemple, incloure a la web de l'Ajuntament un apartat per ales entitats del tercer sector de la ciutat que es dediquen a l'acció social i a serveis sociosanitaris, i crear una mena de telèfon 010 on obtenir informació especialitzada sobre aquests serveis a la ciutat.
- Donar suport a una xarxa virtual que ofereixi vies de comunicació, intercanvi i difusió del treball de suport que realitzen les entitats.
- Cal facilitar una ràpida resolució dels tràmits administratius que pertoquen a l'Administració local.
- Cal agilitar la consecució d'ajudes reconegudes per la Llei d'autonomia i dependència i la Llei de serveis socials.Però també fer-ne un seguiment per garantir que els recursos que obtenen les famílies millorin el benestar de qui rep la cura i de qui la dóna.
- Cal continuar creant recursos especialitzats (SAD, centres de dia, residències) i fer atenció a les patologies duals no ateses.
- Cal augmentar la dotació per a formació de personal cuidador en els SAD i reestructurar el pressupost perquè hi càpiga la formació d'aquest personal.
- Cal una aposta més clara i valenta de l'Ajuntamentper implementar, en clau familiar,serveis socials de suport a les funcions familiars de cura al llarg del cicle de vida de les persones.
- Pel que fa al Programa Municipal per a les Famílies 2006-2010 cal avaluar, amb els indicadors previstos, el treball realitzat i el que queda per realitzar, mantenint l'esperit de transversalitat del Programa.

2009-2010

Propostes específiques per cada sessió de treball

L'acolliment familiar en família extensa i en família aliena. Necessitats de suport

Sra. Teresina Fons, membre de l'Associació AFABAR (Associació de Famílies Acollidores de Barcelona) i Sra. Aida Pérez, presidenta d'Avis-Néts Acollidors.

Acompanyar les famílies acollidores des dels serveis socials.

En concret, promocionar i assessorar **els grups psicoeducatius i els grups d'ajuda mútua** des de serveis socials.Tant per als adults acollidors com per als joves de 18 anys quandeixen de ser tutelats per l'Administració de la Generalitat.

L'Ajuntament de Barcelona ha externalitzat el suport als joves tutelats. Es demana que en el plec de condicions del concert amb l'agència externa es tingui en compte que cal fer el seguiment i donar suport als joves extutelats a partir dels 18 anys.

El treball amb famílies cuidadores impulsat per entitats de l'àmbit de la salut

Sra. Pilar Verona, treballadora social d'AFANOC, Sra. Montse Sánchez, treballadora social de l'Associació de Familiars d'Alzheimer Barcelona i Sra. Rosa Sanvicens, presidenta de TRACE.

Millorar el suport i dotació pressupostària a les associacions perquè puguin desenvolupar la seva tasca especialment en aquells aspectes en què l'Administració pública no ha desenvolupat l'oferta necessària.

Mantenir el suport i promoció de xarxes de l'associacionisme de les persones i famílies cuidadores i pagar dins dels temps convinguts les subvencions compromeses.

Grups de suport apersones cuidadores impulsats des de Serveis Socials Bàsics

Sra. C. Lorenzo,cuidadora i membre de "La Colla Cuidadora"; Sra. L. Mas, cuidadora i membre de"La Colla Cuidadora"; Sr. X. Ballesteros, director del CSS Antiga Esquerra de l'Eixample, i Sra. Imma Fernández Díaz, treballadora social de l'Equip de l'Esquerra de l'Eixample de Càritas.

Mantenir i estendre l'experiència dels tres grups actuals d'ajuda mútua i de La Colla Cuidadora, que funcionen en xarxa de col·laboració entre professionals de serveis socials, entitats externes i participants.

Valorar els coneixements generats per les bones pràctiques de suport grupal a persones cuidadores. Es proposa que:

- S'incorporin com a elements de qualitat en el disseny de nous serveis i en els processos de formació.
- Es tinguin en compte per generar indicadors de qualitat dels serveis existents i constin en els plecs de condicions dels serveis socials públics concertats amb entitats socials.

Hi ha molts equipaments i entitats que fan grups de suport per a cuidadors, però només a tall informatiu. Aquests espais es podrienaprofitar per crear grups d'ajuda mútua.

Cal afrontar –oferint més formació– que moltes famílies que necessiten cuidadors tenen greus problemes per trobar personal qualificat i responsable. S'enfronten amb un elevat grau de rotació. Aquest problema afecta tant als cuidadors "legals", que cobren amb diner "blanc" com els "no legals", que cobren en "negre".

2009-2010

Evolució del projecte de suport al reagrupament familiar

Sra. Lourdes Aramburu, psicòloga i tècnica de l'Ajuntament de Barcelona,i Sra. Glòria Rendon, tècnica responsable del projecte Nova Ciutadania.

Es proposa estendre el programa a tota la ciutat. Actualment funciona a sis districtes de la ciutat.

Cal posar èmfasi en tres problemàtiques detectades que ara mateix no tenen encara prou atenció en els serveis socials:

- Adolescents reagrupats de 16 a 18 anys.
- Dones reagrupades que viuen una soledat gravíssima.
- La violència de gènere que presenta unasituació jurídica complexa en el cas de dones estrangeres reagrupades.

A Serveis Socials cal reconèixer els codis familiars d'altres cultures i acompanyar les famílies perquè es vagin adaptant a la nostra realitat. En aquest sentit, cal fer un treball de tipus coeducatiu i de defensa de l'equitat entre sexes.

El Programa Municipal per a les famílies 2006-2010 i el seu reflex actual en el nou model de Serveis Socials Bàsics a la ciutat

Sra. Carmina Català, Direcció Tècnica d'Acció Social.

Cal una aposta més clara i valenta de l'Ajuntamentper implementar en clau familiar –des del treball grupal i comunitari–serveis socials de suport a les funcions familiars de cura al llarg de la vida.

Grup de treball

Gent gran

Recull de propostes al Consell Municipal de Benestar Social 2005-2010

2005-2006

Grup de treball sobre GENT GRAN

Composició del grup

Coordinadora

Sra. Mercè Pérez i Salanova, experta

Secretaria tècnica

Sra. Pilar Solanes i Salse, secretària
Sr. Carles Gil i Miquel, secretari adjunt

Participants

Representants de les entitats membres del Consell

Sr. Jesús Batet i Calvet, Grup Municipal ICV-EUiA
Sr. Francesc Bragulat i Bosom, Grup Municipal CiU
Sra. Núria Casal, Fundació "la Caixa"
Sr. Antoni Cervera i Alemany, Col·legi Oficial de Metges de Barcelona
Sr. Josep Espinàs i Xivillé, UGT
Sra. Mercè Giner i Lladós, Fundació Família i Benestar Social
Sr. Manuel Giraldo i Gil, Grup Municipal PSC
Sra. Montserrat Gramunt i Pubill, Grup Municipal CiU
Sr. Vicens Ibáñez i Martínez, Grup Municipal CiU
Sra. Mercè Mas i Quintana, Creu Roja a Barcelona
Sra. Montserrat Mora i Fernández, Col·legi de Doctors i Llicenciats de Ciències Polítiques i Sociologia de Catalunya
Sr. Jordi Muñoz i Iranzo, Col·legi d'Advocats de Barcelona
Sr. Josep Muñoz i Puertas, Consell Assessor de la Gent Gran
Sra. Mercedes Page i Díaz, Grup Municipal PSC
Sr. Miquel Puiggalí i Torrentó, Col·legi d'Advocats de Barcelona
Sra. Isabel Quintana i Sánchez, Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona
Sra. Teia Roger i Canals, Fundació Viure i Conviure, Caixa Catalunya
Sra. Dolores Solís i Donat, CCOO
Sr. Albert Sorrosal i Puyal, Vocalia de Gent Gran de la Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona
Sr. Josep Vila i Miravent, Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya
Sra. Pepita Vergara i Beltran, Col·legi Oficial Treball Social i Assistents Socials de Catalunya
Sra. Cristina Vidal i Martí, Fundació Pere Tarrés
Sr. Josep Zalacaín i Suàrez, Grup Municipal CiU

Tècniques municipals

Sra. Montserrat Borràs i Solé, Direcció de Participació Social, Sector de Serveis Personals
Sra. Cèlia Ciurana i Munté, Direcció de Benestar Social, Sector de Serveis Personals
Sra. Lluïsa López i Robles, Direcció Drets Civils, Sector de Serveis Personals

2005-2006

Representants d'altres entitats

Sra. M. Pia Barenys i Pérez, Universitat Autònoma de Barcelona
Sra. Adela Boixadós i Porquet, Universitat Autònoma de Barcelona
Sra. Josefa Casiñé i Bardají, Sèniors Espanyols per a la Cooperació Tècnica
Sr. Llibert Cristià i Rovira, La Tercera Edat per al Tercer Món
Sra. Eulàlia Cucurella i Fabregat, Alzheimer Catalunya
Sra. Carmen Domínguez i Alcón, Universitat de Barcelona
Sr. Conrad Ensenyat i Sacristan, Belluga't
Sra. Maria Dulce Fontanals, Associació Catalana de Recursos Assistencials
Sra. Maria Furriol i Teixidó, Consell Nacional de Dones d'Espanya
Sra. Dolors Liñán, Col·legi de Pedagogs de Catalunya
Sra. M. Rosa Lunas i Masnou, Associació Catalana de Familiars, Usuaris i Col·laboradors de Centres Geriàtrics Assistits
Sr. Àngel Marcos i Martín, Asociación Foro Defensa Tercera Edad
Sra. Concepció Pujolar i Cantijoch, Associació de Familiars Alzheimer Barcelona
Sra. Pilar Rodríguez i Benito, Associació Benestar i Desenvolupament
Sr. Miquel Rodríguez i Planas, Fundació Privada Amics de la Gent Gran
Sra. Assumpció Ros i Florenza, Federació Entitats Assistència Tercera Edat
Sr. Josep Lluís Rueda i Latasa, expert
Sra. Eulàlia Serra i Bertran, Alzheimer Catalunya
Sra. Rosalina Sicart, Col·legi de Pedagogs de Catalunya

Invitats i invitades per a temes específics

Sra. Eva Calero, coordinadora social de la Fundació Privada Amics de la Gent Gran
Im. Sr. Ricard Gomà, regidor de Benestar Social i president del Consell Municipal de Benestar Social
Sra. Elena Mas i Viale, Divisió Serveis Personals, districte Sants-Montjuïc
Sra. Astrid Lindström, consultora especialitzada en temes de política social i serveis socials, llicenciada en Ciències Socials per la Universitat d'Estocolm
Sr. Julià Montoya, Associació Barceloneta Alerta
Sra. Elena Rahola, tècnica de vacances de la Fundació Privada Amics de la Gent Gran
Sra. Assumpció Roig i Florenza, Federació Entitats Assistència Tercera Edat
Sra. Ramon Sanahuja, tècnic del Gabinet Tècnic d'Immigració de l'Ajuntament de Barcelona

* * *

Els recursos i serveis d'atenció a les persones grans de la ciutat. Com impulsar un desplegament innovador

Hi ha unanimitat pel que fa a la necessitat de disposar de més recursos i serveis que permetin atendre les persones grans. La preocupació per la manca de recursos pot produir que deixem de banda la qüestió: com han de ser els serveis.

Aquesta qüestió és clau tant en el desplegament del catàleg de serveis municipals com en els que ofereixen les entitats i empreses, i concerneix tant els serveis que faciliten la vida quotidiana a la pròpia llar com els centres residencials.

2005-2006

La proposta de treball per al curs 2005-06 s'orienta a nodrir un desplegament innovador dels serveis, innovació que s'articula al voltant de tres aspectes:

- La participació de les persones grans, i la dels cuidadors familiars
- La relació amb la comunitat
- La relació entre les generacions

Els objectius que ens plantejàrem van ser:

- Comprendre el procés de treball desenvolupat en aquestes iniciatives, experiències o projectes.
- Establir criteris d'innovació pel desplegament dels serveis d'atenció.
- Elaborar propostes per impulsar l'aplicació dels criteris d'innovació.

Hem dedicat les sessions de treball als temes següents:

- Centres residencials: Residència Josep Miracle - l'experiència de gestió de la Creu Roja; i Fundació Santa Susanna de Caldes de Montbui.
- Iniciatives des de la comunitat. El Pla integral de gent gran de la Barceloneta: l'experiència de l'Associació Barceloneta Alerta.
- La relació entre generacions: l'experiència de vacances organitzades per l'entitat de voluntariat Amics de la Gent Gran.
- Preguntes i reflexions sobre la innovació en l'atenció a les persones grans. A càrrec de la Sra. Astrid Lindstrom.

A la vegada, hem dedicat també les sessions als temes següents:

- Presentació de les línies del Pla municipal per a la gent gran 2006-2010
- Presentació de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva
- Presentació de la publicació Els drets del meu demà. Manual dels drets i deures de les persones grans. A càrrec del Sr. Jordi Muñoz, autor (Ed. Fundació Viure i Conviure)
- La immigració a Barcelona. A càrrec del Sr. Ramon Sanahuja, tècnic del Gabinet Tècnic d'Immigració, de l'Ajuntament de Barcelona

Conclusions i propostes

1. Han d'establir-se vies concretes per tal que entre els centres d'atenció, especialment els residencials i la comunitat, hi hagi relació.

La relació entre els centres i la comunitat no neix espontàniament, requereix un treball continuat. Aquest treball ha d'involucrar tant el centre residencial com les entitats de gent gran, les de diferents sectors i també els professionals de Serveis Socials i d'altres sectors.

Aquesta relació, que es valora com a generadora de millor qualitat de vida per a les persones grans, ha de formar part de les agendes de treball dels professionals que atenen les persones grans. Com a component de qualitat ha de formar part del projecte del centre i com a tal ha de

2005-2006

ser reconeguda. La manca d'aquest reconeixement es considera un dels factors que obstaculitzen les relacions continuades entre els centres i la comunitat.

Les residències, com d'altres centres d'atenció, són sovint reivindicades per les entitats preocupades per l'augment de dotació de serveis en els districtes, però no hi ha l'experiència extensa de vincular-se a la definició en el projecte del centre, ni de pensar com els veïns i veïnes de les diferents generacions s'aproparan o com podrien participar-hi. També a la pràctica, sovint els centres d'atenció esdevenen en aquest sentit centres especialitzats aïllats, o escassament connectats, amb l'entorn.

Cal, a més, tenir en compte que per a les persones, sigui quina sigui la seva edat, la visió i el contacte proper amb les persones en situació de dependència, produeix més fàcilment neguit que ganes de conèixer-ho, també indiferència i fins i tot refús. Així doncs, és adient preveure les informacions i explicacions que, tot considerant dites reaccions, facilitin la comprensió i el contacte.

Propostes:

1) Aplicar el criteri de relació entre els centres d'atenció –residencials i d'altre tipus– i la comunitat com a element de valoració en els concursos per a la gestió dels centres públics municipals.
2) Proposar al Departament de Benestar i Família de la Generalitat de Catalunya que incorpori aquest criteri en l'establiment de convenis.
3) Estimular i recolzar el disseny de projectes sobre aquest tipus d'enfocament i donar suport a la difusió de projectes realitzats, així com a la investigació.
4) Incorporar aquest tema com un eix de treball en els diferents plans comunitaris i/o projectes de treball amb les entitats, específiques de gent gran i no específiques, dels districtes i barris.
5) Impulsar la participació de les persones grans que viuen a les residències en els marcs de participació de proximitat, entre ells els consells de gent gran dels districtes, tot facilitant l'acompanyament i el suport que calgui.

2. El disseny dels programes d'atenció a les persones grans té 3 aspectes importants: l'urbanisme, l'habitatge i les ajudes tècniques. La seva importància rau en el seu paper afavoridor u obstaculitzador de l'autonomia de les persones grans. Si l'autonomia de les persones grans es pren com a valor central, esdevé coherent atorgar un lloc prioritari a les experiències i aspiracions de les persones grans en el disseny i el funcionament dels serveis.

Aquesta prioritat no es el comú denominador de les pràctiques actuals, les persones grans i els professionals –en els diferents nivells, sigui de planificació, sigui d'atenció– tampoc proposen alternatives de forma extensa. La preocupació per l'existència de serveis, atesa la insuficiència d'aquests, esdevé l'element central i l'aplicació del valor d'autonomia resta sovint un objectiu genèric i/o retòric.

Les condicions d'accés i mobilitat dels espais públics així com la generalització en l'ús d'ajudes tècniques són factors afavoridors per tal que les persones grans amb limitacions en la mobilitat puguin moure's amb major independència i seguretat. L'efecte subsegüent fóra que per als ciu-

tadans de les diferents edats deixarien de ser invisibles. Aquest, com d'altres aspectes propers, constitueix l'aplicació del Document "Drets i llibertats de les persones en situació de dependència".

Propostes:

1) A més de les xifres generals sobre la prevalença dels diferents nivells de dependència, cal conèixer com aquesta es concreta en els diferents districtes, i quines són les aspiracions i preferències de les persones que necessiten l'ajut o l'atenció d'altri.
2) Complementàriament a la millora en la dotació de serveis, basats en el valor de promoure l'autonomia de les persones grans, és necessari que tant a nivell urbanístic com d'habitatge es consideri com es facilita la vida quotidiana de la gent gran, i molt gran, a la ciutat tant pel que fa als criteris com als procediments.
3) Estimular i donar suport a iniciatives formatives destinades a bastir, teòricament i practica, actuacions basades en el respecte i l'estímul a l'autonomia.

3. L'activitat voluntària ofereix una via de relació entre les generacions que aporta satisfacció a les diferents persones implicades.

No té sentit concebre l'activitat voluntària realitzada per joves, adults o grans i dirigida a persones que necessiten ajudes per a la seva vida diària com un substitut dels serveis d'atenció domiciliària o residencial.

Les formes de dur a terme les activitats voluntàries com també la seva intensitat varien segons les disponibilitats de les persones i aquesta sovint presenta variacions segons les diferents etapes vitals, entre d'altres.

Proposta:

- És important estimular i recolzar l'activitat voluntària, tant la que es fa a través d'organitzacions com la que es duu a terme com ajut informal. En el primer cas, esdevé especialment rellevant que les entitats, i per tant els voluntari i voluntàries, coneguin quins són els recursos a l'abast de la gent gran i el seu funcionament, com també que les opinions d'aquestes persones es considerin una aportació per facilitar l'ajustament dels serveis a les aspiracions i preferències de les persones grans.

2006-2007

Grup de treball sobre GENT GRAN

Composició del grup

Coordinadora

Sra. Mercè Pérez i Salanova, experta

Secretaria tècnica

Sra. Pilar Solanes i Salse, secretària
Sra. Elena Mas i Viale, secretària adjunta

Participants

Representants de les entitats membres del Consell

Sr. Francesc Bragulat i Bosom, Grup Municipal CiU
Sra. Núria Casal i Subirà, Fundació "la Caixa"
Sr. Antoni Cervera i Alemany, Col·legi Oficial de Metges de Barcelona
Sr. Josep Espinàs i Xivillé, UGT
Sr. Joan Ferrari i Albert, Grup Municipal PSC
Sra. Neus Fontanet i Ugatà, Fundació Viure i Conviure, Caixa Catalunya
Sr. Manuel Giraldo i Gil, Grup Municipal PSC
Sra. Montserrat Gramunt i Pubill, Grup Municipal CiU
Sr. Vicens Ibáñez i Martínez, Grup Municipal CiU
Sra. Mercè Mas i Quintana, Creu Roja a Barcelona
Sra. Montserrat Mora i Fernández, Col·legi de Doctors i Llicenciats de Ciències Polítiques i Sociologia de Catalunya
Sr. Josep Muñoz i Puertas, Consell Assessor de la Gent Gran
Sra. Gemma Roces i Bellmunt, Creu Roja de Barcelona
Sra. Teia Roger i Canals, Fundació Viure i Conviure, Caixa Catalunya
Sr. Oriol Roura i Fornells, Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona
Sr. Josep Llúis Rueda i Latasa, Grup Municipal ICV-EU i A
Sra. Dolores Solís i Donat, CCOO
Sr. Albert Sorrosal i Puyal, Vocalia de Gent Gran de la Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona
Sra. Pepita Vergara i Beltran, Col·legi Oficial Treball Social i Assistents Socials de Catalunya
Sra. Cristina Vidal i Martí, Fundació Pere Tarrés
Sr. Josep Vila i Miravent, Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya
Sr. Josep Zalacaín i Suàrez, Grup Municipal CiU

2006-2007

Tècnics i tècniques municipals

Sra. Montserrat Borràs i Solé, Direcció de Participació Social, Sector de Serveis Personals
Sra. Cèlia Ciurana i Munté, Direcció de Benestar Social, Sector de Serveis Personals
Sr. Carles Gil i Miquel, Coordinador Consells de Participació Social
Sra. Lluïsa López i Robles, Direcció de Drets Civils, Sector de Serveis Personals

Representants d'altres entitats

Sr. Antonio Aguayo i Sánchez, Asociación Foro Defensa Tercera Edad
Sra. M. Pia Barenys i Pérez, Universitat Autònoma de Barcelona
Sra. Adela Boixadós i Porquet, Universitat Autònoma de Barcelona
Sr. Llibert Cristià i Rovira, La Tercera Edat per al Tercer Món
Sra. Carmen Domínguez i Alcón, Universitat de Barcelona
Sr. Conrad Ensenyat i Sacristan, Belluga't
Sra. Maria Dulce Fontanals, Associació Catalana de Recursos Assistencials
Sra. Maria Furriol i Teixidó, Consell Nacional de Dones d'Espanya
Sra. M. Rosa Lunas i Masnou, Associació Catalana de Familiars, Usuaris i Col·laboradors de Centres Geriàtrics Assistits
Sr. Àngel Marcos i Martín, Asociación Foro Defensa Tercera Edad
Sr. Josep Ma. Mesquida, Fundació Privada Amics de la Gent Gran
Sra. Roser Ponsati i Capdevila, Consell de Dones de Sarrià-Sant Gervasi.
Sra. Llúcia Prats i Martí, Associació d'Ajuda a Assistents Social Jubilats Equip 65
Sra. Concepció Pujolar i Cantijoch, Associació de Familiars Alzheimer Barcelona
Sra. Pilar Rodríguez i Benito, Associació Benestar i Desenvolupament
Sra. Assumpció Ros i Florenza, Federació Entitats Assistència Tercera Edat
Sra. Eulàlia Serra i Bertran, Alzheimer Catalunya
Sra. Rosalina Sicart, Col·legi de Pedagogs de Catalunya

Invitats i invitades per a temes específics

Sr. Quim Costa i Montal, Consorci de Serveis Socials – Planificació de Serveis
Sr. Josep Farrés, Gerent del Consorci de Serveis Socials
Sr. Francesc Patricio i Domínguez, Director de Benestar Social
Sra Aina Plaza, Directora de Planificació o Avaluació
Sra. Esther Quintana i Escarra, Direcció de Benestar Social

* * *

El pla de treball del grup ha tingut com a principal objectiu el seguiment de les propostes efectuades durant el període 2001-2004 (les corresponents a 2004-2005 van ser revisades el curs anterior).

En plantejar-se aquest objectiu, el grup ha volgut atendre tant el grau d'acompliment com detectar aquelles propostes que cal reforçar, i/o en el seu cas, reformular o concretar més. Per aquest motiu, a les sessions, sovint, ens hem ocupat de comprendre les circumstàncies i els aspectes que esdevenen obstacles així com d'afinar l'anàlisi dels temes i problemes sobre els quals s'havien formulat les propostes.

2006-2007

Els temes tractats en el període 2001-2004 van ser:

1. Participació i associacionisme
2. Envelliment i gènere
3. Participació de la gent gran en marcs de proximitat
4. Atenció domiciliària

Per tal de fer el seguiment de les propostes de l'esmentat període, hem comptat amb les presentacions de: Francesc Patricio, director de Benestar Social; Esther Quintana, tècnica del Servei de Promoció de Gent Gran, i Pilar Solanes, directora de Participació Social.

A més, el grup ha incorporat en les sessions el projecte de la 2a Convenció "Les Veus de la Gent Gran" i ha dedicat una sessió a conèixer el Consorci de Serveis Socials. Ambdós temes s'han abordat des de la perspectiva de seguiment de les propostes, i a la vegada han permès que els membres del grup disposessin de la informació corresponent. En el primer dels temes vam comptar amb la presentació de Montserrat Borràs, secretària del Consell Assessor de la Gent Gran, a partir de la qual es va facilitar la participació del grup en la Convenció, i posteriorment, una vegada realitzada la 2a Convenció, vam dedicar una sessió a la valoració tant de la iniciativa com de les conclusions. Pel que fa a la sessió centrada en el Consorci de Serveis Socials, vam comptar amb les aportacions de Josep Farrés, gerent; Aina Plaza, directora de Planificació i Avaluació, i Quim Costa, adjunt a Planificació i Serveis, i en el seu decurs vàrem conèixer les funcions i programa de treball d'aquest organisme i simultàniament ampliar el debat sobre els serveis d'atenció a les persones grans de la ciutat.

Participació i associacionisme / Participació de la gent gran en marcs de proximitat

Les propostes relatives a la participació, l'associacionisme i els marcs de proximitat –una part de les quals ja es reflectiren en les conclusions de la la 1a Convenció "Les veus de la gent gran"–, han guiat la modificació del Consell Assessor de la Gent Gran. La nova configuració del Consell incorpora diferents tipus d'entitats, obrint-lo, entre d'altres, a qualsevol entitat que tingui un grup de gent gran; en fer-ho, es reconeix i promou la participació en marcs intergeneracionals i en conseqüència es fa palesa la diversitat de vies de participació de les persones grans.

L'enfocament de les propostes relatives a la participació i els marcs de proximitat també s'ha concretat a través de les noves formes i espais de treball en el marc dels districtes i en la relació entre els òrgans de participació de districte i generals. Així, també, tot i que lentament, s'han produït avenços en la presència de la gent gran en marcs generals de participació de la ciutat. En l'actualitat formen part del Consell Municipal de Benestar, la Comissió d'Habitatges amb Serveis, el Consell de Ciutat i el Consell d'Habitatge Social. Entre els àmbits en què cal promoure la incorporació de la gent gran, s'assenyalen els consells de Salut dels districtes. La seva escassa presència en contrast amb la importància que la gent gran atorga a la salut posa de manifest la urgència de determinar quines estratègies poden endegar-se i iniciar la seva experimentació.

2006-2007

De manera incipient trobem la participació en els plans de desenvolupament comunitari. Aquesta és considerada com "una assignatura pendent" tant per l'Ajuntament com per les entitats participants, malgrat que hi ha línies d'actuació envers l'envelliment en diversos plans i també hi ha persones, grups i entitats de gent gran que hi participen, la qual cosa és indicativa de l'activitat voluntària de les persones grans.

Les aportacions voluntàries de la gent gran han estat objecte de reflexió en diferents sessions. D'una banda, es considera que sovint aquestes esdevenen poc reconegudes, i d'altra, que les persones grans solen concebre i fer aquest tipus d'activitat com ajuda a altres persones sense donar-li el significat ni el valor d'acció voluntària. **En aquest sentit, es considera que les actuacions dels plans comunitaris en funcionament són una font per detectar quins aspectes han resultat estimuladors i quins no ho han estat, per tal de propiciar propostes que esdevinguin atractives per a les persones grans.**

La 2a Convenció "Les Veus de la Gent Gran" ha estat una mostra d'avenços fets pel que fa a les propostes sobre participació i associacionisme com a les relatives a la participació en marcs de proximitat. Ho palesen els temes tractats en els espais de treball. Com també ho palesa el procés de treball desenvolupat prèviament sostingut en la participació de les comissions i consells de districte i en la voluntat de comptar amb grups i entitats, i també amb experiències que no eren prèviament conegudes. En aquest sentit els treballs de la Convenció han estimulat noves cooperacions entre grups i entitats –a escala de districte i general–, i han permès la recopilació i difusió d'experiències; tanmateix han encetat un enfocament en què els temes que interessen la gent gran es reflexionen en interrelació amb les altres generacions, en les esferes familiar i comunitària. Els treballs previs i les sessions de la Convenció han permès que es visualitzi la diversitat de temes i marcs que concreten la participació de les persones grans.

La valoració que el grup fa de la 2a Convenció és positiva i considera que els objectius definits es corresponen amb diferents propostes aprovades pel CMBS, a la vegada que subratlla la importància d'una sèrie d'aspectes que configuren línies de millora. En primer lloc, s'indica que cal fer visibles les vicissituds quotidianes de la pobresa que afecten especialment les dones grans i més aquelles que tenen edats més avançades. En segon lloc, s'assenyala que és urgent fomentar la presència de la perspectiva de les persones grans en situació de dependència. En tercer lloc, es posa de manifest que convé provar formes de transmissió de la informació que afavoreixin la comprensió i la participació i evitar l'efecte d'excés d'informació.

Tanmateix, les entitats participants en el grup també han reflexionat sobre la seva implicació en el desplegament de les conclusions de la 2a Convenció posant de manifest actuacions en curs, previstes o que podrien endegar, i a la vegada les dificultats per fer-ho. Aquesta circumstància és assenyalada, especialment, per algunes de les entitats que no es dediquen específicament a la gent gran, les quals posen de relleu les resistències que troben per incorporar iniciatives relatives a aquest grup de població. El mateix tipus de resistència és manifestat per algunes persones grans arran de la seva experiència en connectar amb entitats genèriques. Igualment es reconeix la dificultat per implicar persones grans en iniciatives que no siguin específiques de gent gran. **En aquest sentit, es fa palesa la necessitat de posar a la pràctica mètodes i propostes que afavoreixin aquesta implicació i també vies que proporcionin a les persones grans el reconeixement de la vàlua d'allò que ja estan fent. També es considera que cal facilitar i recolzar iniciatives basa-**

2006-2007

des en una participació àmplia de les persones grans, és a dir, que no se cenyeixi exclusivament a les entitats de gent gran.

En reconèixer que les iniciatives relacionades amb l'envelliment són moltes i variades a la ciutat, es transmet la percepció d'una connexió insuficient entre elles. **Es subratlla que s'han de promoure vies per facilitar la connexió entre les entitats i marcs periòdics de trobada entre aquells grups i entitats que promouen projectes amb característiques similars en què puguin participar grups i persones interessades, tot considerant que es tracta d'una línia de treball a desplegar esglaonadament.**

El Pla de millora dels casals incorpora en la seva concepció criteris que es corresponen amb vàries de les propostes efectuades pel grup. Tanmateix l'esmentat pla respon a la necessitat d'actualitzar l'organització i el funcionament d'aquests serveis públics tot garantint uns estàndards de qualitat bàsics amb una cartera de serveis única a la ciutat, estable i adaptada. Entre els aspectes que caracteritzen la nova concepció dels casals destaquen: ser punts d'informació i dinamització de la gent gran i també que fomentin la seva implicació; l'ampliació de les persones grans a les quals s'adrecen, especialment quant a varietat d'interessos; la gestió participada, amb suport tècnic, tot vetllant per la paritat en els òrgans de gestió, i la connexió entre casals, espais i la resta d'equipaments i serveis del territori, promovent el treball en xarxa. En el Pla de millora els casals tenen com a objecte: oferir un espai de relació, intercanvi i de lleure; un lloc on formar-se; un punt de trobada en el barri on compartir interessos, i un espai on poder ser solidari amb els altres i amb l'entorn. Es caracteritzen com un espai en què les persones poden preparar-se per envellir en millors condicions i també per prevenir les situacions de dependència. En aquest sentit, els casals es configuren com organitzacions que col·laboren, com ho fan altres iniciatives, a fomentar l'envelliment actiu a Barcelona.

El Grup valora positivament el Pla en el seu conjunt, tant la seva concepció i disseny com el fet que incorpori els diferents tipus de casals i espais de gent gran municipals i la responsabilitat pública d'aquests, subratllant-ne el caràcter d'estímul per la innovació que comporta.

A la vegada, el grup manifesta la importància d'incorporar les persones grans que actualment assisteixen als casals en aquest procés de canvi, i **proposa que es duguin a terme sessions per informar i explicar les modificacions i les seves finalitats, tot escoltant tant les preguntes i preocupacions com les propostes i els suggeriments.** Hom considera que cal evitar els efectes de la manca d'informació (rumors, tergiversació del sentit de les modificacions que es plantegen) i, sobretot, que cal aprofitar aquest procés en termes d'estímul a la participació de les persones grans.

Amb la mateixa finalitat d'estímul a la participació, es plantegen diferents reflexions sobre l'avaluació i també sobre la funció dels dinamitzadors. Sobre l'avaluació, es considera que el procés d'aplicació del Pla en un nombre determinat de casals de forma experimental és una bona via i **es proposa que en cada casal es recullin les peculiaritats –les fortaleses i les debilitats en relació amb l'aplicació del Pla– tot establint objectius específics compartits per les persones grans.** També es considera que a través d'aquest enfocament, l'avaluació permet reforçar la participació de les persones esdevenint útil tant pels que assisteixen com pels que a més assoleixen responsabilitats, i combinar la perspectiva i les aspiracions de les persones que en fan ús des de fa

2006-2007

temps amb la d'aquelles que s'han incorporat més recentment. **Pel que fa a la funció dels dinamitzadors es proposa que aquesta ha de basar-se en un enfocament dirigit a promoure l'apoderament de les persones grans que desenvolupi o reforci la seva autonomia de decisió. En tractar-se d'un enfocament poc aplicat i poc conegut s'assenyala la importància de recolzar-lo especialment.**

Envelliment i gènere

Tot i posar de manifest els avenços fets, la revisió de les actuacions realitzades palesa que s'han d'aplicar més esforços. Les recomanacions fetes pel grup, en el període corresponent, incloïen propostes relatives tant a la participació com als serveis. En aquest apartat es presenta la valoració sobre les primeres mentre que la relativa a les segones es tracta en l'apartat dedicat a l'atenció domiciliària.

Pel que fa als marcs de participació de gent gran, s'aprecia una tendència lenta però progressiva en la incorporació de les dones grans en posicions de responsabilitat. En reflexionar sobre aquest procés s'adverteix la importància de dos aspectes. El primer fa referència a les entitats de gent gran: sovint en aquestes entitats no hi ha la percepció que les dones estiguin discriminades. El segon concerneix a la valoració que les dones fan de les seves capacitats: sovint les dones dubten sobre les seva capacitat per assumir posicions formals de responsabilitat, mentre que es mostren disposades a encarregar-se de moltes activitats en el funcionament intern de l'entitat. **El grup proposa que aquests aspectes s'abordin tant en les activitats de formació de les entitats com en el disseny i avaluació dels projectes dirigits a afavorir la participació de la gent gran, així com que es considerin els aspectes diferencials de l'envelliment segons el gènere.**

Pel que fa als marcs de participació de les dones, s'observa que la presència d'entitats de dones grans és petita en el Consell de Dones i també que els temes relatius a l'envelliment i els seus efectes són tractats principalment en clau de la cura que necessiten les persones grans en situació de dependència que és assolida majoritàriament per les dones. **El grup considera que cal promoure la incorporació de la perspectiva de les dones grans tant en el Consell de Dones com en els Consells de Dones de Districte, i en el conjunt de marcs i òrgans de participació; hom reconeix que s'ha de combinar la creativitat, tant de les entitats de dones com de les de gent gran, amb el recolzament a aquelles iniciatives concretes que ho puguin facilitar, reforçant a la vegada una visió intergeneracional de l'envelliment.**

2006-2007

Atenció domiciliària

Respecte al conjunt d'informació facilitada sobre les actuacions municipals en matèria d'atenció a les persones grans, es prenen a continuació aquelles relatives als serveis d'atenció domiciliària.

La dotació pressupostària destinada a l'atenció domiciliària s'ha incrementat de forma important: el pressupost pel període 2006-2007 és el doble de l'assignat pel període precedent. Malgrat l'augment, continua essent insuficient tant per proporcionar els serveis amb la intensitat requerida –nombre d'hores d'atenció–, com per atendre les necessitats de les persones grans ja que els serveis tenen principalment com a destinatàries les persones amb pocs recursos i per tant la gent gran de les classes mitges continua sense accedir a aquests serveis. Es preveu que aquesta situació canviï a partir de l'aplicació de la Llei de la promoció de l'autonomia personal i l'atenció a les persones en situació de dependència aprovada pel Congrés dels Diputats en la mesura que els serveis i les prestacions que s'hi defineixen per atendre les situacions de dependència tenen el caràcter de dret per tots els ciutadans. Tant aquesta Llei –d'aplicació progressiva–, com la Llei de serveis socials una vegada sigui aprovada pel Parlament de Catalunya, es basen en el principi d'universalitat en l'accés als serveis, i a més atorguen especial importància als serveis que permeten a les persones grans continuar vivint a casa seva. En tractar-se d'una situació substancialment diferent a l'actual, es reconeix la complexitat en la seva aplicació i la importància que les persones grans disposin de la informació que els permeti exercir els seus drets. **El grup proposa que es dissenyin modalitats d'informació accessibles i entenedores, i també que les entitats de gent gran col·laborin en la difusió d'aquesta informació.**

A Barcelona, l'ampliació dels serveis dirigits a facilitar que les persones grans continuïn vivint a casa seva s'ha plasmat també en actuacions relatives al servei de teleassistència, als centres de dia, i als habitatges amb serveis. Entre les actuacions que han experimentat un major increment hi ha el servei de teleassistència –actualment en disposen 15.000 persones i es preveu que en disposin 25.000–, en què s'ha donat prioritat a les persones fràgils amb escàs suport social, moltes de les quals són dones d'edat molt avançada. Pel que fa als centres de dia s'han ampliat els horaris a fi d'adaptar-los a les necessitats de les famílies amb qui conviu la persona gran que utilitza aquests serveis. I pel que fa als habitatges amb serveis, es disposa de 609 noves places i es prossegueix el pla previst per disposar en total de 1.000 places l'any 2010. **El grup alerta sobre la situació de les persones grans, especialment, les d'edat més avançada, amb escàs o nul suport social. En aquest sentit, proposa que es reforcin les actuacions, tant públiques com veïnals, tot donant prioritat als serveis de proximitat.**

Pel que fa als serveis d'atenció a les persones que pateixen demència d'una banda s'ha desenvolupat un servei d'atenció domiciliària especialitzat i d'altra s'han ampliat els serveis dirigits als cuidadors familiars.

Relacionat amb la coordinació entre els serveis socials i sanitaris, entre les iniciatives impulsades, es destaca el projecte pilot realitzat en conveni amb l'IMAS i l'Hospital de l'Esperança. El projecte permet atendre de forma integrada les persones grans que requereixen una pròtesi de genoll tot establint un professional de referència per tal de fer anticipadament la previsió de serveis i garantir la rapidesa en la seva provisió. Ambdós aspectes són subratllats pel grup, i **propo-**

2006-2007

sa que aquest enfocament innovador s'apliqui en altres situacions que també concerneixen els dos sectors, sanitari i de serveis socials, iniciant-lo en aquells temes detectats com a problemes de major impacte.

El grup valora positivament els avenços fets, i a la vegada manifesta la seva preocupació per l'insuficient nombre d'hores dels serveis d'atenció domiciliària derivada de la dotació actual i la incertesa sobre l'abast de l'ampliació que permetrà la nova legislació. **El grup subratlla la importància dels criteris que sostenen el funcionament dels serveis tot emfasitzant la urgència d'estimular la participació de les persones grans i dels seus cuidadors en el pla d'atenció així com la difusió de les experiències tant comunitàries com de cooperació de les entitats que afavoreixen la continuïtat de les persones grans en el seu entorn.**

2007-2008

Gent gran

EL PROGRAMA DE TREBALL DEL GRUP DE GENT GRAN S'HA CENTRAT en l'àmbit de la **qualitat de vida i la qualitat dels serveis**. Està orientat a conèixer els punts de vista –les preocupacions, els criteris de qualitat que semblen més importants, etc.– dels diferents membres del grup i de les entitats que representen; conèixer i valorar modalitats concretes de valoració de la qualitat, així com actuacions que es considerin innovadores; proposar criteris de qualitat dels serveis basats en la qualitat de vida de les persones, i definir actuacions per a la seva aplicació com a prova pilot.

Aquest programa es durà a terme en dos cursos, aquest 2007-2008 i el proper 2008-2009. És per això que encara no s'han elaborat propostes i recomanacions finals, però sí uns criteris que cal tenir en compte –segons els quatre temes abordats– i unes conclusions generals.

Criteris que cal tenir en compte

- **Qualitat de vida i qualitat dels serveis: reflexions a partir de les investigacions i les pràctiques:**

  - És important que els plans de millora dels serveis incorporin variables de personalització. Aquestes s'han de basar en una visió holística i reconèixer la subjectivitat –la qualitat de subjecte– de les persones ateses per tal de garantir que l'atenció està centrada en la persona.

  - Cal preguntar a les persones que utilitzen els serveis, sense esborrar la diferència entre les posicions: usuaris i tècnics. No es tracta de substituir la perspectiva tècnica.

  - S'ha de concedir més atenció a les emocions: quin és el seu paper en l'envelliment? Quin és el seu paper en el foment de l'autogovern de les persones? Quin és el seu paper en relació amb el risc de patir determinades malalties?

  - Cal establir previsions en horitzons temporals per tal d'afrontar el probable increment dels anys de vida de les persones que pateixen limitacions en la seva capacitat funcional. Aquestes previsions han de considerar tant la quantitat de serveis disponibles com la seva adequació a les situacions i aspiracions de les persones a les quals s'adrecen.

2007-2008

- La promoció d'un nou enfocament innovador requereix parar atenció a la traçabilitat, és a dir, dissenyar el camí que s'ha de seguir. Cal que el traçat no es faci basant-se en visions o maneres de fer que pertanyen al passat, o sigui, a enfocaments anteriors.

- Per avançar en un nou enfocament convé concretar en objectius allò que diem, també el que ens pot semblar utòpic actualment, i a la vegada identificar i analitzar les resistències i els impediments.

- **L'autonomia decisòria de les persones amb dependència. El mapa ètic: proposta d'anàlisi i resolució de problemes ètics:**

  - Conèixer la percepció que té la persona sobre les seves necessitats i a què li atorga valor la persona gran. Incorporar aquest valor a la provisió del servei.

  - Valorar les capacitats de la persona i condicions de l'entorn físic.

  - Oferir el tipus de servei que no es pot proporcionar genera problemes: expectatives insatisfetes i frustracions.

  - Preveure possibles conflictes en l'equip derivats de divergències en les valoracions o en la disponibilitat d'admetre pluralitat de perspectives i oposició entre aquestes. També poden venir derivats de les responsabilitats de la empresa envers la persona i l'Administració.

  - Utilitat del contracte assistencial que signa la persona gran i l'entitat proveïdora de serveis.

  - La conveniència d'incorporar les diferents perspectives mitjançant un mètode. No es tracta de fer una pluja d'idees sense límit, sinó d'identificar quin és el problema i quines vies disposem per abordar-lo.

  - La formació ètica ajuda a manegar-se millor en les diverses situacions i facilita la coherència en l'adopció d'una determinada solució.

- **Qualitat de vida i qualitat de serveis: aportacions des de la bioètica:**

  - Cal definir l'estratègia per impulsar la incorporació de la bioètica en els serveis d'atenció a les persones grans.

- **La gent gran a la ciutat de Barcelona. Programa d'actuació municipal de l'Àrea d'Acció Social i Ciutadania:**

  - Revisar les vies i formes d'informació: diversificació (BTV, ràdios de districte, etc.), formats didàctics i atractius, i informació detallada sobre els equipaments i/o els programes previstos.

  - Estimular i donar suport a les entitats perquè siguin canals efectius d'informació.

  - Potenciar el voluntariat i informar de les activitats que poden realitzar i de les diferents modalitats per dur-les a terme.

2007-2008

Conclusions

- Els dos primers criteris han d'informar del disseny de les normatives d'aplicació de la nova legislació pel conjunt d'actuacions, tant professionals com voluntàries.
- Convé promoure la formació ètica dels diferents professionals i actors involucrats en la definició, provisió i producció de serveis dirigits a la gent gran.
- Cal fomentar les vies i formats d'informació sobre els serveis que facilitin la comprensió per part de les persones grans. En aquesta direcció es necessari recolzar la funció informativa de les entitats: d'una banda, posant al seu abast les dades i materials adients, i d'una altra, recollint les seves aportacions per a la millora de les vies i formats d'informació.

2007-2008

Composició del grup

COORDINADORA

Mercè Pérez i Salanova, experta

SECRETARIA TÈCNICA

Pilar Solanes i Salse, secretària
Elena Mas i Viale, secretària adjunta

PARTICIPANTS

Representants de les entitats membres del Consell

Ligia Amador Guardia, Creu Roja de Barcelona · Francesc Bragulat i Bosom, Grup Municipal CiU · Núria Campanyà, Càritas Diocesana de Barcelona · Silvia Castillo, Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya · Antoni Cervera i Alemany, Col·legi Oficial de Metges de Barcelona · Josep Espinàs i Xivillé, UGT · Joan Ferrari i Albert, Grup Municipal PSC · Manuel Giraldo i Gil, Grup Municipal PSC · Montserrat Gramunt i Pubill, Grup Municipal CiU · M. Lluïsa Ibáñez Boira, Grup Municipal PP · Vicens Ibáñez i Martínez, Grup Municipal CiU · Raúl Marcos, Creu Roja de Barcelona · Josep Muñoz i Puertas, Consell Assessor de la Gent Gran · Joan Navarro, Grup Municipal PSC · Isabel Quintana i Sánchez, Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona · Gemma Roces i Bellmunt, Creu Roja de Barcelona · Teia Roger i Canals, Fundació Viure i Conviure, Caixa Catalunya · Oriol Roura i Fornells, Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona · Josep Lluís Rueda i Latasa, Grup Municipal ICV-EUiA · Dolores Solís i Donat, CCOO · Albert Sorrosal i Puyal, Vocalia de Gent Gran de la Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona · Pepita Vergara i Beltran, Col·legi Oficial Treball Social i Assistents Socials de Catalunya · Cristina Vidal i Martí, Fundació Pere Tarrés · Josep Zalacaín i Suárez, Grup Municipal CiU

Tècnics i tècniques municipals

Montserrat Borràs i Solé, Direcció de Participació Social · Cèlia Ciurana i Munté, Direcció d'Acció Social · Carles Gil i Miquel, coordinador de Consells de Participació Social · Lluïsa López i Robles, Direcció Drets Civils

Representants d'altres entitats

Antonio Aguayo i Sánchez, Asociación Foro Defensa Tercera Edad · Oriol Alsina i Español, Fundació Amics de la Gent Gran · Sergio Arenas, Universitat Autònoma de Barcelona · Pere Ardite, Associació Catalana de Recursos Assistencials (ACRA) · M. Pia Barenys i Pérez, Universitat Autònoma de Barcelona · Adela Boixadós i Porquet, Universitat Autònoma de Barcelona · Llibert Cristià i Rovira, La Tercera Edat per al Tercer Món · Montse Chávez i Domínguez, Institut Tutelar ACFUC-FOCAG · Maria Dolç, Associació de Familiars Alzheimer Barcelona · Carmen Domínguez i Alcón, Universitat de Barcelona · Conrad Ensenyat i Sacristan, Belluga't · Maria Furriol i Teixidó, Consell Nacional de Dones d'Espanya · M. Rosa Lunas i Masnou, Associació Catalana de Familiars, Usuaris i Col·laboradors de Centres Geriàtrics Assistits · M. Rosa Lunas i Masnou, Institut Tutelar ACFUC-FOCAG · Montserrat Llopis i Graells, Associació Catalana de Recursos Assistencials (ACRA) · Àngel Marcos i Martín, Asociación Foro Defensa Tercera Edad · Marta Mas i Quintana, experta · Roser Ponsati i Capdevila, Consell Dones Sarrià Sant Gervasi · Llúcia Prats i Martí, Associació d'Ajuda a Assistents Social Jubilats Equip 65 · Concepció Pujolar i Cantijoch, Associació de Familiars Alzheimer Barcelona · Pilar Rodríguez i Benito, Associació Benestar i Desenvolupament · Assumpció Ros i Florenza, Federació Entitats Assistència Tercera Edat · Eulàlia Serra i Bertran, Alzheimer Catalunya · Rosalina Sicart, Col·legi de Pedagogs de Catalunya · Josep Vila i Miravent, expert

Invitats i invitades per a temes específics

Marc Antoni Broggi Trias, Comitè Consultiu de Bioètica de Catalunya · Ricard Gomà i Cardona, segon tinent d'alcalde d'Acció Social i Ciutadania i President del Consell Municipal de Benestar Social · Josep Vila i Miravent, psicòleg, màster en gerontologia · Javier Yanguas, director del Instituto Gerontológico Matia

2008-2009

Grup de treball sobre GENT GRAN

Composició del grup

Coordinadora

Mercè Pérez i Salanova, experta

Secretàries tècniques

Pilar Solanes i Salse, secretària
Elena Mas i Viale, secretària adjunta

Participants

Representants de les entitats membres del Consell

Antoni Cervera i Alemany, Col·legi Oficial de Metges de Barcelona
Josep Espinàs i Xivillé, UGT
Montserrat Gramunt i Pubill, Grup Municipal CiU
M. Lluïsa Ibáñez Boira, Grup Municipal PP
Vicens Ibáñez i Martínez, Grup Municipal CiU
M. Rosa Lunas i Masnou, Federació Catalana de Voluntariat Social
Montserrat Marcos i Rovira, Grup Municipal PSC
Anna M. Massó i Campamà, Grup Municipal CiU
Maria Moreu, Càritas Diocesana de Barcelona
Montserrat Mora i Fernández, Col·legi de Doctors i Llicenciats en Ciències Polítiques i Sociologia de Catalunya
Josep Muñoz i Puerta, Consell Assessor de la Gent Gran
Isabel Quintana i Sánchez, Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona
Gemma Roces i Bellmunt, Creu Roja de Barcelona
Teia Roger i Canals, Fundació Viure i Conviure de Caixa Catalunya
Rosalina Sicart, Col·legi de Pedagogs de Catalunya
Josep Solans i Domínguez, Fundació Viure i Conviure de Caixa Catalunya
Dolores Solís i Donat, CCOO
Albert Sorrosal i Puyal, Vocalia de Gent Gran de la Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona
Pepita Vergara i Beltran, Col·legi Oficial de Treball Social i Assistents Socials de Catalunya
Cristina Vidal i Martí, Fundació Pere Tarrés
Josep Vila i Miravent, Grup Municipal CiU
Josep Zalacaín i Suárez, Grup Municipal CiU

Tècniques municipals

Montserrat Borràs i Solé, Direcció de Participació Social
Cèlia Ciurana i Munté, Direcció d'Acció Social
Antoni Fernández i Lozano, Direcció de Participació Social
Lluïsa López i Robles, Direcció de Drets Civils

Representants d'altres entitats

Antonio Aguayo i Sánchez, Asociación Foro para la Defensa de la Tercera Edad
Oriol Alsina i Español, Fundació Amics de la Gent Gran
Pere Ardite, Associació Catalana de Recursos Assistencials (ACRA)
Sergi Arenas, Universitat Autònoma de Barcelona
M. Pia Barenys i Pérez, Universitat Autònoma de Barcelona
Adela Boixadós i Porquet, Universitat Autònoma de Barcelona
Llibert Cristià i Rovira, La Tercera Edat per al Tercer Món
Carmen Domínguez i Alcón, Universitat de Barcelona
Conrad Ensenyat i Sacristan, Belluga't
Maria Furriol i Teixidó, Consell Nacional de Dones d'Espanya
Asunción López i Vázquez, AAVV Porta
M. Rosa Lunas i Masnou, Associació Catalana de Familiars, Usuaris i Col·laboradors de Centres Geriàtrics Assistits
Montserrat Llopis i Graells, Associació Catalana de Recursos Assistencials (ACRA)
Àngel Marcos i Martín, Asociación Foro para la Defensa de la Tercera Edad
Mercè Mas i Quintana, experta
Antoni Navarro i Monteys, Institut Tutelar ACFUR
Roser Ponsatí i Capdevila, Consell de Dones de Sarrià-Sant Gervasi
Llúcia Prats i Martí, Associació d'Ajuda a Assistents Social Jubilats Equip 65
Concepció Pujolar i Cantijoch, Associació de Familiars de Malalts d'Alzheimer de Barcelona
Pilar Rodríguez i Benito, Associació Benestar i Desenvolupament
Assumpció Ros i Florenza, Federació d'Entitats d'Assistència a la Tercera Edat
Eulàlia Serra i Bertran, Alzheimer Catalunya

2008-2009

Invitats i invitades per a temes específics

José Miguel Aliaga, responsable del programa de qualitat d'AUREN, i els serveis i/o projectes ACRA
Oriol Alsina, director-gerent d'Amics de la Gent Gran
Pere Ardite, vocal de la junta directiva d'ACRA i gerent de la Residència la Torrassa
Xavier Canals, tècnic de qualitat de la Subdirecció General de Programació i Avaluació de l'ICASS
Elena Fernández Gamarra, psicòloga i directora d'Alzheimer Catalunya
Ricard Gomà i Cardona, segon tinent d'alcalde d'Acció Social i Ciutadania i president del Consell Municipal de Benestar Social
Montserrat Llopis, directora general d'ACRA
Sílvia Merino, directora de la Residència Falguera (Fundació Vallparadís)
Sílvia Navarro i Pedreño, directora tècnica de la Direcció Tècnica d'Acció Social
Gemma Roces, Creu Roja
Pilar Rodríguez i Benito, directora de l'Àrea Sociosanitària i responsable de qualitat d'ABD
Assumpció Ros, presidenta de Feate

El grup ha continuat treballant en el tema **qualitat de vida i qualitat de serveis,** tal i com va determinar a l'inici del període anterior. La preocupació del grup per la millora dels diferents tipus de serveis i per les formes de concebre i valorar la qualitat dels serveis s'ha posat de manifest sovint en la pregunta: la forma de valorar la qualitat dels serveis contempla la qualitat de vida de les persones?

Les diferents sessions i el programa de treball del grup d'aquest curs ha estat el següent:

- 25 novembre: **Presentació de l'escala multidimensional per avaluar la qualitat de vida de les persones usuàries dels serveis socials de Catalunya**, a càrrec de Xavier Canals, tècnic de qualitat de la Subdirecció General de Programació i Avaluació de l'ICASS.
- 9 desembre: **Presentació d'experiències d'entitats que treballen la qualitat de vida i la qualitat de serveis: els serveis i projectes de l'ABD** (Associació Benestar i Desenvolupament), a càrrec de Pilar Rodríguez i Benito, directora de l'Àrea Sociosanitària i responsable de Qualitat, **i els serveis i projectes de Creu Roja**, a càrrec de Gemma Roces i Bellmunt, responsable de Gent Gran i Teleassistència de Barcelona.
- 27 gener: **Presentació d'experiències d'entitats que treballen la qualitat de vida i la qualitat de serveis: els serveis i projectes de FEATE** (Federació Entitats Tercera Edat), a càrrec d'Assumpció Ros, presidenta de FEATE, i de José Miguel Aliaga, responsable del programa de qualitat d'AUREN, **i els serveis i/o projectes d'ACRA** (Associació Catalana de Recursos Assistencials), a càrrec de Montserrat Llopis, directora general d'ACRA, i de Pere Ardite, vocal de la junta directiva d'ACRA i gerent de la Residència

2008-2009

La Torrassa, i de Sílvia Merino, directora de la Residència Falguera.

- 24 febrer: **El model de serveis socials bàsics de l'Ajuntament de Barcelona: reflexions entorn de la qualitat**, a càrrec de Sílvia Navarro, directora tècnica d'Acció Social de l'Ajuntament de Barcelona.
- 17 març: **Presentació del Programa municipal per a la gent gran 2008-2011. Participació i Gent Gran**, a càrrec de Pilar Solanes, directora de Participació Social de l'Ajuntament de Barcelona.
- 14 abril: **Desenvolupament d'una pràctica basada en l'atenció centrada en la persona amb demència: el Care Maping**, a càrrec de Elena Fernández Gamarra, psicòloga, directora d'Alzheimer Catalunya Fundació. **Amics de la Gent Gran: passió pel voluntariat**, a càrrec d'Oriol Alsina, director-gerent d'Amics de la Gent Gran.
- 16 juny: **Elaboració conclusions i propostes del grup de Gent Gran del curs 2008-2009.**

Qualitat de vida i qualitat dels serveis: concepcions i pràctiques

Presentacions a càrrec de Pilar Rodríguez de l'Associació Benestar i Desenvolupament, Gemma Roces de Creu Roja, Assumpció Ros de FEATE, Montserrat Llopis d'ACRA, Pere Ardite de la Residència La Torrasa, Sílvia Merino de la Residència Falguera (teràpia i educació assistida per animals de companyia), i Oriol Alsina d'Amics de la Gent Gran.

Les persones de les diferents entitats en presentar-nos la seva perspectiva sobre la qualitat en marcs institucionals, centres residencials i programes ens han permès apropar-nos a diverses plasmacions de la qualitat dels serveis i també comprendre com la qualitat dels serveis es pot relacionar amb la qualitat de vida.

Així, ens hem pogut apropar als models d'assegurament de la qualitat que algunes entitats estan treballant i, especialment, a la forma com ho estan fent. Entre les organitzacions no lucratives, la qualitat és concebuda com un compromís que acompanya els compromisos envers: la comunitat en clau de proximitat i interdependència; les persones –els residents, les famílies, els treballadors, els òrgans de gestió, els voluntari–; i la transparència en la gestió de les entitats –en els diferents apartats, els recursos econòmics, la inversió dels possibles beneficis, la gestió dels recursos humans o la difusió dels resultats–. Aquesta aproximació a les entitats ens ha permès conèixer iniciatives que van més allà de l'atenció a les persones residents en un centre, com és el cas de la diversificació de serveis, creant-ne de nous per millorar la qualitat de vida de les persones grans que viuen a casa seva en múltiples camps. També ens ha permès advertir sobre la pluralitat d'estratègies d'actuació.

L'atenció centrada en les persones significa acceptar allò que té d'única cada persona, respectar la seva dignitat i intimitat, ajudar-la a descobrir el seu potencial i a acceptar els canvis que es produeixen a la seva vida, i fomentar l'expressió dels seus desigs i aspiracions. A la pràctica, incorporar la qualitat de vida en els serveis significa aportar respostes a les necessitats de confort –la calidesa, la seguretat–, de preservació de la identitat, de sentir-se part d'un grup o d'una relació, de mantenir lligams amb altres, de tenir un projecte de vida malgrat les limitacions funcionals, així com de conèixer les expectatives i preferències de les persones que requereixen els serveis.

2008-2009

En reconèixer l'heterogeneïtat existent en el col·lectiu de persones grans, se subratlla la importància d'aplicar aquest enfocament en els serveis adreçats a persones que pateixen risc d'exclusió social, persones habitualment poc escoltades ja que no tenen al seu abast mecanismes de participació. No ens referim a persones en situació d'aïllament social, sinó a aquelles que pateixen solitud, persones que malgrat mantenir contacte amb la seva família i/o amb veïns, no disposen de lligams sòlids dels quals rebre suport, persones que, en ocasions, poden patir abusos i maltractaments.

L'absència d'aquests lligams, sovint, no és reconeguda socialment com una situació que cal atendre; aquesta visió, unida al baix reconeixement de l'activitat voluntària, produeix un cercle viciós perquè no fomenta el compromís social dels ciutadans, concretat en accions de solidaritat. És ben clar que les administracions públiques tenen una responsabilitat bàsica, però la societat civil també en té de responsabilitats. En aquest sentit, les experiències presentades en el grup subratllen: la importància de la sensibilització social, i la cooperació entre les entitats i els poders públics; ambdós han de promoure el "compromís social" dels ciutadans del qual l'activitat voluntària n'és una clara mostra.

La qualitat dels serveis té dues vessants: una determinada per la societat i la cultura, i l'altra determinada per la comprensió del que les persones volen i esperen dels serveis. Ambdues vessants assenyalen la importància de superar una visió sobre la qualitat dels serveis centrada en els procediments o uns sistemes d'avaluació que no permetin apropar-se al sentir de les persones grans.

El grup, a través de la presentació d'experiències concretes, ha constatat que és factible aplicar aquest nou enfocament; a la vegada ha identificat diferents tipus d'obstacles, com ara: les concepcions, predominants, sobre la qualitat dels serveis centrades en els processos o en la malaltia i/o la discapacitat, les condicions laborals, o determinats requeriments administratius. Així, reiteradament, s'ha plantejat la necessitat de bastir una nova cultura que nodreixi les transformacions necessàries per posar en pràctica el principi de l'atenció centrada en les persones.

En diferents sessions ens hem plantejat la importància de valorar quina és la satisfacció de les persones grans que utilitzen els diferents serveis i les dificultats per fer-ho, tot advertint que els instruments del tipus enquesta esdevenen insuficients. En llurs respostes a les enquestes, les persones grans acostumen a evitar l'expressió de desacord amb els serveis que reben. En l'anàlisi sobre aquest tipus de resposta es formulen dos motius: el component principal d'agraïment i la por a perdre el servei. Per això, sembla més adient la utilització d'altres vies. Algunes de les vies que es plantegen en l'àmbit residencial són: 1) les entrevistes individuals; 2) l'estudi de les queixes i l'estímul continuat als suggeriments; 3) la introducció de noves maneres de tractar els temes als consells de seguiment per tal de fer més estimulant la participació; 4) els estudis d'opinió; i, 5) la posada en marxa de grups de participació. Aquestes vies han mostrat resultats positius: d'una banda, han proporcionat informació rellevant, i d'altra banda, han permès que les persones grans tinguin consciència que poden dir i aportar, i que tenen el dret a fer-ho, reforçant així la seva dimensió de ciutadans.

2008-2009

Qualitat de vida i qualitat dels serveis: instruments d'avaluació

Presentació de l'Escala per avaluar la qualitat de vida, a càrrec de Xavier Canals, tècnic de la Subdirecció de Programació i Avaluació de l'ICASS, i de l'instrument Dementia Care Mapping, a càrrec d'Elena Fernández d'Alzheimer Catalunya

La presentació de l'Escala per avaluar la qualitat de vida de les persones usuàries dels serveis socials de Catalunya va permetre que coneguéssim el model de qualitat de vida en què es basa. Les nocions bàsiques d'aquest model són: l'autodeterminació, els recursos, el propòsit de vida i el sentiment de pertinença. L'instrument és de caràcter multidimensional i disposa d'un conjunt d'indicadors per cadascuna de les 8 dimensions. La seva aplicació permet lectures en tres nivells: l'individual, el de les organitzacions de serveis i el del sistema de serveis socials. Tot i que el model de qualitat de vida en què es fonamenta recull les dimensions objectiva i subjectiva, l'escala se centra en la dimensió objectiva, i des d'aquesta facilita informació als professionals i a les organitzacions sobre els plans d'atenció individuals com també sobre el conjunt de l'activitat.

El grup va plantejar qüestions relatives a: 1) la formació necessària per aplicar l'Escala tant en conceptualment –ja que l'escala introdueix una nova concepció dels plans d'atenció i de la seva avaluació–, com en la seva aplicació; 2) la periodicitat de l'aplicació, atesa l'evolució de la situació de les persones; 3) la implicació de les entitats productores dels serveis pel que fa als efectes en termes d'augment de documentació a treballar i en termes d'activitats d'intercanvi; i, 4) la preocupació perquè aquest, o d'altres instruments, fomentin la visió de la persona gran com a ciutadà, i per tant estimulin la seva participació.

La presentació de l'instrument Dementia Care Mapping (DCM) ens va permetre apropar-nos als fonaments d'una pràctica d'atenció centrada en la persona amb demència, basada en adoptar el seu punt de vista –"posar-se en les seves sabates"–, tot combinant l'empatia i les habilitats d'observació. Així, el resultat de l'aplicació d'aquesta eina d'observació ofereix un mapa on es recullen: 1) un conjunt de 23 conductes/situacions, 2) els nivells de benestar i malestar, 3) els obstacles a l'expressió, i 4) els aspectes positius en el treball amb les persones. L'aplicació d'aquesta eina requereix un aprenentatge específic, assolible per qualsevol dels professionals que atenen les persones grans.

El grup va subratllar l'interès d'aquest instrument com una forma pràctica de promoure la qualitat dels serveis centrada en les persones; també va reconèixer que els resultats de la seva aplicació ofereixen informació útil per a totes les persones implicades en l'atenció. Igualment, va recalcar dos aspectes positius: el mapa obre la possibilitat de diferenciar entre la valoració de la família i/o dels professionals i el que les persones grans expressen, aquesta diferenciació posa en primer terme la persona i en segon terme la malaltia; i, permet identificar les intervencions que convé mantenir com aquelles que cal modificar.

Pla municipal de gent gran

Presentació a càrrec de Ricard Gomà, segon tinent d'alcalde d'Acció Social i Ciutadania, i president del Consell Municipal de Benestar Social

El pla aplica la perspectiva de l'"envelliment actiu", formulada per l'Organització Mundial de la Salut; aquesta aplicació es fa tant en l'àmbit de la promoció com en el de

2008-2009

l'atenció a través d'actuacions de suport i d'activació de les condicions de benestar, material i emocional. Els apartats del pla relatius al nou model de serveis socials bàsics i al Consell Assessor de Gent Gran han estat objecte de presentacions específiques.

La presentació ens va proporcionar informació sobre les actuacions de suport a l'autonomia de les persones grans en matèria de: 1) serveis d'atenció domiciliària; 2) teleassistència, que incorpora explícitament la funció d'acompanyament i ha experimentat un increment important; 3) habitatges amb serveis, actualment n'hi ha en tots els districtes de la ciutat concretant la funció d'equipament de proximitat, especialment útil per a aquelles persones que viuen en habitatges degradats i/o amb problemes de mobilitat; i, 4) residències i centres de dia, la construcció de les quals presenta retards respecte a la planificació inicial. El grup va valorar positivament les línies d'actuació i el creixement en els recursos disponibles; també va manifestar la seva preocupació pel retard en el pla d'equipaments residencials i de centres de dia, tot subratllant el nombre insuficient de places disponibles a la ciutat.

Model de serveis socials bàsics

Presentació a càrrec de Silvia Navarro, directora tècnica d'Acció Social de l'Ajuntament de Barcelona

La presentació ens va permetre conèixer: 1) els principis que sostenen aquest model, 2) com es planteja la qualitat, i 3) el pla previst pel seu desplegament. Dues nocions són elements claus: l'autonomia personal i la vinculació social; ambdues nocions estan inscrites en una visió ecològica de l'acció social, visió que es desplega tant en el catàleg de serveis com en el circuit d'atenció, en el qual es posa èmfasi en l'accés – "la porta d'entrada"–, així com en l'itinerari a través de l'articulació de les diferents fases. Pel que fa al disseny organitzatiu, es planteja: 1) el criteri de flexibilitat per tal de dur a terme el suport social a les famílies al llarg del cicle vital i l'adaptació a entorns canviants; i, 2) l'aplicació d'una lògica de xarxa en termes d'organització i d'interacció amb els diferents actors que intervenen. El desenvolupament del treball en xarxa ha de permetre la participació d'aquesta pluralitat d'actors en la producció i socialització dels coneixements, i afavorir dinàmiques de treball més proactives enlloc de reactives.

Pel que fa a la qualitat, aquesta es concep com element central en la fase de disseny del model d'atenció que ha d'orientar la prestació de serveis, i per tant no es concep com un afegit o quelcom a tenir en compte després de definir i produir el servei. En els serveis socials, la qualitat és calidesa, és a dir, cura en el tracte i la relació, acollida, coneixement i reconeixement de l'altre.

El grup, que valora positivament aquest model, manifesta especial interès en cinc aspectes: 1) la relació amb els serveis sanitaris; 2) els nexes amb els plans comunitaris; 3) les respostes dels professionals; 4) la participació dels usuaris; i, 5) les vies previstes per comunicar als ciutadans tots aquests canvis. A la vegada, subratlla l'interès en el seguiment del Projecte CINTRA (Compromís i innovació per transformar l'Acció Social), que s'està duent a terme de forma experimental durant l'any 2009 en tres centres –Barceloneta, Marina, Fort Pienc–, per tal de conèixer els resultats d'aquest període així com el seguiment de les fases següents d'experimentació i de generalització.

2008-2009

Programa municipal per a la gent gran 2008-2011 Participació i Gent Gran

Presentació a càrrec de Pilar Solanes, directora de Participació Social de l'Ajuntament de Barcelona

El Programa, aprovat pel Consell Assessor de la Gent Gran (CAGG), entre d'altres temes, aborda els següents: els temes derivats de les Convencions de la Gent Gran, la incorporació de nous mètodes i dinàmiques derivats de la nova configuració del Consell –major nombre i diversitat d'entitats membres–; i, l'articulació amb tots els consells de districte a través de dos representants de cada consell.

Els eixos generals del programa són l'envelliment actiu i la construcció d'una ciutat per a totes les edats. La presentació ens va proporcionar informació detallada sobre els objectius i la programació d'actuacions. Els dos eixos esmentats es desglossen en tres apartats: el Consell en marxa, que integra les activitats que són competència del Consell; la gent gran del segle XXI, que integra una ampli ventall de temes; i, la gent gran i la vida quotidiana als diferents territoris. Així mateix, la presentació va proporcionar informació detallada sobre les iniciatives previstes per a la difusió del *Document obert de drets i llibertats de les persones amb dependència*, iniciatives que permetran ampliar l'abast de la sensibilització sobre aquesta temàtica.

El grup va mostrar el seu acord amb les línies de treball i el seu interès a continuar col·laborant en el programa de participació, així com en els treballs preparatoris de la futura Convenció de la Gent Gran. Tanmateix, en el debat es varen subratllar els següents aspectes: 1) la conveniència que els membres dels consells de districte disposin d'informació sobre els temes concrets de les noves legislacions (dades i informació detallada) a fi de poder facilitar les explicacions adients als membres de les entitats que representen; 2) l'interès que el Programa municipal per a la gent gran 2008-2011 Participació i Gent Gran sigui conegut per altres grups de treball del Consell Municipal de Benestar Social, especialment pels grups de treball sobre Famílies i sobre Acció Comunitària; 3) la importància que els membres del Consell Assessor de Gent Gran formin part de grups o comissions de treball i que es visualitzin els resultats de l'activitat d'aquells grups i comissions, així com els impactes que se'n derivin; i, 4) especialment, pel que fa a la difusió del *Document obert de drets i llibertats de les persones amb dependència*, s'indicà la conveniència de cercar vies de difusió per aquell grup de persones grans que viuen soles i que disposen d'escassos lligams socials.

Propostes

Al llarg de les diferents sessions s'ha posat de manifest la confluència en una direcció: la qualitat dels serveis s'ha de basar en la premissa de l'atenció centrada en les persones. Les diferents presentacions, des de l'interior de les organitzacions i des de l'exterior, ens ha permès acostar-nos a enfocaments i pràctiques que tenen aquesta premissa com a nucli i també ens ha permès identificar una sèrie d'aspectes clau en què basem les propostes que es presenten a continuació. Aquests aspectes clau són: 1) el canvi de cultura i els reptes d'adaptació que això comporta per a les administracions públiques, les organitzacions que presten els serveis i els professionals, i 2) la comunicació als ciutadans sobre aquest enfocament.

1. El principi d'atenció centrada en la persona ha d'informar: 1) el disseny de

2008-2009

les normatives d'aplicació de la nova legislació per al conjunt d'actuacions; 2) els models de contractació per a la prestació de serveis i, 3) els sistemes d'acreditació.

2. Les entitats que presten els serveis han de: 1) identificar els canvis en els processos de treball que es deriven de l'aplicació del principi de l'atenció centrada en la persona; 2) explicitar els beneficis que comporta per a les persones grans, i 3) desplegar vies per augmentar la participació de les persones grans a les que atenen i per conèixer quina és la seva valoració dels serveis i les seves preferències. Les administracions públiques han de fomentar i donar suport a aquest procés, així com donar valor a les actuacions esmentades en les clàusules per a la contractació de la prestació de serveis. En aquest sentit, i complementàriament al que hem esmentat, es proposa: la creació del Premi "L'atenció centrada en la persona" que reconegui les bones pràctiques en l'àmbit de l'atenció a la gent gran i ajudi a visualitzar l'aplicació d'aquest model en la pràctica.

3. Els plans de formació continuada dels professionals han d'atendre l'aprenentatge, teòric i pràctic, per tal d'orientar llurs pràctiques en termes d'atenció centrada en la persona, tot parant especial atenció a: 1) la relació dels professionals amb les persones grans, els seus familiars i persones properes; 2) l'expressió de la dimensió emocional, i 3) l'aplicació de la dimensió ètica. Les administracions públiques han de preveure aquesta formació pels professionals que treballen en el sector públic –en la planificació, la gestió, i l'atenció directa–, i donar suport i col·laborar amb les entitats privades que ho requereixin.

4. Les condicions de treball de les organitzacions, públiques i privades, han d'incorporar la cura de tots aquells professionals que intervenen, com també en el cas dels voluntaris, explicitant les modalitats i iniciatives concretes que s'apliquen a aquest efecte.

5. Respecte les entitats en què participa la gent gran: 1) oferir informació sobre el principi d'atenció centrada en la persona i el nou model de serveis socials bàsics; 2) demanar la seva col·laboració en la difusió; 3) recollir les seves aportacions, especialment en allò relatiu a la comunicació, l'accés i la participació dels ciutadans que utilitzen els serveis com a usuaris, així com respecte a l'arrelament dels centres de serveis socials a l'entorn comunitari, i 4) realitzar posteriorment el retorn sobre l'aplicació de les seves aportacions.

6. Recollir l'experiència dels professionals dels serveis socials bàsics que es deriva del seu contacte quotidià amb persones grans i familiars ja que aquells professionals, sovint, són els primers en copsar les limitacions en la comprensió de la informació sobre els serveis.

7. Així mateix, el grup es proposa fer el seguiment de la implantació del model de serveis socials bàsics, i cooperar en el desplegament del Programa municipal per a la gent gran 2008-2011 Participació i Gent Gran.

Composició del grup

Coordinadora

Mercè Pérez i Salanova, experta

PARTICIPANTS

Representants de les entitats membres del Consell

Josep M. Bastús i Comelles i Núria Campanyà, Càritas Diocesana de Barcelona

Núria Casal i Subirà, Fundació "la Caixa"

Antoni Cervera i Alemany, Col·legi Oficial de Metges de Barcelona

Eusebio del Jesús Herreso, CCOO Barcelonès

Josep Espinàs i Xivillé, UGT

Josep M. Farré i Piña, Grup Municipal CiU

Carme Gil i Pardo, Grup Municipal ERC

Montserrat Gramunt i Pubill, Grup Municipal CiU

M. Lluïsa Ibáñez i Boira, Grup Municipal PP

Vicens Ibáñez i Martínez, Grup Municipal CiU

Montserrat Marco i Rovira, Grup Municipal PSC

Anna M. Massó i Campamà, Grup Municipal CiU

Montserrat Mora i Fernández, Col·legi de Doctors i Llicenciats en Ciències Polítiques i Sociologia de Catalunya

Josep Muñoz i Puerta, Consell Assessor de la Gent Gran

Miquel Puigalí i Torrentó, Grup Municipal ERC

Isabel Quintana i Sánchez, Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona

Gemma Roces i Bellmunt, Creu Roja de Barcelona

Teia Roger i Canals, Fundació Viure i Conviure de Caixa Catalunya

Rosalina Sicart, Col·legi de Pedagogs de Catalunya

Josep Solans i Domínguez, Fundació Viure i Conviure de Caixa Catalunya

Dolores Solís i Donat, CCOO

Albert Sorrosal i Puyal, Vocalia de Gent Gran de la Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona

Pepita Vergara i Beltran, Col·legi Oficial de Treball Social i Assistents Socials de Catalunya

Cristina Vidal i Martí, Fundació Pere Tarrés

Josep Vila i Miravent, Grup Municipal CiU

Josep Zalacaín i Suárez, Grup Municipal CiU

Tècnics municipals

Cèlia Ciurana i Munté, Direcció d'Acció Social

Antoni Fernández i Lozano, Secretari Consell Assessor de la Gent Gran

Lluïsa López i Robles, Direcció de Drets Civils

Representants d'altres entitats

Antonio Aguayo i Sánchez, Asociación Foro para la Defensa de la Tercera Edad

Oriol Alsina i Español, Fundació Amics de la Gent Gran

Pere Ardite, Associació Catalana de Recursos Assistencials (ACRA)

Sergi Arenas, Universitat Autònoma de Barcelona

M. Pia Barenys i Pérez, Universitat Autònoma de Barcelona

Adela Boixadós i Porquet, Universitat Autònoma de Barcelona

Carmen Domínguez i Alcón, Universitat de Barcelona

Conrad Ensenyat i Sacristan, Belluga't

Maria Furriol i Teixidó, Consell Nacional de Dones d'Espanya

Gregorio Giménez i Romero, FCUDP

Merè Giner i Lladós, Fundació Famíla i Benestar Social

Asunción López i Vázquez, AAVV Porta

M. Rosa Lunas i Masnou, Associació Catalana de Familiars, Usuaris i Col·laboradors de Centres Geriàtrics Assistits

Montserrat Llopis i Graells, Associació Catalana de Recursos Assistencials (ACRA)

Àngel Marcos i Martín, Asociación Foro para la Defensa de la Tercera Edad

Mercè Mas i Quintana, experta

Antoni Navarro i Monteys, Consell Assessor de la Gent Gran

Roser Ponsatí i Capdevila, Consell de Dones de Sarrià-Sant Gervasi

Llúcia Prats i Martí, Associació d'Ajuda a Assistents Social Jubilats Equip 65

Concepció Pujolar i Cantijoch, Associació de Familiars de Malalts d'Alzheimer de Barcelona

Maite Ramírez i Faidella, Fundació Família i Benestar Social/Llar La Mercè

Pilar Rodríguez i Benito, Associació Benestar i Desenvolupament

Assumpció Ros i Florenza, Federació d'Entitats d'Assistència a la Tercera Edat

Eulàlia Serra i Bertran, Fundació Alzheimer Catalunya

2009-2010

Invitats i invitades per a temes específics

Esther Quintana, cap del Departament de Gent Gran de la Direcció d'Acció Social

Carme Arajol, tècnica de gent gran del districte d'Horta-Guinardó

M. Eugenia Piola, tècnica comunitària del Pla de desenvolupament comunitari del Poble Sec

Noèlia Sotus, tècnica comunitària del Pla

Mariona Mercader, tècnica del projecte d'acompanyament a la Gent Gran; Xarx@ntoni La Xarxa Comunitària de Sant Antoni,

Teresa Sabaté, membre del grup motor de Xarx@ntoni.

Cèlia Ciurana, tècnica de la Direcció de Serveis de l'Àrea d'Acció Social i Ciutadania de l'Ajuntament de Barcelona,

Mercè Camps, directora de la Residència per a Gent Gran Fort Pienc

Antoni Gil, tècnic d'animació sociocultural de la Residència per a Gent Gran Fort Pienc

Esperanza Vallejo, resident de la Residència per a Gent Gran Fort Pienc.

Caritat Ariño i Freja, tècnica referent dels Habitatges amb serveis per a Gent Gran, de l'Àrea d'Acció Social i Ciutadania de l'Ajuntament de Barcelona

Carolina Canal, directora dels habitatges amb serveis Joan Torras (districte de Sant Andreu)

Magdalena Alum i Pinto, veïna dels habitatges amb serveis Joan Torras (districte de Sant Andreu)

Lluís Batlle, tècnic del Departament de Serveis Socials Bàsics, de l'Àrea d'Acció Social i Ciutadania de l'Ajuntament de Barcelona

Maria Díez, SUARA, empresa prestadora de serveis

2009-2010

Temes tractats

En el període 2009-2010 el grup de treball gent gran ha tractat i avaluat algunes de les actuacions del Programa Municipal per a la Gent Gran 2006-2010, tot parant especial atenció a dos components: la dimensió comunitària i l'atenció centrada en la persona, temes que havien estat estudiats pel grup en els períodes anteriors.

Sessions

- 17/11/2009
  Discussió de la proposta de programació del curs 2009-2010 presentada pel coordinador de grup.
- 15/12/2009
  Procés d'implantació del Pla de millora de casals i espais de gent gran, a càrrec d'Esther Quintana, del Departament de Gent Gran de la Direcció d'Acció Social i Aportació dels casals de gent gran del districte d'Horta-Guinardó a l'envelliment saludable, a càrrec de Carme Arajol, tècnica de gent gran del districte d'Horta-Guinardó.
- 19/01/2010
  Vinculació de les persones grans als processos comunitaris, diferents experiències: Pla comunitari de la gent gran de la Barceloneta, a càrrec de M. Eugenia Piola, tècnica comunitària del Pla; Pla de desenvolupament comunitari del Poble Sec, a càrrec de Noèlia Sotus, tècnica comunitària del Pla i de Mariona Mercader, tècnica del Projecte d'Acompanyament a la Gent Gran; Xarx@ntoni La Xarxa Comunitària de Sant Antoni, a càrrec de Teresa Sabaté, membre del grup motor de Xarx@ntoni.
- 24/02/2010
  Com es treballa la qualitat a les residències municipals per a gent gran, a càrrec de Cèlia Ciurana, tècnica de la Direcció de Serveis de l'Àrea d'Acció Social i Ciutadania de l'Ajuntament de Barcelona, Mercè Camps, directora de la Residència per a Gent Gran Fort Pienc, Antoni Gil, tècnic d'animació sociocultural de la Residència per a Gent Gran Fort Pienc i Esperanza Vallejo, resident de la Residència per a Gent Gran Fort Pienc.
- 16/03/2010
  Els habitatges amb serveis per a gent gran de l'Ajuntament de Barcelona, a càrrec de Caritat Ariño i Freja, tècnica referent dels habitatges amb serveis per a gent gran, de l'Àrea d'Acció Social i Ciutadania de l'Ajuntament de Barcelona; Carolina Canal, directora dels habitatges amb serveis Joan Torras (districte de Sant Andreu), i Magdalena Alum i Pinto, veïna dels habitatges amb serveis Joan Torras.
- 21/04/2010
  Servei d'Atenció Domiciliària, a càrrec de Lluís Batlle, tècnic del Departament de Serveis Socials Bàsics, de l'Àrea d'Acció Social i Ciutadania de l'Ajuntament de Barcelona, i Maria Díez, de SUARA, empresa prestadora de serveis.
- 10/05/2010
  Sessió de treball al Projecte Barcelona Ciutat Amiga de la Gent Gran, organitzat per l'Ajuntament conjuntament amb el Consell Assessor de Gent Gran amb la col·laboració de l'Institut de l'Envelliment de la Universitat Autònoma de Barcelona com a institució acadèmica.
- 30/06/2010
  Sessió de conclusions i propostes.

2009-2010

Conclusions

Val a dir que tot i que cada una d'aquestes sessions ha estat centrada en un tipus d'actuació, sovint el debat ha incorporat reflexions d'interès més enllà de l'actuació especifica que estudiàvem.

Pel que fa als procediments és oportú subratllar tres aspectes que han contribuït positivament al treball del Grup: 1) la presentació inicial del tema s'ha dut a terme des de dues perspectives, la programàtica i l'aplicada; 2) han participat persones grans directament implicades, organitzadores o usuàries de serveis, en les sessions on ha sigut pertinent i factible; i, 3) la incorporació d'un membre del Grup d'Acció Comunitària en la sessió dedicada als processos comunitaris a fi de connectar amb les reflexions d'aquell Grup.

Procés d'implantació del Pla de millora de casals i espais de gent gran

El Pla de millora de casals i espais de gent gran contempla diferents dimensions: les infraestructures, les activitats –el nombre, la diversitat, el pressupost destinat, la qualitat en l'oferta de serveis, l'estímul i el reconeixement de l'activitat voluntària.

El model d'intervenció contempla el suport professional a l'acció voluntària de la gent gran tant per la realització d'activitats com per la gestió, i atorga una posició central a la participació; ho fa impulsant noves modalitats de participació (comissions, activitat voluntària reconeguda) i cercant l'augment del nombre de persones vinculades al casal, com a usuàries d'activitat o com a voluntàries per conduir-les i per sostenir les diferents comissions de treball.

La consolidació requereix mantenir el nivell d'inversió (en estructures, programació d'activitats i suport professional), avançar en l'aplicatiu informàtic i en el nou document de Règim de funcionament i, a la vegada, planteja també altres aspectes. Dos a subratllar: un és la valoració sobre la pertinència d'aquest model per als barris amb poca població gran i l'altre, la realització d'estudis de satisfacció entre els usuaris dels casals.

En la valoració sobre la posada en marxa del Pla d'equipaments, situats als deu districtes, s'ha aplicat un conjunt d'estàndards. L'anàlisi ofereix una visió sobre l'evolució de cada un dels casals implicats en el Pla de millora i també els aspectes compartits i diferents entre aquest conjunt d'equipaments i entre els diferents territoris. La valoració adverteix sobre la importància de parar especial atenció a la informació, la formació i el suport per sostenir el canvi cultural i, en conseqüència, organitzatiu, que fonamenta el Pla de millora. En aquesta direcció s'esmenten aspectes diferents com la formació que capaciti les persones grans per gestionar els *websites* o el debat i les reflexions relatius al nou Règim de funcionament; també es subratlla que els casals poden estimular nous horitzons a les persones i per això cal evitar que es limitin a les activitats de tipus lúdic i fomentar-ne d'altres, entre elles, activitats de caràcter solidari entre els socis i les sòcies o amb altres persones grans i d'altres edats.

Entre els aspectes positius associats a la nova cultura s'assenyala la diversitat de persones grans que aplega; diversitat de característiques, d'interessos i també d'usos del casal que es correspon amb la pluralitat d'activitats. Ambdues característiques trenquen la imatge del casals com a equipaments on la gent es dedica, només o principalment, als jocs de taula.

L'experiència efectuada en el districte Horta-Guinardò resulta il·lustrativa d'un enfocament orientat a ampliar la participació

2009-2010

de la gent gran. Així, per la posada en marxa del Pla, es van desplegar dues línies de treball. La primera va ser treballar conjuntament amb les entitats del Districte (Consell de Gent Gran d'Horta-Guinardò), i la segona va consistir a organitzar assemblees informatives a les quals es va convocar totes les persones inscrites en el Padró amb edats compreses entre 55 i 75 anys. Els resultats a subratllar són: l'augment de la diversitat de persones grans vinculades als casals i l'elevada oferta de persones grans per dur a terme activitats de forma voluntària (el 60% de la oferta d'activitats en aquests casals eren conduïdes per voluntaris).

El debat i la reflexió del grup reconeix l'avenç que aquest Pla de millora comporta i, a la vegada, subratlla la importància de tres aspectes. El primer aspecte fa referència a les convocatòries informatives per presentar el Pla i estimular la participació; es considera que aquestes no han de limitar-se fins als 75 anys. El casal, en definir-se com un equipament de proximitat, pot esdevenir –com es demostra en molts centres– un marc idoni per a les persones grans també en la vellesa avançada, que els dóna oportunitats de relació i d'activitat amb altres.

La importància de les relacions entre generacions és el segon aspecte que es subratlla; si bé es reconeix que moltes persones prefereixen participar en equipaments on les persones comparteixen l'edat, no es pot desdenyar que d'altres prefereixen fer activitats amb persones d'edats diverses.

El tercer aspecte fa referència a les relacions amb l'entorn. Es considera que aquestes relacions han de ser específicament fomentades a fi i efecte que els casals no esdevinguin "centres d'activitats" desconnectats de l'entorn.

Vinculació de les persones grans als processos comunitaris, diferents experiències

Les diferents experiències presentades ens apropen a les dinàmiques concretes dels territoris i mostren vies diferents d'implicació de la comunitat. Amb formes diverses, totes elles són il·lustratives d'un enfocament centrat en la persona on es cerca que les persones puguin expressar les seves capacitats a més de donar resposta a les seves necessitats o limitacions.

L'activitat voluntària n'és una mostra. La participació comunitària a través d'activitats de voluntariat pot afavorir que la persona gran a qui el voluntari acompanya i ajuda se senti més o menys reconeguda en allò que pot aportar o que aporta, o bé, al contrari, se senti com a receptora d'ajudes; és la diferència entre "jo dono" i "jo dono i jo rebo".

L'enfocament centrat en la persona també es fa palès en projectes com el de l'Escola de Salut o els Relats de Vida de la Gent Gran; ambdós, realitzats al barri de la Barceloneta, fomenten nous tipus d'interaccions. En el primer cas, promovent l'apropament amb els serveis sanitaris –més enllà de l'accessibilitat administrativa o arquitectònica– i en el segon, promovent que les persones intervinguin en la gestió del projecte.

Els projectes realitzats al barri del Poble Sec, Acompanyament a la gent gran i Puja'm-Baixa'm posen de manifest la capacitat d'oferir respostes innovadores. Ambdós projectes comparteixen el criteri que les persones grans tenen capacitats, malgrat patir dificultats, i que aquestes fortaleses posen ser font de suport entre elles. El suport generat en els lligams entre un grup de persones que patien aïllament, basat en un treball de relació de grup, o el suport creat entre un grup de persones que han

2009-2010

tornat a sortir al carrer gràcies al projecte, palesa les fortaleses de les persones grans i posa de manifest l'eficàcia d'aquest tipus de resposta.

Les experiències presentades són exponent de la varietat de formes a través de les quals es concreta l'acció comunitària, així com de la diversitat de formes d'implicació. L'experiència de Sant Antoni mostra l'acció conjunta de gent jove, adults i gent gran en comissions de treball, creant marcs intergeneracionals; la trobada i les interaccions entre gent gran que participa plantejant els problemes que tenen i altres que, a més de posar de manifest els problemes, també plantegen alternatives de solució, i l'evolució de les accions comunitàries: naixement de nous grups de treball informals que, diferenciats del Pla, posteriorment basteixen noves estructures d'agrupació i treball conjunt, i finalització del Pla comunitari.

Com es treballa la qualitat a les residències municipals per a gent gran

El treball per la qualitat neix amb l'objectiu de disposar d'una avaluació objectiva que permeti mesurar la qualitat, la comparació entre els centres, l'avaluació sistemàtica i la motivació del personal. Els àmbits abordats són: salut (atenció a la persona); relacions i drets; entorn i organització, normatives i sistemes de treball.

El mètode de treball té 3 components: a) l'equip de treball (tècnics de l'Ajuntament, director/es de les residències, professionals de la Mesa de Salut, i l'assistència tècnica externa –FAD–); b) els indicadors; i c) els usuaris.

El sistema s'ha aplicat a quatre centres residencials de gestió municipal on les avaluacions s'han realitzat des de 1996 utilitzant 78 indicadors, la qual cosa ha permès identificar les àrees de millora i els corresponents compromisos concrets, així com l'evolució experimentada. Entre els procediments aplicats, hi ha la realització d'una enquesta de satisfacció dels residents.

El debat i les reflexions del grup se centren principalment en els següents temes:

1) Es posa de manifest la preocupació pels resultats limitats i esbiaixats que poden obtenir-se a través de les enquestes de satisfacció.

   En les conclusions del grup per al període 2008-2009 formulàvem el següent:

   La importància de valorar quina és la satisfacció de les persones grans que utilitzen els diferents serveis i les dificultats per fer-ho, tot advertint que els instruments del tipus enquesta esdevenen insuficients. En llurs respostes a les enquestes, les persones grans acostumen a evitar l'expressió de desacord amb els serveis que reben. En l'anàlisi sobre aquest tipus de resposta es formulen dos motius: el component principal d'agraïment i la por a perdre el servei. Per això, sembla més adient la utilització d'altres vies. Algunes de les vies que es plantegen en l'àmbit residencial són: 1) les entrevistes individuals; 2) l'estudi de les queixes i l'estímul continuat als suggeriments; 3) la introducció de noves maneres de tractar els temes als Consells de seguiment per tal de fer més estimulant la participació; 4) els estudis d'opinió, i 5) la posada en marxa de grups de participació. Aquestes vies han mostrat resultats positius: d'una banda, han proporcionat informació rellevant, i d'altra banda, han permès que les persones grans tinguin consciència que poden dir i aportar, i que tenen el dret a fer-ho, reforçant així la seva dimensió de ciutadans.

2009-2010

2) En una direcció complementària al que hem assenyalat al punt anterior, es palesa la necessitat de desplegar noves vies per fomentar la participació dels residents en el Consell de residents (actualment, s'elegeixen dos vocals a cada planta), tot considerant que aquelles vies beneficien les oportunitats d'expressió d'opinions i preferències i de demandes d'informació i, en conseqüència, fomenten la implicació de les persones grans, tant entre aquelles que no pateixen deteriorament cognitiu com entre les que en pateixen. Igualment, es subratlla la importància de desplegar estratègies especifiques de foment de la participació en el sector de les residències privades.

3) La necessitat d'explorar iniciatives diverses per fer front al sentiment de solitud que les persones grans transmeten i que es correspon amb la dificultat d'establir relacions amb sentit, no estereotipades. Es posa de manifest que si bé cal respectar el dret de les persones grans a no fer res, cal esbrinar el perquè una persona no vol fer res, per tal de cercar, si s'escau, propostes atractives; limitar-se a respectar el dret a no fer res pot convertir-se en una forma, involuntària, de promoure l'aïllament.

4) Finalment, pel que fa a l'ús de les places residencials i de centres de dia disponibles, es valora que cal esbrinar les raons que originen el retard en l'accés per tal d'agilitar-ho, així com donar prioritat a l'ús de places de tipus públic.

Els habitatges amb serveis per a gent gran de l'Ajuntament de Barcelona

En l'actualitat hi ha 15 equipaments i 6 promocions en marxa amb una doble funció de promoció i prevenció. Els serveis bàsics són generals, la neteja, la teleasssitència, la consergeria, i la bugaderia, programada i oberta al barri, i d'assistència personal (treballadors familiars) segons la situació de cada persona. Pel que fa als serveis generals, la neteja comuna es duu a terme una vegada al mes com a neteja de fons, i quotidianament segons la situació de les persones, per tant amb freqüència variable; les ajudes personals que es realitzen amb major proporció són les ajudes per vestir-se i per a la higiene personal. Les activitats de dinamització són opcionals, com també ho és l'acompanyament a fer gestions.

El debat i les reflexions del grup se centren principalment en els següents temes:

1) Es valora que la concepció dels habitatges amb serveis contempla l'evolució de les persones grans, des de les condicions inicials, amb autonomia funcional per fer les activitats de la vida diària fins a requerir suports amb intensitats variades i en diferents moments.

2) Es subratlla el respecte a la diversitat en els ritmes i estils de vida, juntament amb el paper actiu en la gestió per part de les persones grans. L'habitatge amb serveis té una junta de veïns que es reuneix habitualment cada mes. Els vocals tenen responsabilitats assignades en determinades circumstàncies, com ara quan es dispara alguna alarma, ells són els encarregats de trucar als mossos d'esquadra o als bombers, en les franges d'horari en què l'equip professional no hi és.

3) Es reconeix que els habitatges són una bona mostra d'articulació entre dues àrees municipals, Àrea d'Acció Social i Ciutadania i Patronat Municipal de l'Habitatge, amb tasques diferenciades en la posada en marxa i funcionament; i també mostren la coordinació amb els diferents recursos, Centre de Serveis Socials, CAP, hospitals de referència. La coordinació entre aquests recursos

2009-2010

s'identifica com a factor positiu perquè facilita les respostes adaptades a les condicions de les persones que hi viuen i a llur evolució. En aquest sentit es considera molt important l'agilitat en la gestió de respostes com ara l'ús del Centre de Dia.

Servei d'Atenció Domiciliària

L'Ajuntament de Barcelona desplega actualment tres modalitats: socioeducativa, assistencial i preventiva. Cadascuna està dirigida a persones amb perfils diferents. Així, la modalitat socioeducativa es dirigeix a famílies amb infants i/o adolescents, l'assistencial a persones que pateixen situacions de dependència, en un grau reconegut per la llei corresponent, i la modalitat preventiva es dirigeix d'una banda a persones en situació de dependència però en un grau no reconegut per la llei, i d'altra banda segons criteris de vulnerabilitat social.

És convenient considerar que a més del conjunt de serveis d'atenció personal (teleassistència, neteja comuna i/o a fons de la llar, àpats a domicili, bugaderia, arranjaments de la llar, equipaments de la llar, ajuts tècnics), el Servei d'Atenció Domiciliària està vinculat a altres iniciatives dels serveis de proximitat, tant d'accions comunitàries com de programes i projectes, dels quals com a exemple podem citar: la xarxa de suport de famílies cuidadores, els grups d'ajuda mútua o el programa Viure i Conviure, i totes aquelles persones de diferents entitats socials que acompanyen les persones grans a les seves cases.

Es tracta d'uns serveis que han fet avenços en termes de: l'encàrrec de gestió a fi de garantir l'equitat i millorar la gestió en un context d'augment de la demanda; el seguiment de l'evolució per tal d'afrontar la major complexitat en les demandes a atendre; desenvolupament de mesures per afrontar el dèficit de professionals, especialment notori en la modalitat socioeducativa; l'adjudicació i el control de la gestió externalitzada dels serveis que actualment ordena la ciutat en quatre zones, gestionades per diferents empreses i entitats.

El debat i les reflexions del grup se centren principalment en els següents temes:

1) La importància de facilitar i donar suport al paper de la persona usuària en les decisions tant d'assignació com de modificació dels serveis i la importància que la valoració de la satisfacció no es limiti a la realització d'enquestes. Cal explorar les modalitats que facilitin la participació de les persones usuàries en l'establiment de criteris de millora del disseny dels serveis.

2) És imprescindible considerar que l'atenció domiciliària contempla diferents dimensions i en conseqüència no es cenyeix al treball que efectua el/la treballador/a familiar o l'auxiliar de la llar sinó que hi ha un equip que sosté –coordinant, valorant la evolució, supervisant– la feina d'aquells professionals. Només així es podrà afrontar l'evolució cap a una major diversitat en les demandes (horaris no habituals, concentració del servei en determinats dies o seqüències, cuidadors familiars amb perfils diferents a la cuidadora principal "tradicional").

3) La distribució de funcions de caràcter tècnic i les de gestió entre els professionals de les entitats gestores del servei ha de basar-se en les competències reconegudes dels diferents perfils professionals.

2009-2010

4) Cal aprofundir en sistemes de comunicació i coordinació entre els diferents agents que intervenen, públics i empreses gestores, per tal d'agilitar les respostes i prevenir la repetició d'accions.

5) Cal desplegar vies per detectar les persones que poden necessitar aquests serveis.

Projecte Barcelona Ciutat Amiga de la Gent Gran

El projecte internacional Ciutats amigues amb les persones grans sorgeix com una iniciativa de l'Organització Mundial de la Salut (OMS) per fomentar l'envelliment actiu de les persones grans en una lògica del governs locals. És una iniciativa que l'OMS va fer pública l'any 2005 al Congrés Internacional de Geriatria i Gerontologia.

El Protocol o Guia de Vancouver és el document que pauta el camí per a les ciutats que vulguin adherir-s'hi. L'objectiu general és:

- Abordatge de l'envelliment de la població a les ciutats, amb l'estudi del fenomen d'envelliment demogràfic i el de desplaçament de les persones a les ciutats.
- Promoció de l'envelliment actiu i saludable.

És un projecte de governança participativa, que utilitza el mètode d'investigació-acció i es basa en vuit àrees d'investigació:

- Mobilitat i transport
- Habitatge
- Relacions de suport en la família, entre amics i veïns
- Participació social i cívica
- Respecte, desigualtats i condicions d'inclusió
- Comunicació i informació
- Serveis de salut i serveis socials
- Accessibilitat i utilització dels espais i edificis

Aquestes vuit àrees són comunes a totes les ciutats, encara que poden tenir denominacions diferents segons les particularitats de cada ciutat i país.

L'OMS estableix un termini de tres anys per portar a terme les accions acordades que es deriven de la investigació-acció i un segon termini de cinc anys per portar a terme un nou Pla d'acció.

El Grup de treball va debatre les vuit àrees d'acció esmentades anteriorment, tot identificant quins són els aspectes que faciliten la vida a la ciutat per a les persones grans i aquells que la dificulten, així com les propostes de millora. El procés a seguir és el següent:

1. **Planificació**

- De fòrums i altres mecanismes de participació per involucrar les persones grans en tot el procés.
- Realitzant l'avaluació integral de l'amigabilitat de la ciutat.
- Desenvolupant un pla d'acció de 3 anys basat en els resultats de l'avaluació.

2. **Implementació**

- Presentar el Pla d'acció a l'OMS i dinamitzar-lo.
- Implementar el Pla d'acció (3 anys).

3. **Avaluació del progrés**

- Presentar un informe a l'OMS subratllant els progressos en els indicadors identificats a la primera etapa.

2009-2010

4. **Millora contínua**

- Evidència dels progressos.
- Nou pla d'acció a 5 anys.

La ciutat de Barcelona parteix d'una experiència que dóna coherencia i fortaleses per endegar aquest projecte:

- El **Pla d'actuació municipal 2006–2010**: participació de la ciutadania en el disseny de la ciutat i la incorporació de la dimensió internacional en els plans d'acció.
- El **Programa Municipal per a la Gent Gran 2006-2010** es basa en el model d'envelliment actiu de l'OMS, i aposta per la implicació de les persones grans en els processos de construcció d'una ciutat per a totes les edats.
- Les **propostes de la Convenció Les Veus de la Gent Gran de Barcelona** de l'any 2007 posen l'èmfasi en un model de ciutat que permeti un envelliment actiu i saludable.
- ***Bases per a un Envelliment Actiu i Saludable a Barcelona*** (2009), editat per l'Agència de Salut Pública de Barcelona que estableixen unes línies estratègiques pel desenvolupament de polítiques d'envelliment actiu i saludable.
- **Model "Barcelona"**. Impulsat pel govern municipal, basat en la transversalitat i la participació activa dels ciutadans per orientar les polítiques públiques, tot incorporant la dimensió global a través de la Xarxa Internacional de Ciutats Amigues de la Gent Gran.

Metodologia i actuacions 2009-2010

Procés d'investigació

1. Diagnòstic de la ciutat: Recopilació i anàlisi de l'actuació municipal i externa.
2. Fòrum del CAGG (Consell Assessor de Gent Gran). Tots els components del CAGG van treballar en les 8 àrees anteriorment descrites.
3. Investigació qualitativa (treball de camp) que inclou: 10 fòrums de districte i grup de treball de Gent gran del CMBS. Es coneixeran així els elements comuns de tota la ciutat però també els propis de cada districte. I també persones grans gens o poc implicades en les entitats de participació, veus amb dificultats d'expressió; cuidadors/res familiars; proveïdors.
4. Qüestionaris (investigació quantitativa i preguntes obertes), a través de la web i en suport paper. Aquests qüestionaris estan oberts a tota la població.
5. Taules d'experts.

Acció

1. Informació continuada a través de la web.
2. Elaboració del document Bases pel Pla d'acció.
3. Presentació del document Bases pel Pla d'acció: 3a Convenció Les Veus de la Gent Gran (febrer, 2011).
4. Intervenció en les àrees de millora (posteriorment a la 3a Convenció).

2009-2010

Propostes

Les actuacions presentades mostren com l'enfocament centrat en la persona es pot concretar en moments i escenes quotidianes de formes diverses, i el mateix es pot dir a propòsit del desplegament de la dimensió comunitària. En aquest desplegament intervenen moltes entitats de voluntariat a través d'actuacions exteses als diferents districtes. Més enllà d'aquestes actuacions, sovint la concreció de la dimensió comunitària es produeix de forma "micro": té lloc en un equipament d'un districte i no en un altre, o forma part només d'un pla comunitari malgrat tractar-se d'una necessitat evidenciada a altres barris. La característica "micro" produeix que aquelles iniciatives –que concreten els nous enfocaments– esdevinguin poc conegudes amb una doble conseqüència: s'afebleixen i la seva transferència a d'altres equipaments, projectes i territoris es fa més difícil.

És per aquests motius que proposem dur a terme una acció de sistematització de la informació sobre aquest tipus d'iniciatives que permeti: la difusió general, l'aplicació dels criteris i dels mètodes i procediments a d'altres equipaments i entorns, i potenciar la connexió entre els promotors de les iniciatives.

Al llarg dels debats, tal i com es reflecteix en els apartats anteriors, el grup ha emfatitzat determinats aspectes, alguns dels quals, tot seguit, es concreten en forma de propostes:

1) Continuar organitzant la difusió del **Document Obert de Drets i Llibertats de les persones grans amb dependència**. Una vegada actualitzat, prosseguir les activitats de presentació-debat i iniciar activitats de continuïtat, dirigides tant a les persones grans i els seus familiars com als equips de professionals en diferents entorns i equipaments. En el conjunt d'activitats, cal emfatitzar la importància de promoure i respectar l'autogovern de les persones grans quan pateixen situacions de dependència, davant la tendència a considerar que aquestes situacions impedeixen qualsevol expressió d'autonomia.

2) Aplicar altres procediments diferents a l'enquesta per a la valoració de satisfacció dels usuaris en el marc del sistema d'avaluació de la qualitat en els serveis.

3) Donar a conèixer les iniciatives que promouen i estimulen, d'una banda, les relacions de grup entre les persones que reben serveis d'atenció domiciliària, entre les que viuen en residències i entre les que viuen als habitatges amb serveis i, d'altra banda, les iniciatives que promouen i estimulen les relacions amb els entorns; i, complementàriament, explorar noves modalitats que estimulin aquests tipus de relacions. Així mateix, la difusió d'aquest tipus d'iniciatives col·laborarà a la sensibilització del model d'atenció centrat en la persona i del premi proposat pel grup a fi de promoure i reconèixer les aplicacions pràctiques.

4) Promoure la participació en el Projecte **Barcelona Ciutat Amiga de la Gent Gran** de les persones grans i dels ciutadans en el seu conjunt, tot cercant la col·laboració de les entitats de la ciutat per a la difusió i l'estímul a la participació a través de les vies presencial i virtual (http://www.bcnamigagentgran.es/).

Grup de treball

Infància

Recull de propostes al Consell Municipal de Benestar Social 2005-2010

2005-2006

Grup de treball sobre INFÀNCIA

Composició del grup

Coordinadora

Sra. Jose Fernández i Barrera, experta

Secretaria tècnica

Sra. Pilar Solanes i Salse, secretària
Sr. Carles Gil i Miquel, secretari adjunt

Participants

Representants de les entitats membres del Consell

Sr. Albert Barrientos i Fernández, Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya
Sra. Pitu Buxó, Grup Municipal PSC
Sra. Núria Cortada i Calcena, Comissió d'Infància de Justícia i Pau
Sra. Anna Fernández i Fernández, Federació Catalana de Voluntariat Social
Sra. Assumpció Franquesa i Segura, Càritas Diocesana de Barcelona
Sr. Juan García i Trujillano, Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona
Sra. Mireia Grifols i Seba, Fundació Pere Tarrés
Sra. Carme Porta i Rigau, Federació d'Associacions de Mares i Pares d'Alumnes de Catalunya
Sr. Xavier Puigdollers i Noblom, Grup Municipal CiU
Sr. Jordi Ripoll i Tuto, Creu Roja de Barcelona
Sr. José Antonio Ruíz i Montes, Creu Roja de Barcelona
Sra. Martina Tichenon, Federació d'Associacions de Mares i Pares d'Alumnes de Catalunya

Tècnics i tècniques municipals

Sr. Jordi Casanovas i Berdaguer, Direcció de Joventut, Sector de Serveis Personals
Sra. Carmina Català i Galofré, Direcció de Benestar Social, Sector de Serveis Personals
Sra. Empar Escayola i Vergara, Institut Municipal d'Educació
Sra. Anna Montolio i Fornons, Direcció de Benestar Social, Sector de Serveis Personals
Sra. Núria Sancho i Balbuena, Direcció de Dones i Drets Civils, Sector de Serveis Personals

Representants d'altres entitats

Sra. Carme Bosch i Font, Ventijol
Sra. Carme Calafat, Associació Benestar i Desenvolupament
Sra. Rosana Cuatz, Associació Benestar i Desenvolupament
Sra. Clara Darder i Lissón, Ràdio Gràcia – Programa El Galliner
Sr. Paco Estellés, Federació Entitats Atenció i Educació a Infància i Adolescència
Sr. Carles Farrero i Rubinat, Fundació Pere Tarrés
Sra. Carme Gómez i Granell, Institut d'Infància i Món Urbà
Sra. M. Rosa Martínez i Barellas, Escola d'Infermeria, Universitat de Barcelona
Sr. Miquel Martos i Tovar, Direcció General Atenció Infància i Adolescència, Generalitat de Catalunya
Sra. Pilar Núñez i Nerín, Institut de Treball Social i Serveis Socials
Sr. Xavier Puig i Santulària, CEPS Projectes Socials
Sr. Josep M. Villena i Segura, DIOMIRA

2005-2006

Invitats i invitades per a temes específics

Sra. Cristina Brullet i Tenas, Universitat Autònoma de Barcelona
Sra. Carme Busquets i Asensio, Direcció de Participació Social, Ajuntament de Barcelona
Sr. Jordi Cots i Moner, Comissió d'Infància de Justícia i Pau
Sra. Margarita Cuscó i Turell, cap de Gabinet del Síndic de Greuges de Catalunya
Sr. Toni Dieste, director del Centre Obert Joan Salvador Gavina
Sr. Jaume Funes i Artiaga, Síndic de Greuges de Catalunya, adjunt per a la defensa dels drets dels infants i els adolescents
Im. Sr. Ricard Gomà, regidor de Benestar Social i president del Consell Municipal de Benestar Social
Sra. Assumpció Lisson, Associació de Mestres Rosa Sensat
Sra. Elena Mas i Viale, Divisió Serveis Personals, districte Sants-Montjuïc
Sra. Rosa M. Pujadó, Comissió d'Infància de Justícia i Pau
Sra. Inés Ucero i Alonso, tècnica de la Direcció de Benestar Social Sector Serveis Personals, Ajuntament de Barcelona

* * *

Octubre 2005

Es decideixen els temes per a la programació del curs 2005-2006:

- Programa municipal per a la infància i l'adolescència.
- La nova Llei d'infància.
- Coneixement i debat sobre el document "Definició de centre obert amb criteris de qualitat", elaborat per la Comissió de Centres Oberts de la Federació d'Entitats d'Atenció i d'Educació a la Infància i a l'Adolescència (FEDAIA).
- La defensa dels drets dels infants i els adolescents des del punt de vista del Síndic de Greuges de Catalunya.
- Coneixement i debat sobre l'informe "Infància, famílies i canvi social a Catalunya", de l'Institut d'Infància i Món Urbà.
- Els infants com a ciutadans.
- Informacions vàries:
  - Presentació del programa de ràdio infantil El Galliner.
  - Informació sobre la proposta de la constitució del defensor dels drets dels infants al Parlament de Catalunya i del projecte sobre formació en temes de drets dels infants, de la Comissió d'Infància de Justícia i Pau.

Novembre 2005

Debat sobre la "Proposta de bases per a una nova llei d'infància", elaborat per la Comissió de Centres Oberts de la Federació d'Entitats d'Atenció i d'Educació a la Infància i a l'Adolescència (FEDAIA) i per l'Àrea de Benestar Social de la Diputació de Barcelona.

La reflexió i propostes sobre el document "Proposta de bases per a una nova llei d'infància" estan recollides a l'apartat de la sessió de treball del mes d'abril del 2006, en què novament es va reflexionar sobre la Llei i es va comptar amb l'assistència per a la presentació del tema del Sr. Jordi Cots, membre del comitè d'experts del projecte de la Llei.

2005-2006

Desembre 2005

Presentació i debat del document de treball "Definició de centre obert amb criteris de qualitat", elaborat per la Comissió de Centres Oberts de la Federació d'Entitats d'Atenció i d'Educació a la Infància i a l'Adolescència (FEDAIA). A càrrec del Sr. Paco Estelles i el Sr. Toni Dieste.

Es presentà el document de treball "Definició de centre obert amb criteris de qualitat", elaborat per la Comissió de Centres Oberts de la Federació d'Entitats d'Atenció i d'Educació a la Infància i a l'Adolescència (FEDAIA). Aquest document vol descriure els centres oberts com uns serveis d'atenció a la infància i a l'adolescència i les seves famílies, que realitzen una tasca educativa i preventiva des del vessant de l'educació social especialitzada durant el temps lliure dels nois i noies. Amb aquesta acció educativa s'intervé en els processos personals de nens i joves de manera integral.

Propostes:

- Es demana la creació d'un Mapa de Centres Oberts a Barcelona, a partir de criteris de necessitat i preceptivitat i que no depenguin d'opcions discrecionals de les diverses administracions. En aquest sentit es demana que la implementació d'aquest Mapa s'acompanyi d'un finançament adequat i que es faci un seguiment del mateix procés.
- Se sol·licita el reconeixement efectiu dels centres oberts dintre de la Xarxa de Serveis Socials d'Atenció Primària de Barcelona, consolidant-se els convenis de col·laboració entre la Xarxa de Centres Oberts i l'Ajuntament de Barcelona. Ja que els centres oberts són part de la Xarxa de Serveis Socials d'Atenció Primària de Barcelona, el seu finançament ha de venir per part de les institucions públiques, les quals haurien d'establir un mòdul fix per nombre de participants, que permeti atendre amb qualitat les necessitats dels nois i noies amb criteris de suficiència, estabilitat i justícia. El finançament mitjançant els convenis de col·laboració ha de superar les limitacions econòmiques que comporta el funcionament amb subvencions finalistes.
- La implementació del Consorci de Serveis Socials ha de garantir l'establiment del marc adequat de relacions amb la Generalitat dins de l'àmbit de les seves competències, planificació, coordinació i avaluació, per tal que s'avanci correctament en aquests aspectes.
- Es veu necessari l'establiment d'un marc de treball en xarxa dintre de cada territori, que es concreti amb un protocol normatiu de relació entre els diferents agents que intervenen en el territori (per exemple sanitat, educació, serveis socials, etc.). Aquest marc hauria de contemplar les característiques següents:
    - Que reculli la participació de tots els agents que intervenen en la infància en un territori.
    - Que estigui estipulat normativament.
    - Que garanteixi la flexibilitat necessària per atendre les situacions greus i urgents.
    - Que es creïn comissions socials d'atenció a la infància als diferents territoris.

- Finalment cal reconèixer la competència i funció dels centres oberts com una possibilitat de mesura de suport en els casos de desemparament dels menors o d'atenció en el medi. En aquest sentit es demana que es contempli aquest equipament en la nova llei d'infància.

2005-2006

Gener 2006

La defensa dels drets dels infants i els adolescents. A càrrec del Sr. Jaume Funes, adjunt per a la defensa dels drets dels infants i els adolescents del Síndic de Greuges de Catalunya, i de la Sra. Margarita Cusco, tècnica del Síndic de Greuges de Catalunya.

En Jaume Funes explicà la funció de la figura d'adjunt per a la defensa dels drets dels infants i els adolescents del Síndic de Greuges de Catalunya i com es relaciona amb els diferents agents que intervenen en la infància. Del debat d'aquesta presentació es va desprendre que la nova Llei d'infància hauria de vetllar perquè no hi hagi buits legals que sovint provoquen la vulneració dels drets de l'infant.

Els membres del grup manifesten que la tasca de l'adjunt per a la defensa dels drets dels infants i els adolescents del Síndic de Greuges de Catalunya quedaria ben complementada amb la proposta de la constitució del defensor dels drets dels infants al Parlament de Catalunya, promoguda per la Comissió d'Infància de Justícia i Pau. En aquest sentit, aquests experts haurien de tenir potestat d'elaborar informes amb caràcter preceptiu.

Propostes:

- Es demana la constitució de la figura d'un defensor dels drets dels infants al Parlament de Catalunya, promoguda per la Comissió d'Infància de Justícia i Pau. També se sol·licita que aquest defensor conjuntament amb la de l'adjunt per a la defensa dels drets dels infants i els adolescents del Síndic de Greuges de Catalunya puguin elaborar informes amb caràcter preceptiu.
- Tenint en compte la poca demanda per part dels infants cap a l'adjunt per a la defensa dels drets dels infants i els adolescents del Síndic de Greuges de Catalunya, es demana que s'adeqüi una estratègia comunicativa que aconsegueixi que els infants que ho necessitin puguin accedir fàcilment a l'adjunt. Per altra banda, aquesta estratègia també s'hauria de fer extensiva en l'accés d'un telèfon per a la infància: informatiu, orientatiu, de recollida de queixes, etc.
- Es demana que el sistema judicial no pugui prescindir discrecionalment de les compareixences dels menors de 12 anys, i que, en cas que el jutge ho necessiti, aquestes puguin comptar amb l'assistència d'una persona experta en infància.
- Ja que sovint hi ha disfuncions quan un infant és atès per més d'un sistema de serveis (escola, salut mental, serveis socials, judicatura, etc.), es demana que l'infant sempre tingui un referent professional clar i que sigui accessible a la resta de professionals.
- Es demana augmentar les accions formatives adreçades a les famílies que ensenyen com educar els fills, així com la constitució de més espais on els pares i mares puguin exposar els seus neguits, trobar orientació i assessorament, etc.
- Ja que l'edat compresa entre els 0 i els 3 anys és fonamental en el desenvolupament del nen, es demana que l'Administració legisli perquè els pares que ho vulguin tinguin els recursos necessaris per poder estar més temps amb els seus fills. Per altra banda, també es demana un increment del nombre de places públiques d'escola bressol per aquelles famílies que desitgen utilitzar aquest recurs. Aquest increment hauria d'assegurar que cap família que ho sol·liciti es quedés sense plaça d'escola.

2005-2006

Febrer 2006

Presentació de l'informe "Infància, famílies i canvi social a Catalunya". A càrrec de la Sra. Carme Gómez i Granell, directora de l'Institut d'Infància i Món Urbà.

Es presenta l'informe i s'explica que aquest és un projecte de l'Observatori de la Infància i les Famílies, que va néixer amb la finalitat de realitzar bianualment una anàlisi sobre les condicions de vida de la infància entre 0 i 18 anys i també de les polítiques públiques que s'adrecen a aquest sector de població i a les seves famílies. El seu objectiu fonamental és el de fornir dades que permetin el coneixement i el seguiment de les dinàmiques socials que els hi pertoquen; dades, anàlisis i recomanacions que hauran de servir tant per dissenyar i redefinir les polítiques públiques adients, com per orientar la pràctica dels professionals o per obrir noves vies de recerca i investigació.

L'informe es pot consultar a: www.ciimu.org/cat

Propostes:

- Es demana la realització d'un estudi sobre quins són els serveis actuals que s'ofereixen a la infància i a les famílies. Aquest estudi també hauria de recollir l'existència o no dels mecanismes d'avaluació d'aquests serveis o les bones pràctiques que es puguin exemplificar, entre altres.
- Es detecta la necessitat de l'existència d'un servei i una xarxa de suport per a les famílies. Aquest servei hauria de contemplar la informació, la formació, l'orientació i el tractament. Per altra banda, també es veu necessari l'establiment d'indicadors comuns i de recollida de dades sobre la infància i les famílies per tal de poder fer polítiques que s'ajustin a les necessitats de la realitat de Barcelona i el seu entorn.
- Se sol·licita la revisió dels processos de participació infantil i dels adolescents en l'àmbit de l'educació formal, en concret la dels consells escolars, ja que es valora que són espais massa formals i que no ajuden a que l'infant i l'adolescent puguin ser membres actius.
- Pel que fa al sistema educatiu, es demana la disminució de les ràtios del nombre d'alumnes per classe, ja que es demostra que amb menys alumnes per classe la qualitat de l'educació és superior i el nombre de fracassos escolars disminueix.
- Davant de les mirades sovint unidireccionals i restrictives a l'hora de planificar les polítiques per a la infància i l'adolescent, es demana que es tingui en compte un marc integral, que inclogui tots els àmbits que intervenen en el desenvolupament de l'infant i l'adolescent: salut, família, escola, lleure, etc.
- Per tradició, les polítiques adreçades als infants i adolescents han tingut en compte el seu vessant de protecció, el qual sovint ha deixat de banda o ha oblidat l'àmbit preventiu i el de participació. Es demana que es promogui un debat sobre les polítiques i la legislació dels infants i adolescents amb la finalitat de detectar-ne les mancances i trobar espais de diàleg on es pugui compartir l'experiència dels agents que intervenen en la infància.

2005-2006

Març 2006

Presentació del programa de ràdio infantil El Galliner (107.7 FM), a Ràdio Gràcia, i del web: www.gracianet.org/elgalliner. A càrrec de la Sra. Clara Darder i Lisson, directora del programa El Galliner.

Presentació de la tesi doctoral "Els infants com a ciutadans". A càrrec de la Dra. Jose Fernàndez i Barrera.

La Sra. Clara Darder i Lisson va fer la presentació del programa de ràdio infantil El Galliner, el qual dirigeix, i que es pot escoltar de dilluns a divendres de 8 a 9 h, a Ràdio Gràcia, al dial 107.7 de la FM.

També exposà el web d'aquest programa, www.gracianet.org/elgalliner, explicant el seu origen i les seves seccions actuals. Aquest web l'any passat rebé un guardó del Premi del Consell Municipal de Benestar Social als Mitjans de Comunicació, el qual valorà molt positivament el bon tractament que aquest programa de ràdio fa del benestar social amb la participació dels nens i nenes. Es destacà la importància de fer escoltar la veu dels nens i nenes en tots aquells afers que li són propis, així com la utilització de la ràdio en aquest sentit i la bona conducció del programa.

El grup de treball sobre Infància manifestà el seu suport a iniciatives com aquesta i proposà que caldria que els mitjans de comunicació es fessin ressò de la veu de la infància i dels joves, i que es promoguessin programacions de qualitat i en franges horàries d'audiència adequades.

La Dra. Jose Fernàndez i Barrera presentà una síntesi de la seva tesi doctoral "Els infants com a ciutadans".

S'analitza la noció de ciutadania a partir del desenvolupament de la Convenció Internacional dels Drets de l'Infant que va més enllà de la protecció i contempla els eixos següents:

- La protecció
- La provisió de serveis
- La participació

Aquesta recerca conté unes propostes i orientacions amb l'objectiu d'afavorir que la consideració dels infants com a ciutadans sigui una realitat, les quals el grup de treball sobre Infància subscriu:

1. Per afavorir la participació dels infants cal tenir en compte el que Adela Cortina (1999:109) anomena el "compromiso dialógico" segons el qual la forma més racional d'organitzar la convivència –i per analogia la participació– és la comunicació i el diàleg. Una comunicació i participació sèria requereix que siguin els mateixos interessats –en aquest cas els infants– els que expressin les seves necessitats i interessos. Per això, cal facilitar nous espais de participació lliure i propis dels infants que permetin un veritable diàleg i comunicació entre els infants de totes les edats i també entre aquests i els adults. És a partir de l'observació i l'estudi dels espais on els infants s'organitzen espontàniament que es podran anar configurant aquests espais. Els programes i projectes en els que intervenen persones de diverses generacions contribueixen a aquesta intercomunicació on els infants hi són cada vegada més presents.

2005-2006

2. Els adults han de ser capaços de tolerar que els infants tinguin els seus propis espais sense sentir-se qüestionats. El fer conscients als adults que els infants tenen dret a la seva pròpia intimitat farà que els infants siguin més visibles, més respectats i més considerats com a ciutadans de ple dret. Això implica una obertura de ment en què els adults es deixin sorprendre pels infants i siguin capaços de descobrir que si tenen mitjans els infants poden aportar moltes coses. Aquest nou posicionament dels adults requereix que els adults reconeguin que hi ha coses que no poden fer i que els infants o adolescents poden fer millor que ells i en tot cas, que s'accepti que tenen capacitat de fer, de decidir i d'executar. Cal deixar que els infants prenguin la iniciativa i no impregnar-los contínuament de les expectatives adultes perquè aleshores fan allò que els adults esperen.

3. Calen polítiques públiques afavoridores de l'atenció dels infants per part de la família i de la disposició del temps necessari per fer-ho. Darrerament s'han realitzat diversos estudis i legislació que tendeixen a afavorir-ho però és imprescindible que a aquesta obertura d'espais de dedicació a la família hi contribueixin tots els estaments socials, incloent-hi especialment les empreses que han de fer propi el convenciment que tenint una millor cura dels infants i tenint-los presents com a tals, però també com a futurs adults, es contribueix a una millora del capital humà en general.

4. És important anar clarificant el mateix concepte de participació de la infància perquè se'l relacioni amb el diàleg, l'escolta activa i que incorpori tant els aspectes relacionats amb els drets com amb les responsabilitats. Això comporta que els espais de participació ho són mentre es pregunti als infants sobre com veuen les coses i què en pensen fent-los raonar i expressar els sentiments que els desperta la pròpia participació tot fugint de propostes proteccionistes i paternalistes que només "fan veure" que els infants hi participen.

5. Els mitjans de comunicació poden tenir un paper molt important en difondre una cultura positiva sobre els infants fent-los visibles en els espais on hi són presents. Els mitjans de comunicació han contribuït –i encara contribueixen– a donar una imatge de la infància violenta (en aquells episodis en què infants han agredit seriosament a d'altres infants i/o adults), d'una infància maltractada i víctima de les guerres (que també és important per sensibilitzar a la població sobre aquest fet) però encara han fet poc per afavorir una imatge de la vessant més participativa dels infants. És mitjançant aquests mitjans de comunicació que es pot fer una difusió continuada dels drets dels infants, tant els de protecció, com els de provisió, com els de participació.

6. Els mitjans de comunicació també han de facilitar espais propis on els infants s'expressin. Ja existeixen en aquest sentit diverses emissores locals on tenen reservats espais que porten infants, també s'han fet programes de televisió on hi intervenen infants i es publiquen revistes i premsa infantil. Aquests són espais que s'han de promoure sempre que siguin veritables i on es tingui el respecte a l'infant que es mereix i no siguin formes camuflades d'afavoriment del consum.

2005-2006

7. Encara que es van donant cada vegada més iniciatives, tant per part dels poders públics com els privats, adreçades a què els infants puguin fer arribar la seva veu i siguin considerats en diversos àmbits com el disseny d'espais públics o algunes iniciatives socials, és imprescindible que les administracions, en els seus diversos nivells, assumeixin realment que els infants han de ser considerats en totes les seves polítiques públiques. Els governs locals especialment, en ésser més propers a la ciutadania han de vetllar especialment per això. La configuració d'una xarxa de consells municipals d'infants i de joves a l'estil dels existents a diversos països, especialment a França, seria d'especial interès per anar implementant en els governs municipals la visió dels infants així com per a la constitució d'un veritable treball en xarxa.

8. Cal cercar i investigar noves metodologies per afavorir i facilitar la participació real dels infants. També és important que es facin recerques sobre l'impacte que han tingut, tant per els propis infants com per a la societat en general, les diverses experiències on els infants han estat contemplats i on han tingut oportunitat d'expressar-se. Els moviments actuals que reivindiquen i afavoreixen la incorporació de sistemes de participació democràtica més participativa i deliberativa han de tenir en compte especialment que s'ha de comptar amb la inclusió de tots els ciutadans més joves.

9. És important que s'analitzi i investigui sobre la possibilitat de creació i configuració d'associacions d'infants contemplada com un dels drets d'aquests en totes les normatives de diferent nivell (convenció, constitució, lleis autonòmiques...) ja que aquestes no són molt habituals en la nostra realitat, mentre que existeixen en altres països on els infants tenen més necessitats de defensar els seus drets més primaris, com és el cas de les associacions i xarxes creades sobre el treball infantil, on aquests defensen el seu dret a treballar sempre que sigui en condicions. En qualsevol cas és d'interès esbrinar quina és la veritable dificultat que hi ha per a la creació d'associacions d'infants i quins són els obstacles per fer-ho. També cal que s'aclareixi quin és el paper real dels nois i noies encara menors d'edat que formen part d'associacions i entitats conjuntament amb adults i es procuri que tinguin exactament les mateixes oportunitats que els socis adults.

10. S'ha d'afavorir la posada en marxa d'iniciatives de divulgació dels drets dels infants i d'experiències de participació d'aquests perquè aquestes siguin conegudes per la població en general i contribueixin a tenir en compte que els infants existeixen com a subjectes actius. Les iniciatives de desenvolupament comunitari en les quals hi participin activament els infants, així com específicament projectes d'investigació-acció-participació amb infants, contribuiran de forma clara a aquesta major presència dels infants en qualsevol àmbit social. La difusió d'aquestes iniciatives contribuiran a veure els infants com a col·lectivitat.

2005-2006

Abril 2006

Informació i debat sobre la proposta de la constitució del defensor dels drets dels infants al Parlament de Catalunya i del projecte sobre formació en temes de drets dels infants, de la Comissió d'Infància de Justícia i Pau.

Reflexió sobre les bases per al Projecte de llei d'infància de Catalunya (primera aproximació a les línies directrius). A càrrec del Sr. Jordi Cots, membre del Comitè d'Experts del Projecte de Llei.

A continuació es recullen les reflexions i propostes que el grup de treball sobre Infància va realitzar sobre la nova Llei d'infància, fetes a la sessió de treball del mes de novembre de 2005 i a la del mes d'abril de 2006. En aquesta darrera reunió es va comptar amb l'assistència del Sr. Jordi Cots, membre del Comitè d'Experts del Projecte de Llei.

Propostes:

- Les bases per a la nova Llei no contemplen suficientment la funció del "tractament", i la seva especificitat dins del nivell de l'atenció primària. En aquest sentit s'explica que, per exemple, quan hi ha indicis d'una situació de risc social en un infant o adolescent, sovint el rep el treballador/a social i/o de l'educador/a social i aquest el deriva a l'EAIA, però entre aquests diferents nivells d'atenció (primària i especialitzada) es troben a faltar l'existència de més recursos a l'atenció primària, els quals permetrien complementar l'atenció que s'està duent a terme. Sobre aquesta qüestió s'apunta que, a més de crear nous serveis, es veu convenient reforçar els ja existents, com per exemple els centres oberts.
- Tot i que hom entén que per a l'atorgament d'un servei, prestació, etc. calgui una sèrie de comprovacions, de vegades el marc protocol·lari d'aquests fa que l'infant i l'adolescent no se'n pugui beneficiar. Es demana que en el procediment administratiu i tècnic de l'Administració es tingui en compte el "Principi de flexibilitat" sempre que aquest repercuteixi en benefici de l'infant i de l'adolescent.
- Es demana que la nova Llei expliciti una clara jerarquia dels diferents agents que formen part de la xarxa d'atenció a la infància, així com les corresponents competències d'informació en l'atenció a un infant, amb la finalitat que es garanteixi que la informació necessària estigui a l'abast de tothom que intervé en un infant. En aquest sentit s'ha de garantir la protecció de dades sense que això posi en perill els interessos de l'infant i l'adolescent. Es manifesta que el ministeri fiscal del menor no ha de trobar cap inconvenient a l'hora d'aconseguir qualsevol dada procedent d'altres àmbits.
- Quan s'atén l'infant i l'adolescent des de diferents àmbits de les administracions, es veu necessari, pel bé de l'infant i l'adolescent, que s'assigni un gestor únic del cas, i que s'expliciti el/la professional referent.
- En casos de maltractaments a menors, quan aquests són sotmesos a una declaració judicial, sovint es produeixen situacions d'angoixa, por, ansietat, etc. en el moment en què el menor ha de comptar amb la presència del seu maltractador. Es demana que la Llei prevegi diverses formes de dur a terme aquestes compareixences, com per exemple la utilització de videoconferències, etc. Es demana que sobretot el ministeri fiscal compti, sempre que sigui necessari, amb l'orientació d'experts en infància per a la implementació d'aquestes alternatives de compareixences.

2005-2006

- En els casos on el jutge finalment declara la innocència a un presumpte maltractador, es demana que s'estableixi algun tipus de seguiment de la corresponent família amb la finalitat de garantir el bon desenvolupament de l'infant.
- Sobre la qüestió de la guarda i la tutela del menor, es manifesten certs interrogants sobre aquells casos dels pares que no tenen la tutela del seu fill/a i sí la guarda del mateix. Es considera que si es declara el desemparament de l'infant és perquè la situació és d'extrema gravetat i que en conseqüència no procedeix que l'infant resti a casa seva.
- Es demana que es promoguin mecanismes i instruments de sensibilització adreçats a la població en general perquè es puguin denunciar presumptes casos de risc social a la infància i a l'adolescència.
- Al grup de treball sobre Infància li preocupa el tema dels "límits (posar límits)" en l'educació dels infants i els adolescents. Es manifesta que avui sovint hi ha dificultat per part de les famílies i educadors en com es duu a terme aquest objectiu. Es proposa fomentar accions formatives adreçades a les famílies i educadors en general per sensibilitzar i ensenyar estratègies en l'àmbit de l'educació i els límits que l'infant i l'adolescent ha d'assumir. Donada la situació actual de les noves famílies i els canvis socials existents, es veu necessari que s'ofereixi una xarxa de centres d'informació, orientació i assessorament a les famílies.
- Es demana al Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya que informi al grup de treball sobre Infància sobre el procés participatiu endegat per a l'elaboració de la nova Llei d'infància de Catalunya.
- Un cop aprovada la nova Llei d'infància es proposa al Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya que presenti i expliqui al grup de treball sobre Infància el corresponent pressupost i finançament que la nova Llei disposarà. En aquest sentit, es demana que la nova Llei nomeni i especifiqui a les diferents administracions públiques, implicades en l'atenció i la protecció de la infància i l'adolescència, quines han de ser les prioritats econòmiques adreçades a les polítiques per a la infància i l'adolescència. També es manifesta que malgrat l'actual conjuntura política de canvis polítics i celebracions d'eleccions, això no paralitzi el procés endegat per tirar endavant aquest projecte legislatiu.

Maig 2006

Presentació del Programa municipal per a la infància i l'adolescència. A càrrec de:

- Sra. Carme Busquets i Asensio, cap dels Serveis d'Atenció Especialitzada
- Sra. Carmina Català i Galofré, tècnica de la coordinació EAIA - DGAIA
- Sra. Anna Montolio i Fornons, tècnica en promoció d'infància de la Direcció de Benestar Social, del Sector de Serveis Personals de l'Ajuntament de Barcelona.

Es presenta el procés d'elaboració del Programa i les idees marc que el contextualitzen i se situa el cronograma de les diferents fases del mateix. També s'explica de quina manera es treballaran les diferents accions que inclou el Programa: moltes d'elles ja s'estan realitzant; algunes altres seran objectes de programes pilot; també n'hi ha que ja s'estan duent a terme, però es reordenaran, i finalment n'hi ha que són iniciatives noves.

El Programa, però, no està tancat, encara queda treball per fer, tant de la part dels diferents equips tècnics que intervenen, com també des del grup de treball sobre Infància.

2005-2006

Els membres del grup expressen la seva satisfacció, perquè observen que el Programa recull moltes de les propostes que al llarg del temps han manifestat des del Consell Municipal de Benestar Social.

Propostes:

- Es comunica que una de les virtuts del Programa és que aconsegueix aglutinar accions que des de diferents àmbits ja es duen a terme. S'espera que, quan el Programa s'aprovi per part del Plenari Municipal, hi hagi un vincle fort amb els agents socials que treballen per a la infància a Barcelona per dur a terme la seva implementació, amb la finalitat de poder comptar amb l'experiència dels mateixos.
- Es demana a l'Ajuntament de Barcelona que vetlli perquè el Programa municipal per a la infància i l'adolescència sigui un programa transversal, i que aquest no sigui una iniciativa només de la Direcció de Benestar Social. En aquest sentit, se sol·licita que es promoguin –en cas de la seva inexistència– els corresponents mecanismes i instruments de coordinació, participació i de foment de la transversalitat entre els diferents sectors de l'organització executiva de l'Ajuntament i de la interxarxa existent –xarxa d'infància territorial– en el teixit social de Barcelona.
- En aquest sentit, si es potencia el treball en xarxa d'infància territorial, el Programa hauria de poder especificar el nombre de persones responsables de l'acció, objectiu, etc. També es demana informació sobre com s'estructurarà tot el treball en xarxa i es manifesta la importància que això es visualitzi.
- Cal posar molta èmfasi en la creació i el desplegament de l'òrgan que coordinarà i articularà les accions municipals per a la infància i l'adolescència, tal com està contemplat en el Programa.
- Es manifesta la importància del criteri de "la priorització" que ha d'anar associat al desplegament del programa. Cal pensar una estratègia per poder incidir en allò què és bàsic i fonamental, i això hauria de significar que a l'hora de planificar i de pressupostar es manifestin les accions i/o objectius prioritàries i irrenunciables.
- Es demana que el Programa reforci la presència dels àmbits següents: esports, espectacles i cultura popular, la qualitat a l'escola, la participació dins l'àmbit escolar i els consells escolars municipals, l'educació sexual, l'educació sobre el consum, i el PEC. Pel que fa a les accions referides a les ludoteques i casals infantils, es manifesta que s'hauria de tenir en compte l'experiència i les aportacions del moviment d'Educació en el Lleure.
- Es considera molt important el com s'anomenen els programes, plans, projectes, etc. En aquest sentit se celebra que aquest programa estigui pensat "per a" la infància i l'adolescència, ja que així es visualitzen aquests sectors de la població. Però la infància i l'adolescència és quelcom més que els aspectes educatius. Cal no oblidar que els infants i els adolescents són ciutadans i que poden fer moltes aportacions en un programa destinat a ells i a la societat en general. És per això que es demana que el nom del programa inclogui el concepte de Programa "amb" la infància i l'adolescència.
- Sobre el tema de l'exclusió, i en concret a l'objectiu 4.17, es manifesta que s'hauria d'indicar infància immigrada, ja que es considera important que la presència d'aquesta realitat estigui ben present. Val a dir que s'observa que en l'objectiu 4.14 sí que es recull l'esmentada idea.
- Es manifesta la poca presència d'accions en el programa que tinguin a veure amb com els mitjans de comunicació recullen la veu de la infància i en fan un bon tractament comunicatiu. Això es considera molt rellevant ja que la infància i l'adolescència són manipulables. En el cas de la publicitat es demana que hi hagi mecanismes i instruments eficaços que garan-

2005-2006

teixin un tractament correcte de la infància i l'adolescència. Es posa èmfasi en què els infants siguin els protagonistes reals de la veu de la infància.

- El grup de treball sobre Infància demana que el proper curs 2006-2007 la Direcció de Benestar Social presenti el pressupost corresponent al Programa municipal per a la infància i l'adolescència, i en concret el previst per a l'any 2007.

Juny 2006

Es presenten i es consensuen les propostes del curs 2005-2006 del grup.

El grup de treball sobre Infància manifesta la seva preocupació per les disfuncions existents a la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència, pel que fa al bon funcionament del circuit d'atenció, a les respostes als casos d'urgències, a les baixes del personal, etc. Es demana fer arribar aquesta preocupació a la Sra. Carolina Homar, la nova directora general de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència, així com fer-li arribar la invitació perquè assisteixi al grup d'Infància al començament del proper curs 2006 / 2007 amb la finalitat de poder compartir aquestes inquietuds.

2006-2007

Grup de treball sobre INFÀNCIA

Composició del grup

Coordinadora

Sra. Jose Fernández i Barrera, experta

Secretaria tècnica

Sra. Pilar Solanes i Salse, secretària
Sra. Elena Mas i Viale, secretària adjunta

Participants

Representants de les entitats membres del Consell

Sra. Ma. Dolores Balibrea i Pérez, Audiència Provincial de Barcelona, Secció 6
Sr. Albert Barrientos i Fernández, Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya
Sra. Carme Bosch i Font, Grup Municipal PSC
Sra. Pitu Buxó, Grup Municipal PSC
Sr. Rafael Contreras i Martínez, Grup Municipal ICV-EU i A
Sra. Núria Cortada i Calcena, Comissió d'Infància de Justícia i Pau
Sra. Marta Cots i Sastre, Consell de la Joventut de Barcelona
Sr. Guillem Encabo i Murgui, UGT
Sr. Carlos Farrero i Rubinat, Fundació Pere Tarrés
Sra. Anna Fernández i Fernández, Federació Catalana de Voluntariat Social
Sra. Assumpció Franquesa i Segura, Càritas Diocesana de Barcelona
Sr. Juan García i Trujillano, Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona
Sr. Anna Gudiol i Corominas, Comissió d'Infància de Justícia i Pau
Sr. José Luis Martínez, Federació d'Associacions de Mares i Pares d'Alumnes de Catalunya
Sra. Carme Porta i Rigau, Federació d'Associacions de Mares i Pares d'Alumnes de Catalunya
Sr. Xavier Puigdollers i Noblom, Grup Municipal CiU
Sr. José Antonio Ruíz i Montes, Creu Roja de Barcelona
Sra. Marta Sanchis i Franch, Càritas Diocesana de Barcelona
Sra. Martina Tichenon, Federació d'Associacions de Mares i Pares d'Alumnes de Catalunya

2006-2007

Tècnics i tècniques municipals

Sr. Jordi Casanovas i Berdaguer, Direcció de Joventut, Sector de Serveis Personals
Sra. Carmina Català i Galofré, Direcció de Benestar Social, Sector de Serveis Personals
Sra. Pilar Fransitorra i Brase, Direcció de Dones i Drets Civils
Sr. Carles Gil i Miquel, coordinador de Consells de Participació Social
Sra. Anna Montolio i Fornons, Direcció de Benestar Social, Sector de Serveis Personals

Representants d'altres entitats

Sra. Carme Bosch i Font, Ventijol
Sra. Neus Buerba i Giralt, Institut d'Infància i Món Urbà
Sra. Carme Calafat, Associació Benestar i Desenvolupament
Sra. Rosana Cuatz, Associació Benestar i Desenvolupament
Sra. Clara Darder i Lissón, Ràdio Gràcia – Programa El Galliner
Sra. Carme Gómez i Granell, Institut d'Infància i Món Urbà
Sra. M. Rosa Martínez i Barellas, Escola d'Infermeria, Universitat de Barcelona
Sra. Pilar Núñez i Nerín, Institut de Treball Social i Serveis Socials
Sr. Xavier Puig i Santulària, CEPS Projectes Socials
Sr. Francisco Viedna, Federació Entitats Atenció i Educació a Infància i Adolescència
Sr. Josep M. Villena i Segura, DIOMIRA

Invitats i invitades per a temes específics

Sr. Ismael Palacín, director tècnic del Casal d'Infants del Raval
Sra. Roser Ma. Pérez, cap de Serveis BCN Ciutat de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència
Sr. Xavier Soley i Manuel, director de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència
Sr. Carlos Villagrasa, director del III Congrés Mundial de la Infància i l'Adolescència

* * *

Primer de tot, abans d'exposar el treball d'aquest curs i presentar les propostes, volem remarcar l'experiència novedosa, que hem iniciat enguany, de treball conjunt amb el grup de Pobresa.

Aquesta iniciativa s'emmarca en la línia de les conclusions que varen sorgir a la Trobada d'Intercanvi de Grups del CMBS al juliol del 2005, on es proposava promoure experiències de treball transversal entre diferents grups.

Hem realitzat diferents sessions conjuntament entre els dos grups i algunes altres sessions de forma individual, únicament el grup d'Infància. A l'hora de presentar les conclusions i propostes del curs, des d'un punt de vista formal hem seguit separant els dos grups, i volem deixar clar que tot i que un gran gruix de les reflexions i propostes són compartides pels dos grups, les hem separat per tal d'evitar duplicitats. D'aquesta manera, hem destacat en el grup d'Infància les que posen més l'accent en els aspectes d'infància, i no tant de pobresa.

2006-2007

Per últim, el grup vol destacar especialment el següent:

- La creació del Premi Barcelona 20 de novembre. Dia Internacional dels Infants.
- UNICEF ha reconegut Barcelona com a Ciutat Amiga de la Infància, pel seu treball vers aquest sector de població.
- L'aprovació del Programa municipal per a la infància i l'adolescència 2007-2010.

Volem manifestar especialment el nostre sentit pesar per la pèrdua de l'entranyable company del grup, en Joan Garcia Trujillano, que ens va deixar en "acte de servei".

Novembre 2006

Es decideixen els temes per a la programació del curs 2006-2007:

- La pobresa a la infància. Finalment s'acorda treballar aquest tema conjuntament amb el grup de Pobresa del CMBS, i es decideix dedicar-hi vàries sessions conjuntes.

- Situació de la infància en risc. Actuacions des de la DGAIA. Es proposa convidar alguna persona responsable d'aquest servei.

- Presentació del III Congrés Mundial sobre els Drets dels Infants.

- Informacions vàries:
  - Informació dels Premis Barcelona 20 de novembre. Dia Internacional dels Infants, promoguts per la Regidoria de Benestar Social de l'Ajuntament de Barcelona.
  - Informació del X Foro Mundial de la TV Infantil i el X Festival Internacional de TV de Barcelona.
  - Informació del projecte "Els més joves pinten", promogut per la ràdio El Galliner.

Desembre 2006

Pobresa infantil. Presentació de la memòria de Càritas 2005. A càrrec de la Sra. Assumpció Franquesa.

Des del servei de Càritas ens presenten el tema de la pobresa infantil a partir de la memòria de l'entitat de l'any 2005, i l'explicació s'orienta cap als aspectes relatius a la temàtica de la infància i la pobresa (el 26% de la població atesa des de Càritas són infants). Es destaquen les següents qüestions:

2006-2007

Els aspectes o factors que influeixen més en la pobresa són el treball (precarietat laboral, salaris baixos i inestabilitat laboral) i l'habitatge (dificultats d'accés a l'habitatge, viure en habitatges compartits i en habitacions rellogades).

La monomarentalitat és un altre eix de la pobresa infantil. Des de Càritas constaten la importància de les situacions d'infants que viuen només amb les mares (monomarentalitat), i sovint aquestes dones treballen en el sector domèstic, fet que afegeix dificultats o situacions de més precarietat econòmica i dificultats d'horaris per atendre els fills.

Les repercussions en els menors de les situacions de precarietat i fragilitat dels pares són:

- Dificultats per cobrir les necessitats bàsiques (alimentació, roba, habitatge).
- Horaris de treball dels pares molt amplis, cosa que comporta que a la sortida de l'escola els infants no troben ningú a casa, etc. La relació pares-fills és més deficitària i és més conflictiva.

La pobresa, o la situació de pobresa severa, té dos components o vessants: la manca de recursos econòmics (pobresa econòmica), i una dimensió social (pobresa social) que es refereix a la manca de relacions o xarxes de suport, afegint-hi sovint la component de la immigració, etc.

El perfil de la pobresa infantil ve molt caracteritzat pels paràmetres: dona-immigració-fills. La situació de precarietat és major en les dones immigrants respecte a les dones autòctones, doncs aquestes tenen una mínima xarxa familiar que els pot donar suport.

Propostes

- Respecte al tema de l'habitatge, es proposa que el Pla d'habitatge de Barcelona promogui mesures o accions a dur a terme per a famílies amb necessitats, com per exemple crear habitatges socials de lloguer per a mares o pares separats (de forma similar a l'experiència realitzada al País Basc).

- No s'ha d'estigmatitzar la immigració i la pobresa, i per tant a l'hora de realitzar polítiques socials cal considerar el fet de la immigració com un factor que ens fa visibilitzar o aflorar els problemes estructurals i socials que ja existeixen, però que estaven més atenuats.

2006-2007

Gener 2007

Els nous reptes de l'eradicació de la pobresa infantil en els territoris vulnerables. A càrrec del Sr. Ismael Palacín, director tècnic del Casal d'Infants del Raval.

L'Ismael Palacín ens fa una exposició crítica del tema de la pobresa infantil, partint de la seva experiència de treball en el seu centre. Primer de tot ens assenyala les tendències de les causes de la pobresa infantil: monoparentalitat, habitatge, segregació educativa, segregació urbana (concentració de la població immigrada en determinats barris), efectes de la nova preocupació social per la seguretat i/o el control social (sobretot es fa palès amb el tema dels adolescents conflictius), pobresa infantil lligada als fenòmens transnacionals (menors no acompanyats, noies romaneses amb nadons, etc.), divorci entre la llei i la pràctica o la seva aplicació (insuficiència pressupostos destinats, etc.), divergència entre la dotació de pressupost i la cobertura de necessitats.

Després comenta els principals dèficits del sistema de serveis socials des de la seva perspectiva: l'atenció primària de serveis socials està molt orientada a la prestació de serveis, però té poc impacte en termes de treball transformador i treball comunitari. Per altra banda el teixit social ha perdut part dels valors de canvi. S'han preocupat més per ser uns bons gestors. Cal recuperar l'enfocament de treball comunitari per part dels serveis públics i l'articulació entre aquests i la xarxa d'entitats.

Assenyala la creixent mercantilització de la gestió de part dels serveis socials, que pot fer qüestionar el valor públic d'aquests serveis. Cal garantir o vetllar perquè es doni l'equilibri entre la prestació del servei i la qualitat d'aquest.

Respecte al tema dels serveis de protecció a les famílies, hi ha una manca de places de centres i els equips dels EAIA tenen un problema de saturació i de grans llistes d'espera. Cal emprendre mesures de millora dels sistema de protecció dels infants o menors.

Per últim, apunta com el tema de l'adolescència està esdevenint el gran problema, i aquesta qüestió s'hauria d'abordar des de les polítiques de joventut.

2006-2007

Propostes

- Es reconeix que l'adolescència és una etapa amb dificultats, però des de la societat no es pot criminalitzar i problematitzar aquesta franja d'adolescents. En aquest sentit es demana el reconeixement institucional de l'espai d'adolescència amb la creació d'un òrgan que coordini les accions municipals adreçades a la infància i adolescència.

- La infància ha de ser una prioritat de les polítiques socials que cal assumir plenament per tal de fer front al dèficit de dedicació pressupostària existent. Per això es demana un increment del pressupost i dels recursos destinats a la promoció i atenció de la infància, prioritzant els temes de protecció dels infants.

- Es dóna una invisibilitat de la pobresa infantil, i en aquests moments en què es produeix un cert repuntament del fenomen, es considera imprescindible fer-lo visible.

Març 2007

La infància en risc. Objectius i programes de la DGAIA. A càrrec del Sr. Xavier Soley i Manuel, director de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència.

El Sr. Soley explica quines són les polítiques de suport i protecció a la infància i l'adolescència promogudes per la Generalitat de Catalunya i ens resumeix els principals eixos: creació de la Secretaria d'Infància i Adolescència; aprovació del Projecte de llei d'infància i adolescència; aplicació del protocol marc d'actuacions en casos d'abusos sexuals i altres maltractaments greus; establiment d'un Pla de qualitat en la DGAIA; realització d'una planificació ordenada dels recursos destinats a la infància en situació de risc i de la xarxa pública i concertada; enfortiment del servei dels EAIA en el conjunt del territori; foment de l'acolliment familiar i l'adopció nacional; revisió del procés de valoració de la idoneïtat per a l'adopció nacional i internacional, i reforç de l'Àrea de Suport als joves tutelats i extutelats.

Ens exposa també el Pla de Govern 2007-2010, és a dir, els objectius de la Secretaria d'Infància i Adolescència, de la DGAIA i de l'ICAA (Institut Català d'Adopcions).

2006-2007

Propostes

- Davant del problema actual existent de manca de famílies d'acolliment, es demana promoure la captació de famílies acollidores, i recuperar l'enfocament del treball des del territori, com a marc proper a les famílies.

- Es demana que el grup d'Infància del CMBS pugui estar informat i pugui participar o col·laborar en l'elaboració del II Pla integral de suport a la infància i l'adolescència, que es vol impulsar des de la Secretaria d'Infància i Adolescència de la Generalitat de Catalunya.

- Davant la preocupació per l'eternització de l'estada dels infants en els centres de menors, es demana a la DGAIA, que prengui les mesures oportunes per tal d'incidir en la resolució o recerca de sortides més normalitzades per a aquests menors.

- Es demana a la DGAIA que augmenti els recursos destinats a la protecció de menors per fer front a la manca de places de centres de menors, i als dèficits de recursos humans dels EAIA.

- Amb la creació del Consorci de Serveis Socials, s'inicia una nova etapa de competències compartides entre l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat respecte als temes d'atenció a la infància en risc. Es demana que el Consorci faci efectiu el treball conjunt i la coordinació entre aquests organismes.

Març 2007

Atenció a la infància i adolescència en risc, una aproximació des dels serveis socials. A càrrec de la Sra. Carmina Català, coordinadora dels EAIA de Barcelona i Programa d'infància de l'Ajuntament de Barcelona.

Aquesta sessió, primer de tot, ens situa a nivell conceptual en els factors de fragilitat, els factors de risc de maltractament, els factors de protecció i els indicadors de maltractament, i posteriorment ens emmarca el sistema d'atenció a la infància i adolescència des dels serveis socials, situant en un primer nivell els serveis socials d'atenció primària (SSAP), com a serveis de suport bàsicament, els serveis socials d'atenció especialitzada (SSAE), com a serveis de protecció bàsicament. Tots dos serveis fan detecció, prevenció i tractament de casos. I en un segon nivell hi hauria els serveis d'acolliment residencial.

Pel que fa al perfil de les persones usuàries ateses des dels serveis socials d'atenció primària, analitza diferents paràmetres: l'edat, la tipologia de famílies, l'estructura familiar de les llars amb menors i la tipologia de problemes. En aquest sentit les principals característiques de les persones ateses des dels SSAP són persones adultes o grans. Es dóna un increment major de les famílies monoparentals i els problemes econòmics, seguits dels problemes d'educació són els més consultats.

2006-2007

Respecte a les dades dels menors atesos pel servei dels EAIA, quant a la distribució per districtes de la ciutat, en primer lloc trobem un major nombre de casos al districte de Ciutat Vella seguit dels districtes de Sants-Montjuïc i de Sant Andreu. Hi ha molt impacte de menors en desemparament a Ciutat Vella (32%) respecte a la mitja de la ciutat que és del 7,75%. Respecte al nombre de menors immigrants atesos, és molt més elevat el nombre de menors atesos pels serveis socials d'atenció primària, en comparació als atesos des dels EAIA.

Quant al tipus de maltractament al menor, el principal és la negligència o abandonament, seguit del maltractament psíquic o emocional.

La situació dels menors amb seguiment de mesura, la majoria estan atesos per la família extensa (37%) sobretot pels avis. Cal tenir en compte aquesta dada com indicador de la necessitat de donar suport a aquests avis/es cuidadors.

Els motius de tancament (o baixa) dels casos són principalment per majoria d'edat del menor atès i per canvi de domicili. Per tant hi ha un baix nivell de normalització de la situació familiar, doncs es treballa amb situacions de molta cronicitat.

Propostes

- Potenciar i incrementar els serveis de suport i tractament dels menors, per abordar les situacions de fragilitat en què poden trobar-se, i així poder preveure o evitar l'aplicació de mesures de protecció.

- Assegurar un suport en sentit ampli, no només econòmic sinó també emocional i educatiu, adreçat a aquells avis/es que es facin càrrec dels néts (com a mesura de protecció de menors).

- Importància de fer efectiu el desplegament del Programa municipal d'infància, per tal que es duguin a terme els objectius i mesures proposades en el programa i es destinin els recursos necessaris per a la seva aplicació.

- Vetllar perquè Barcelona acompleixi els requisits que se li han exigit pel reconeixement de Barcelona ciutat amiga de la infància, i més concretament s'impulsi un Consell d'Infants de Ciutat.

- Reconèixer i promocionar el treball del lleure dels infants en situació de risc, com a element socioeducatiu. Fer ús i potenciar la xarxa de lleure existents a la ciutat de Barcelona (esplais, agrupaments i altres centres de lleure).

Abril 2006

Es presenten i es consensuen les propostes del curs 2006-2007 del grup.

2007-2008

Infància

EL GRUP D'INFÀNCIA AQUEST CURS HA TREBALLAT DE FORMA MONOGRÀFICA el tema de la participació dels infants. El dret a la participació és un dret recollit en la Convenció del Drets dels Infants, per això cal recordar que totes les administracions tenen l'obligació de vetllar per aquest dret.

Hem fet un recorregut per diverses experiències de participació d'infants de la ciutat de Barcelona i de fora. La majoria d'experiències que s'han tractat han estat projectes de participació d'infants, força reglades o estructurades, sovint emmarcades en el context o àmbit escolar.

Cadascuna d'aquestes experiències tenen per si soles el seu valor com a accions participatives d'infants, però a la vegada es conclou que per abordar el tema de la participació dels infants cal posar imaginació i promoure noves pràctiques. Un dels principals reptes és afrontar la complexitat de buscar fórmules més naturals o espontànies de participació, que no s'emmarquin en el context de l'escola, així com promoure pràctiques participatives des d'espais més lliures i més quotidians, ja sigui fent accions des dels barris o des d'altres àmbits.

Les propostes que el grup d'Infància ha consensuat i formulat per a aquest curs se centren en cinc eixos principals que són: la visibilitat de la infància, els espais públics de lleure, els consells d'infants, l'avaluació participativa de les experiències, i la preparació i formació dels adults.

Propostes

De manera detallada, les propostes són les següents:

- Promoure la visibilitat dels infants de manera general i més específicament en la nomenclatura dels diferents òrgans i programes específics d'aquesta franja d'edat, adequant el seu nom al terme *infància*.
- Millorar i incrementar l'oferta i disponibilitat d'espais públics de lleure per als infants, ja sigui amb la creació d'equipaments de titularitat pública o amb el suport (infraestructural i/o econòmic) a les entitats de lleure infantil i juvenil de la ciutat. Cal fer un èmfasi especial en la franja dels adolescents perquè es tracta de la franja de població amb més mancances a causa de la falta d'ofertes de lleure i d'espais físics per jugar.

2007-2008

- Tenir en compte i incorporar les entitats de lleure infantil en totes les iniciatives de participació infantil que es fan a la ciutat tant en l'àmbit de de barri, de districte o de tota la ciutat.
- Impulsar i recuperar espais públics oberts en els diferents barris de la ciutat perquè els puguin utilitzar i gaudir els infants i adolescents. Estudiar la conveniència de promoure la implicació de diferents agents o entitats ciutadanes per fer-ho més viable, similar a l'experiència dels camins escolars.
- Fomentar l'associacionisme dels infants i donar-hi suport.
- Crear consells d'infants, ja sigui des d'àmbits territorials més pròxims als infants com el barri com des dels districtes o des de la ciutat de Barcelona. Es proposa que es comenci pels consells d'infants de barri.
- Es proposa que, en l'Audiència Pública de Barcelona, siguin els infants qui la sol·licitin, amb el tràmit corresponent de presentació d'una instància, i per tant s'ajustin els calendaris al temps necessari per realitzar aquest tràmit o procediment.
- Impulsar espais més lliures i espontanis de participació dels infants i fomentar noves metodologies participatives. Donar suport i difusió a les diferents iniciatives i experiències que s'estiguin realitzant a la ciutat de Barcelona.
- És necessari avançar en el procés d'avaluació de les experiències de participació, per tal d'aproximar-nos al coneixement dels resultats i impactes d'aquests processos. Cal destacar, sobretot, que els infants han de ser partícips del procés d'avaluació i millora.
- Es proposa regular i establir la dedicació d'un 7% del pressupost total dels projectes d'intervenció social amb infants de l'Ajuntament de Barcelona per instrumentalitzar mecanismes d'avaluació dels projectes.
- Promoure una "escola de participació d'infants", en el sentit de preparar i formar els adults que intervenen amb aquest col·lectiu, perquè siguin facilitadors d'espais participatius d'infants des d'una perspectiva de protagonisme real d'aquests. Cal tenir una visió de la participació que no sigui paternalista. L'eix de partida és què volen els infants, però la tasca de l'Ajuntament, de l'escola, etc. ha de ser d'acompanyar i no pas d'estructurar.
- Es demana als plans de desenvolupament comunitari de la ciutat que, en la mesura que sigui possible, es debati més el tema de la participació dels infants i adolescents en el si dels plans i s'estigui disposat a escoltar les seves propostes.

2007-2008

Composició del grup

COORDINADOR

Jose Fernández i Barrera, expert

SECRETARIA TÈCNICA

Pilar Solanes i Salse, secretària
Elena Mas i Viale, secretària adjunta

PARTICIPANTS

Representants de les entitats membres del Consell

José M. Alonso i Varea, Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya · M. Dolores Balibrea i Pérez, Audiència Provincial de Barcelona, Secció 6 · Eduard Bartrina i Comalats, Moviment de Centres d'esplais cristians-Fundació Pere Tarrés · Carme Bosch i Font, Grup Municipal PSC · Pitu Buxó, Grup Municipal PSC · Rafael Contreras i Martínez, Grup Municipal ICV-EUiA · Núria Cortada i Calcena, Comissió d'Infància de Justícia i Pau · Marta Cots i Sastre, Consell de la Joventut de Barcelona · Guillem Encabo i Murgui, UGT · Anna Fernández i Fernández, Federació Catalana de Voluntariat Social · Assumpció Franquesa i Segura, Càritas Diocesana de Barcelona · Marina Martínez, Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona · Jordi Morató Aragonés, Federació d'Associacions de Mares i Pares d'Alumnes de Catalunya · Esther Padró, Grup Municipal CiU · Marian Pérez i Martínez, CCOO · Xavier Puigdollers i Noblom, Grup Municipal CiU · Rosa M. Pujadó Polo, Comissió de la Infància de Justícia i Pau · José Antonio Ruíz i Montes, Creu Roja de Barcelona · Marta Sanchis i Franch, Càritas Diocesana de Barcelona · Marta Solé Andrés, Fundació "la Caixa" · Sfra. Maria Valencia i Vera, Moviment de Centres d'Esplais Cristians-Fundació Pere Tarrés

Tècnics i tècniques municipals

Dolors Cabrera i Alonso, Institut Municipal d'Educació · Jordi Casanovas i Berdaguer, Direcció de Joventut de la Regidoria de Dona i Joventut · Carmina Català i Galofré, Direcció d'Acció Social · Carles Gil i Miquel, coordinador de Consells de Participació Social · Anna Montolio i Fornons, Direcció d'Acció Social

Representants d'altres entitats

Patricia Albero, Associació Benestar i Desenvolupament · Carme Bosch i Font, Ventijol · Rosana Cuatz, Associació Benestar i Desenvolupament · Clara Darder i Lissón, COM RADIO · Paco Estellés, Federació Entitats Atenció i Educació Infància i Adolescència · M. Rosa Martínez i Barellas, Escola d'Infermeria, Universitat de Barcelona · Pilar Núñez i Nerín, Institut de Treball Social i Serveis Socials · M. Rosa Pérez, Direcció General Atenció Infància i Adolescència (Generalitat de Catalunya) · Judith Pruna i Solà, Institut d'Infància i Món Urbà · Clara Roca de Torres, Institut d'Infància i Món Urbà · Francisco Viedma i Ros, Federació Entitats Atenció i Educació Infància i Adolescència · Josep M. Villena i Segura, DIOMIRA

Invitats i invitades per a temes específics

Joan Ballesté i Almacellas, cap de Secció de Programes Educatius i Infància de d'Institut Municipal d'Educació de l'Ajuntament de Lleida · Ramón Barbet, Tècnic del PDC de Baró de Viver · Xavier Bonal i Sarró, adjunt per a la Defensa dels Drets dels Infants del Síndic de Greuges de Catalunya · Dolors Cabrera i Alonso, Direcció de centres del IMEB · Marc Casañas, president de la Comissió de Festes del Carrer Finlàndia · Marta Cots, vicepresidenta del Consell de la Joventut de Barcelona · Carmen de Dios, tècnica del PDC de La Salut · Adelina Escandell, cap d'estudis del CEIP Barrufet · Empar Escayola i Vergara, Servei de promoció educativa de l'IMEB · Ricard Gomà i Cardona, segon tinent d'alcalde d'Acció Social i Ciutadania i President del Consell Municipal de Benestar Social · Juanjo González, tècnic del PDC del Besòs · Dolors Navarro, Comissió de Festes del Carrer Finlàndia · Yolanda Soriano, tècnica del PDC del Besòs

2008-2009

Grup de treball sobre INFÀNCIA

Composició del grup

Coordinadora

Jose Fernández i Barrera, experta

Secretàries tècniques

Pilar Solanes i Salse, secretària
Elena Mas i Viale, secretària adjunta

Participants

Representants de les entitats membres del Consell

José M. Alonso i Varea, Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya
M. Dolores Balibrea i Pérez, Audiència Provincial de Barcelona, Secció 6
Pitu Buxó, Grup Municipal PSC
Rafael Contreras i Martínez, Grup Municipal ICV-EUiA
Marta Cots i Sastre, Consell de la Joventut de Barcelona
Anna Fernández i Fernández, Federació Catalana de Voluntariat Social
Núria Gaig i Janer, Grup Municipal PSC
Núria Galán i Orriols, Consell de la Joventut de Barcelona
Jordi Giró i Castañer, Federació d'Associació de Veïns i Veïnes de Barcelona
Nati Manzano, Càritas Diocesana de Barcelona
Jordi Morató Aragonès, Federació d'Associacions de Mares i Pares d'Alumnes de Catalunya
Xavier Puigdollers i Noblom, Grup Municipal CiU
Rosa M. Pujadó Polo, Comissió de la Infància de Justícia i Pau
Laura Rafart i Virgili, CCOO
José Antonio Ruiz i Montes, Creu Roja de Barcelona
Marta Sanchis i Franch, Càritas Diocesana de Barcelona
Marta Solé Andrés, Fundació "la Caixa"
Maria Valencia i Vera, Moviment de Centres d'Esplais Cristians-Fundació Pere Tarrés

Tècnics i tècniques municipals

Dolors Cabrera i Alonso, Institut Municipal d'Educació
Neus Canelles i Vilardell, Direcció de Drets Civils
Jordi Casanovas i Berdaguer, Direcció de Joventut de la Regidoria de Dona i Joventut
Carmina Català i Galofré, Direcció d'Acció Social
Carles Gil i Miquel, coordinador del Consell de Participació Social
Anna Montolio i Fornons, Direcció d'Acció Social

Representants d'altres entitats

Patricia Albero, Associació de Benestar i Desenvolupament
Clara Darder i Lissón, COM ràdio
Paco Estellés, Federació d'Entitats d'Atenció i Educació a la Infància i l'Adolescència
Raúl López i Cancho, Federació d'Esplais Catalans (ESPLAC)
M. Rosa Martínez i Barella, Escola d'Infermeria, Universitat de Barcelona
Pilar Núñez i Nerín, Institut de Treball Social i Serveis Socials
M. Rosa Pérez, Direcció General d'Atenció a la Infància i a l'Adolescència de la Generalitat de Catalunya
Clara Roca de Torres, Institut d'Infància i Món Urbà
Josep M. Villena i Segura, DIOMIRA

Invitats i invitades per a temes específics

Francesca Blanch Salesas, Direcció de Serveis d'Acció Social
Marleny Colmenares i González, coordinadora del Fòrum d'Educació i Immigració
Carles Galdón, ACEC
Carme Gómez Granell, directora del CIIMU
Albert Grau, ex-director IES Miquel Tarradell i inspector d'Educació
Raúl López, ESPLAC
Manel Malloll, inspector d'Educació
Joan Mayoral, subdirector General de la DGAIA
David Moya, professor de Dret Constitucional de la Universitat de Barcelona i membre de l'Institut de Dret Públic
Mawa Ndiaye, tècnic de l'Àrea de Participació i Interculturalitat de l'Agència Catalana de Joventut de la Generalitat de Catalunya
Imma Pérez i Rovira, secretària de la Secretaria d'Infància i Adolescència de la Generalitat de Catalunya
Glòria Rendón i Toro, Direcció d'Immigració. Gerència d'Educació Cultura i Benestar de l'Ajuntament de Barcelona

2008-2009

Aquest curs el grup d'Infància ha tractat diferents temàtiques. Bàsicament s'ha treballat i/o aprofundit en dos eixos, que per diferents raons s'han considerat d'actualitat. En primer lloc el tema de la infància i la interculturalitat des de diferents àmbits o perspectives relacionades amb els espais de vida quotidiana dels infants: l'àmbit escolar, l'àmbit del lleure, i l'àmbit de la família. S'han dedicat un total de tres sessions de treball per conèixer diferents experiències.

En segon lloc, atès que enguany se celebra del 20è aniversari de la Convenció dels Drets dels Infants, el grup va considerar pertinent fer un balanç o seguiment de les propostes del grup d'Infància del CMBS amb relació als drets reconeguts en la convenció. S'han dedicat dues sessions a realitzar un treball intern del grup, d'anàlisi i reflexió, per tal de veure quina concordança s'ha donat entre els drets reconeguts a la Convenció i les propostes que el grup ha formulat aquests darrers anys. Es qüestionava en quins temes s'ha avançat, quins són els reptes de futur, i alhora s'ha fet un seguiment de les propostes que el grup ha realitzat al llarg d'aquests anys. Ha quedat pendent, per manca de temps, que cada entitat participant en el grup fes aquest procés de valoració-avaluació de forma interna en la seva entitat i posteriorment es realitzés una devolució o posada en comú en tot el grup d'Infància.

I per últim, vam dedicar una sessió per conèixer l'esborrany de la Llei d'infància a Catalunya.

A continuació fem un breu repàs per blocs temàtics del treball i reunions realitzades al llarg d'aquest curs. A la primera sessió del curs es va decidir la programació del curs 2008-2009, així com les possibles experiències o projectes que es volien conèixer i debatre.

Infància i interculturalitat

Per treballar el tema de la infància i la interculturalitat en l'àmbit del lleure es va convidar Mawa Ndiaye, tècnic de l'Àrea de Participació i Interculturalitat de l'Agència Catalana de Joventut de la Generalitat de Catalunya, perquè ens expliqués el projecte Calidoscopi. També es varen convidar representants de diversos moviments de lleure infantil de la ciutat, concretament Carles Goldón, representant del Moviment de Centres d'Esplais Cristians, i Raúl López, representant d'ESPLAC (Federació d'Esplais Catalans), perquè ens aportessin la seva visió i pràctica real del tema.

El projecte Calidoscopi s'emmarca dins un pla d'actuació per a la interculturalitat en el lleure i compta amb una trajectòria de vuit anys de funcionament. Inicialment va sorgir com una iniciativa de la Fundació Jaume Bofill, que ho va treballar conjuntament amb la Generalitat, i en l'actualitat està impulsat per l'Agència Catalana de Joventut.

Es parteix de la idea del lleure com a oportunitat per fer la integració de nens/es nouvinguts. És necessari aprofitar que els esplais i agrupaments estan molt integrats en els barris i alhora representen una oferta educativa molt valuosa, que s'havia de fer conèixer a les famílies nouvingudes.

En un inici es plantegen fer formació de monitors en l'educació intercultural i l'edició de materials de suport adreçats a les famílies.

Els objectius generals del projecte són: sensibilitzar les famílies immigrades sobre els beneficis de l'educació en el lleure, promoure la participació dels infants i adolescents immigrants en els espais de lleure, promoure la formació dels educadors i impulsar la coordinació entre els moviments d'educació en el lleure i els col·lectius de persones immigrades.

Es remarca la idea de la importància

2008-2009

d'establir vincles entre els centres de lleure i les escoles, per tal de donar-se a conèixer i captar la participació de més famílies i nens/es. El repte amb què es troben els centres de lleure infantil és com trobar vies de comunicació amb els mestres o amb les AMPA, i que aquestes es vagin enfortint.

Es constata una dificultat a la pràctica, ja que continua costant la incorporació de nenes/es d'origen immigrant en els centres d'esplais. Les famílies necessiten espais de lleure durant la setmana, més que el cap de setmana, però el funcionament dels esplais és el cap de setmana.

És necessari convèncer els pares o famílies perquè portin els seu fills als esplais o agrupaments, i per això cal redefinir missatges, imatges... buscar noves formes de comunicació. S'apunten alguns elements o aspectes de millora, com pot ser adreçar la difusió dels centres de lleure a les famílies, ja que és un element estratègic.

S'apunta com una dificultat el fet de no tenir un cens actualitzat de les entitats representants de les persones nouvingudes d'un barri.

Els esplais han de saber explicar a l'administració que tenen un espai en l'àmbit de la inclusió i per tant demanar a aquesta que en tregui profit i compti amb ells.

Per tractar la perspectiva de l'àmbit familiar en la infància i la interculturalitat es va presentar el Programa d'acompanyament a nuclis familiars reagrupants, impulsat des de la Direcció d'Immigració de l'Ajuntament de Barcelona, i es va convidar Glòria Rendón, responsable del programa.

En aquesta reunió es presenta i explica el Programa d'acompanyament a nuclis familiars reagrupants que ha posat en marxa l'Ajuntament de Barcelona per a persones que tenen la seva situació regularitzada.

Es presenta el tema del reagrupament, informant de què és el reagrupament familiar, qui són els familiars reagrupables, quines són les obligacions de l'Ajuntament segons el que estableix l'actual normativa d'estrangeria (fer l'informe d'habitatge), algunes dades de les sol·licituds rebudes i les característiques sociològiques dels sol·licitants. També s'explica el programa, que s'ha endegat inicialment en alguns districtes de la ciutat.

Es destaca que la decisió del reagrupament familiar és important i transcendent, perquè són persones que viuen i estan en situació de regularitat i fan una aposta per viure a mig i llarg termini a la ciutat. Es plantegen estratègies de participació a la ciutat i estratègies per aprendre l'idioma (el català), és a dir d'establir vincles amb la ciutat. També és cert que per a la infància és un moment de pors i incertesa, perquè sovint es dóna la situació que fa temps que els pares i els fills no es veuen. Hi ha temors sobre com exercir l'autoritat, entre d'altres. Les dificultats no venen donades únicament per qüestions econòmiques, sinó també pels canvis familiars que han causat ruptures i trencaments importants de les famílies, o per situacions familiars noves (nous germans...).

És important treballar l'acollida dels joves, promovent que participin en activitats del barri, ja que s'ha constatat que les dues primeres setmanes després d'arribar a Barcelona són clau per tal que els joves es vinculin a activitats del barri.

Cal fer una tasca de desmitificar els estereotips, fer un treball de disminuir els estereotips creats tant per part de les persones autòctones com del col·lectiu de persones nouvingudes. Un exemple és el cas de les bandes en les famílies nouvingudes; molts pares tenen una forta preocupació perquè els seus fills no es posin o participin en bandes.

2008-2009

S'assenyala la preocupació per la franja de joves de 16 a 18 anys, perquè és un sector de població en el qual es donen problemes importants, ja que la Llei d'estrangeria és molt restrictiva i no permet treballar a aquests joves i sovint no volen o no poden fer estudis (si no estan tramitats els papers de convalidació d'estudis...), circumstància que els aboca a estar-se al carrer sense fer res.

Les recomanacions que s'apunten són:

- Treballar amb els infants i joves immigrants la vinculació amb la xarxa social on viuen, i per això és fonamental el conèixer i coordinar-se amb les entitats del territori.
- Fer un treball de sensibilització dels pares o famílies perquè ells s'integrin a entitats del barri, ja que és un factor que garanteix l'èxit del procés migratori dels fills.
- En definitiva, cal intentar fer un treball d'afavorir la creació de xarxes, ja siguin amb l'entorn del barri, com també xarxes pròpies de persones nouvingudes, ja siguin grups d'autoajuda o altres.

Per treballar l'àmbit de l'educació en la infància i la interculturalitat es fa la presentació de la *Guia de menors i estrangers. Formació i treball* emmarcada en el Fòrum d'Educació i Immigració del Projecte Educatiu de Ciutat i de l'Institut Municipal d'Educació, a càrrec del Dr. David Moya, professor de Dret Constitucional de la UB i membre de l'Institut de Dret Públic, Manel Mallol, inspector d'Educació, Albert Grau, exdirector del IES Miquel Tarradell i inspector d'Educació, i Marleny Colmenares, coordinadora del Fòrum d'Educació i Immigració.

L'objectiu de la Guia és informar i orientar els diferents professionals que treballen amb població adolescent i joves immigrants sobre quin és el marc jurídic aplicable a aquests joves estrangers, sobretot quan acaben els estudis obligatoris (a partir dels 16 anys). S'identifiquen sis supòsits o situacions en què estan els menors estrangers des del punt de vista jurídic o legal (van des del menor nacional de la Unió Europea, fins al menor tutelat per l'administració pública sense autorització de residència). I per a cadascuna de les situacions, s'analitza l'accés a l'educació postobligatòria, l'accés al mercat laboral i la millora possible de la situació jurídica.

S'alerta de les repercussions que pot tenir el context actual de crisi econòmica, que pot marcar una diferència entre el que diu la legislació i la praxi, perquè la situació de les famílies és molt més precària i serà més precària encara la inserció de joves que presenten problemes laborals, en un context de crisi econòmica i de mercat laboral constrenyit.

Amb relació al tema del treball infantil, es comenta que és un element molt diferenciat des del punt de vista cultural. Hi ha cultures que accepten molt bé que els educadors o mestres els diguin que el seu fill el que ha de fer és estudiar i no treballar, però n'hi ha d'altres que no. És una feina o tasca de sensibilització, del dia a dia, i de coordinació dels professionals de l'ensenyament amb altres agents (EAP...) per dialogar i fer entendre a les famílies que no poden tenir els seus fills menors treballant.

Es detecta un problema o disfunció important del sistema educatiu amb els menors immigrants de més edat. Arriben nois que desconeixen l'idioma, amb poca formació acadèmica i amb edat d'acabar l'ESO i des d'Educació normalment s'escolaritza per data de naixement. La realitat és que aquests nois no s'integren a la classe i deixen l'escola al cap de pocs dies. Hi ha una manca d'adaptació curricular, per tal de poder arribar als 16

2008-2009

anys amb uns mínims coneixements que els permetin després fer una formació ocupacional.

A la sessió del mes de desembre es realitza la presentació de l'esborrany de la nova Llei d'infància de Catalunya, amb la participació d'Imma Pérez, secretària de la Secretaria d'Infància i Adolescència de la Generalitat de Catalunya i de Joan Mayoral, subdirector general de la DGAIA.

En aquesta sessió es presenta l'esborrany de la nova Llei d'infància de Catalunya, que en aquell moment estava pendent d'aprovació per part del parlament català.

La missió de la llei és unificar la legislació. Es caracteritza per ser la primera llei que abasta tots els infants i adolescents i toca totes les temàtiques.

L'àmbit de la llei són tots els infants menors de 18 anys que es trobin a Catalunya, encara que sigui eventualment.

Els conceptes claus de la llei són:

- Promoció (actuacions proactives per fomentar el benestar)
- Atenció (actuacions per prevenir possibles situacions que van malament)
- Protecció
- Prevenció (actuar sobre probabilitats i no pas fets que hagin tingut lloc)
- Participació

Es destaca que s'ha fet un títol específic per a la prevenció, perquè s'entenia que era l'assignatura pendent de les polítiques d'infància. També hi ha un altre títol específic de maltractament infantil, perquè abarca totes les capes socials, no només els nens atesos des de la DGAIA, i totes les situacions familiars.

Amb relació a la futura Llei d'infància, el grup d'Infància vol posar èmfasi en la importància de l'aplicació d'aquesta i dels mecanismes que es poden o s'han d'introduir per garantir al màxim l'aplicació de la llei, i per això és necessari que hi hagi una voluntat política ferma que ho faciliti.

Finalment, s'han dedicat dues sessions per a l'abordatge de la Convenció dels Drets dels Infants i per al treball de recull de les propostes del grup d'Infància des de l'any 1999 fins al 2008.

En aquesta sessió es presenta de forma molt breu el contingut de la Convenció i els drets que recull o propugna, que es poden agrupar de forma genèrica en els drets de protecció, els drets de provisió i els drets de participació, les "3 P".

La visibilitat de la infància s'ha vist sobretot a partir de la protecció de la infància, doncs han estat els drets més prioritzats a la pràctica. Els drets de provisió engloben els relatius al respecte a la salut, l'educació o escola, etc. I els drets de participació són els més innovadors i aporten la visió dels infants com a subjectes.

Quant a les propostes realitzades pel grup d'Infància, s'obre un debat o intercanvi d'opinions entre els membres del grup amb relació a quines són les pròpies impressions de la correspondència que hi ha entre les propostes elaborades pel grup al llarg dels darrers anys i els drets que es recullen en la Convenció. I alhora quina impressió tenim de les actuacions realitzades amb relació a la consecució de les propostes del grup.

Les propostes que es consideren més reeixides són:

- Promoure la visibilitat dels infants. Hi ha més conscienciació dels temes relatius a la infància, ara se'n parla, els mitjans de comunicació per exemple tracten temes com la Llei d'infància. Comença a donar-se una preocupació, per part de la societat civil.

2008-2009

- Amb relació a la Llei d'infància i una proposta de l'any 2006 on es feia palesa la necessitat de preveure diverses formes de dur a terme les compareixences de menors (en declaracions judicials) es comenta que s'ha aconseguit legislar. La llei actualment regula la utilització de mitjans com la videoconferència o altres, la qual cosa ha representat una millora en l'atenció a la víctima. A la pràctica s'està aplicant molt amb menors l'ús de les videoconferències en casos de maltractaments. També s'ha avançat en la implantació de protocols (mèdics..) per detectar situacions de maltractaments infantils. A la pràctica per detectar el maltractament estan més preparats els metges que no pas els mestres. És un tema de formació dels professionals i també de treballar o no directament amb el maltractament.

  Cal fer dues lectures respecte al grau de consecució o avenç de la proposta del grup d'Infància. D'una banda, és veritat que existeix un desenvolupament legislatiu, i això representa un avenç, però pel que fa a l'aplicació de la legislació es constata que hi ha mancances de mitjans per implementar-lo. Així, per exemple, no hi ha un sistema d'ordinadors connectats en xarxa que permeti compartir informació, treballar en xarxa...

  També es comenta que en temes de mediació familiar cal fer una inversió necessària per tal de possibilitar que sigui o es faci efectiva.

- En el projecte de l'Audiència Pública dels Infants de Barcelona que promou l'IMEB, des d'aquest organisme han recollit i incorporat la proposta del grup d'Infància i es plantegen revisar el procés de tràmit de demanar l'audiència amb l'alcalde, per tal que siguin els infants els veritables protagonistes en la gestió del procés.

- En el marc del Programa per a una barcelona inclusiva, s'ha aprovat una mesura de govern per impulsar convenis amb entitats de lleure de la ciutat, amb l'objectiu de potenciar que els infants en situació de risc social participin en els esplais i/o agrupaments. També s'hi han incorporat joves amb dificultats per fer de monitors. En l'àmbit de les federacions d'entitats de lleure hi ha un conveni entre l'Ajuntament i cinc federacions per la globalitat de la seva activitat i no per projectes concrets (que és el que passa er les subvencions) i està inclòs com a partida pressupostària consolidada en el pressupost municipal.

  Cal, però, diferenciar el que són les activitats de lleure d'estiu de les activitats de lleure que es realitzen continuadament al llarg del curs. En aquest darrer cas hi ha més problemes o dificultats, perquè les entitats no saben a qui adreçar-se quan hi ha problemes econòmics de pagament de quotes, sortides.. en el cas de famílies necessitades.

- S'ha valorat molt bé la realització de la proposta d'impulsar i recuperar espais públics i promoure la implicació de diferents agents o entitats. Es destaca com a actuació realitzada el Projecte Temps de barri, temps educatiu compartit.

- S'ha creat des del Síndic de Greuges de Catalunya la web dels infants i el Consell Assessor dels Infants. L'any 2006 el grup d'Infància va demanar a l'adjunt per a la defensa dels infants i adolescents del Síndic que s'adeqüés una estratègia comunicativa perquè els infants poguessin accedir fàcilment al Síndic.

- Barcelona ja està declarada Ciutat amiga de la infància (proposta any 2006).

2008-2009

- Es va crear dins el Consell Municipal de Benestar Social el grup de Famílies, a proposta del grup d'Infància (any 2003).
- S'ha aconseguit l'atenció sanitària de tots els infants dins la xarxa ordinària de salut, encara que siguin menors sense papers (proposta any 1999). I també s'ha resolt la protecció legal en què queden els menors, des del punt de vista econòmic, que són orfes de pares que no han cotitzat a la Seguretat Social.
- En temes de conciliació (proposta any 1999), s'ha avançat tant en la funció pública com en l'empresa privada. S'han allargat els permisos de paternitat i maternitat i s'ha conseguit una certa flexibilització dels horaris en algunes empreses. És important que s'hagi legislat el tema i moltes mesures d'aquestes deriven de la nova legislació, la Llei de conciliació. També hi ha una sensibilització en el carrer que es comença a incorporar també a les empreses.

  L'Ajuntament de Barcelona ha creat la Regidoria dels Nous Usos dels Temps i s'han creat nous recursos en els territoris com són les ludoteques i espais de petita infància.
- Respecte a la proposta de revisar la formació de les persones que s'ocupen de la petita infància, s'ha avançat en la regulació del tema a les ludoteques. Les dificultats ara se situen més en la mancança de cobertura de la demanda.
- La proposta que es va formular de potenciar la figura del metge de família ha reeixit, perquè s'ha universalitzat la cobertura o assistència sanitària.
- Amb relació a la proposta de garantir la participació dels infants en la presa de decisions sobre les formes de preservar la seva salut i tractar les seves malalties, es comenta que s'ha regulat en el nou Codi de Família el consentiment informat de l'infant. Concretament es regula que s'ha d'informar a l'infant, però qui decideixen són els pares. En el cas que hi hagi desacord entre pares i fills, si es considera una situació d'urgència o de risc de vida, pot decidir el metge.

A continuació es presenten les propostes del grup d'Infància amb relació al treball realitzat durant aquest curs.

Propostes

- L'administració o serveis públics haurien de facilitar, en els casos necessaris:
  - la gratuïtat de la formació de monitors immigrants,
  - beques a les famílies per a activitats de lleure dels seus fills que es realitzin durant l'any (no només a l'estiu), i
  - locals dignes i amb facilitats d'horaris als centres d'esplai per a la realització de les seves activitats.
- Es demana a l'administració que impulsi més campanyes de foment i valoració de l'educació en el lleure i de difusió dels centres de lleure de la ciutat, per tal d'aconseguir l'augment de la participació en aquest tipus de centres. És necessari apropar la cultura del lleure a les famílies immigrades, per tal de treballar la interculturalitat, però també per a totes les famílies i infants.
- Cal editar materials de difusió dels centres de lleure que tinguin en consideració l'ús dels dos idiomes (català i llengua estrangera), i que utilitzin un llenguatge que no reprodueixi estereotips.

2008-2009

- Es demana a l'Ajuntament de Barcelona que l'any 2010 estengui l'aplicació del Programa d'acompanyament a nuclis familiars reagrupants a tots els districtes de la ciutat i el difongui i doni a conèixer. I a la vegada, cal que reforci la idea o enfocament de treball i que faci xarxa a nivell de territori.
- Es demana que en ser una experiència reeixida es pugui ampliar o redimensionar el projecte a famílies que ho sol·licitin, tot i que no passin pel circuit de reagrupament. És a dir, aprofitar els bons recursos i accions que es porten a terme des del projecte perquè hi puguin accedir també les famílies immigrades no reagrupades que ho sol·licitin.
- Es proposa impulsar o articular un projecte de banc de famílies nouvingudes que pugui fer una tasca d'autoajuda o ajuda mútua per a altres famílies immigrades no reagrupades legalment.
- Es demana a l'Ajuntament de Barcelona que a nivell polític demani a les autoritats competents estatals el canvi de legislació necessària per tal que els joves immigrats majors de 16 anys puguin accedir al mercat laboral, siguin o no fills d'una família reagrupada.
- Es proposa fomentar la creació dels recursos necessaris encaminats a la inserció laboral adaptada, és a dir, adreçada al col·lectiu de joves immigrants que tenen alguna discapacitat, i que es faci en els circuits ja establerts.
- Es proposa ampliar la difusió de la Guia de menors i estrangers. Formació i treball no només al col·lectiu d'ensenyants, sinó també a altres professionals o tècnics que treballen o intervenen en l'àmbit d'infància. També es recomana ampliar la informació dels recursos d'inserció sociolaboral inclosos a la guia, i incloure aquells que siguin d'abast de fora de la ciutat.
- Es demana garantir al màxim l'aplicació de la futura Llei d'infància de Catalunya, i per tant se sol·licita que es disposin els recursos econòmics suficients per tal que sigui efectiu el desplegament de la llei i els municipis puguin assumir les competències que se'ls atorga.
- Es demana que s'avaluï l'aplicació de la Llei d'Infància de Catalunya al cap d'un any de la seva aprovació. I per tant, des de l'Ajuntament de Barcelona i des del Consorci de Serveis Socials de Barcelona cal preveure i definir o establir els indicadors necessaris per realitzar aquesta avaluació.

Amb relació a la nova Llei d'infància, es van fer arribar al Parlament de Catalunya, en el seu moment (durant el període d'informació pública), les aportacions que va realitzar o considerar el grup d'Infància del Consell Municipal de Benestar Social (vegeu l'annex 4).

Per últim, el grup vol fer un recordatori d'algunes de les propostes formulades durant el període comprès entre l'any 1999 i el 2008, perquè es consideren menys assolides i es demana per tant que s'avanci en la seva realització:

- Incorporació d'una metodologia avaluativa que permeti fer efectiva l'avaluació dels projectes d'infants a l'Ajuntament. (any 2008)
- Impuls d'un marc de treball en xarxes d'infància, en els territoris, que es concreti en un protocol normatiu. (any 2006) (A la pràctica existeix una taula o xarxa al districte d'Horta-Guinardó, Interxarxes, la Xarxa per a la criança de la petita infància del Districte de Sant Andreu, la xarxa Xafir al barri del Raval i se n'ha creat una altra al Districte de Sarrià-Sant Gervasi).

2008-2009

- Creació d'un òrgan que coordini i articuli les accions municipals per a la infància i adolescència, tal com contempla el Programa municipal per a la infància i l'adolescència. (any 2006)
- Incloure un desglossament en el pressupost corresponent al Programa municipal per a la infància i l'adolescència, dins el pressupost municipal, per tal de visibilitzar la infància. (any 2006)
- Que cada vegada que neixi un nen o nena a la ciutat de Barcelona, l'alcalde li enviï el fulletó informatiu dels drets dels infants, per tal de visibilitzar els drets de la Convenció. (any 2005) Actualment s'envia una carta de benvinguda, però aquesta hauria d'anar acompanyada de la corresponent informació dels drets de la Convenció.
- Edició del PAM amb un llenguatge adequat pels infants. (any 2004) Tot i que sí s'ha realitzat recentment la publicació del Programa municipal d'infància i adolescència en un format i llenguatge adequat i atractiu per als infants.
- Millora i increment de l'oferta i disponibilitat d'espais públics de lleure per als infants (any 2008). Cal possibilitar la participació dels infants, per tal de tenir en compte la seva opinió i visió a l'hora de fer el disseny d'espais públics. I cal també donar més suport infraestructural a les entitats d'infants i adolescents.
- Suport explícit de l'Ajuntament per demanar al Parlament de Catalunya la creació de la figura de l'observador parlamentari, per tal que sigui consultat sobre les lleis que puguin afectar a la infància. (any 2005)

2009-2010

Grup de treball
Infància

Composició del grup

Coordinadora

Jose Fernández i Barrera, experta

PARTICIPANTS

Representants de les entitats membres del Consell

José M. Alonso i Varea, Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya

Míriam Aranda i Martínez, UGT Catalunya

M. Dolores Balibrea i Pérez, magistrada de l'Audiència Provincial de Barcelona, Secció 6

Pitu Buxó, Grup Municipal PSC

Rafael Contreras i Martínez, Grup Municipal ICV-EUiA

Marta Cots i Sastre, Consell de la Joventut de Barcelona

Anna Fernández i Fernández, Federació Catalana de Voluntariat Social

Núria Gaig i Janer, Grup Municipal PSC

Núria Galán i Orriols, Consell de la Joventut de Barcelona

Jordi Giró i Castañer, Federació d'Associació de Veïns i Veïnes de Barcelona

Andreu Llabina i Barella, Consell de la Joventut de Barcelona

Jordi Morató i Aragonès, Federació d'Associacions de Mares i Pares d'Alumnes de Catalunya

Xavier Puigdollers i Noblom, Grup Municipal CiU

Rosa M. Pujadó i Polo, Comissió de la Infància de Justícia i Pau

Aurea Quintana i Baulés, Col·legi Oficial de Diplomats en Treball Social i Assistents Socials de Catalunya

Anna García i Sánchez, Creu Roja de Barcelona

Marta Sanchis i Franch, Càritas Diocesana de Barcelona

Maria Valencia i Vera, Moviment de Centres d'Esplais Cristians-Fundació Pere Tarrés

Amanda Vendrell, Federació Catalana de Voluntariat Social Centre Passatge

Tècnics i tècniques municipals

Maite Bertran i Cortés, Direcció d'Usos del Temps

Dolors Cabrera i Alonso, Institut Municipal d'Educació

Neus Canelles i Vilardell, Direcció de Drets Civils

Jordi Casanovas i Berdaguer, Direcció de Joventut de la Regidoria de Dona i Joventut

Carmina Català i Galofré, Direcció d'Acció Social

Carles Gil i Miquel, coordinador del Consell de Participació Social

Anna Montoliu i Fornons, Direcció d'Acció Social

Representants d'altres entitats

Patricia Albero i Carme Calafat, Associació de Benestar i Desenvolupament

Rosa M. Alemany i Vidal i Alicia Castillón Mezquita, Consorci de Serveis Socials de Barcelona

Carles Barba i Boada, Fundació Catalana de l'Esplai

Clara Darder i Lissón, COM ràdio

Paco Estellés, Federació d'Entitats d'Atenció i Educació a la Infància i l'Adolescència

Raúl López i Cancho, Federació d'Esplais Catalans (ESPLAC)

M. Rosa Martínez i Barella, Escola d'Infermeria, Universitat de Barcelona

Pilar Núñez i Nerín, Institut de Treball Social i Serveis Socials

M. Rosa Pérez, Direcció General d'Atenció a la Infància i a l'Adolescència de la Generalitat de Catalunya

Carme Gómez i Granell, Institut d'Infància i Món Urbà

José Antonio Ruiz i Montes, Fundació Catalana de l'Esplai

Josep M. Villena i Segura, DIOMIRA

Invitats i invitades per a temes específics

Conrad Vilanou, professor de la Universitat de Barcelona

Martí Niubó, coordinador de promoció esportiva de l'Institut Barcelona Esports

Gabriel Arranz, director de coordinació i esdeveniments esportius de l'Institut Barcelona Esports

Montse Sanz, educadora de medi obert de serveis socials del Raval del programa "A partir del carrer"

Lluís Roldan, gerent de l'Associació esportiva Ciutat Vella

Susanna Soler, professora d'INEF

Laura Sabaté, coordinadora de Projectes de la Fundació Futbol Club Barcelona

Clàudia Raya, cap del Departament d'Infància i Famílies de l'Àrea d'Acció Social i Ciutadania

Jaume Cruz, professor del Departament de Psicologia Social de la UAB.

2009-2010

Temes tractats

El grup va plantejar treballar el tema d'Esport i Infància per ser un tema molt transversal que implica cooperació, solidaritat i alhora competitivitat. A la vegada és també un espai de participació per als infants i de cohesió. Es va considerar reflexionar sobre els eixos següents:

- L'esport com a espai de participació
- Com a font de cohesió social
- Les diferències de gènere
- Els aspectes positius però també negatius de la competició
- Les possibles vulneracions dels Drets dels Infants
- El paper de la família

Sessions

- 19/11/2009
  Sessió de treball dedicada a establir el tema i la metodologia de treball per a aquest curs.
- 22/12/2009
  Esport i infància: tradicions i reptes, a càrrec de Conrad Vilanou, professor de la Universitat de Barcelona.
- 26/01/2010
  Es va presentar l'Enquesta d'hàbits esportius escolars de la ciutat de Barcelona (2007) a càrrec de Martí Niubó, coordinador de promoció esportiva de l'Institut Barcelona Esports, i el programa de Promoció esportiva en edat escolar a la ciutat de Barcelona, a càrrec de Gabriel Arranz, director de coordinació i esdeveniments esportius de l'Institut Barcelona Esports.
- 16/02/2010
  Van participar al grup Karim Benasser i Montse Sanz, educadors de medi obert de serveis socials del Raval del programa "A partir del carrer ", i Lluís Roldan, gerent de l'Associació Esportiva Ciutat Vella.
- 16/03/2010
  L'esport en edat escolar: la igualtat en joc. Anàlisi i propostes de bones pràctiques, a càrrec de Susanna Soler, professora d'INEF.
- 20/04/2010
  Laura Sabaté, coordinadora de projectes de la Fundació Futbol Club Barcelona va presentar les activitats de la Fundació Futbol Club Barcelona.
- 27/05/2010
  El rol dels pares en l'esport, a càrrec de Jaume Cruz, professor del Departament de Psicologia Social de la UAB. També es va comptar amb la participació de Clàudia Raya, cap del Departament d'Infància i Famílies de l'Àrea d'Acció Social i Ciutadania.

Conclusions

Al llarg del curs 2009-10 s'ha treballat el tema Esports i Infància de manera monogràfica.

La primera sessió, al mes de desembre, va ser "**Esport i infància: tradicions i reptes**", a càrrec del Sr. Conrad Vilanou, professor de la Universitat de Barcelona. El convidat fa una aproximació humanista i cultural al tema de l'esport, ja que parteix de la idea que l'esport és un fenomen cultural. Alhora també ens planteja que és un tema fàcilment polititzable, és a dir, és una qüestió disputable.

2009-2010

El grup fa seves les valoracions sobre esport i infància del professor Vilanou:

- No oblidar la dimensió pedagògica i advocar per una formació integral de l'individu, i una formació al llarg de la vida.
- Sentit lúdic i/o de diversió. No obligació imperativa sinó acceptació lúdica. (Els infants poden arbitrar.)
- Acceptació dels límits i sí a l'afany de superació.
- Importància de la família, en dos sentits: cal viure en família i rebutjar l'internat i per tant els centres d'alt rendiment que són similars a l'internat educatiu. I tenir en compte que els pares han d'acompanyar i no han de ser apassionats fins al punt de pressionar l'infant a anar més enllà del que pot i vol.
- No a l'explotació infantil, "l'infant no és un atleta d'elit". Cal evitar provocar la frustració.
- Respectar el rellotge biològic. No al dopatge. Això suposa anar contra algunes pràctiques mèdiques que moltes vegades aturen el creixement de l'infant.
- Respectar els drets dels infants.
- Recuperar l'atleta complert. No a l'especialista o a l'especialització esportiva precoç. Cal practicar per exemple més gimnàstica sueca i vigilar amb la "fixació" del futbol.
- Dret a no ser campió i a acceptar la victòria amb modèstia.
- Respectar-se un mateix (coneixe't a tu mateix, els teus límits) i respectar a l'altre.

A partir d'aquí caldria fer els codis deontològics tant per a les federacions esportives, com per als entrenadors i els pares i les mares dels infants.

La sessió del mes de gener va comptar amb la participació del Sr. Martí Niubó, coordinador de promoció esportiva de l'Institut Barcelona Esports i del Sr. Gabriel Arranz, director de coordinació i esdeveniments esportius de l'Institut Barcelona Esports. Es va presentar l'Enquesta d'hàbits esportius escolars de la ciutat de Barcelona (2007) i el programa Promoció esportiva en edat escolar a la ciutat de Barcelona.

Les conclusions més rellevants de l'**Enquesta d'hàbits esportius escolars de la ciutat de Barcelona (2007)** són les següents:

- El 66,8% dels escolars practica esport fora de l'horari escolar.
- El 75% són nois i el 58% noies.
- La combinació de sexe femení i persona immigrant presenta l'índex de pràctica més baix.
- La població nouvinguda és un dels col·lectius amb menor índex de pràctica, però és el que menys argumenta que no li agrada la pràctica esportiva.
- Tendència a la disminució dels índex de pràctica en canviar de cicle, especialment de l'educació primària a la secundària.
- Forta influència dels estereotips tradicionals associats a nens i a nenes en els esports més practicats.
- El principal motiu de no-pràctica esportiva és la manca de temps lliure (35%).
- A mesura que la persona es va fent gran, els índexs de voluntat de continuar amb la pràctica esportiva augmenten.
- El 67% dels escolars afirma fer esport durant les vacances, tot i que d'aquest percentatge el 76% són persones que ja en fan durant l'any.

2009-2010

- Els nens donen més importància al vessant més competitiu de l'esport i les nenes a aspectes més vinculats a la socialització, la higiene o la imatge personal.
- En referència amb els valors i les actituds vers la competició esportiva, els escolars perceben situacions de conflicte.

Pel que fa al programa de **Promoció esportiva en edat escolar a la ciutat de Barcelona**, s'organitza entorn a dos eixos:

- Promoció de l'activitat física i l'esport en horari lectiu: Hi ha un total de 25 propostes d'activitats que permeten que l'alumnat pugui realitzar una gran varietat d'activitats fisicoesportives durant el seu procés educatiu. Totes les activitats són inclusives, també per als alumnes amb discapacitat.
- Pla de l'esport en edat escolar de la ciutat de Barcelona en horari no lectiu: L'oferta per al curs 2009/2010 és d'un total de 142 modalitats esportives, 502 entitats organitzadores aplegades i 462 llocs de pràctica.

En aquesta sessió es van plantejar diverses temàtiques que es debatran al llarg del curs, com ara el rol dels pares i la seva actitud enfront les pràctiques esportives o les estratègies de les AMPA en relació a les activitats extraescolars de caire esportiu.

També es va debatre sobre si és encertada la nomenclatura d'esport en edat escolar o no, debat que apareixerà posteriorment en altres sessions i altres ponents. En aquesta sessió es va plantejar la necessitat d'incorporar els infants als espais de participació sobre esports existents a la ciutat i es va decidir dedicar una sessió a conèixer el programa "Compta fins a 3".

El mes de febrer van participar al grup Karim Benasser i Montse Sanz , educadors de medi obert de serveis socials del Raval del programa **A partir del carrer**, i el Sr. Lluís Roldan, gerent de l'**Associació esportiva Ciutat Vella**.

Inicialment el programa APC (A partir del carrer) estava adreçat a joves de 16 a 20 anys, però s'ha baixat l'edat fins als 12 anys i alhora pujat fins als 24, sempre adreçant-se a nois/es que es relacionen al carrer i que poden tenir perfils més asocials o disocials. L'objectiu és poder-los conèixer i vincular-los als recursos existents al barri. Poden ser grups naturals o creats segons les necessitats dels nens. Es fa detecció, atenció i prevenció, "som els ulls de l'Ajuntament". L'esport és una eina per normalitzar aquestes situacions, per fomentar els líders positius, i permet també que ells mateixos s'autogestionin. A nivell comunitari s'ha impulsat el treball en xarxa a través de la Taula de joves. Es fomenta la relació entre si dels joves de diferents entitats i s'organitzen activitats del tipus lligues de futbol, activitats de piscina, etc.

L'Associació Esportiva Ciutat Vella s'inicia als anys 80 i el seu objecte de treball és la promoció esportiva de la infància, dels joves i de la gent gran. No gestionen instal·lacions esportives, sinó que gestionen programes esportius. Oferten 1.000 places esportives (any 2008) sobretot a les escoles (activitats extraescolars) de les quals se'n van omplir 750, i també s'oferten en els centres cívics (dansa, escacs, criquet, taekwondo, judo, etc.) Treballen en coordinació amb diferents entitats: club futbol, educadors APC i, evidentment, amb les escoles.

Els punts importants a destacar van ser els següents:

- S'ha de reivindicar o recuperar el dret dels joves a ocupar l'espai. I per tant és important fer arribar o evidenciar el

2009-2010

problema quan es tanquen espais o quan es treuen les taules de ping-pong de les places, etc.

- Un tema a resoldre o millorar és el fet de la multiplicitat d'intervencions i de professionals educadors que estem intervenint amb els mateixos nois del barri. Cal repartir els espais d'intervenció entre els diferents educadors (APC; educadors de MEINA, educadors de serveis socials, etc.).
- Falten projectes d'intervenció familiar. En les famílies immigrades hi ha un xoc cultural en el si de la pròpia família, que es produeix amb la segona generació i provoca problemes per exemple de fugida dels joves de casa, etc. Cal impulsar més projectes de mediació familiar, que ajudin a gestionar aquests conflictes.

La sessió del mes de març va ser a càrrec de la Dra. Susanna Soler, professora d'INEF, que va exposar "**L'esport en edat escolar: la igualtat en joc. Anàlisi i propostes de bones pràctiques**".

Quan es parla d'igualtat de gènere en l'esport s'ha de parlar d'altres coses, com ara: tenen els nens i les nenes les mateixes oportunitats de fer esport? Les dades estadístiques diuen que no. I les desigualtats es fan més greus en la pràctica esportiva competitiva, la professionalització i també en altres aspectes com en els perfils dels entrenadors i els directius esportius.

En l'esport escolar es dóna una alta segregació estereotipada d'esports: nens futbol i nenes aeròbic. També s'ha detectat que entre les nenes hi ha un sostre de vidre al voltant del 60% perquè encara es considera que hi ha activitats més apropiades per a les nenes, especialment les de caire cultural.

Els mitjans de comunicació: l'esport femení és invisible als mitjans ni tan sols els grans èxits esportius queden recollits en els mitjans generalistes ni en els especialitzats. Els mitjans de comunicació locals poden esdevenir una eina útil per visibilitzar l'espor femení, així com internet (www.mujerydeporte.org).

La família: ha de ser conscient de quins valors vol que aprenguin les criatures en la pràctica esportiva i actuar en conseqüència. La família ha d'afavorir que les criatures explorin i vagin més enllà de la reproducció dels models dels mitjans de comunicació. També ha de ser conscient de si en les seves actituds quotidianes reforça o no els estereotips de gènere.

En la sessió del mes d'abril la Sra. Laura Sabaté, coordinadora de projectes de la Fundació Futbol Club Barcelona va presentar les **activitats de la Fundació Futbol Club Barcelona**.

La Fundació disposa del 0,7% dels ingressos ordinaris del Futbol Club Barcelona. I es destinen a la implementació de programes i projectes propis tant a nivell nacional com internacional en benefici de la infància vulnerable. Per realitzar aquests projectes la Fundació ha buscat com a socis a UNICEF, ACNUR i UNESCO.

Per la Fundació, l'esport és una eina que:

- és un dret humà reconegut per la UNESCO,
- afavoreix el benestar físic i emocional,
- promou el desenvolupament psicosocial dels infants,
- permet treballar valors com la cohesió, l'esforç, la cooperació,
- és una eina per millorar l'educació ajudant a reduir l'absentisme escolar,
- promou la pau
- i permet treballar la igualtat de gènere i l'empoderament de les nenes.

2009-2010

Programes de la Fundació:

1. Al setembre del 2010 està previst presentar la Càtedra UNESCO FCB-UOC sobre esport i resolució de conflictes, que impartirà un màster.
2. Juga-la: www.juga-la.cat és una web en format joc on es treballen valors. Hi ha aplicacions disponibles en diverses llengües: català, castellà, anglès, francès i portuguès.
3. El projecte Fem equip, fem ciutat és un projecte d'àmbit nacional que proposa un model de gestió en valors des dels municipis. El principal interlocutor és el municipi i a partir d'aquí es busca la complicitat dels clubs locals. Es tracta d'aprofundir en la dimensió educativa dels clubs. El projecte consta de formació específica per les directives, per les famílies i per als tècnics (*on-line*).
4. El Projecte XICS és un projecte internacional, compta amb finançament propi, finançament públic i finançament privat a partir de programes de responsabilitat social de les empreses de la zona. Es busca sempre l'aliança amb els organismes públics del territori.
5. El Projecte JECS és un projecte de formació de formadors adreçat a persones que treballen amb infants i adolescents en risc d'exclusió social i en entorns vulnerables per tal que aprenguin a utilitzar l'esport com a eina socioeducativa.

Del debat en el grup sobre aquests projectes va destacar-se la importància que, quan es facin propostes en els diversos barris es tinguin en compte les entitats locals d'aquests barris.

En la sessió del mes de maig estava prevista la presència del regidor Ricard Gomà per explicar les "Noves actuacions en l'àmbit d'Infància". Per motius d'agenda, el regidor va excusar la seva presència i fou la Sra. Clàudia Raya, cap del Departament d'Infància i Famílies de l'Àrea d'Acció Social i Ciutadania qui participà a la sessió.

També va participar el Dr. Jaume Cruz, professor del Departament de Psicologia Social de la UAB amb una exposició sobre **El rol dels pares en l'esport**.

La Sra. Clàudia Raya explica que donat que ja va participar al grup explicant el programa del seu departament en aquesta ocasió explicarà un nou projecte que ara comencen a desenvolupar respecte infància i participació. Es tracta de fer un recull sobre les experiències de participació de tota mena per infants que es desenvolupen a Barcelona. L'objectiu d'aquest recull és donar resposta a una de les accions recollides al PAM, conèixer i donar reconeixement a les accions de participació que ja s'estan realitzant i definir un model de participació per a la ciutat.

El Dr. Cruz utilitza el concepte "d'esport en edat escolar" per trencar amb la dicotomia esport escolar i esport competitiu. L'esport en edat escolar és aquell que realitzen els infants i joves en edat escolar i sempre ha de tenir una dimensió educativa.

Els objectius de l'esport en edat escolar han de ser:

- la millora de la forma física i la salut,
- aprendre tècniques esportives,
- aprendre a cooperar i a competir,
- interrelacionar-se: trobar-se i fer noves amistats,
- i sobretot divertir-se!

Funcions dels pares:

- Afavorir la participació en la pràctica esportiva: informar sobre els diferents

2009-2010

esports i ajudar a que la criatura triï en funció dels seus gustos (no dels horaris o gustos dels pares)

- Vetllar per una pràctica esportiva de qualitat.
- Implicar-se adequadament (ni desinterès ni encès de pressió).
- Promoure l'esportivitat.
- Col·laborar amb l'entitat.

Situacions que esdevenen problemàtiques:

- Desinterès.
- Sobreprotecció (no deixar iniciar-se en un esport per desconeixement o per estereotips).
- Ser hipercrític.
- Fer d'entrenador auxiliar i donar instruccions esportives.

L'any 2000 per encàrrec de l'Ajuntament de Barcelona i altres institucions van realitzar la campanya "Compta fins a tres". Els materials preparats encara estan disponibles per internet a www.comptafinsatres.com

Conclusions i propostes

Cal pensar com incorporar els infants en els espais de participació esportius tant institucionals com en les federacions.

En les diverses sessions del curs s'ha plantejat quina és la nomenclatura adequada per referir-se a Infància i Esport:

- Esport en edat escolar.
- Esport en la infància i l'adolescència.
- Esport per nens i nenes, nois i noies.

El grup es decanta per "esport en la infància i l'adolescència".

Propostes

Calen espais per facilitar la pràctica esportiva per infants i joves: el projecte "Patis oberts" és una bona pràctica però en calen d'altres:

- monitors en espais públics,
- crear espais que facilitin pràctiques esportives lliures (pistes patinatge i altres opcions que afavoreixin que els joves facin activitat física a l'aire lliure),
- activitats apropiades per diferents edats en els poliesportius municipals,
- tancar al trànsit carrers cèntrics dels barris i fer activitats lúdico-esportives: com es va fer al Paral·lel i com es fa a Brasilia.

L'escola també és un agent implicat tant en relació al foment, l'aprenentatge i la pràctica d'esports com del foment de l'activitat física:

- Recuperar el concepte festiu i de joc de les activitats esportives.
- Potenciar l'activitat física no competitiva: com ara l'excursionisme.
- Les escoles haurien de potenciar jocs tradicionals que impliquen activitat física no competitiva (corda, gomes, xarranca, cavall fort).
- Recuperar aspectes de coeducació en l'esport.
- Vetllar que el futbol no acapari tot l'espai dels patis escolars.
- Afavorir la diversitat de pràctiques esportives a l'escola (l'escola ensenya a nadar; hauria d'ensenyar a anar en bici –el preu de les bicicletes implica importants diferències socials en relació a la capacitat d'anar en bicicleta–).

2009-2010

Cal afavorir que la pràctica esportiva sigui accessible econòmicament:

- Ampliar l'oferta d'activitats esportives públiques a tots els barris.
- Ajudar a les AMPES a tenir una oferta variada d'activitats esportives.
- Ampliar els ajuts a l'activitat esportiva.
- Cal pensar algun sistema que afavoreixi el lloguer o intercanvi de bicicletes per a infants i adolescents. (Per exemple en els parcs, ampliar el bicing als menors de 18 anys?).

Cal buscar estratègies per tal que l'adolescència no impliqui un abandonament de les activitats esportives, cal fomentar les activitats extraescolars esportives per a joves. I, com ja s'ha comentat anteriorment, que els poliesportius municipals incorporin activitats específiques i atractives per adolescents.

Altres propostes

- Reimpulsar la Campanya "Compta fins a tres".
- Utilitzar Internet per visibilitzar i promocionar les pràctiques esportives posant l'accent en la diversitat d'activitats físiques possibles als barris i a la ciutat.
- Afavorir que els nens i nenes triïn les activitats esportives en funció dels seus gustos i no en funció dels gustos o conveniència dels pares, per tant cal afavorir el coneixement d'esports diversos per part dels infants.
- Barcelona és Ciutat Amiga de la Infància i té compromisos amb UNESCO, cal que els nens i nenes sigui agents actius a la ciutat.
- El grup considera important obrir-se als nens i nenes i creu que ha de fer alguna activitat col·laborativa per assegurar una major relació directa amb els infants.
- Cal incorporar els infants en els espais de participació esportius tant institucionals com en les federacions.
- S'ha de potenciar la visibilitat de l'esport femení i en aquest sentit els mitjans de comunicació locals així com internet poden ser una eina útil. Es valora com a positiva la iniciativa www.mujerydeporte.org.

Propostes prioritzades

- Calen espais per facilitar la pràctica esportiva per a infants i joves: el projecte Patis oberts és una bona pràctica però en calen d'altres.
- Les escoles haurien de potenciar jocs tradicionals que impliquen activitat física no competitiva (corda, gomes, xarranca, cavall fort).
- Recuperar aspectes de coeducació en l'esport.
- Ampliar els ajuts a l'activitat esportiva.
- Afavorir que els nens i nenes triïn les activitats esportives segons els seus gustos i no segons els gustos o conveniència dels pares; per tant, cal afavorir el coneixement d'esports diversos per part dels infants.
- Cal incorporar els infants en els espais de participació esportius, tant institucionals com en les federacions.

Grup de treball

Pobresa

Recull de propostes al Consell Municipal de Benestar Social 2005-2010

2005-2006

Grup de treball sobre POBRESA

Composició del grup

Coordinador

Sr. Albert Recio i Andreu, expert

Secretaria tècnica

Sra. Pilar Solanes i Salse, secretària
Sr. Carles Gil i Miquel, secretari adjunt

Participants

Representants de les entitats membres del Consell

Sr. Pep Aixalà i Farràs, Grup Municipal ERC
Sra. Ruth Arcarons i Rabadà, Consell de la Joventut de Barcelona
Sra. Montserrat Catarineu i Pérez, Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona
Sr. Josep Espinàs i Xivillé, Unió de Jubilats i Pensionistes de la UGT
Sra. Anna Gudiol i Corominas, Justícia i Pau
Sra. Laia Herrera, Consell de la Joventut de Barcelona
Sra. Vanessa Martí, Creu Roja a Barcelona
Sra. Rosa Romeu i Tarragona, Grup Municipal PSC

Tècnics i tècniques municipals

Sra. Pilar Fransitorra i Brase, Direcció de Dona i Drets Civils, Sector de Serveis Personals
Sr. Joan Recasens i Albadalejo, Direcció de Joventut, Sector de Serveis Personals
Sra. Marina Sánchez i Casanovas, Direcció de Benestar Social, Sector de Serveis Personals

Representants d'altres entitats

Sra. Núria Andreu i Freixes, Filles de la Caritat
Sra. Eulàlia Badia, Fundació Formació i Treball
Sr. Joan Bertran i Nadal, Bona Voluntat en Acció
Sra. Cecília Bosch i Nuri, Fundació Escó
Sr. Miquel Coll d'Alemany, Acció Solidària Contra l'Atur
Sra. Patrícia Conde i Teijeiro, Institut de Reinserció Social
Sra. Elvira Durán i Costell, Associació CÍVIC Iniciatives Socials i Ocupació
Sra. Consol Farré i Anguera, Associació Catòlica Internacional de Serveis a la Joventut Femenina
Sra. Maria Furriol i Teixidó, Consell Nacional de Dones d'Espanya
Sra. Glòria Heranz, Direcció General Economia Cooperativa, Social i d'Autoocupació, Generalitat de Catalunya
Sr. Jordi Ibáñez, Bona Voluntat en Acció
Sr. Víctor López i González, Coordinadora Catalana d'Empreses d'Inserció (ACEI)
Sra. Cristina López i Sausor, Barcelona Activa, S. A.
Sra. Imma López i Torres, Associació Catòlica Internacional de Serveis a la Joventut Femenina
Sra. Fina Llugany, Fundació Trini Jove
Sr. Josep Maria Modol, Federació Catalana de Voluntariat Social

2005-2006

Sra. Anna Montoro i Romero, AIRES
Sr. Ramon Noró i Camats, Fundació Arrels
Sra. Encarna Roldan, Fundació Formació i Treball
Sra. Mireia Roura i Miralbell, Fundació Formació i Treball
Sra. Maria Torras, Fundació Engrunes
Sra. Pilar Villagrasa i Salvador, Institut de Reinserció Social
Sr. Francisco Villarrasa i Romero, Fundació Engrunes

Invitats i invitades per a temes específics
Sra. Francesca Ferrari, adjunta a la directora de l'Associació Catòlica Internacional de Serveis a la Joventut Femenina
Sra. M. Glòria Figuerola i Anguera, gerent del Sector de Serveis Personals
Im. Sr. Ricard Gomà i Carmona, regidor de Benestar Social i president del Consell Municipal de Benestar Social
Sra. Carme Laorden, directora de l'Associació Catòlica Internacional de Serveis a la Joventut Femenina
Sra. Elena Mas i Viale, Divisió Serveis Personals, districte Sants-Montjuïc
Sr. Andres Naya, redactor en cap de la Veu del Carrer, Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona
Sra. Celina Pereda, directora de la Sala Consum Higiènic de Bilbao
Sra. Carmen Roldán, periodista de la Secció Societat dels Serveis Informatius de TV3
Sr. Eduard Sala, director de l'Obra Social Santa Lluïsa de Marillac

* * *

Aquest curs 2005-2006 l'activitat del grup ha estat dedicada a l'anàlisi dels imaginaris socials que afecten la pobresa. La raó de triar aquest tema ha estat la constatació de les reaccions de rebuig que han aparegut en diversos barris de la ciutat enfront d'equipaments orientats a donar serveis a situacions i col·lectius socials relacionats amb situacions de pobresa i exclusió. Aquestes respostes tenen el perill de bloquejar la posada en funcionament d'equipaments i polítiques útils per combatre la pobresa i l'exclusió. Per això s'ha considerat que seria útil esbrinar per què es donen aquests processos i, sobretot, veure quines iniciatives es poden desenvolupar per facilitar el desenvolupament de les polítiques d'atenció als col·lectius desfavorits als diversos barris i districtes de la ciutat.

Activitats realitzades

La primera sessió, que va tenir lloc el 25 d'octubre de 2005, va estar dedicada a acordar el tema de treball per a aquest curs. L'acord de triar el tema dels imaginaris va ser general en constatar la proliferació de situacions (moviments de rebuig a les sales de consum controlat de drogues, a menjadors socials, a centres d'atenció de sense sostre) que s'anaven produint en diferents punts de la ciutat. També per l'experiència d'algunes de les entitats participants de la importància de les activitats de comunicació com una eina de treball per fer visible el tema i atraure recursos i esforços socials per a les polítiques i accions orientades a combatre'l.

La segona sessió, el 15 de novembre de 2005, va comptar amb la presència de l'Im. Sr. Ricard Gomà, regidor de Benestar Social, i va estar dedicada a presentar el seguiment del Pla municipal per a la inclusió social i l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva. Es van posar de mani-

2005-2006

fest els principals avenços en aquesta tasca, com és la posada en marxa del Consorci de Serveis Socials de Barcelona, el Pla de 50 equipaments de serveis socials i de 23 habitatges d'inclusió, així com els avenços en la gestació de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva. En el debat posterior es va posar de manifest, d'una part, la satisfacció per aquestes noves iniciatives, però de l'altra es va criticar la incongruència d'algunes manifestacions de responsables municipals que podien conduir a una certa "criminalització" de l'exclusió. Per això es va fer palesa la importància del tema triat per orientar les accions.

La tercera sessió, el 19 de desembre de 2005, va comptar amb la participació de Celina Pereda, directora de la Sala de Consum Higiènic de Bilbao. La seva exposició va estar centrada a explicar els problemes i les polítiques d'implantació d'una sala de consum controlat de drogues al centre de Bilbao. També va donar informacions valuoses sobre el problemes apareguts al centre de pernoctació HONTXA. Mentre que aquest segon va afrontar una radical oposició dels veïns, amb concentracions diàries per impedir l'entrada d'usuaris, la Sala de Consum Higiènic ha estat una experiència més tranquil·la, però no exempta d'expressions de rebuig.

D'aquesta experiència es destacarien alguns trets importants: a) el fet que el nucli promotor del centre estigués format per un col·lectiu amb llarga experiència professional i una forta implantació i prestigi a la societat local; b) la creació d'un comitè d'obertura amb participació de totes les entitats presents a la zona, que va permetre un diàleg previ a la posada en marxa útil per eliminar mal entesos i avançar-se als problemes, i c) l'atenció continuada amb els problemes que es puguin generar en l'entorn.

La quarta sessió, el 19 de gener de 2006, va comptar amb la presència d'Andrés Naya, redactor en cap de la revista La Veu del Carrer (editada per la FAVB) i amb una llarga experiència en el moviment veïnal de la ciutat. La seva intervenció tenia com a objectiu esbrinar com es veien aquests equipaments en els moviments veïnals i quina percepció es tenia de les respostes socials. De la seva intervenció destaquen les qüestions següents:

- Constatació de comportaments menys solidaris per part de molts veïns i veïnes que els porten a rebutjar determinats equipaments considerant que el problema no els afecta, que té un impacte negatiu per al valor del seu habitatge, o per mera desconfiança enfront dels polítics. Considera que alguns discursos públics que criminalitzen la pobresa o presenten la immigració com un problema reforcen algunes d'aquestes actituds.
- Sovint el secretisme i manca de participació a l'hora d'implantar un nou equipament s'utilitzen com a coartada pels moviments opositors. Quan no es troben raons de fons per oposar-se a la seva implantació aquests aspectes formals es converteixen en la justificació del rebuig.
- L'actitud dels polítics anima de vegades aquestes respostes, ja que per evitar pèrdues de popularitat practiquen un discurs contradictori que és utilitzat com a justificació del rebuig.
- Sovint la concentració d'equipaments en determinades zones, els dèficits pendents d'altres equipaments i l'absència de plans generals reforça aquests comportaments i la sensació de territori marginat que és a la base d'aquestes respostes.

2005-2006

La cinquena sessió, el 9 de febrer de 2006, va comptar amb la participació d'Eduard Sala, de l'Obra Social Santa Lluïsa de Marillac. La seva intervenció va estar centrada a explicar els diferents projectes de l'Obra i la seva relació amb l'entorn, especialment al barri de la Barceloneta. De la seva rica exposició destaquen alguns trets importants:

- La importància de consolidar-se com una entitat arrelada al barri, per generar una corrent d'acceptació social que minimitza les reaccions de rebuig.
- La rellevància de les accions de portes obertes i les activitats orientades a incrementar la relació amb l'entorn per afavorir la normalització social.
- El paper del voluntariat en la difusió de l'aspecte positiu de la seva participació.
- Els problemes que pot generar un equipament d'una dimensió excessiva.

La sisena sessió, el 16 de març de 2006, es va centrar en la intervenció de la Sra. Carme Laorden de l'Associació Catòlica Internacional de Serveis a la Joventut, que va presentar l'experiència de la Casa de la Jove (ubicada a l'Eixample), així com del Centre d'Acollida Juvenil Sota el Bosc, del Peu del Funicular. Es tracta de dues experiències que han experimentat importants problemes de rebuig. Especialment en el cas de la Casa de la Jove, una institució amb més de cinquanta anys de vida, que els darrers anys ha tingut problemes creixents de relació amb el veïnat que finalment han culminat en la decisió de traslladar-se fora de Barcelona.

Els problemes han estat associats tant a un canvi dels col·lectius atesos –sobretot l'acolliment de dones magrebines que pateixen un greu problema d'estereotips negatius– com un canvi en el veïnat i el desenvolupament d'una forta cultura especulativa i individualista. Més que problemes reals han predominat actituds de rebuig, que també s'han manifestat en la negativa de lloguer de nous espais per part dels propietaris. La forta implicació del Govern local en la nova implantació ha facilitat l'arribada a una altra localitat.

La principal experiència d'aquesta intervenció es concentra en dues qüestions:

- La importància que tenen alguns estereotips negatius que afecten determinats col·lectius en la generació de respostes negatives de l'entorn.
- La importància de comptar amb un teixit social de suport que minimitzi aquests impactes.

La setena sessió, 20 d'abril de 2006, va comptar amb la participació de la Sra. Carme Roldan, subcap de la Secció de Societat dels Serveis Informatius de TV3. La seva participació estava orientada a situar el paper dels mitjans en la conformació de l'imaginari col·lectiu. La seva intervenció va estar centrada en l'experiència del mitjà televisiu. D'aquesta intervenció es pot destacar:

- Les condicions que cada mitjà imposa en el tractament del problemes. En concret el mitjà televisiu imposa una reducció i concisió del tractament i dóna gran importància al tractament de la imatge.
- La importància de lligar les experiències individuals amb les qüestions més generals, mostrant que l'exclusió és el resultat de processos als quals estan exposats sectors més amplis de la societat.

2005-2006

La vuitena reunió, l'1 de juny de 2006, ha estat dedicada al debat col·lectiu d'aquestes conclusions i a l'elaboració de les corresponents propostes.

Finalment, va tenir lloc una reunió extraordinària, el 29 de juny de 2006, on l'Im. Sr. Ricard Gomà, regidor de Benestar Social i president del Consell Municipal de Benestar Social, i la Sra. M. Glòria Figuerola i Anguera, gerent del Sector de Serveis Personals de l'Ajuntament de Barcelona, van presentar el Programa municipal d'atenció social a persones sense sostre, i el procediment de gestió d'informes socials per a la substitució de sancions de l'ordenança de Convivència.

Conclusions i propostes

Les diverses experiències avaluades han servit per mostrar la complexitat del fenomen. Molts factors tendeixen a generar processos socials que potencialment poden bloquejar les propostes d'acció contra la pobresa i l'exclusió i en particular la implantació d'equipaments. Però mostren també que es poden dur a termes actuacions que ajuden a mitigar aquestes resistències i a convertir els equipaments i les polítiques en vertaders motors de transformació social. La mateixa complexitat comporta la necessitat d'intervenir en diverses direccions.

1. Sobre la planificació d'equipaments

- Necessitat d'una planificació clara i transparent, integrada en la planificació general de les activitats i inclosa en processos participatius

  Aquest procés està orientat a mostrar que es tracta d'equipaments necessaris, que no s'imposen a determinades àrees de la ciutat ni es duen a terme en detriment d'altres equipaments, sinó que formen part de la mateixa xarxa bàsica que la resta.

- No concentrats en uns pocs barris o àmbits, disseminats pel conjunt de la ciutat

  Es tracta d'evitar que uns determinats barris tinguin la percepció que concentren aquells equipaments que altres no volen i també que tots tenen el deure de desenvolupar equipaments i activitats per a la inserció.

- Planificar equipaments d'una dimensió adequada, evitant la construcció d'hiperequipaments que poden generar concentracions humanes que puguin desenvolupar sensibilitats indesitjables

- Amb un disseny arquitectònic adequat

- Orientat a minimitzar impactes indesitjables i dignificant la seva funció.

2005-2006

2. Sobre el procés d'implantació d'equipaments

- Projectat i argumentat amb un suport tècnic important

  Orientat a anticipar possibles objeccions amb bona informació científica i d'experiències locals i foranes. Obert a discutir les preguntes i objeccions de veïns i veïnes aportant dades i arguments.

- Generant un debat previ amb el teixit associatiu dels barris

  Mostrant que es tracta de propostes raonables, entenent les pors i dubtes que es puguin plantejar, obrint possibilitats de modular els projectes.

- Constituint comitès d'obertura, formats per entitats del teixit local, tècnics i Administració, que serveixin per promocionar el projecte i a la vegada serveixin d'espai de debat i recollida de propostes de millora

  Es tracta d'involucrar el màxim d'agents dels barris en la posada en marxa del servei com a espai de debat dels problemes que es poden plantejar i de canalització i mediació amb el barri. Es tracta de desenvolupar una experiència que permeti detectar i avançar en la resolució de possibles conflictes i ajudi a l'èxit de la posada en funcionament. La seva composició ha de decidir-se en cada cas en funció del context on es planteja l'equipament, però se suggereix la participació tant d'entitats veïnals, com de personal tècnic i representants de l'Administració.

- Desenvolupant un adequat procés informatiu a l'entorn

  Orientat a donar informació adequada, desfer malentesos, situar-lo en el context del barri, etc.

En tot aquest procés és bàsica la implicació del teixit social local, que és el que pot fer una tasca capil·lar de promoció de l'equipament. Però l'actuació de l'Administració és imprescindible en aspectes com:

- el suport material a les accions dels "comitès d'obertura"

- el suport institucional i el compromís en aquestes polítiques, ja que sovint hem experimentat que les ambigüitats de les institucions locals fomenten, potser involuntàriament, les reticències i pors dels veïns.

3. Sobre el funcionament dels equipaments d'inclusió

Una instal·lació amb èxit no garanteix la manca de problemes. Algunes de les experiències analitzades mostren com aquests poden aparèixer fins i tot en equipaments consolidats, quan canvien les condicions de l'entorn o del mateix equipament. No hi ha regles infal·libles, però sí alguns suggeriments raonables.

2005-2006

- Una dotació adequada del personal dels equipaments, que inclogui una tasca de relació amb l'entorn

  Els equips de treball dels equipaments han de considerar com una tasca la seva relació amb el barri, tant per detectar problemes de relació i buscar-hi solucions, com per generar una dinàmica de cooperació, informació i interacció. No es pot demanar que es dugui a terme aquest tipus de feina, que sovint requereix molt temps i esforços, si els professionals dels centres estan saturats de feina o no tenen les habilitats adequades. Per això cal que les tasques de comunicació i animació social es considerin una part integral dels equips d'aquest tipus d'equipament.

- Desenvolupar una política de portes obertes i d'interrelació amb l'entorn

  Cada equipament és diferent, inclou col·lectius i dinàmiques diverses. Però en tots els casos es poden dissenyar i dur a terme pràctiques de relació amb l'entorn que ajudin al coneixement real del seu funcionament, generin dinàmiques de relació positiva entre els col·lectius atesos i la resta del veïnat, esvaeixin pors i incrementin empaties. Les experiències que hem discutit mostren que no es tracta d'una tasca impossible. En algunes situacions el desenvolupament d'una xarxa de voluntaris esdevé també una important via per canalitzar aquesta dinàmica.

  No es tracta només de minimitzar el rebuig, sinó fonamentalment d'engegar formes de funcionament que ajudin que aquests equipaments es transformin en peces importants de vertaders processos d'inclusió social.

4. Sobre el discurs polític, els mitjans de comunicació i els imaginaris

Les respostes que tenen els ciutadans estan influïdes per elements molts diversos, sovint difícils de determinar. Però és evident que algun d'aquests elements té alguna cosa a veure amb el discurs que fan les persones i institucions que tenen més presència social, que actuen com a conformadors d'opinió i també en aquest camp cal fer algunes recomanacions:

- La lluita per una ciutat inclusiva demana una actitud coherent per part dels responsables institucionals, de l'Ajuntament en primer lloc. Això suposa la necessitat d'incloure mesures de lluita contra els elements estructurals que generen pobresa i exclusió, com un discurs públic que faci entenedora aquesta lògica. Cal evitar barrejar problemes d'origen divers per evitar que es confongui l'exclusió i la pobresa amb altres fenòmens, que sovint comporten la criminalització de determinats col·lectius (immigrants, etc.). Cal que el discurs oficial sigui clar en presentar els equipaments com polítiques per resoldre problemes i no com a font de conflictes. Només si els ciutadans noten coherència i claredat en les posicions oficials es podrà evitar que vegin la implantació d'aquests equipaments com una imposició feta des de la doble moral.

- Cal que el discurs públic mostri que les causes que provoquen la pobresa i l'exclusió són en primer lloc un efecte dels perills inherents al nostre model social. Un risc al qual tothom en certa manera està exposat i que cal combatre amb mesures preventives i pal·liatives alhora.

2005-2006

- Es tracta sobretot de fer patent que les mesures contra la pobresa i l'exclusió no es limiten a resoldre la situació d'un petit sector de la societat sinó que té com a objectiu generar una vertadera xarxa de seguretat enfront dels problemes generats en mil espais de la vida quotidiana. De la mateixa manera que ens cal un sistema sanitari per atendre els problemes de salut, cal un conjunt de polítiques i equipaments orientat a evitar i a pal·liar, quan ja és inevitable, el risc d'exclusió.

- Cal també que les polítiques d'equipaments vagin de la mà de polítiques molt decidides de lluita contra la pobresa i l'exclusió social. La prioritat és que aquestes situacions vagin desapareixent.

- Cal que els mitjans de comunicació siguin curosos en el tractament d'aquests temes, que defugin del sensacionalisme i que afavoreixin el coneixement i la reflexió sobre aquestes qüestions, entenent que cada mitjà té les seves característiques i limitacions per dur a terme aquesta tasca.

- Cal també que el teixit social treballi en aquesta direcció. Que abans de protagonitzar respostes de rebuig, realitzi una tasca d'informació i de reflexió. Que s'esforci per generar una cultura solidària que treballi per a la inclusió. En aquest sentit es considera important la creació de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva i es demana que el conjunt del teixit social barceloní es comprometi a engegar activitats en aquesta direcció.

2006-2007

Grup de treball sobre POBRESA

Composició del grup

Coordinador

Sr. Albert Recio i Andreu, expert

Secretaria tècnica

Sra. Pilar Solanes i Salse, secretària
Sra. Elena Mas i Viale, secretària adjunta

Participants

Representants de les entitats membres del Consell

Sra. Amparo Bernad i Caballero, Grup Municipal PSC
Sr. Roger Bujons i Tomàs, Consell de la Joventut de Barcelona
Sra. Montserrat Catarineu i Pérez, Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona
Sra. Maria Colom i Cifuentes, Consell de la Joventut de Barcelona
Sra. Gladys Cuzco i Lezcano, Grup Municipal PSC
Sr. Josep Espinàs i Xivillé, Unió de Jubilats i Pensionistes de la UGT
Sra. Marta Gay, Caixa Catalunya - Fundació Un Sol Món
Sra. Anna Gudiol i Corominas, Justícia i Pau
Sr. Miguel Pozo, Creu Roja a Barcelona
Sra. Rosa Romeu i Tarragona, Grup Municipal PSC

Tècnics i tècniques municipals

Sra. Pilar Fransitorra i Brase, Direcció de Dona i Drets Civils, Sector de Serveis Personals
Sra. Beatriz García i Idoate, Direcció de Joventut, Sector Serveis Personals
Sr. Carles Gil i Miquel Coordinador de Consells de Participació Social
Sra. Marina Sánchez i Casanovas, Direcció de Benestar Social, Sector de Serveis Personals

Representants d'altres entitats

Sra. Núria Andreu i Freixes, Filles de la Caritat
Sra. Cecília Bosch i Nuri, Fundació Escó
Sr. Juan Comas i Basagañas, Acció Solidària Contra l'Atur
Sra. Patrícia Conde i Teijeiro, Institut de Reinserció Social
Sra. Elvira Durán i Costell, Associació CÍVIC Iniciatives Socials i Ocupació
Sra. Consol Farré i Anguera, Associació Catòlica Internacional de Serveis a la Joventut Femenina
Sra. Maria Furriol i Teixidó, Consell Nacional de Dones d'Espanya

2006-2007

Sra. Glòria Heranz, Direcció General Economia Cooperativa, Social i d'Autoocupació, Generalitat de Catalunya
Sr. Jordi Ibáñez, Bona Voluntat en Acció
Sr. Víctor López i González, Coordinadora Catalana d'Empreses d'Inserció (ACEI)
Sra. Cristina López i Sausor, Barcelona Activa, S. A.
Sra. Imma López i Torres, Associació Catòlica Internacional de Serveis a la Joventut Femenina
Sra. Fina Llugany, Fundació Trini Jove
Sr. Josep Maria Modol, Federació Catalana de Voluntariat Social
Sr. Ramon Noró i Camats, Fundació Arrels
Sra. Encarna Roldan, Fundació Formació i Treball
Sr. Francisco Villarrasa i Romero, Fundació Engrunes

Invitats i invitades per a temes específics
Sra. Carmina Català i Galofré, Direcció de Benestar Social, Sector de Serveis Personals
Sra. Assumpció Franquesa i Segura, Càritas Diocesana de Barcelona
Im. Sr. Ricard Gomà i Carmona, regidor ponent de Benestar Social i President del Consell Municipal de Benestar Social
Sr. Ismael Palacín, director tècnic del Casal d'Infants del Raval
Sr. Xavi Ramos i Morilla, professor del Departament d'Economia Aplicada de la Universitat Autònoma de Barcelona

* * *

Enguany ha estat un any especial en el treball del grup. En part perquè el calendari de treball ha estat més breu que altres cursos, a causa del calendari polític de la ciutat i en part, també, perquè per primera vegada hem endegat l'experiència de treball conjunta amb un altre grup del Consell, el d'Infància, i com passa en tota experiència nova es presenten uns costos d'aprenentatge importants.

Hem realitzat 6 sessions de treball, de les quals tres han estat conjuntes amb el grup d'Infància i tres específiques del grup. A l'hora de presentar les conclusions i propostes del curs, des d'un punt de vista formal hem seguit separant els dos grups, i volem deixar clar que tot i que un gran gruix de les reflexions i propostes són compartides pels dos grups, les hem separat per tal d'evitar duplicitats. D'aquesta manera, hem destacat en el grup de Pobresa les que posen més l'accent en els aspectes de pobresa, i no tant d'infància.

2006-2007

A la primera sessió del grup, celebrada el 16 de novembre de 2006, es van definir les línies de treball del curs i es va acordar realitzar dues activitats complementàries:

- Una dedicada a l'anàlisi, conjuntament amb el grup d'Infància, dels problemes sobre pobresa infantil.
- Una altra per analitzar què ha canviat en la pobresa a la ciutat els darrers temps per tal d'enfocar el treball dels propers anys. En aquesta segona es va comptar amb la presència del regidor de Benestar Social, Sr. Ricard Gomà, que va realitzar una exposició documentada del 1r Informe de seguiment del Pla municipal d'inclusió social. Encara que cal millorar i enfortir les polítiques portades a terme en relació amb la pobresa, el grup va determinar que, amb la informació presentada d'aquest Informe de Seguiment, es podia constatar tant el salt fet quant a les polítiques d'inclusió, com la millora d'alguns dels indicadors d'inclusió.

Al tema de la infància i la pobresa es varen dedicar tres sessions:

La de 5 de desembre de 2006 va comptar amb la participació del Sr. Carlos Villagrassa, president del Comitè Acadèmic i Organitzador del III Congrés Mundial de Drets de la Infància i l'Adolescència, que se celebrarà a Barcelona a final de 2007, que va fer una presentació d'aquest Congrés, i amb la participació de la Sra. Assumpció Franquesa, de Càritas Diocesana, que va fer una exposició de la situació de la infància vers la pobresa, atenent l'experiència de la seva institució.

La sessió del 18 de gener de 2007 va comptar amb la participació del Sr. Ismael Palacin, del Casal d'Infants del Raval, que va realitzar una anàlisi dels problemes amb els quals es troba l'atenció de la infància en risc de pobresa, segons l'experiència d'atenció a la seva institució.

La darrera sessió, de 27 de març del 2007, va comptar amb la participació de la Sra. Carmina Català, coordinadora dels EAIA de Barcelona i Programa d'infància de l'Ajuntament de Barcelona, que va explicar l'experiència dels serveis d'infància en risc de la ciutat.

D'altra banda, hem celebrat dues sessions més de treball:

La de 22 de març, on vàrem comptar amb la participació del Sr. Xavier Ramos, professor del Departament d'Economia Aplicada de la UAB, qui va presentar els resultats de l'anàlisi de la pobresa derivat dels treballs duts a terme a partir del panell de desigualtats de la Fundació Jaume Bofill. Aquesta sessió va aportar moltes dades i reflexió. Va mostrar la complexitat del tema de la pobresa al combinar diferents indicadors: d'una banda el de pobresa monetària, que indicaria aquelles persones amb una renda inferior al llindar de pobresa, d'altra, el de privació, que indicaria els problemes que té una part de la població per accedir a determinats béns i serveis. Cal remarcar que no sempre els col·lectius són idèntics, especialment per efecte del cicle vital i la xarxa relacional: moltes persones jubilades són pobres en termes de renda però no tenen tanta privació perquè han accedit anteriorment a determinats béns (per exemple a l'habitatge), en canvi una persona adulta amb renda superior al llindar de la pobresa pot estar en situació de privació perquè no té capacitat d'accedir a l'habitatge o acomplir determinades necessitats familiars. Aquesta complexitat obliga a repensar quin tipus de polítiques cal fer i per a qui han d'anar orientades.

2006-2007

La darrera sessió, de 12 d'abril del 2007, va ser dedicada a discutir les conclusions del grup. En conjunt, es va constatar la dificultat d'elaborar propostes, atesa la dinàmica portada al llarg del curs, motiu pel que es va considerar que les reflexions fetes pel grup i que tot seguit es detallen, a banda de ser considerades com a conclusió o proposta, haurien de ser elements de treball pel curs vinent.

Sobre l'experiència de treball amb altres grups

Pensem que aquesta ha estat una de les principals novetats d'enguany. La proposta de realitzar un treball conjunt amb el grup d'Infància va ésser ben acollida, ja que responia a la demanda de transversalitat que havia aparegut a la jornada d'intercanvi que el Consell Municipal de Benestar Social va celebrar el passat 4 de juliol de 2006. En aquesta jornada, els diferents grups de treball del Consell van evidenciar la interrelació de molts del temes que treballaven.

Els membres del grup de Pobresa consideren que l'experiència de treball conjunt amb el grup d'Infància ha estat positiva i que cal treure conclusions:

Combinar el treball de dos grups amb tarannàs i dinàmiques diferents és sempre complex, doncs cal que la planificació d'objectius sigui comuna, establir un calendari de sessions també comú, etc. Es creu que si es volen dur a terme noves experiències en aquesta direcció cal fer una planificació més acurada de treball, amb una coordinació prèvia entre els grups més estreta que eviti una certa improvisació en els continguts.

En aquest sentit, la primera proposta fa referència al treball transversal. Considerem que són experiències positives i innovadores, però requereixen una preparació i organització prèvia important per tal d'articular els funcionaments diversos dels grups.

2006-2007

Sobre pobresa infantil

Del debat a les tres sessions conjuntes, en surten alguns elements comuns sobre la situació de pobresa infantil. L'element més obvi és que la pobresa infantil està directament relacionada amb la situació de l'entorn familiar i que, per tant, tota intervenció sobre la pobresa infantil passa per una actuació integral en tots els aspectes que afecten la situació familiar.

Especialment rellevants apareixen les següents qüestions:

- Limitacions econòmiques de la família, molt lligat al baix nivell d'ingressos salarials i/o al reduït import de les prestacions socials.
- Problemes d'habitatge; sovint es constata que els casos més extrems de pobresa infantil coexisteixen amb convivència en llars superpoblades on es generen moltes tensions.
- Horaris laborals inadequats que deixen els infants en una certa situació de desemparament.

Totes aquestes situacions estan especialment agreujades en els casos de famílies monoparentals on s'acumulen molts dels elements esmentats i la unitat familiar està en una situació d'extrema vulnerabilitat. També el procés migratori genera problemes semblants, especialment en el cas d'habitatge i desarrelament.

Altres qüestions tenen una incidència complementària, especialment en els camps del:

- Sistema educatiu, on s'observa una forta segregació social en molts barris i la concentració de la pobresa infantil en alguns guetos escolars.
- Les polítiques de control social que afecten els comportaments de determinats grups d'adolescents i que sovint generen respostes de rebuig i d'aïllament.
- La pressió de la cultura consumista i la mercantilització de molts serveis que agreugen el sentiment d'exclusió.
- L'afebliment dels teixits socials de molts barris reforça aquestes tendències d'aïllament social d'aquests infants i adolescents.

En el cas dels infants en risc de maltractament, si bé la xarxa d'intervenció s'ha desenvolupat satisfactòriament, s'observa una saturació dels serveis d'acollida que dificulta el seu treball.

Ateses aquestes situacions podem concloure que els problemes de pobresa infantil estan directament relacionats amb un conjunt de situacions estructurals (laborals, distributives, demogràfiques, etc.) que afecten la nostra societat i que requereixen intervencions a molts nivells. En aquest sentit, només podem fer algunes propostes genèriques que requeriran respostes de les diferents administracions.

2006-2007

Propostes

1. Contemplar les situacions de pobresa infantil a partir d'una òptica d'intervenció global en el seu entorn familiar i convivencial; dedicar una atenció especial a les unitats familiars més necessitades de suport, especialment les famílies monoparentals i determinats grups d'immigrants. En concret, cal revisar:

- Les polítiques de suport econòmic. Sovint insuficients respecte a la seva quantitat, massa fragmentades i condicionades a aspectes particulars. Sense una renda suficient, que sovint no es pot aconseguir al mercat laboral, és impossible resoldre moltes de les situacions analitzades.

- Les polítiques d'habitatge social. Aquestes han d'estar orientades a garantir condicions de vida adequades per al desenvolupament del nucli familiar.

- Les polítiques de temps de treball i de temps de vida.

- Enfortir els serveis d'atenció i suport, com és el cas de les llars d'infants o dels centres de lleure que també podrien cobrir altres aspectes, com ajudar a una alimentació adequada o potenciar els hàbits de convivència.

2. La pobresa infantil està sovint associada a problemes d'aïllament social, que en els darrers anys poden estar agreujats per dinàmiques com la segregació social, la mercantilització de les relacions socials i determinades demandes de seguretat. Per pal·liar aquestes dinàmiques cal contemplar:

- Una política decidida a trencar els mecanismes d'exclusió que s'observen en determinats camps, com és el sistema escolar.

- La revisió dels sistemes de participació en activitats de lleure, orientades a evitar la discriminació per raons econòmiques o d'altra mena.

- La revisió de les pràctiques dels diferents servidors públics que es relacionen amb aquests grups, potenciant pràctiques inclusives que requereixen fortes dosis d'empatia i reconeixement de les circumstàncies d'aquests sectors socials. Potser cal revisar tant els protocols d'intervenció com els processos de formació d'aquests professionals.

- Enfortir les xarxes veïnals que desenvolupin activitats integradores en tots els àmbits de la vida social.

3. Es proposa revisar les dotacions dels equipaments dedicats a la infància en risc de pobresa i exclusió i augmentar les dotacions quan es faci palesa la seva necessitat.

2006-2007

Sobre les dinàmiques de la pobresa i la privació

La sessió dedicada a aquest tema va ser prou informativa per mostrar qüestions tan rellevants com la complexitat del fenomen de la pobresa i les seves diverses facetes. La confrontació entre pobresa i privació mostra com una mateixa renda monetària pot donar lloc a situacions diverses en funció d'altres elements. També va mostrar la dificultat de fer diagnòstics actualitzats a causa de la lentitud i una certa insuficiència en la recollida i processament de dades.

Propostes

1. Enfortir i desenvolupar un sistema d'anàlisi de la pobresa, l'exclusió i la privació social, per tal de realitzar un diagnòstic continuat de la situació i dels tipus de canvis que es produeixen.

2. Analitzar la complexitat del fenomen per tal de generar debats socials oberts que aportin llum sobre les línies prioritàries d'acció. Del debat es deriva que hi ha diferents tipus de pobresa: l'associada a pensions insuficients, a la manca d'ocupació, a ingressos salarials inadequats o a situacions familiars extremes. Cada una d'aquestes situacions demana polítiques d'actuació diferents que cal estudiar.

3. Cal, també, constatar que, pel treball portat a terme pel grup i per les recents informacions de l'INE sobre pobresa al país, el nivell de pobresa és molt elevat i persistent en el temps, cosa que fa pensar que ens trobem davant una situació que, potser, cal encarar amb polítiques més consistents de les emprades fins ara.

2007-2008

Pobresa

EL TREBALL DEL GRUP AQUEST ANY S'HA CONCENTRAT EN TRES TIPUS D'ACTIVITATS. En primer lloc, discutir diferents informes sobre la situació de la pobresa i les desigualtats a la ciutat de Barcelona. En segon lloc, rebre una avaluació de l'activitat desplegada per la Generalitat i Barcelona Activa en matèria d'inserció laboral, que era una qüestió que havia quedat pendent del curs anterior. I en tercer lloc, discutir criteris generals que puguin ser útils per a l'elaboració d'un pla municipal sobre pobresa. A principi de curs també volíem analitzar l'impacte de la nova Llei de serveis socials sobre les polítiques que tenen relació amb la pobresa, però finalment vam postergar aquest debat pendent d'una major concreció de la llei.

Propostes

Les propostes que presentem són en gran part el resultat dels debats que han tingut com a referent tant el treball d'anys anteriors com els debats i les informacions rebudes en les sessions de treballs de tot el curs. Les presentem com una combinació de diagnosi col·lectiva i propostes positives.

- Definim la pobresa com aquella situació en què les persones no poden satisfer les seves necessitats bàsiques. Creiem que es pot determinar quin és aquest nivell de necessitats, situades en un espai i moment concret del temps, i que l'objectiu central de les polítiques socials és evitar que ningú es trobi en una situació de pobresa. **Per tant, reiterem que l'objectiu d'eradicar la pobresa ha de ser un element central de les polítiques socials.**

- Constatem la diversitat de situacions de pobresa, lligades a processos econòmics, laborals, de dinàmica familiar, de l'habitatge. Mentre que la pobresa tradicional estava relacionada sovint amb la gent gran o amb persones que havien sofert processos severs d'exclusió social, avui detectem altres vies de pobresa associada a treballs inestables, sous baixos, als costos dels habitatges i també a situacions de crisi familiar que sovint comporten situacions de pobresa, especialment en llars monomarentals. Es tracta de situacions que tenen nivells diferents de gravetat i de necessitat. En uns casos donen lloc a situacions temporals on les persones requereixen ajuts puntuals i en altres obren processos de llarga durada i gravetat. Per això **considerem que una política de pobresa ha de contemplar la varietat de causes i manifestacions de la pobresa i tractar adequadament cada una de les situacions amb les eines més adients.**

2007-2008

- El caràcter canviant de la pobresa, la influència de diversos factors i la seva diferent incidència obliguen a realitzar una actualització continuada del fenomen. L'objectiu d'aquesta avaluació continuada ha d'estar dirigit a:

  - Detectar la incidència i el grau de gravetat de la situació.

  - Obtenir indicadors que permetin anticipar respostes polítiques i alleugerir per tant la seva gravetat.

  - Avaluar l'impacte de les polítiques i la seva capacitat per reduir la pobresa. Per assolir aquests objectius cal desenvolupar un **observatori permanent de la pobresa, orientat a avaluar, comprendre i analitzar el fenomen, elaborar indicadors útils per a una política preventiva i avaluar l'impacte de les polítiques.** Entenem que aquest observatori ha de servir tant per mobilitzar la informació que fan les administracions, com la que es pot obtenir de la xarxa d'entitats que operen en aquest camp. També creiem que caldria avaluar l'aportació econòmica invisible que fa el voluntariat, com una forma de reconeixement social de la seva aportació.

- La pobresa és, fonamentalment, una manca de cobertura de recursos bàsics que es manifesta en forma de renda monetària insuficient i/o de privació de necessitats. Però en el casos més extrems es confon amb processos d'exclusió social lligat a qüestions diverses: pèrdua de relacions socials, malalties mentals, dependències (drogues, ludopaties...), criminalització... Si bé **una política contra la pobresa ha d'actuar sobre totes les causes que la generen i la varietat de situacions que inclou, també s'ha de dotar de polítiques específiques d'inserció laboral i social per a aquelles persones que sovint es troben en situacions d'exclusió i pobresa extremes.**

- La pobresa s'ha mantingut bastant inalterable els darrers anys. **Per reduir-la calen polítiques de llarg abast** en diferents àmbits: pensions suficients, eliminació de la precarietat laboral, d'habitatge, etc., el que en podríem dir **polítiques estructurals contra la pobresa.** Els canvis en aquest sentit poden trigar temps a fer-se efectius i potser mai seran suficients per evitar ni emergències temporals, ni situacions que escapen al disseny de les polítiques generals. **Calen, per tant, accions complementàries orientades a resoldre les situacions de crisi temporal i aquelles que no estan ben resoltes per les polítiques genèriques. Per això cal tenir un bon paquet de mesures del tipus del banc d'aliments, ajuts puntuals i programes per a situacions específiques.**

- Com hem vist, a la pobresa s'arriba per la interacció de causes diverses. Per això **és necessària la confluència de polítiques de diferents àmbits**: laborals, de sosteniment de rendes, formatives, de suport a les famílies, comunitàries, etc. per garantir l'objectiu previst. Es tracta d'elaborar una visió transversal de les polítiques que es fan en diferents àmbits, però també de comptar amb un pla general que serveixi per coordinar aquestes polítiques diferents, que els doni un sentit i un marc relacional, una perspectiva de conjunt. Sinó, es corre el risc de generar polítiques incoherents, amb el malbaratament d'esforços i la pèrdua de coherència.

2007-2008

- Les polítiques contra la pobresa són en molts casos polítiques supramunicipals. L'Ajuntament no té capacitats efectives per resoldre els aspectes més estructurals. Per tant, **un pla municipal contra la pobresa ha de contemplar la necessària cooperació amb altres nivells de l'Administració, una cooperació on cal que l'acció municipal actuï com a portaveu de les necessitats detectades dins el marc local.**

- De la mateixa manera, l'Administració no pot actuar sola en la lluita contra la pobresa. **Una política contra la pobresa s'ha de desenvolupar amb una intensa cooperació social**, mobilitzant en cada cas les millors eines i experiències de les diferents institucions socials. Una cooperació que ha de tenir en compte els recursos, els coneixements i les capacitats de cada participant per fer que la distribució de tasques sigui adequada i reforci el conjunt. **Cal, per tant, analitzar si el que es demana a cada organització és l'adequat a les seves capacitats i recursos. Fer del treball en xarxa una proposta d'èxit depèn també del fet que cadascú pugui fer el millor que sap i pot.** Així mateix, s'ha d'analitzar si es poden millorar els recursos i l'experiència de les organitzacions.

  Enfortir les xarxes depèn també de l'adequació dels processos de relació. El treball en xarxa només és factible si es desenvolupa un clima de cooperació i confiança adequat. Per aconseguir-lo cal una informació transparent del que fa cadascú, canals de comunicació i pautes de cooperació ben definides, respecte i reconeixement de l'aportació de cada element de la xarxa, evitar duplicitats i competències estèrils. En aquest sentit hem detectat que **es mantenen desajustos en la cooperació entre l'Administració pública i les entitats d'inserció** que sovint provoquen pèrdues d'eficàcia, duplicació d'esforços i malentesos. Creiem, per tant, que cal **reforçar i fer més operativa la xarxa d'inserció sociolaboral.**

- La pobresa és un procés extrem al qual sovint s'hi arriba com a resultat d'altres processos previs. Per exemple, la pobresa de la immigració està sovint relacionada amb el marc institucional del procés migratori, la pobresa femenina (tant de dones en el món del treball mercantil com no jubilades, etc.) està influïda per les estructures patriarcals que encara dominen a la societat, etc. Sovint totes aquelles institucions i polítiques que reforcen desigualtats i discriminacions tenen incidència directa o indirecta sobre la generació de pobresa i, per tant, considerem que **les polítiques d'igualtat, les diferents polítiques socials, les polítiques migratòries s'han de contemplar també des del punt de vista de la prevenció de la pobresa.**

- Per últim, volem manifestar la nostra preocupació per la situació actual, en què augmenta l'atur i es produeix un encariment dels productes bàsics. En aquest context creiem que s'han de preservar els sistemes d'indexació de rendes que permeten mantenir el poder adquisitiu de pensions i salaris. Però també caldria considerar altres mesures (controls de preus, subvencions, ajuts) per tal de garantir que els grups socials amb ingressos inferiors, poc o gens protegits per aquests mecanismes d'indexació, no surtin perjudicats de la situació actual. No podem sortir de la crisi actual empitjorant la situació dels qui ja estan malament.

2007-2008

Composició del grup

COORDINADOR

Albert Recio i Andreu, expert

SECRETARIA TÈCNICA

Pilar Solanes i Salse, secretària
Elena Mas i Viale, secretària adjunta

PARTICIPANTS

Representants de les entitats membres del Consell

Pep Aixalà i Farràs, Grup Municipal ERC · Teresa Bermúdez i Sánchez, Càritas Diocesana de Barcelona · Amparo Bernad i Caballero, Grup Municipal PSC · Berta Borràs, Grup Municipal CiU · Roger Bujons i Tomàs, Consell de la Joventut de Barcelona · Montserrat Catarineu i Pérez, Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona · Anna de los Riscos, Consell de la Joventut de Barcelona · Josep Espinàs i Xivillé, Unió de Jubilats i Pensionistes de la UGT · Ricardo Gracia i Serrano, Fundació "la Caixa" · Anna Gudiol i Corominas, Justícia i Pau · Josep M. Modol, Federació Catalana de Voluntariat Social · Miguel Pozo, Creu Roja a Barcelona · Rosa Romeu i Tarragona, Grup Municipal PSC · Marta Zaragoza i Esteve, Fundació "la Caixa"

Tècnics i tècniques municipals

Pilar Fransitorra i Brase, Direcció de Dona · Carles Gil i Miquel, coordinador de Consells de Participació Social

Representants d'altres entitats

Núria Andreu i Freixes, Filles de la Caritat · Cecília Bosch i Nuri, Fundació Escó · Joan Comas i Basagañas, Acció Solidària Contra l'Atur · Patrícia Conde i Teijeiro, Institut de Reinserció Social · Consol Farré i Anguera, Associació Catòlica Internacional de Serveis a la Joventut Femenina · Maria Furriol i Teixidó, Consell Nacional de Dones d'Espanya · Laura García i Soria, Filles de la Caritat · Glória Heranz, Direcció General Economia Cooperativa, Social i d'Autoocupació, Generalitat de Catalunya · Fina Llugany, Fundació Trini Jove · Víctor López i González, Coordinadora Catalana d'Empreses d'Inserció (ACEI) · Martina Honsigova, Fundació Formació i Treball · Aurora Mohedano, Bona Voluntat en Acció · Josep Maria Modol, Federació Catalana de Voluntariat Social · Ramon Noró i Camats, Fundació Arrels · Montserrat Pelegrí i Rossell, Associació CÍVIC Iniciatives Socials i Ocupació · Pilar Quiroga, Bona Voluntat en Acció · Pilar Quiroga, Fundació Engrunes · Encarna Roldán, Fundació Formació i Treball · Esther Torrecilla i López, Institut de Reinserció Social (IRES) · Pilar Villagrasa, Institut de Reinserció Social (IRES) · Francisco Villarrasa i Romero, Fundació Engrunes

Invitats i invitades per a temes específics

M. Jesús Calvo, coordinadora de la revista Barcelona Economia · Àngel Font i Vidal, director de la Fundació Un Sòl Mon de la Caixa de Catalunya · Ricard Gomà i Cardona, segon tinent d'alcalde d'Acció Social i Ciutadania i President del Consell Municipal de Benestar Social · Josep Gómez i García, Dep. Recerca i Coneixement – Ajuntament de Barcelona · Carles Salanova i Pardina, Dep. Recerca i Coneixement – Ajuntament de Barcelona · Emília Pallàs i Zenker, subdirectora de la Direcció General d'Igualtat de Oportunitats en el treball Generalitat de Catalunya · Paula Vecina, Fundació Un Sòl Món – Caixa de Catalunya · Lorena Ventura Calvo, directora de la línia d'accés, inclusió i millora de l'Ocupació de Barcelona Activa

2008-2009

Grup de treball sobre POBRESA

Composició del grup

Coordinadors

Albert Recio i Andreu, expert (fins l'octubre de 2008)
Albert Sales i Campos, expert

Secretàries tècniques

Pilar Solanes i Salse, secretària
Elena Mas i Viale, secretària adjunta

Participants

Representants de les entitats membres del Consell

Teresa Bermúdez i Sánchez, Càritas Diocesana de Barcelona
Amparo Bernad i Caballero, Grup Municipal PSC
Berta Borràs, Grup Municipal CiU
Montserrat Catarineu i Pérez, Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona
Gladys Cuzco i Lescano, Grup Municipal PSC
Raquel de Haro, CCOO del Barcelonès
Anna de los Riscos, Consell de la Joventut de Barcelona
Josep Espinàs i Xivillé, Unió de Jubilats i Pensionistes de la UGT
Anna Gudiol i Corominas, Justícia i Pau
Josep M. Modol, Federació Catalana de Voluntariat Social
Zaida Palet, Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona
Miguel Pozo i Navarro, Creu Roja de Barcelona
Paula Veciana, Fundació Caixa Catalunya
Marta Zaragoza i Esteve, Fundació "la Caixa"

Tècnics i tècniques municipals

Carme Fortea i Busquets, Direcció de Benestar Social
Herminia Gil i Canales, Barcelona Activa

Representants d'altres entitats

Mireia Angerri i Feu, Associació de Mentors i Emprenedors
Cecília Bosch i Nuri, Fundació Escó
Joan Comas i Basagañas, Acció Solidària Contra l'Atur
Maria Estrany i Gari, Fundació Trini Jove
Francesca Ferrari i Rebull, Associació Catòlica Internacional de Serveis
Maria Furriol i Teixidó, Consell Nacional de Dones d'Espanya
Laura García i Soria, Filles de la Caritat
Esther Henar i Pérez, Associació Benestar i Desenvolupament
Glòria Heranz, Direcció General d'Economia Cooperativa, Social i d'Autoocupació, Generalitat de Catalunya
Aurora Mahedero, Bona Voluntat en Acció
Jorgina Martínez, Fundació Formació i Treball
Ramon Noró i Camats, Fundació Arrels
Montserrat Pelegrí i Rossell, Associació CÍVIC Iniciatives Socials i Ocupació
Rosa Romeu i Tarragona, Fundació Catalana de l'Esplai
Lluís Toledano i Gaju, Institut de Reinserció Social (IRES)
Josep M. Trullás i Graells, Fundació Acció Solidària Contra l'Atur
Pilar Villagrasa, Institut de Reinserció Social (IRES)
Francisco Villarrasa i Romero, Fundació Engrunes

Invitats i invitades per a temes específics

Ricard Gomà i Cardona, segon tinent d'alcalde d'Acció Social i Ciutadania i president del Consell Municipal de Benestar Social

2008-2009

Tal i com es va acordar en la primera sessió de treball de 2009, les propostes del grup d'aquest any se centren en la necessitat de prendre mesures de reacció a curt termini davant la crisi econòmica. Les propostes de tipus estructural i sobre polítiques públiques a mig i llarg termini ja van ser discutides i presentades en el procés d'elaboració del Pla d'acció contra la pobresa.

En les sessions de treball realitzades entre el març i el maig de 2009 i recollint una proposta de la FAVB, s'ha iniciat un treball de compartir un primer coneixement o aproximació a la realitat dels impactes de la situació de crisi econòmica en els ciutadans/es per tal de poder apuntar i proposar algunes mesures de xoc i d'urgència per fer-hi front.

En una primera fase el grup de treball ha sistematitzat les percepcions quotidianes de les persones professionals de les entitats que treballen directament en l'atenció de col·lectius en situacions de vulnerabilitat. A partir de l'observació directa i del posterior debat en la sessió de treball del maig, podem apuntar les següents tendències:

- Hi ha un augment generalitzat de la demanda dels serveis oferts per les entitats.
- No es detecten canvis significatius en la situació de les persones en situacions d'exclusió consolidada o de pobresa extrema. Els efectes de la crisi es fan sentir en el mercat laboral, per això entre les persones que porten temps excloses del mercat laboral la situació no és diferent de la del 2007.
- Les entitats que ofereixen formació ocupacional i/o programes d'inserció laboral estan rebent moltes més demandes de les que poden atendre.
- El perfil de les persones que demanen suport per a la integració laboral està canviant. Fins al 2008 s'atenien persones amb un nivell educatiu molt baix o nul. Des de fa poc més d'un any, s'estan incrementant les persones ateses amb certa preparació professional i acadèmica.
- Han aparegut perfils inèdits fins abans d'iniciar-se la crisi: persones o unitats familiars que, tot i disposar d'habitatge de propietat, necessiten ajuda de les entitats o de l'administració per accedir a béns bàsics. Davant un descens dels ingressos, aquestes famílies han de dedicar els seus recursos a fer front al deute contret per comprar l'habitatge i no els queda suficient per cobrir les seves necessitats.

Un altre aspecte que s'ha començat a treballar i que s'haurà de concretar en les primeres sessions de treball del curs 2009-2010, és la proposta de recollida d'indicadors per a l'elaboració d'un sistema d'informació que permeti disposar de dades actualitzades periòdicament sobre la situació social de la ciutadania de la ciutat, amb especial atenció en l'impacte de la crisi sobre la població en risc i en situació d'exclusió a la ciutat. El llistat d'indicadors permetrà fer un seguiment de la situació socioeconòmica de la població de Barcelona. I caldrà concretar:

1. els indicadors
2. la periodicitat de les dades
3. el nivell de concreció territorial

Propostes

Una preocupació de les entitats del grup ha estat que les accions urgents o de xoc allunyin les administracions públiques i el tercer sector d'una perspectiva preventiva i comunitària de la lluita contra la pobresa. Tenint sempre present aquesta inquietud, el

2008-2009

grup de treball concreta les següents propostes d'actuació enfront les problemàtiques socials derivades de la crisi, distingint les mesures generals i de més llarg abast, de les mesures més immediates i concretes.

Les **línies d'actuació més general i de més llarg abast**, que s'haurien d'impulsar alhora o acompanyant les mesures més urgents, són:

- Aprofundiment en la transversalitat i la coordinació entre serveis i entitats.
- Promoció de projectes que facilitin la conciliació de la vida familiar i la vida laboral a les dones, en especial les mares soles. Aquestes mesures tindrien una doble finalitat: oferir als infants de 0 a 3 anys escoles bressol de qualitat i un entorn de socialització que realitzi una taxa preventiva de l'exclusió social, i facilitar la incorporació laboral de les mares.
- Creació d'un parc d'habitatges protegits.
- Intervenció global en els habitatges sobreocupats.
- Promoció de l'enfocament comunitari de la lluita contra la pobresa i la coresponsabilitat en els processos preventius de l'exclusió social. És imprescindible donar a conèixer les bones pràctiques existents i crear espais que permetin compartir el coneixement en aquesta matèria.

Les **mesures urgents i/o de xoc** proposades són:

- Disposició de mitjans per fer efectiva una finestra única per als serveis socials. Increment i optimització dels recursos per a la formació i assessorament per a persones que es troben en situació de crisi per primera vegada (assessorament legal, economia domèstica, recursos i circuits d'accés) a través d'un sistema centralitzat d'informació de primer nivell i d'orientació.
- Ampliació de les ajudes econòmiques destinades a conservar l'habitatge i evitar els desnonaments. La intervenció social sobre persones sense sostre és més cara i més traumàtica que la intervenció preventiva.
- Establiment d'una taxa turística, la recaptació de la qual es destini a la lluita contra la pobresa.
- Oferta d'exempcions fiscals a les empreses que contractin persones en risc d'exclusió.
- Increment dels ajuts d'urgència temporals en forma de subsidis econòmics, habitatge o productes alimentaris (menjadors, beques i tiquets per als comerços). Aquestes mesures han d'evitar promoure la mendicitat o el paternalisme i han d'estar encaminades a impedir el desarrelament social de les persones en risc. Ajudes econòmiques per pagar escoles bressol.
- Comunicació apropiada de la situació social dels col·lectius més desafavorits de la ciutat. Desenvolupament d'un treball de sensibilització ciutadana que promogui la solidaritat i que desmenteixi els tòpics que generen conflictivitat social. Cal transmetre que la pobresa pot afectar a tothom i que requereix una reacció comunitària i solidària.
- Aprofitament de les noves borses de treball que, a través de la contractació pública, puguin oferir col·locació a persones aturades. Per exemple: tècnics/ques dels PIAD, tècnics/ques dels sectors de serveis socials derivats de la Llei de dependència, tècnics/ques del tercer sector, tècnics/ques d'atenció a la infància...

2009-2010

Grup de treball
Pobresa

Composició del grup

Coordinador

Albert Sales i Campos, expert

PARTICIPANTS

Representants de les entitats membres del Consell

Teresa Bermúdez i Sánchez, Càritas Diocesana de Barcelona

Amparo Bernad i Caballero, Grup Municipal PSC

Berta Borràs, Grup Municipal CiU

Montserrat Catarineu i Pérez, Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona

Gladys Cuzco i Lescano, Grup Municipal PSC

Raquel de Haro, CCOO del Barcelonès

Anna de los Riscos i Abdelmalili Fakiri, Consell de la Joventut de Barcelona

Josep Espinàs i Xivillé, Unió de Jubilats i Pensionistes de la UGT

Josep M. Modol, Federació Catalana de Voluntariat Social

Zaida Palet, Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona

Mercè Porta, Justícia i Pau

Miguel Pozo i Navarro, Creu Roja de Barcelona

Paula Veciana, Fundació Caixa Catalunya

Marta Zaragoza i Esteve, Fundació "la Caixa"

Tècnics i tècniques municipals

Carme Fortea i Busquets, Direcció d'Acció Social

Herminia Gil i Canales, Barcelona Activa

Néstor Navarro i Salvany, Pla d'acollida, Ajuntament de Barcelona

Representants d'altres entitats

Pilar Aguilar, Institut de Reinserció Social

Antonio Aliana i Magrí, Fundació TriniJove

Verónica Arias, Universitat Autònoma de Barcelona

Jaume Castellet i Larena, Associació de Mentors i Emprenedors

Cecília Bosch i Nuri, Fundació Escó

Maria Estrany i Gari, Fundació Trini Jove

Joana Ferrari, Universitat Autònoma de Barcelona

Francesca Ferrari i Rebull, Associació Catòlica Internacional de Serveis

Maria Furriol i Teixidó, Consell Nacional de Dones d'Espanya

Laura García i Soria, Filles de la Caritat

Esther Henar i Pérez, Associació Benestar i Desenvolupament

Glòria Heranz, Direcció General d'Economia Cooperativa, Social i d'Autoocupació, Generalitat de Catalunya

Víctor López i González, ACEI Associació d'Empreses d'Inserció

Aurora Mahedero, Bona Voluntat en Acció

Jorgina Martínez, Fundació Formació i Treball

Ramon Noró i Camats, Fundació Arrels

Montserrat Pelegrí i Rossell, Associació CÍVIC Iniciatives Socials i Ocupació

Rosa Romeu i Tarragona, Fundació Catalana de l'Esplai

Lluís Toledano i Gaju, Institut de Reinserció Social (IRES)

Josep M. Trullás i Graells, Fundació Acció Solidària Contra l'Atur

Francisco Villarrasa i Romero, Fundació Engrunes

Invitats i invitades per a temes específics

Lluís Fajarí, cap de gabinet de la Regidoria d'Habitatge i Secretari del Consell de l'Habitatge de Barcelona

Teresa Bermúdez, responsable del Programa d'Inclusió Social de Càritas

Meritxell Collelldemont, directora de la fundació Mambré

Outaile Benabid, responsable territorial d'ACCEM

Ada Colau, Plataforma d'afectades per les hipoteques

Xavier Latorre i Xabier Ballesteros, Xarxantoni (Xarxa comunitària del barri de Sant Antoni)

Abdoulaye Fall, promotor de les Comunitats Autofinançades (CAF)

Xavier Bonal, adjunt per a la Defensa dels Drets dels Infants del Síndic (fins al març de 2010)

2009-2010

Temes tractats

El grup de Pobresa es va fixar tres grans temàtiques sobre les quals articular el treball del curs 2009-2010:

1) **Urgències socials i treball preventiu**. Davant l'entorn de crisi, les entitats i les administracions públiques s'enfronten a un fort increment de la demanda ciutadana dels seus recursos. Les situacions d'urgència es multipliquen i, des del grup, es planteja la preocupació per la possibilitat de perdre de vista la perspectiva preventiva i caure en una dinàmica assistencial marcada per la necessitat.

2) **Accés a l'habitatge, crisi i noves formes de pobresa**. L'evolució del mercat immobiliari prèvia a l'esclat de la crisi, amb un fort endeutament hipotecari per part de moltes famílies, ha provocat l'aparició de noves formes de pobresa i precarietat vinculades a les dificultats per fer front a les hipoteques, reforçades per la impossibilitat de convertir una inversió immobiliària en efectiu. La precarietat en què viuen moltes famílies nominalment propietàries de la seva llar és una realitat nova i des del grup es va decidir dedicar diverses sessions a aprofundir en el coneixement de les polítiques d'habitatge i a les experiències organitzatives per fer front a la pobresa derivada de la impossibilitat de garantir el dret a l'habitatge.

3) **La vulnerabilitat de les persones "sense papers".** La crisi no està afectant totes les persones i col·lectius de manera equitativa. Genera especial preocupació la situació de desemparament que pateixen les persones nouvingudes sense permisos de treball i residència.

Sessions

- 11/11/2009
  Sessió dedicada a acordar els eixos a treballar en aquest curs.
- 09/12/2009
  Presentació de l'informe *Itineraris i factors d'exclusió social*, per part d'Albert Sales, coordinador del grup i coautor de la investigació encarregada per la Síndica de Greuges de la ciutat.
- 20/01/2010
  Presentació del Programa per a persones socialment vulnerables del Pla d'habitatge de Barcelona 2008-2016, a càrrec de Lluís Fajarí, cap de Gabinet de la Regidoria d'Habitatge i secretari del Consell de l'Habitatge de Barcelona.
- 17/02/2010
  Les necessitats d'allotjament i habitatge, amb la participació de Teresa Bermúdez, responsable del Programa d'Inclusió Social de Càritas, Meritxell Collelldemont, directora de la Fundació Mambré i Outaile Benabid, responsable territorial d'ACCEM.
- 16/03/2010
  Presentació de la Plataforma d'afectades per les hipoteques, per part d'Ada Colau.
- 14/04/2010
  L'acció comunitària en la lluita contra l'exclusió i en la construcció d'estratègies contra la pobresa, amb la participació de Xavier Latorre i Xabier Ballesteros, de Xarxantoni, Xarxa comunitària del barri de Sant Antoni i d'Abdoulaye Fall, promotor d'ACAF (Comunitats Autofinançades).
- 26/05/2010
  Els menors estrangers indocumentats no acompanyats, a càrrec del Dr. Xavier Bonal, adjunt per a la Defensa dels Drets dels Infants del Síndic (fins març de 2010).

2009-2010

A les sesions de gener, febrer i març es va treballar l'eix **Accés a l'habitatge, crisi i noves formes de pobresa**:

- Gener. El Sr. Lluís Fajarí (cap de Gabinet de la Regidoria d'Habitatge i secretari del Consell de l'Habitatge de Barcelona) ens presenta els punts més importants del Programa per a persones socialment vulnerables del Pla d'habitatge de Barcelona 2008-2016. Trobareu la presentació aquí: http://albertsales.files.wordpress.com/2010/06/presentacio-phb-grup-pobresa-cmbs.ppt
- Febrer. Tractem l'abordatge de les necessitats d'allotjament i habitatge des de la perspectiva de tres entitats amb una trajectòria consolidada en el tema. Presenta l'experiència de Càritas de Barcelona la Sra. Teresa Bermúdez (responsable del Programa d'Inclusió Social de Càritas), de la Fundació Mambré la Sra. Meritxell Collelldemont (Directora de la fundació Mambré), i d'ACCEM Barcelona el Sr. Outaile Benabid (responsable territorial d'ACCEM).

  Presentació Fundació Mambré: http://albertsales.files.wordpress.com/2010/06/presentacio-mambre-febrer-2010.ppt

  Presentació Càritas: http://albertsales.files.wordpress.com/2010/06/habitatge-cmbs-pobresa-feb-2010.ppt
- Març. La Sra. Ada Colau presenta la iniciativa de la Plataforma d'afectades per les hipòteques. http://afectadosporlahipoteca.wordpress.com/

A les sessions de desembre i abril es va tractar l'eix **Urgències socials i treball preventiu**:

- Desembre. Presentació de l'informe Itineraris i factors d'exclusió social per part de l'Albert Sales, coautor de la investigació encarregada per la Síndica de Greuges de la ciutat. La recerca, realitzada sobre la resconstrucció del cicle vital de 400 persones en situació d'exclusió social, posa de manifest que una gran diversitat de situacions d'exclusió tenen la seva arrel en la combinació de situacions personals i problemes estructurals que afecten els individus en la infància i en la transició a la vida adulta. L'informe fa una primera temptativa de comparar els costos socials de les polítiques paliatives amb els de les polítiques preventives i convida a apostar per la prevenció com a estratègia més efectiva i menys traumàtica a l'hora de lluitar contra l'exclusió. Trobareu l'estudi aquí: http://dixit.gencat.cat/portal/fitxes/publicacions/publicacio_inclusio_itineraris_factors_exclusio_social.html?pAmbit=inclusio
- Abril. Tractem el tema de l'acció comunitària en la lluita contra l'exclusió i en la construcció d'estratègies contra la pobresa. Els Srs. Xavier Latorre i Xabier Ballesteros presenten l'experiència de Xarxantoni (Xarxa comunitària del barri de Sant Antoni). El Sr. Abdoulaye Fall (promotor d'ACAF) presenta la iniciativa de les Comunitats Autofinançades (CAF).

  Documents sobre Xarxantoni:

  http://albertsales.files.wordpress.com/2010/06/res-eduso.pdf

  http://albertsales.files.wordpress.com/2010/06/xarxa-comunitaria-stantoni-article-experiencies.pdf

  http://www.xarxantoni.net/

2009-2010

Vídeo sobre les CAF al programa Diners de TV3:

http://www.tv3.cat/lasetmana09/videos/diners (és el segon vídeo de la llista de sota)

Article sobre les CAF:

http://www.elpunt.cat/noticia/article/4-economia/18-economia/144403-credits-de-confianca.html

Web d'ACAF: www.comunidadescaf.org

A la sessio de maig s'ha encetat l'eix *Vulnerabilitat de les persones "sense papers"*:

- Maig. El Dr. Xavier Bonal presenta la problemàtica dels menors estrangers indocumentats no acompanyats. Comenta les situacions de vulneració dels seus drets fonamentals i el desamparament que pateixen, especialment quan no se'ls reconeix la documentació del seu país d'origen com a acreditació de la seva edat.

  Entrevista a en Xavier Bonal: http://vimeo.com/8334164

  Article 4 juny del 2009 sobre la problemàtica dels menors immigrants no acaompanyats: http://www.avui.cat/cat/notices/2009/06/el_sindic_denuncia_la_saturacio_dels_centres_de_menors_i_la_generalitat_ho_nega_61546.php

  Comentaris i aportacions: Albert Sales i Campos (coordinador del grup sobre pobresa del CMBS), albert.sales@gmail.com

Propostes

Temàtica 1. Urgències socials i treball preventiu

Idees clau

- Existeixen iniciatives d'arrel comunitària, el rol de les quals podria ser complementari al de les organitzacions.
- Hi ha falta de coneixement entre els àmbits associatiu organizacional i comunitari.
- Prevenció és socialment més eficaç que les mesures paliatives.
- La construcció comunitària permet superar dinàmiques de rebuig per part dels veïnats.
- Els itineraris d'exclusió s'inicien molt joves.
- Gran part dels trencaments amb la societat es produeixen en les transicions del sistema educatiu al treball.
- Algunes institucions (com la presó) exerceixen de potenciadors de les situacions d'exclusió i pobresa.

Propostes

Seguir apostant malgrat la crisi

- La crisi no pot aturar el desenvolupament de les polítiques preventives. S'insisteix en la necessitat que administracions públiques i entitats adoptin la prevenció com un enfocament transversal.
- Les mesures preventives han d'iniciar-se com més aviat millor. Cal seguir treballant per la universalització de l'educació infantil pública i de qualitat per als infants de 0 a 3 anys.
- Mantenir i incrementar les dotacions pressupostàries en intervenció preventiva i paliativa.

2009-2010

Millorar la comunicació és optimitzar recursos

- Cal seguir desenvolupant eines de comunicació i d'intercanvi mutu entre entitats i entre el tercer sector i les administracions. També s'haurien de facilitar les pràctiques de recurs mutu. Tot amb l'objectiu d'optimitzar els recursos existents.
- Augmentar la comunicació entre els grups de CMBS afavoreix la transversalitat en l'anàlisi de la realitat social.
- Cal posar de manifest públicament i comunicar a la ciutadania apropiadament que les mesures preventives acaben sent més econòmiques per a les administracions.

Davant la crisi, actuacions concretes

- Cal dedicar esforços a la prevenció de futures tensions socials als barris amb minories.
- Reforçar amb recursos i persones el banc d'aliments.
- Adaptar els serveis als nous perfils de pobresa. Augmentar les dotacions pressupostàries sempre pot ser necessari. En el context actual és important que siguem capaços d'identificar noves necessitats per incidir-hi eficaçment.
- En matèria de serveis socials, no adaptar la demanda a l'oferta. Recollir quina és la demanda i quins recursos tenim per enfrontar-nos-hi.
- Fer una anàlisi rigorosa de quina oferta de recursos és la prioritària en el context en què estem.

Reforçar la perspectiva comunitària també pot optimitzar recursos

- Fomentar dels plans comunitaris com a alternativa al treball individual. La territorialització de la intervenció a nivell de barri (73 unitats de barri) pot ser una gran oportunitat.

Temàtica 2. Accés a l'habitatge, crisi i noves formes de pobresa.

Idees clau

- L'endeutament de les llars vulnerables pot iniciar processos d'exclusió social severa difícils de trencar.
- Existeixen col·lectius que, sense tenir accés a vivendes de lloguer, s'han endeutat per comprar l'habitatge. Ara aquests col·lectius són els més castigats per la crisi.
- Un desnonament té un cost social molt més elevat que la prevenció de l'execució hipotecària.
- Hi ha poca coordinació i no existeix un inventari únic de recursos d'habitatge.

Propostes

- Donar a conèixer els recursos existents d'assessorament financer i jurídic a les persones endeutades en situació d'impagament. Crear més recursos d'aquest tipus.
- Impulsar el pagament en dació (en cas d'execucions hipotecàries) per tal d'evitar l'endeutament perpetu de les persones que perden l'habitatge.
- Les regidories d'Habitatge i d'Acció Social estan impulsant la Xarxa d'Habitatges d'Inclusió. Cal donar suport aquesta xarxa com a eina per al coneixement de recursos existents.

2009-2010

Temàtica 3. La vulnerabilitat de les persones "sense papers"

Idees clau

- Existeix un buit en l'atenció dels MEINA.
- No es reconeixen els documents dels menors immigrants procedents de països sud-saharians a l'hora de validar l'edat.
- Les persones indocumentades no reben cap tipus d'atenció de continuïtat quan deixen de ser menors.

Propostes

- Demanar que el marge d'error de la prova de determinació d'edat sigui en benefici de l'interès dels menors.
- Facilitar l'assessorament jurídic als joves en situació de no atenció.
- Generar mecanismes per donar continuïtat i seguiment a les persones immigrants indocumentades en la seva transició cap a la majoria d'edat.

Propostes prioritzades

Les propostes que segueixen s'han seleccionat en base a la priorització realitzada per les entitats i persones del grup. Parteixen de dues premisses bàsiques:

1. En oposició a l'enfocament del govern de l'Estat espanyol i de les institucions internacionals, creiem que cal mantenir o incrementar les dotacions pressupostàries destinades a la lluita contra la pobresa i a la seva prevenció.
2. La urgència no pot frenar el desenvolupament de polítiques preventives. La prevenció és una inversió de futur i estalvia molts recursos i, sobretot, el patiment de moltes persones.

Propostes

- Cal seguir desenvolupant eines de comunicació i d'intercanvi mutu entre entitats i entre el tercer sector i les administracions. Un exemple que cal seguir i al qual cal donar suport és la xarxa d'habitatges d'inclusió. També s'haurien de facilitar les pràctiques de recurs mutu. Tot amb l'objectiu d'optimitzar els recursos existents.
- Cal dedicar esforços a la prevenció de futures tensions socials als barris amb minories.
- Generar mecanismes per donar continuïtat i seguiment a les persones immigrants indocumentades en la seva transició cap a la majoria d'edat.
- Demanar a la Fiscalia de Menors de Barcelona que el marge d'error de la prova de determinació d'edat que s'aplica als immigrants africans es consideri en benefici de l'interès dels menors.
- Impulsar el pagament en dació (en cas d'execucions hipotecàries) per tal d'evitar l'endeutament perpetu de les persones que perden l'habitatge.

Grup de treball

Salut

Recull de propostes al Consell Municipal de Benestar Social 2005-2010

2005-2006

Grup de treball sobre SALUT

Composició del grup

Coordinador

Sr. Andreu Segura i Benedicto, expert

Secretaria tècnica

Sra. Pilar Solanes i Salse, secretària
Sr. Carles Gil i Miquel, secretari adjunt

Participants

Representants de les entitats membres del Consell

Sra. Anna Àlvarez i Morillas, Fundació Viure i Conviure, Caixa de Catalunya
Sr. Roger Bujons i Tomàs, Consell de la Joventut de Barcelona
Sr. Bernat Escudero, Avalot – Joves UGT de Catalunya
Sra. Rebeca Espasa i Valera, Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya
Sra. Susanna Florido, Avalot – Joves UGT de Catalunya
Sra. M. Antònia Fort i Marrugat, CCOO
Sra. Marcel·la Güell i Cid, Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona
Sra. Clara Muñoz i Cirici, Consell de la Joventut de Barcelona
Sra. M. José Ortiz i Sánchez, Grup Municipal PP
Sra. Maria Antònia Sambeat i Domènech, Col·legi Oficial de Metges de Barcelona
Sr. Vicens Tarrats, CCOO
Sra. Anna Varderi i Casas, Federació Catalana de Voluntariat Social
Sr. Joan Ramon Villalbí i Hereter, expert

Tècnics i tècniques municipals

Sr. Antoni Barbarà i Molina, Regidoria de Salut Pública
Sra. Pilar Fransitorra i Brase, Direcció de Dones i Drets Civils, Sector Serveis Personals
Sra. Mercè González i Esteve, Direcció de Joventut, Sector Serveis Personals
Sr. Joan Guix i Oliver, Agència de Salut Pública de Barcelona
Sra. Isabel Ribas i Seix, Agència Salut Pública de Barcelona

Representants d'altres entitats

Sra. M. Dolors Bascompte i Bonvehí, Coordinadora d'Usuaris de la Sanitat
Sra. Cristina Carlota, Fundació Lliga Catalana d'Ajuda Oncològica (Oncolliga)
Sra. M. Lluïsa de Càceres, Fundació Lliga Catalana d'Ajuda Oncològica (Oncolliga)
Sr. Josep Clusa i Matinero, Fundació Congrés Català de Salut Mental
Sra. Montserrat Domingo, GrupPersona
Sr. Benito Durán i Sancho, Lliga Reumatològica Catalana
Sra. Lluïsa Jambert i Boté, Coordinadora d'Usuaris de la Sanitat
Sra. Esther Jordà i Sampietro, Consorci Sanitari Barcelona, Direcció Planificació, Compra i Avaluació
Sra. M. Rosa Lunas i Masnou, Associació Catalana Familiars, Usuaris, Col·laboradors Geriàtrics
Sra. Maribel Pérez i López, Actua

2005-2006

Sra. Llum Polo i Sangüesa, Àmbit Prevenció / Comitè 1r de Desembre- Plataforma Unitària ONG Sida de Catalunya
Sr. Joan Rafael Rabasco López, Col·legi d'Advocats de Barcelona
Sra. Rosa Ros i Rahola, Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat
Sa. Carme Sabater i Sànchez, Coordinadora d'Usuaris de la Sanitat
Sr. Jorge Saz i Berges, Projecte del Noms SIDA
Sra. Anna Maria Solanes i Guasch, GrupPersona
Sra. Núria Terribas, Institut Borja de Bioètica, Universitat Ramon Llull
Sra. Adela Torras, Grup de Dol, Associació de Voluntaris per a Malalts Estables
Sra. Anna Varderi i Casas, Federació Catalana del Voluntariat Social

Invitats i invitades per a temes específics
Im. Sr. Ricard Gomà i Carmona, regidor ponent de Benestar Social i President del Consell Municipal de Benestar Social
Im. Sr. Ignasi Fina i Sanglas, regidor ponent de Salut Pública
Sra. Carmina Català i Galofrè, Direcció de Benestar Social - Ajuntament Barcelona
Sra. Dra. Imma Cortés i Franch, Agència de Salut Pública de Barcelona
Sr. Dr. Lluís Feduchi, Psiquiatre, psicoanalista i supervisor de la Fundació Hospital Sant Pere Claver
Sra. Anna Garcia i Altés, Agència Salut Pública de Barcelona
Sra. Elena Mas i Viale, Divisió Serveis Personals, districte Sants-Montjuïc
Sra. Dra. Eulàlia Navarro, directora de la Unitat de Crisi per a Adolescents de Sant Boi de Llobregat
Sr. Josep Lluís Segú, Farmacèutic, Institut Català de Serveis Mèdics
Sr. Dr. Josep Toro, professor emèrit de Medicina de la Universitat de Barcelona, i consultor del Servei de Psiquiatria Infantil de l'Hospital Clínic de Barcelona
Sr. Josep M. Villena Segura, DIOMIRA

* * *

Durant el curs 2005-2006 el grup de Salut del Consell ha dut a terme set sessions de treball, una de les quals ha estat conjuntament amb el grup de Drogodependències. S'ha comptat amb la col·laboració de deu persones expertes convidades. La mitjana d'assistència a les sessions ha estat de 14 persones.

A la **primera sessió**, celebrada el mes de novembre del 2005, es va presentar l'**informe sobre l'estat de salut de la ciutat elaborat per l'Agència de Salut Pública de Barcelona**. Es va constatar la millora dels problemes de salut objecte de monitorització, bàsicament la sida, la tuberculosi, els accidents de trànsit i els accidents laborals mortals, així com l'estabilització de la utilització de les urgències hospitalàries i l'augment de les urgències extrahospitalàries. La presentació la va fer la Sra. Anna García i Altés. A continuació es van configurar els continguts del programa regular del curs.

La **segona sessió** es va celebrar conjuntament amb el grup de Drogodependències, atenent les recomanacions del recent informe d'avaluació sobre el Consell Municipal de Benestar Social, i de forma monogràfica es va dedicar a la **situació del centre d'atenció i seguiment de la Vall d'Hebron** que inclou la prestació del servei de venopunció higiènica.

Les persones convidades expertes van ser:
- Sr. Joan Colom, director de la Direcció General de Drogodependències i Sida (Generalitat Catalunya)
- Sr. Joan Guix, gerent de l'Agència de Salut Pública de Barcelona

2005-2006

- I es va comptar amb l'assistència de la Ima. Sra. Elsa Blasco, regidora del Grup Municipal ICV-EUiA

Les consideracions més rellevants foren, per una banda, les relacionades amb la tendència de la població a refusar la instal·lació de serveis d'interès comunitari que puguin comportar alguns inconvenients (el fenomen conegut com NIMBY) i la conveniència de promoure actituds responsables i, per l'altra, l'anàlisi de la informació facilitada als veïns i veïnes que, si bé sembla quantitativament adequada, des del punt de vista de la consistència i dels criteris de participació, és susceptible de millora apreciable.

Les recomanacions són:

- Millorar la comunicació entre l'Administració municipal i els agents socials quant als programes de recursos i serveis d'atenció a les persones, sobretot des del punt de vista qualitatiu, de forma que els interlocutors municipals proporcionin sempre la mateixa informació a la ciutadania i que ho facin extremant la consistència de les dades i dels criteris de participació.

- Contextualitzar qualsevol iniciativa d'equipaments o de serveis personals, sobretot les que poden comportar ni que sigui temporalment eventuals incomoditats o altres inconvenients, de manera que es presentin a la ciutadania i al teixit social de la ciutat en el mapa d'equipaments, amb els calendaris previstos d'instal·lació, i amb els criteris explícits de prioritat que considerin les necessitats de les persones usuàries i les dels agents socials al territori per posar-los en marxa.

- Utilitzar intensivament els mètodes i les experiències de treball comunitari que es duen a terme als diversos barris de la ciutat com a espais clau d'interlocució per a la posada en marxa dels nous equipaments. Establir mecanismes explícits de seguiment i avaluació dels processos de desenvolupament de les noves instal·lacions i equipaments.

La **tercera i quarta sessions** es van dedicar als **problemes de salut de l'adolescència**, com a continuació dels treballs del curs anterior. En la primera es va abordar l'adolescència com a etapa del cicle vital i les seves característiques, sobretot en relació amb la violència juvenil, i en la segona els problemes de salut mental i la resposta del sistema sanitari.

Les persones expertes convidades van ser:
- Dr. Lluís Feduchi, psiquiatre, psicoanalista i supervisor de la Fundació Hospital Sant Pere Claver
- Dra. Eulàlia Navarro, directora de la Unitat de Crisi per a Adolescents de Sant Boi de Llobregat
- Dr. Josep Toro, professor emèrit de Medicina de la Universitat de Barcelona, i consultor del Servei de Psiquiatria Infantil de l'Hospital Clínic de Barcelona

Entre les consideracions més rellevants cal esmentar:

- La importància del coneixement de les característiques de l'adolescència com a etapa del cicle vital i la conveniència que aquest coneixement sigui socialitzat en l'àmbit familiar, escolar i sanitari. Molts dels comportaments dels adolescents tenen a veure amb la inseguretat i

2005-2006

la tendència a provar de trobar els límits i les referències. La dependència econòmica conjuntament amb la promoció del consumisme generen tensions. L'escolarització obligatòria fins als setze anys, amb independència de les aptituds i de la voluntat d'estudiar, conjuntament amb la prohibició de treballar abans dels setze anys comporta efectes adversos greus en una part dels adolescents. L'assumpció gradual de responsabilitats de tota mena –incloses les econòmiques– és cabdal per facilitar el trànsit a l'edat adulta. Bona part dels trastorns del comportament no són percebuts pels adolescents com alteracions o malalties. En general, davant les demandes d'atenció sanitària –sobretot dels serveis de salut mental– hi ha problemes familiars o dels pares mateixos. La fragmentació del sistema sanitari limita les possibilitats de proporcionar atenció adequada, especialment en l'àmbit de la salut mental. L'heterogeneïtat dels abordatges i dels procediments dels serveis de salut mental juvenil dificulta l'atenció adequada.

Les recomanacions del grup són:

- Promoure accions formatives adreçades als pares i mares, mestres i també als sanitaris quant a les característiques de l'adolescència en general i als problemes del comportament en particular.

- Fomentar la creació de centres d'informació, orientació i assessorament per a les famílies i la població en general que no es limitin a les famílies afectades.

- Per tal de facilitar la detecció precoç dels trastorns mentals i de comportament dels adolescents cal una perspectiva multidisciplinar que integri els entorns més propers a l'adolescent: la família i l'escola, amb els serveis sanitaris: els pediatres i els metges de família. Convé, doncs, un enfocament comunitari des dels serveis sanitaris.

- Els serveis de la xarxa de salut mental haurien d'incrementar la seva accessibilitat als adolescents i apropar-los als llocs freqüentats pels adolescents. L'escola pot ser un d'aquests espais per a l'atansament. Els centres de salut mental haurien de dur a terme polítiques de portes obertes.

- Els programes de prevenció i de promoció de la salut adreçats als nens i als joves s'haurien de dissenyar conjuntament i dur-se a terme de forma coordinada.

- L'aparició precoç de la menarquia hauria de ser objecte de supervisió directa per part dels serveis sanitaris (els pediatres generals) per tal de prevenir els eventuals problemes associats a l'avançament de la menarquia.

- Promoure estratègies de comunicació que facilitin el vincle de la veu dels joves i el grup de Salut del Consell, amb la finalitat de conèixer el punt de vista dels joves sobre com perceben el que els ofereix el Sistema de Salut, detectar-ne les mancances, i recollir-ne les seves propostes. El curs vinent es podria celebrar una sessió del grup de Salut en la qual es convidés al Consell de la Joventut de Barcelona perquè presentés la seva experiència, i així es facilitaria el coneixement mutu d'aquests dos espais de participació.

La **cinquena sessió** es va dedicar a la **utilització dels medicaments**. L'expert convidat fou el Sr. Josep Lluís Segú, farmacèutic comunitari.

2005-2006

Entre les consideracions més rellevants es destaca l'increment de la producció, la distribució i el consum de medicaments que, juntament amb l'augment de l'eficàcia, comporta paral·lelament l'aparició dels anomenats problemes relacionats amb els medicaments (PRM) que són una de les causes importants de problemes de salut i de demanda d'atenció sanitària. Una notable proporció dels motius de consulta en els serveis d'urgències hospitalaris està associada als PRM. Aquests problemes no es limiten al consum inadequat, sinó que també abasten la falta de prescripció i sobretot de compliment de les pautes prescrites.

Encara que han disminuït considerablement els medicaments que hi ha al mercat sense proves suficients d'eficàcia, romanen els problemes d'indicació adequada de les prescripcions. Malgrat que l'arsenal terapèutic s'ha desenvolupat amb una gran intensitat en els últims temps, l'expectativa que els medicaments poden solucionar tots els problemes de salut i fins i tot els factors de risc i els determinants és irracional.

En el cas de les persones grans que són les que consumeixen més medicaments s'hi afegeixen els problemes de la polimedicació amb les eventuals interaccions entre medicaments i també amb els aliments. Les condicions de vida de moltes persones grans que viuen soles o amb parelles amb condicions similars dificulta el control adequat de l'administració. Els assajos clínics per comprovar l'eficàcia dels fàrmacs no inclouen les persones grans ni tampoc l'administració conjunta de medicaments de forma que bona part de la informació disponible sobre l'eficàcia i la seguretat dels medicaments és incerta per a aquest grup de població.

Les recomanacions són:

- Cal fomentar iniciatives i programes de prevenció primària dels PRM adreçats a la població i als professionals dels serveis sanitaris per tal d'aconseguir expectatives raonables quant al consum de medicaments que no són béns de consum equiparables a d'altres béns de consum i que només poden proporcionar beneficis en el cas que estigui indicada la seva prescripció (els medicaments no serveixen per a tot i sovint cal assegurar-se mitjançant una espera vigilant de la seva necessitat).

- Convé incentivar adequadament els professionals dels serveis sanitaris per tal que duguin a terme una prescripció raonada, amb indicacions explícites i una valoració positiva de la necessitat, que faciliti la selecció del fàrmac més adient (el que maximitza els beneficis i minimitza els riscos), que sigui prudent i crítica amb les novetats i que impliqui activament els pacients, mitjançant una informació apropiada i l'adequació de les pautes de dosificació.

- Els farmacèutics així com els professionals d'infermeria poden jugar un paper rellevant per aconseguir una utilització més adequada dels medicaments. Això no obstant, el sistema actual de finançament públic dels medicaments suposa una limitació per a la implicació activa dels farmacèutics, malgrat que, en general, aquests professionals tenen un interès objectiu en actuar com agents de salut atès que és aquesta dedicació la que els legitima davant la població. Tots els professionals sanitaris han de col·laborar en la detecció i el control dels PRM.

2005-2006

La **sisena sessió** es va dedicar als **problemes de salut laboral**. L'experta convidada fou la Dra. Imma Cortés, de la Unitat de Salut Laboral de l'Agència de Salut Pública de Barcelona.

Les consideracions més rellevants han estat la constatació de l'existència d'un subsistema dedicat a la salut laboral que no forma part del sistema nacional de salut amb les interferències que comporta; i després, els canvis en el sector productiu que fan que bona part dels plantejaments tradicionals dels dispositius i programes de prevenció i control dels problemes de salut laboral no resultin adequats per manca d'adaptació, atesa la preponderància del sector econòmic dels serveis i la feminització de la força de treball sense que la societat s'hagi adaptat.

Les recomanacions són:

- Propiciar un debat públic sobre les inconsistències que provoca la persistència del sistema de les mútues laborals, independent del sistema nacional de salut.

- Fomentar el desenvolupament de la salut laboral com a part integrant del sistema sanitari públic de manera que els professionals sanitaris disposin d'informació, coneixements i habilitats adequades per a la detecció, la prevenció i el control dels problemes de salut originats en l'àmbit laboral.

- Promoure els entorns laborals saludables de forma que el treball pugui actuar com a determinant positiu de la salut dels treballadors. Afavorir els climes laborals adequats.

- Desenvolupar i adaptar els dispositius i serveis de salut laboral a les condicions predominants de les ocupacions actuals, particularment els riscos psicosocials, els treballs monòtons i la manca d'implicació dels treballadors.

- Tenir en compte l'especifitat dels accidents laborals in itenere en el control i la planificació de les polítiques de salut laboral.

- Actuar per optimitzar les condicions contractuals de caràcter temporal i reduir la precarietat laboral que està associada amb la presentació de problemes i a l'exposició a riscos per a la salut.

- Accentuar les mesures per a l'acompliment de la normativa de prevenció de riscos laborals vigent.

Finalment la **darrera sessió** es va dedicar a l'**elaboració conjunta de les recomanacions i propostes presents**, les quals s'han de fer arribar al Plenari del Consell per a la seva aprovació, i també seran el material per a la consideració dels temes a treballar pel proper curs 2006-2007. Per altra banda, en aquesta darrera sessió es va rebre la informació i es va reflexionar sobre el programa de la II Jornada de Salut Pública, organitzada per la Regidoria de Salut Pública, i que tindrà lloc el proper 17 d'octubre de 2006.

2006-2007

Grup de treball sobre SALUT

Composició del grup

Coordinador

Sr. Andreu Segura i Benedicto, expert

Secretaria tècnica

Sra. Pilar Solanes i Salse, secretària
Sra. Elena Mas i Viale, secretària adjunta

Participants

Representants de les entitats membres del Consell

Sra. Anna Àlvarez i Morillas, Fundació Viure i Conviure, Caixa de Catalunya
Sr. Roger Bujons i Tomàs, Consell de la Joventut de Barcelona
Sra. Rebeca Espasa i Valera, Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya
Sr. Enric Fernández Velilla Ceprià, Grup Municipal PSC
Sra. Susanna Florido, Avalot – Joves UGT de Catalunya
Sra. M. Antònia Fort i Marrugat, CCOO
Sr. Oriol García i Badenes, Consell de la Joventut de Barcelona
Sra. Laura Rafart i Virgili, CCOO
Sra. Maria Antònia Sambeat i Domènech, Col·legi Oficial de Metges de Barcelona
Sra. Susana Sans i Menéndez, Grup Municipal PSC
Sra. Anna Varderi i Casas, Federació Catalana de Voluntariat Social
Sr. Joan Ramon Villalbí i Hereter, expert

Tècnics i tècniques municipals

Sr. Antoni Barbarà i Molina, Regidoria de Salut Pública
Sra. Pilar Fransitorra i Brase, Direcció de Dones i Drets Civils, Sector Serveis Personals
Sra. Beatriz García i Idoate, Direcció de Joventut, Sector Serveis Personals
Sr. Joan Guix i Oliver, Agència de Salut Pública de Barcelona
Sra. Isabel Ribas i Seix, Regidoria de Salut Pública
Sra. Carme Bertran i Vilagrasa, Consell de Salut del Districte d'Horta-Guinardó

2006-2007

Representants d'altres entitats

Sra. Carme Bosch i Font, Consell de Salut Districte Sant Andreu
Sra. Núria Butinya, Fundació Lliga Catalana d'Ajuda Oncològica (Oncolliga)
Sr. Josep Dalmau i Nolla, Consell Salut Districte Sant Martí
Sra. Maria Estrada i Campmany, Col·legi de Farmacèutics de la província de Barcelona
Sra. Luisa Jambert i Boté, coordinadora d'Usuaris de la Sanitat
Sra. Montserrat Lunas i Masnou, Associació Catalana Familiars, Usuaris, Col·laboradors Geriàtrics
Sra. Montse Pineda i Lorenzo, Xarxa de Dones per la Salut Ca la Dona
Sra. Maribel Pérez i López, Actua
Sra. Judith Rifà i Dachs, Unitat de Programes Educatius Consorci de Barcelona
Sra. Roser Rovira, Associació Catalana de Malalts Epilèptics
Sra. Rosa Ros i Rahola, Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat
Sra. Carme Sabater i Sánchez, coordinadora d'Usuaris de la Sanitat
Sra. Ma. Gràcia Tort, Consell de Salut del Districte d'Horta-Guinardó
Sra. Graciela Traba, Xarxa de Dones per la Salut Ca la Dona
Sra. Maribel Ujeda i Cañete, Referent de Salut del Districte de l'Eixample

Invitats i invitades per a temes específics

Sra. Anna Carol, Consorci Sanitari
Sr. Lluís Corominas i García, director de Joventut de l'Ajuntament de Barcelona
Sr. Ruben David i Fernández, tècnic comunitari del Pla Acció Comunitària de Roquetes
Sra. Lluïsa Domínguez, Grup de Fibromiàlgia i cuina saludable, Pla Acció Comunitària de Roquetes
Sr. Jaume Estany i Ricart, adjunt a la Gerència del Consorci Sanitari de Barcelona
Sra. Anna García-Altès, tècnica de l'Agència de Salut de Barcelona
Sra. Ma. Elena García, coordinadora de la "Campanya la Salut en el Mil·leni" de Farmacèutics Mundi i Medicus Mundi
Sra. Marcela Iturriaga. Associació de Veïns de Roquetes
Sra. Glòria Muriente Pérez de Tudela, treballadora social del CAP Roquetes
Sra. Helena Pañella i Noguera, metgessa del Servei d'Epidemiologia de l'Agència de Salut Pública de Barcelona
Sra. Montse Petit, Infermera – Pla Comunitari de Roquetes

* * *

El grup de Salut del Consell Municipal de Benestar Social es va crear ara fa tres anys, fruit d'una de les recomanacions de la 1a Jornada de Participació en Salut Pública, que va impulsar la Regidoria de Salut Pública de l'Ajuntament de Barcelona. El balanç d'aquests tres anys de recorregut és molt positiu pel treball realitzat i, sobretot, pel caràcter multidisciplinari que ha tingut i té aquest grup.

Abans de presentar el resum del treball d'aquest curs i concretar les propostes, el grup vol recordar especialment Ignasi Fina i Sanglas, regidor de Salut Pública durant aquesta legislatura municipal, que va morir el mes de març d'enguany, per la seva destacada i valuosa aportació, tant professional com política, a la salut pública a la nostra ciutat, com un dels impulsors del grup de Salut del Consell Municipal de Benestar Social.

2006-2007

Enguany, el grup de Salut ha celebrat set sessions, incloent com a **sessió inicial** la II Jornada sobre Participació en Salut Pública que es va celebrar el dia 17 d'octubre de 2006, on es van debatre alguns dels determinants de la salut a la ciutat, com ara la situació econòmica, la immigració o el gènere, a més de l'atenció a les persones que pateixen dependència. En aquesta Jornada també es va fer una revisió i devolució del grau d'assoliment o realització de les propostes formulades en la I Jornada de Participació en Salut Pública, assenyalant les propostes que s'han realitzat, com també aquelles en les quals s'ha avançat parcialment.

A la **segona reunió**, celebrada el dia 7 de novembre de 2006, el Sr. Lluís Coromines, director de Joventut de l'Ajuntament de Barcelona, va presentar les propostes relacionades amb la salut del Projecte Jove BCN 2006-2010. Com a conclusió del debat, el grup va proposar el disseny d'un programa d'activitats conjuntes amb la Direcció de Joventut, que s'hauria de dur a terme el proper curs. Entre els possibles continguts d'aquest programa figura una reflexió sobre els determinants comunitaris de la salut, tant des del punt de vista ambiental com cultural i el paper que els joves poden jugar com a elements actius de la promoció de la salut i l'avaluació, des del punt de vista de la joventut, de les intervencions i programes del sistema sanitari específicament adreçats a joves. Com a part final de la sessió es van proposar alguns temes per a les properes sessions del curs.

La **tercera sessió** va tenir lloc el 19 de desembre de 2006. La senyora Anna García-Altés, de l'Agència de Salut Pública de Barcelona, va presentar l'Informe de salut de Barcelona 2005 presentat poc abans al Consell Plenari de l'Ajuntament on destaca l'increment en l'esperança de vida de 4 anys per als homes i de 2,5 anys per a les dones en anys recents; l'augment de la taxa de natalitat; i la disminució de la incidència de casos de sida. L'informe planteja com a prioritats d'actuació l'adaptació del sistema sanitari als canvis provocats per l'envelliment demogràfic i per la immigració. En acabar el debat es va aprovar el calendari de temes per a les properes sessions del curs.

La **quarta sessió** es va celebrar el 9 de gener de 2007 i va tenir com objecte la valoració del programa Salut i Escola. Judith Rifà, responsable del programa al Consorci d'Educació de Barcelona, i Rosa Ros, directora del Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat, ambdues membres del grup de Salut, van proporcionar informació sobre la marxa del programa a la ciutat de Barcelona. La valoració global del programa va ser positiva per al grup de salut, atès que és una experiència de coordinació entre les administracions d'educació i de salut i l'estímul que comporta per als professionals de diverses procedències el treball transversal. Entre les recomanacions que es van fer destaca la necessitat d'implicar més decididament les famílies en el programa, i contemplar-los com a agents positius, i la conveniència de dur a terme una avaluació rigorosa de l'efectivitat, l'eficiència i l'equitat del programa quant a la millora de la salut de la població diana. Així mateix, la necessitat de valorar la idoneïtat dels recursos humans destinats des del sistema sanitari, bàsicament professionals d'infermeria dels CAP més propers als centres educatius que són, per a la població resident, els centres d'atenció primària de referència. També es destaca l'oportunitat que implica per proporcionar una adequada informació a la comunitat escolar sobre problemes de salut que els afecten específicament, entre els quals es va fer esment a l'epilèpsia, una malaltia crònica que sovint no gaudeix de la consideració més adequada a les escoles.

2006-2007

La **cinquena sessió** es va celebrar el 6 de febrer de 2007 i es va dedicar en la primera part a la presentació d'algunes experiències en l'àmbit de la salut del Pla comunitari de Roquetes, amb la participació de Glòria Muniente, treballadora social del CAP Roquetes, Montse Petit, infermera de l'Agència de Salut Pública de Barcelona, Marcela Iturriaga, de l'Associació de Veïns de Roquetes, Luisa Domínguez, del grup de Fibromiàlgia i cuina saludable i de Ruben David Fernández, tècnic comunitari del Pla.

Entre les consideracions destaca la implicació de les persones afectades directament per problemes de salut que no obtenen una fàcil solució des del sistema sanitari i per això pretenen amb la participació aconseguir una millora. El grup de Salut va felicitar els representants per la seva feina i el caràcter de promoció de la seva pròpia salut que comporta. Pel que fa a la coordinació amb altres agents del territori, concretament amb els joves i la participació de les escoles, més concretament del Programa Salut i Escola, es constata que els joves no s'hi han implicat massa, de manera que convé tirar endavant alguna iniciativa en la línia d'atraure'ls a participar, mitjançant la coordinació amb les entitats de joves del barri (casal de joves, etc.). Quant a la generalització d'aquestes iniciatives, per valorar fins a quin punt aquest tipus d'experiències són exportables a tota la ciutat, cal tenir en compte que el barri de Roquetes té un fort teixit associatiu i una tradició de participació veïnal, però en els barris on no es dóna aquesta característica segurament és més difícil. S'assenyala que l'interessant és exportar la idea del Pla comunitari i no tant les activitats en si. També cal tenir en compte la temporalitat dels plans comunitaris, quin horitzó es plantegen i la continuïtat. Es comenta que un dels factors importants per l'"èxit" del Pla comunitari és la participació majoritària de dones. L'existència del marc legal del Pla comunitari suposa l'aportació de recursos (econòmics sobretot) per part de l'Administració, cosa que fa possible o ajuda a tirar endavant la iniciativa i empenta dels veïns.

Entre les recomanacions es destaca la importància d'avaluar aquesta mena d'experiències, amb la metodologia de la recerca participativa, que impliqui tots els agents que hi participen.

La segona part va consistir en una presentació dels consells de salut dels districtes a càrrec d'Isabel Ribas, del grup de Salut, complementada amb la intervenció de Jaume Estany, del Consorci Sanitari de Barcelona. Es va fer un repàs de la creació i història dels set consells de Districte actuals (Ciutat Vella, Eixample, Les Corts, Horta-Guinardó, Nou Barris, Sant Andreu i Sant Martí), així com de les funcions que tenen assignades i els principals reptes que se'ls plantegen. També es va destacar la importància de la composició plural dels consells de Salut de districtes, en el sentit que han de ser consells de salut i no pas o únicament de serveis sanitaris i la de la coordinació dels àmbits de salut i serveis socials. També es va posar de manifest que hi ha tot un seguit de necessitats socials i sanitàries que s'han d'abordar conjuntament des dels dos àmbits, com són les polítiques domiciliàries i les polítiques de residències assistides. En aquests temes té o tindrà un paper cabdal el Consorci de Serveis Socials. Cal veure com es pot treballar coordinadament entre serveis socials i serveis de salut, i com aquest model s'incorpora en els consells de Salut del Districte, més enllà de la presència del/la tècnic/a de serveis personals del districte. L'aplicació de la Llei de dependència ens ofereix una molt bona ocasió per tal d'incrementar el treball conjunt entre serveis socials i salut.

La **sisena sessió** va tenir lloc el sis de març de 2007 amb la participació d'Helena Pañella, responsable d'investigació de brots al Servei d'Epidemiologia de l'Agència de Salut Pública de Barcelona, qui va informar el grup de l'estructura i funcions del servei i va comentar algunes de

2006-2007

les darreres experiències en el control de brots epidèmics que preocupen els ciutadans, com ara la sospita d'un eventual brot de leucèmies infantils o el de lipodistròfia selectiva entre el personal d'una empresa que ha ocupat recentment un nou edifici i que ha transcendit als mitjans de comunicació. Entre les consideracions destaca la preocupació del grup per diverses qüestions, entre les quals, el canvi climàtic que estem començant a experimentar (escassetat de pluges, augment temperatures, etc.) i que molt probablement comportarà la presentació de noves malalties. D'aquí la conveniència de mantenir i desenvolupar unitats d'alerta des dels serveis de salut pública que poden ajudar a prevenir els efectes d'aquestes noves malalties. Es planteja el problema dels disruptors hormonals –dioxines, etc.– en l'alimentació i la seva repercussió en les dones. Cal que els serveis sanitaris, etc., ho tinguin en compte en les seves línies polítiques (prioritats, línies d'intervenció...). Es comenta que aquesta problemàtica no és un brot o alerta, si no que és un aspecte que cal vigilar (i de fet així es fa en els programes de vigilància alimentària i ambiental que es desenvolupen).

Es planteja la conveniència de desenvolupar els serveis de vigilància epidemiològica i de salut pública a la ciutat de manera que sigui factible esbrinar més fàcilment la presentació de brots epidèmics o de malalties emergents.

Es proposa que s'haurien de reforçar les mesures preventives en l'àmbit de l'hostaleria, i s'apunta per exemple el reforç o obligatorietat de fer cursos de manipuladors d'aliments, tenint en compte que es contracten moltes persones que venen d'altres països, i pot ocórrer que no hagin estat vacunats contra certes malalties o que puguin ser potencials portadors de malalties que aquí estaven eliminades. Es produeix un debat entorn de la qüestió de per què hi ha estereotips alimentats per la xenofòbia o el racisme. Hi ha un consens en què cal anar alerta en fer certes afirmacions, perquè la realitat moltes vegades sorprèn. Així per exemple fa anys, des de l'Agència de Salut Pública de Barcelona, es va promoure una onada d'inspeccions als establiments alimentaris del Raval, i es va constatar que els de persones immigrants estaven en millors condicions sanitàries i administratives que els altres (tot i que potser era perquè eren d'obertura més recent).

Per concloure es recorda que l'objectiu d'aquesta sessió era conèixer el sistema d'investigació de les alertes sanitàries a la ciutat de Barcelona, que investiguen o intervenen en problemes aguts, per tal d'evitar que es generin nous casos d'aquella malaltia. En aquest sentit, hi ha problemàtiques que no són objecte de control per part del sistema d'alertes sanitàries, però existeixen a la ciutat altres sistemes com el de vigilància i control ambiental, que se n'ocupen.

2006-2007

Propostes

- Proposar al Pla Jove BCN 2006-2010 que vetlli perquè els programes i accions de salut que es realitzen a la ciutat, considerin els joves com a elements actius de la promoció de la salut, i també els incorpori a l'hora d'avaluar les intervencions i programes de salut que s'adrecen a ells.

- Proposar als diferents plans comunitaris de la ciutat de Barcelona, que un dels seus objectius sigui el treball en els àmbits de la salut i de la sanitat, ja sigui per contemplar-ho de forma global, com també per difondre i compartir les experiències que es duguin a terme en aquests àmbits en el seu territori. Recomanar, doncs, que els nous plans comunitaris que s'impulsin contemplin explícitament la salut de la població i els serveis sanitaris al seu abast.

- Promoure la difusió i coneixement en el conjunt de la ciutat i als diferents territoris, de les experiències de treball en l'àmbit de salut que es duen a terme pels plans comunitaris i les accions comunitàries de la ciutat de Barcelona.

- Respecte al Programa Salut i Escola, es proposa que des de l'Ajuntament es promogui una consideració conjunta de l'experiència amb els joves, de forma que puguin participar activament en el disseny d'activitats específicament adreçades a satisfer les seves expectatives pel que fa a la promoció i a la protecció de la salut. I vetllar perquè en les accions dutes a terme a través del programa, es garanteixin les condicions de confidencialitat que demanen els joves (espais adients, etc.).

- Pel que fa a la vigilància i control de les alertes sanitàries a la ciutat es recomana mantenir, i en la mesura del possible incrementar, les estructures operatives municipals que s'hi dediquen i ampliar la difusió dels resultats de les seves actuacions.

En referència als consells de Salut dels districtes es proposa:

- A més de valorar positivament la creació de cinc nous consells de Salut en aquest mandat i, molt especialment, que s'hagin incorporat al grup de Salut del CMBS, caldrà treballar perquè s'impulsin els consells de Salut en els tres districtes que falten, tenint en compte les potencialitats de cada districte.

- L'Ajuntament ha de fomentar la participació en salut i la seva relació amb l'estructura sanitària, també als districtes.

- És necessària la creació d'un espai estable de relació entre els diferents consells de Salut de Districte, per compartir coneixements i informació, i d'aquesta manera coordinar-se i actuar com a laboratori d'idees i aprenentatges.

- També és necessari coordinar les diverses plataformes de participació en salut de la ciutat (consells de Salut de Districte, grup de salut del Consell Municipal de Benestar Social i Consell de Salut de Barcelona, del CSB) per tal d'assegurar una visió conjunta i participada a nivell de ciutat.

2007-2008

Salut

EL MARC DE TREBALL DEL GRUP DE SALUT D'AQUEST CURS HA GIRAT AL VOLTANT del concepte de la salut, els seus determinants i la utilització profitosa dels serveis sanitaris. Ens vam plantejar diversos interrogants, amb els quals hem aprofundit al llarg de les sessions de treball d'aquest curs:

- Què entenem per salut? (components biopsicosocials).
- El paper dels ciutadans o pacients.
- Quin ús fem dels serveis sanitaris? (consumisme mèdic i sanitari).

Propostes

Les propostes que el grup de Salut ha consensuat en relació amb els diversos temes abordats aquest curs són els següents:

- Es demana a l'Agència de Salut Pública de Barcelona que segueixi fent l'Informe de Salut de Barcelona que elabora anualment, i que s'hi inclogui la perspectiva de gènere i es revisi l'ús del llenguatge, per tal que sigui més entenedor a la ciutadania i evitar que sigui font d'estigmatitzacions. També es demana que es millori la informació relativa al consum d'alcohol i als psicofàrmacs si es pot, i que en la mesura que sigui possible s'implementin en els serveis d'urgències hospitalaris instruments de detecció i recollida que ho facin viable.
- Fomentar l'ús de l'Informe de Salut de Barcelona com a eina de promoció de la salut. Difondre'l i donar-lo a conèixer en diferents àmbits o espais de participació, com és el cas dels consells de salut dels districtes, perquè sigui útil com a eina de treball per a la ciutadania.
- L'Administració hauria de recolzar les iniciatives de foment de la participació de les organitzacions de pacients i familiars de pacients, en les diferents modalitats i formes, tant pel que fa a entitats de primer nivell (associacions, fundacions, grups d'ajuda mútua o altres entitats) com de segon nivell (federacions, fòrums) com a agents que ajuden a reequilibrar el sistema sanitari.
- Promoure el coneixement i l'intercanvi d'informació sobre experiències i projectes que s'estan realitzant per fomentar l'apoderament de les persones ateses, com és el cas de la figura de la persona que esdevé "pacient expert", entre d'altres.

2007-2008

- Avançar o treballar per a la consecució d'una ciutadania responsable de la seva salut. Endegar estratègies comunicatives de conscienciació de la ciutadania, tant de manera individual com de manera més col·lectiva, i abordar-ho des dels consells de salut dels districtes i des d'altres consells o àmbits de participació de la ciutat i programes comunitaris.
- Contemplar la perspectiva de la salut com un element transversal que hauria d'estar inclòs o valorat en totes les polítiques municipals que s'impulsin.
- Demanar a l'Ajuntament que es posicioni favorablement per un canvi normatiu o de legislació per tal que les persones estrangeres tinguin el dret a rebre els serveis que es reconeixen en la Llei de promoció de l'autonomia i atenció a les persones en situació de dependència, independentment de la seva situació administrativa de residència.
- En el desplegament del catàleg de prestacions i serveis derivats de la Llei de promoció de l'autonomia i l'atenció a persones amb dependència, es valora que és preferible prioritzar la prestació de serveis enlloc de l'econòmica i, per tant, reforçar i ampliar l'estructura proveïdora de serveis i ampliar el catàleg actual de serveis oferts.
- Avançar en la coordinació entre les xarxes de serveis socials i de salut en l'atenció a la dependència, i racionalitzar els processos de valoració de la dependència, compartint la informació clínica necessària entre els avaluadors i els professionals mèdics de referència dels pacients.
- Reforçar i promoure les activitats de formació, capacitació i professionalització dels cuidadors i cuidadores de les persones amb dependència. I també fomentar el suport i formació a les cuidadores informals.
- Promoure que el plans de desenvolupament comunitari (PDC) dels barris de la ciutat incideixin o treballin l'àmbit de la salut, i fomentar la coordinació entre els diferents agents de salut d'un territori i els PDC.
- Incentivar el coneixement i l'intercanvi d'experiències de salut comunitària i visibilitzar el que s'està fent des dels diferents territoris, connectant els consells de salut dels districtes, els PDC i altres experiències comunitàries del territori.
- Demanar a l'Ajuntament que actuï com a canal d'influència en les plataformes sanitàries de caràcter institucional en què participa, impulsant la recuperació del paper central de l'atenció primària de salut que té una visió integral del sistema sanitari, per evitar la tendència a la fragmentació i parcel·lació de l'assistència.
- En les experiències de salut comunitària cal afavorir la coordinació dels diferents agents sanitaris (professionals d'atenció primària de salut i farmacèutics, i altres actors del territori) i incorporar també els col·lectius vulnerables.
- Recomanar que es preparin directrius pels consells de salut de districtes que ajudin a orientar la seva tasca i els criteris comuns de treball.
- Fomentar i difondre el Programa de dispensació personalitzada de fàrmacs, promogut pel Col·legi de Farmacèutics, entre la ciutadania (i especialment entre la gent gran que sol consumir diversos fàrmacs a la vegada), en diferents àmbits com poden ser la xarxa de serveis socials i la xarxa de casals de gent gran.

2007-2008

Composició del grup

COORDINADOR

Andreu Segura i Benedicto, expert

SECRETARIA TÈCNICA

Pilar Solanes i Salse, secretària
Elena Mas i Viale, secretària adjunta

PARTICIPANTS

Representants de les entitats membres del Consell

Lídia Albert i Siles, Fundació "la Caixa" · Anna Àlvarez i Morillas, Fundació Viure i Conviure, Caixa de Catalunya · Jordi Balot, Caixa Catalunya/Fundació Viure i Conviure · Maite Balmón i Haro, Federació Catalana de Voluntariat Social · M. Assumpció Barot, Federació Catalana de Voluntariat Social · Júlia de Miguel Izquierdo, Creu Roja Barcelona · Toni Dedeu i Baraldés, Grup Municipal ERC · Enric Fernández Velilla Ceprià, Grup Municipal PSC · Susanna Florido, Avalot-Joves UGT de Catalunya · M. Antònia Fort i Marrugat, CCOO · Núria Gordon, Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya · Marcel·la Güell i Cid, Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona · Joan Guix i Oliver, expert · Montserrat Palaques i Guasch, Federació Catalana de Voluntariat Social · Carmen Rodrigo de Larrueca, Col·legi d'Advocats de Barcelona · Oriol Roura i Fornells, Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona · Susana Sans i Menéndez, Grup Municipal PSC · Vicens Tarrats, CCOO · Joan Ramon Villalbí i Hereter, expert

Tècnics i tècniques municipals

Antoni Barbarà i Molina, Regidoria de Salut Pública de Barcelona · Carles Gil i Miquel, coordinador de Consells de Participació Social · Marta Giralt i Maldonado, Direcció de Joventut de la Regidoria de Dona i Joventut · Yolanda González, Consorci Educació de Barcelona · José Luis Marjalizo i Cantón, Direcció de Drets Civils · Isabel Ribas i Seix, Regidoria Salut Publica de Barcelona · M. Eugènia Sánchez i Carreté, Regidoria de Salut Publica de Barcelona · Maribel Ujeda i Cañete, Divisió Serveis Personals Districte de l'Eixample

Representants d'altres entitats

Irene Álvarez, Lliga Reumatològica Catalana · M. Dolors Bascompte i Bonvehi, Coordinadora d'Usuaris de la Sanitat (CUS) · Carme Bosch i Font, Consell de Salut de Sant Andreu · Cristina Carlota Busquets, Fundació Lliga Catalana d'Ajuda Oncolliga · M. Luisa de Cáceres Zurita, Fundació Lliga Catalana d'Ajuda Oncolliga · Benito Durán i Sancho, Lliga Reumatolòogica Catalana · Maria Estrada i Campmany, Col·legi de Farmacèutics de la província de Barcelona · Carles García i Ribera, Fundació Congrés Català de Salut Mental (FCCSM) · Rafael Guayta Escolies, Col·legi de Farmacèutics de Barcelona · Roser Rovira, Associació Catalana de Mmalalts Epilèptics · M. Lluïsa Jahbert Boté, Coordinadora d'Usuaris de la Sanitat (CUS) · Mercè Laborda i Gil, Coordinadora d'Usuaris, Col·laboradors Geriàtrics (ACFUC) · Montserrat Lunas i Masnou, Associació Catalana Familiars, Usuaris, Col·laboradors Geriàtrics · M. Rosa Lunas i Masnou, Associació Catalana Familiars, Usuaris, Col·laboradors Geriàtrics · Cristina Mariano, Fundació Lliga Catalana d'Ajuda Oncolliga · Joan Muñoz, Lliga Reumatològica Catalana · Gemma Pas, Fundació Lliga Catalana d'Ajuda Oncològica · Maribel Pérez i López, Actua · Montse Pineda i Lorenzo, Xarxa de Dones per la Salut Ca la Dona · Judith Rifà i Dachs, Unitat de Programes Educatius Consorci de Barcelona · Cristina Rodríguez i Caba, Col·legi de Farmacèutics de la Província de Barcelona · Carme Sabater i Sánchez, Coordinadora d'Usuaris de la Sanitat · Adela Torras, Grup de Dol/Associació de Voluntaris per a Malalts Estables · M. Gràcia Tort, Consell Salut Districte Horta-Guinardó · Anna Varderi i Casas, Fundació Oncologica Infantil Enriqueta Villavechia · Assumpció Vilà, Fundació Lliga Catalana d'Ajuda Oncològica

Invitats i invitades per a temes específics

Àngels Cardona, AUPA CERQ · Antoni M. Cervera i Alemany, director Institut d'Atenció Geriàtrica Sociosanitària i cap de Servei de Geriatria IMAS · Xavier Cortés i Nicolau, metge Familiar i Comunitària projecte Atenció Comunitària del CAP Les Hortes (Poblesec) · Maria Estrada, farmacèutica del COFB · Marta Fabà i Ortega, Direcció d'Acció Social, Ajuntament de Barcelona · Josep Farrés, Gerent del Consorci de Serveis Socials de Barcelona · Anna García i Altés, Agència de Salut Pública de Barcelona · Ricard Gomà i Cardona, segon tinent d'alcalde d'Acció Social i Ciutadania i President del Consell Municipal de Benestar Social · Paquita Moreno, farmacèutica Comunitària de Sarrià Sant. Gervasi · Joana Morrison i Esteve, Agència Salut Pública de Barcelona · Glòria Muniente i Pérez de Tudela, CAP Roquetes · M. Dolors Navarro i Rubio, presidenta del Fòrum Català de Pacients · Oriol Ramis, coordinador de la taula rodona i membre del Comité Científic del 18è Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana · Isabel Ribas i Seix, delegada de Salut Pública Ajuntament Barcelona · Josep Rodríguez i Roca, Consorci de Serveis Social de Barcelona · Teresa Roigé, Consorci de Serveis Socials de Barcelona · Eduard Soler, farmacèutic comunitari del Districte de Ciutat Vella · Cinta Tomàs, farmacèutica comunitària de Sarrià-Sant Gervasi · Maribel Pasarin i Rua, cap de servei de Salut Comunitària Agència de Salut Pública de Barcelona

2008-2009

Grup de treball sobre SALUT

Composició del grup

Coordinador

Andreu Segura i Benedicto, expert

Secretàries tècniques

Pilar Solanes i Salse, secretària
Elena Mas i Viale, secretària adjunta

Participants

Representants de les entitats membres del Consell

Lídia Albert i Siles, Fundació "la Caixa"
Berta Clemente, Consell de la Joventut de Barcelona
Júlia de Miguel Izquierdo, Creu Roja de Barcelona
Toni Dedeu i Baraldés, Grup Municipal ERC
Oriol Gil Badenes, Consell de la Joventut de Barcelona
Marcel·la Güell i Cid, Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona
Joan Guix i Oliver, expert
Montserrat Palanques i Guasch, Federació Catalana de Voluntariat Social
Josep Manuel Picas i Vidal, Grup Municipal PSC
Carmen Rodrigo Larrucea, Col·legi d'Advocats de Barcelona
Assumpció Roset, Grup Municipal CiU
Oriol Roura, i Fornells, Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona
Susana Sánchez i Pérez, Grup Municipal PSC
Joan Ramon Villalbí i Hereter, expert

Tècnics i tècniques municipals

Antoni Barbarà i Molina, Regidoria de Salut Pública de Barcelona
Marta Giralt i Maldonado, Direcció de Joventut de la Regidoria de Dona i Joventut
Yolanda González, Consorci d'Educació de Barcelona
Elisenda Ortega i Robert, Acció Social i Ciutadania
M. Eugènia Sánchez i Carreté, Regidoria de Salut Pública de Barcelona
Maribel Ujeda i Cañete, Divisió de Serveis Personals del Districte de l'Eixample

Representants d'altres entitats

Cristina Carlota Busquets, Fundació Lliga Catalana d'Ajuda Oncolliga
Josep Dalmau i Nolla, Consell de Salut del Districte de Sant Martí
Maria Estrada i Campmany, Col·legi de Farmacèutics de la província de Barcelona
Josep Eduard Figuerola i Ferrer, Associació Catalana de Malalts Epilèptics
M. Rosa Lunas i Masnou, presidenta de FOCAGG i d'ACFUC
Josep Martí i Valls, CAPS
Francisco Nebot i Genaro, AAVV Porta
Maribel Pérez i López, Actua
Cristina Rodríguez i Caba, Col·legi de Farmacèutics de la província de Barcelona
Rosa Ros i Rahola, Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat
Roser Rovira, Associació Catalana de Malalts Epilèptics
Carme Sabater i Sánchez, coordinadora d'Usuaris de la Sanitat
Núria Terribas, Institut Borja de Bioètica (URL)
M. Gràcia Tort, Consell de Salut del Districte d'Horta-Guinardó
Anna Varderi i Casas, Fundació Oncològica Infantil Enriqueta Villavechia

Invitats i invitades per a temes específics

Jaume Estany, adjunt a la Gerència del Consorci Sanitari de Barcelona
Anna García i Altés, Agència de Salut Pública de Barcelona
Amando Martín Zurro, codirector del Pla d'Innovació d'Atenció Primària i Salut Comunitària del Departament de Salut de la Generalitat de Barcelona
Andreu Segura i Benedicto, coordinador del grup de treball sobre Salut
Jordi Sunyer i Deu, codirector del Centre de Recerca d'Epidemiologia Ambiental (CREAL)
Joan Ramon Villalbí i Hereter, adjunt a la gerència de l'Agència de Salut Pública de Barcelona
Corinne Zara, directora de Farmàcia de la Regió Sanitària de Barcelona

2008-2009

Enguany, el grup de Salut ha continuat aprofundint la línia encetada el curs passat sobre els determinants de la salut i la utilització profitosa dels serveis sanitaris, però hem introduït també la participació en salut i per tant el paper actiu que ha d'emprendre la ciutadania. D'aquest curs, cal destacr la voluntat del grup d'estar amatent i fer-se ressò de les noves necessitats, preocupacions i interessos en qüestions sobre la salut i, per tant, de la capacitat d'abordar temes emergents i d'actualitat –com ha estat el cas del posicionament sobre la vacuna del virus del papil·loma humà– amb l'agilitat i promptitud necessària quant a l'actuació propositiva del grup i del Consell. A continuació resumim el treball realitzat pel grup al llarg de les diferents sessions d'aquest curs, destacant-ne les idees més rellevants que han sorgit.

A la primera sessió vam comptar amb la participació de la Dra. Anna García Altés, que va fer la **Presentació de l'Informe de Salut de Barcelona 2007**, i es va decidir també la programació del curs.

A la segona sessió es va treballar el tema **Consideracions entorn la inclusió de la vacunació contra el virus del papil·loma humà**, a càrrec del Dr. Andreu Segura Benedicto.

En aquesta sessió es van debatre diversos aspectes relacionats amb la inclusió de la vacunació contra el virus del papil·loma humà al calendari oficial. A més, vam rebre una informació genèrica sobre aquest virus (tipus o classificació, transmissió...) i algunes dades de freqüència de casos o infecció a diferents països, de la mortalitat que provoca el càncer de cèrvix, etc. També es van tractar algunes incògnites sobre la vacuna: possibilitat de reaccions adverses, eficàcia a llarg termini i altres aspectes clau com són la relació cost-oportunitat, el preu de la vacuna, els guanys o beneficis que suposa la vacunació i les pèrdues, les qüestions ètiques...

Al final es van plantejar unes consideracions per a l'Ajuntament, per tal d'avançar en la construcció de propostes d'actuació:

- Què pot fer l'Ajuntament?
- Quina és la incidència i la mortalitat a Barcelona?
- S'avalua la qualitat de la prevenció secundària?
- Quina informació es facilita? Es pot millorar?
- Es disposa d'un programa de prevenció global? Es pot fer?

De forma molt resumida s'apunten algunes de les principals consideracions que se suggereixen per plantejar futures intervencions:

- Cal promoure des de la política pública la seva funció educadora vers la població, amb assessorament per part de tècnics i amb dedicació de recursos econòmics. Cal emprendre accions o mesures de foment d'hàbits saludables dins d'una cultura de consum sanitari indiscriminat, que porta molta gent als serveis sanitaris alhora que incrementa la medicalització i la dependència exagerada.
- S'insisteix molt en la idea de garantir l'objectivitat de la informació que es dóna amb relació al virus del papil·loma humà, i més concretament sobre la vacunació.
- Es veu necessari insistir i acompanyar més la mesura de la vacunació amb accions informatives, per als joves, per a les famílies i per a la ciutadania en general. És important no crear alarma social i aprofitar els espais o taules participatives que existeixen, com per exemple els consells de salut de districtes, per abordar aquest tema, donar informació clara i poder debatre.

2008-2009

- Respecte als joves cal treballar molt més la idea de la importància de l'ús de preservatius en les relacions sexuals, com a principal element de prevenció.

Del debat sorgeix la iniciativa de consideració de fer les propostes en aquell moment i no esperar al final del curs en el decurs del Plenari del Consell Municipal de Benestar Social, atesa la necessitat que les actuacions relacionades amb la vacunació fossin oportunes. Per aquest motiu es va acordar l'elaboració d'un document on es reflectia el posicionament del grup i les seves propostes, i es va presentar a la reunió de la Permanent del Consell del dia 18 de febrer de 2009, per tal que s'aprovés i es fes arribar a les autoritats sanitàries i educatives pertinents. El document està incorporat a les propostes finals del grup que es presenten a l'apartat de propostes d'aquest informe.

A la tercera sessió, el tema tractat va ser **La prestació farmacèutica: anàlisi i contribucions en la seva normalització**, amb la participació de la Dra. Corinne Zara, directora de Farmàcia de la Regió Sanitària de Barcelona.

En aquesta sessió es tracta el tema de l'ús de medicaments per part de la població i de com es pot contribuir a la racionalització de l'ús de medicaments des de l'administració, insistint en la idea o qüestió fonamental de la coresponsabilització del ciutadà.

Existeix un ús molt elevat de medicaments per part de la ciutadania, associat a unes expectatives molt altes sobre els beneficis del medicament. Espanya és un dels països que se situa en la franja alta de despesa farmacèutica de l'OCDE, i té poca tradició d'un ús més responsable dels medicaments.

Els àmbits d'intervenció que es proposen des de l'Administració per tal d'aconseguir avenços són millorar la comunicació i la informació (butlletí electrònic per conèixer l'opinió dels professionals en el qual els usuaris també puguin entrar-hi), millorar la qualitat de la prescripció (preocupació pel tema dels polimedicats en la població més gran de 64 anys), millorar l'eficiència de la prescripció farmacèutica (ús de medicaments genèrics) i per últim millorar la seguretat (la implantació de la recepta electrònica permetrà prevenir errors de medicació).

La recepta electrònica és una eina potent i tecnològicament és un projecte complex; es preveu que el novembre de 2009 arribi a tota la ciutat de Barcelona. Implica un canvi cultural important per al ciutadà, ja que aquest tindrà un pla terapèutic i no una recepta, i permetrà una detecció de problemes més immediata. Quedaran registrats al sistema els problemes que hagi tingut el pacient amb la medicació. S'assenyala la preocupació per com la ciutadania entrarà en aquest discurs i per si realment ajudarà a reduir els excedents de medicació. És necessària la col·laboració de la ciutadania (si no es necessita medicació, no cal recollir-la), i és un tema poc previst.

Es conclou per últim que és necessari aconseguir i treballar en la línia de la coresponsabilitat del ciutadà, del foment d'hàbits saludables, de la col·laboració per a la correcta utilització dels medicaments i de la reducció dels excedents de medicació.

La quarta sessió es va dedicar al tema **L'atenció primària de salut: dels problemes a la innovació**, amb la participació del Dr. Amando Martín Zurro, codirector del Pla d'innovació d'atenció primària i salut comunitària del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya.

En aquesta sessió es va tractar la nova reforma o reorientació del model d'atenció primària de salut, perquè el model actual es va dissenyar al començament dels anys 80.

2008-2009

Ara és una oportunitat per reconsiderar el model partint de noves premisses, buscant canvis qualitatius i no solament de millora de l'orientació i continguts actuals. Es vol avançar d'un sistema centrat en les estructures i demandes cap a un sistema centrat en els problemes i les necessitats. Per això cal combinar estratègies a mig i llarg termini amb altres que abordin els problemes immediats de l'assistència diària.

Actualment hi ha un context de problemes emergents (envelliment, dependència, immigració) que necessiten respostes noves, i cal que el sistema hi doni respostes més eficients i de més qualitat.

Hi ha un problema important de finançament insuficient i amb criteris inadequats que requereix d'accions com la revisió d'aquest sistema de finançament (actualment es prima més el finançament de l'atenció hospitalària que no pas el de l'atenció primària) i cal també una racionalització del finançament (no és un estalvi) amb l'objectiu d'abordatge de les necessitats de salut de la població.

Respecte a la salut pública i la salut comunitària, cal que s'integrin els serveis i recursos assistencials clínics i de salut pública amb una orientació comunitària i que hi hagi complicitat entre la població i els polítics. Cal generar un equilibri entre les actuacions tecnològiques i les comunitàries i s'ha de fer sanitat transversal i no vertical en l'atenció primària i anar cap a una salut pública.

Un altre element és la centralització de la gestió. Si el sistema sanitari es descentralitza en governs territorials de salut, cal avançar també cap a la descentralització de les grans decisions.

Una preocupació del Pla d'innovació són els professionals. Cal tenir uns professionals adequadament motivats i implicats que tinguin els recursos que necessiten per treballar i cal cuidar els professionals.

Un últim aspecte que cal considerar són els sistemes d'informació i registre. La integració de serveis requereix fer compatible sistemes d'informació per tal d'obtenir la informació que realment es necessita.

El Pla d'innovació d'atenció primària i salut comunitària es fonamenta en dos eixos, les persones i els recursos. Les persones enteses com a ciutadans, i també els professionals, constitueixen el centre del Pla. I els recursos, que inclouen l'organització del sistema, els instruments de finançament, els tecnològics i l'avaluació.

Apareix un concepte nou, el de la "comunitat sanitària local", que aglutina els serveis que treballen en un territori. I un nou instrument: la cooperació i el pacte. El ciutadà es contempla com una figura amb una participació més informada, amb més capacitat de decisió. El canvi de fons que es pretén és passar de l'atenció primària a la salut comunitària.

A la cinquena sessió es tracta el tema dels **contaminants ambientals i la salut**, amb dues intervencions. La primera sobre la Vigilància de la contaminació a la ciutat de Barcelona: aire, aigua i aliments, amb la participació del Dr. Joan Ramon Villalbí, adjunt a la Gerència de l'Agència de Salut Publica de Barcelona i la segona amb el debat sobre Els efectes sobre la salut de la contaminació atmosfèrica: el cas de Barcelona, amb la participació del Dr. Jordi Sunyer, codirector del Centre de Recerca d'Epidemiologia Ambiental (CREAL).

La vigilància de la contaminació a la ciutat de Barcelona i la consideració dels instruments de prevenció i de control de la salut pública abasta aspectes com el compliment de la regulació, el control i sistemes de vigilància que s'implementen,

2008-2009

els sistemes de recollida, la documentació, etc. A la ciutat de Barcelona l'Agència de Salut Pública té un paper rellevant en els temes de la vigilància de l'aigua, l'aire i els aliments.

Quant a la regulació, s'ha augmentat molt el control com a conseqüència de l'existència de normatives europees. Hi ha molta capacitat d'investigació i recerca, que a la llarga té efectes en la regulació, però també són importants altres aspectes com la factibilitat de les mesures reguladores. La regulació planteja novetats pel que fa als aliments i als contaminants ambientals.

Amb relació als efectes sobre la salut de la contaminació atmosfèrica, s'ha investigat per tal de poder quantificar els riscos associats a aquest fenomen i poder fer així polítiques sanitàries de neteja de l'aire.

La contaminació atmosfèrica és el repte ambiental més important que s'ha d'afrontar, perquè en disminuir-la millora la salut de les persones. Les intervencions basades en les polítiques de neteja de l'aire disminueixen la contaminació atmosfèrica i tenen efectes positius en la salut. A la ciutat de Barcelona tenim un problema d'excés de contaminació per partícules en suspensió i per òxids nitrosos, i per això és necessari fer intervencions o polítiques de neteja de l'aire. Es planteja que si s'arribés a aconseguir els nivells que recomana l'OMS en temes de regulació de l'aire, els beneficis que s'aconseguirien sobre la població són entre d'altres: la reducció del nombre d'ingressos hospitalaris, la disminució del nombre de bronquitis cròniques en un 25%, etc. Els problemes o causes de la contaminació de l'aire a Barcelona són principalment el trànsit, però també el Port, l'aeroport, i algunes indústries (més de la meitat de la contaminació per partícules vénen del trànsit). No és un tema que es pugui abordar de forma aïllada a la ciutat, perquè l'atmosfera és compartida amb altres municipis veïns. El mes important a curt termini es reduir l'ús de vehicles, pel que cal millorar els mitjans de transport de masses (metro, rodalies, tramvia...) i abordar també el transport de mercaderies, que ara es fa majoritàriament amb camions.

Per concloure, es recalca la idea de la necessitat imperiosa d'emprendre polítiques de neteja de l'aire per tal de reduir la contaminació atmosfèrica de la ciutat de Barcelona, i instar l'Ajuntament a tenir un paper més proactiu i decidit en aquesta matèria, és a dir, exercint un lideratge clar. Es recomana insistir en l'aplicació del model de reciclatge i reducció de residus, i per tant revisar o replantejar mesures com la creació de grans incineradores de residus.

A la sisena sessió, el tema tractat va ser **Participació en salut**, amb la intervenció d'Isabel Ribas i Seix, delegada de Salut de l'Ajuntament de Barcelona.

En aquesta sessió es tracta el tema de la participació en l'àmbit de salut promoguda des de l'Ajuntament Barcelona. El marc principal de referència és el Pla d'actuació municipal (PAM), com a expressió de la voluntat política d'aquest govern, que ha de portar a terme uns compromisos electorals i fer-ho d'una manera compartida i deliberativa. Amb relació a l'àmbit de la salut es destaca l'objectiu recollit en el PAM: "Fomentar la participació com a condicionant de salut a través d'òrgans reals de participació, amb la ciutadania organitzada, els professionals i amb la població en general".

La participació en salut a la ciutat de Barcelona es porta a terme des d'una diversitat d'estructures participatives: Jornades de Participació en Salut Pública, grups de treball del CMBS (Salut i Drogodependències), consells de salut de districte, Consell de Salut de Barcelona, la

2008-2009

salut en els plans de desenvolupament comunitari, altres activitats municipals (engloba moltes i diverses actuacions que es realitzen en els territoris com La Quinzena de la Salut de la Gent Gran, activitats de salut de les dones dels consells de dones, etc.), salut comunitària a l'atenció primària de salut (Xarxa AUPA...), i la Xarxa de Famílies Cuidadores.

La participació representa o implica un dret de la ciutadania a l'hora de participar en la planificació dels serveis i en la definició i disseny de polítiques sanitàries, i una obligació dels serveis públics de retre comptes de la seva gestió. Una manera de formular les polítiques socials que esdevé estratègic per a la governança; una necessitat de coresponsabilitzar els ciutadans/es sobre la seva salut; un reconeixement de les organitzacions cíviques, les d'ajuda mútua i les de la ciutadania en general com a portaveus fonamentals de la comunitat en matèria de salut i com agents de canvi per a millorar els índexs de salut de la comunitat; un procés de treball conjunt de polítics/ques, tècnics/ques i ciutadans/es amb l'objectiu d'incrementar els nivells de salut de la població; i una cultura, una manera de fer les coses, basada en la deliberació i la inclusió de les diferents opinions i realitats.

Es planteja que els consells de salut dels districtes han de ser un òrgan de participació que cal potenciar atesa la seva posició estratègica de proximitat. I s'ha de donar un procés de compartir experiències i resultats, és a dir, facilitar un cert benchmarking.

Propostes

Per una utilització raonable i més segura dels medicaments

- Promoure la figura del farmacèutic comunitari que existeix a altres països, com a professional que no es limita a la venda de fàrmacs, sinó que dóna altres serveis de promoció de la salut i prevenció de la malaltia, facilita informació, orienta i fa tasques d'educació sanitària respecte al bon ús dels medicaments. Cal promoure un acord o conveni entre el Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya i el Col·legi de Farmacèutics, que reguli la prestació de serveis.
- Demanar a l'Ajuntament de Barcelona que vetlli i promogui en matèria de prestació farmacèutica, especialment en els centres sanitaris amb els quals té major relació, intervencions que ajudin a millorar la comunicació i la informació, la qualitat de la prescripció, l'eficiència de la prescripció farmacèutica i la seguretat.
- Demanar al Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya que articuli mecanismes per gestionar la prescripció dels medicaments, és a dir, fer el seguiment d'aquesta prescripció a través dels professionals que consideri més oportuns (professional d'infermeria, etc.), i a l'Ajuntament que prengui mesures en aquells centres sanitaris amb els quals té una major relació.

2008-2009

Per avançar cap a un model de salut comunitària

- Es demana a l'Ajuntament de Barcelona que vetlli i promogui en les àrees bàsiques de salut que gestionen organitzacions amb les quals té major relació la reorientació del sistema sanitari cap al nou model de salut comunitària.
- Per tal d'incidir en el desenvolupament i concreció dels objectius del nou model de salut comunitària, cal donar paper als consells de salut territorials perquè fomentin la participació de ciutadans i entitats i de professionals d'altres disciplines, no només les sanitàries.
- Donar valor i buscar mecanismes que permetin articular la tasca que realitzen les organitzacions o entitats de salut sense afany de lucre, per tal d'integrar-les o articular-les en el sistema de salut comunitària.

Per reduir la contaminació ambiental i els seus efectes nocius per a la salut de les persones

- Es demana a l'Ajuntament de Barcelona que emprengui el lideratge i desenvolupi més iniciatives per a la prevenció dels efectes adversos de la contaminació ambiental. Les mesures de reducció de trànsit que s'estan fent a la ciutat i a la regió metropolitana són positives i necessàries, però es demana que s'intensifiquin i alhora que també es prenguin mesures per reduir el flux de camions cap al Port i els polígons industrials, afavorint el transport de mercaderies per FFCC, perquè els transports pesants són un element que provoca molta contaminació a la ciutat. També cal millorar la recollida de residus i el funcionament dels vehicles de recollida d'escombraries i de neteja de la ciutat.
- L'ampliació i millora del metro, trens de rodalies i tramvia són mesures que tenen un impacte positiu en la salut i que cal potenciar, acompanyant-les de més mesures que desincentivin l'ús de vehicles de motor.
- Cal impulsar i dissenyar campanyes de difusió potents, amb lemes clars i directes, com per exemple "Barcelona respira", perquè la ciutadania es conscienciï de la importància i magnitud del fenomen de la contaminació i les seves repercussions nocives per a la salut. D'aquesta manera es contribuirà a visibilitzar i avançar en la percepció dels riscos que suposa la contaminació per a la salut.

Per promoure la participació en salut

Es proposa que des dels consells de salut de districtes es faci el tractament i seguiment dels determinants de la salut en general, per exemple de la contaminació atmosfèrica i les seves repercussions sobre la salut.

- Promoure l'impuls i consolidació dels consells de salut de districtes en tots els districtes de la ciutat, per tal que esdevinguin òrgans de participació amb una visió i tractament ampli dels temes de salut (no només la vessant assistencial) i dotar-los dels mecanismes operatius necessaris (metodologies de treball, reglamentació, etc.) per fer efectiva la seva consolidació i eficàcia.
- Demanar que es reforcin els espais de participació en salut en el sistema sanitari i que aquests espais permetin una participació activa més que una participació formal o burocràtica.
- Reformar o modificar el Consell de Salut del Consorci Sanitari de Barcelona (composició, nomenclatura...) per tal de

2008-2009

possibilitar que els ciutadans/es hi estiguin més representats.

- Demanar a l'administració competent en matèria de salut que prioritzi la línia de treball o d'intervenció amb els ciutadans, per tal de fer efectiva la idea de la coresponsabilitat en pro de la millora de la salut i fomentar la pràctica d'hàbits saludables.

  En aquesta línia cal aprofitar l'oportunitat que poden representar les entitats o agents associatius que participen en els consells de salut territorials per desenvolupar rols de "ciutadans actius" en les seves entitats.

- Impulsar i fer accions polítiques en l'àmbit de la salut comunitària per facilitar i promoure que les persones adoptin comportaments saludables, i aminorar els efectes dels determinants socials o comunitaris que influeixen en els comportaments de les persones amb relació a la seva salut.

I per finalitzar, transcrivim les propostes o recomanacions que el grup de Salut va presentar amb relació a la implementació de la vacuna del virus del papil·loma humà.

Sobre la vacuna del virus del papil·loma humà

El grup de Salut del Consell Municipal de Benestar Social de l'Ajuntament de Barcelona ha revisat el procés d'incorporació de la vacuna del virus del papil·loma humà (VPH) al calendari vacunal de les diferents comunitats autònomes i les seves implicacions. A Barcelona, com a la resta de Catalunya, s'ha iniciat la vacunació a les nenes de 6è curs d'educació primària (11-13 anys) a les pròpies escoles.

El grup de Salut conclou que aquesta vacuna tindrà probablement un rendiment sanitari relativament modest, que trigarà més de 30 anys a fer-se notar. Constata que el seu cost econòmic és considerable. Comprova que gairebé tots els països desenvolupats d'Europa i Amèrica del Nord han incorporat la vacuna (malgrat algunes crítiques d'experts), i que en canvi, no s'aplicarà gaire als països d'Amèrica Central i del Sud, d'Àsia i d'Àfrica, que concentren la major mortalitat i incidència causada pel VPH a través del càncer de coll d'úter. Tot i així, la probable aparició de noves vacunes que incorporin més soques del virus podria millorar el rendiment de la vacuna en el futur.

La decisió del Departament de Salut de centrar la vacunació a 6è de primària es justifica perquè la infecció pel VPH es concentra en el període d'inici de les relacions sexuals, la vacuna no és útil si ja s'ha produït la infecció, i en aquesta edat és molt improbable que s'hagin iniciat les relacions sexuals i per tant, la infecció pel VPH. Les nenes més petites poden ser vacunades en anys successius. No sembla justificable per ara estendre la vacunació a edats més avançades, tot i que les famílies poden optar per fer-ho individualment, finançant-ho amb recursos propis (aquelles que disposin de recursos econòmics suficients, atès l'elevat cost de la vacuna). Tot i això, es constata que aquest tema genera angoixes i preocupacions, i que circulen recomanacions i propostes contradictòries generades per diversos professionals sanitaris entorn de les famílies que caldria corregir.

En aquest sentit considerem que caldria informar apropiadament a la família i a les nenes vacunades per tal d'evitar una sensació de falsa seguretat a través de la vacuna sobre el càncer de coll d'úter i sobre altres infeccions de transmissió sexual. La vacuna no és una panacea universal. El fulletó editat pel Departament de Salut

2008-2009

sembla raonable, però podria complementar-se amb més informació que dimensionés correctament la situació envers a les formes de prevenció d'aquest tipus de càncer i els efectes de la vacuna. Es recomana que la informació que pugui promoure tant l'Ajuntament com el Departament de Salut remarqui que la prevenció més bàsica, especialment en els joves, és l'ús del preservatiu.

El grup de Salut considera important que en el marc d'aquesta política vacunal s'avaluïn també les dimensions del problema del càncer a la ciutat i la seva prevenció, especialment el càncer de coll d'úter i les citologies de cribratge. El grup demana que l'adopció de noves accions preventives se sustebti en valoracions rigoroses i en un debat social més ordenat i ampli.

Per aquestes raons el grup de Salut insta a la Presidència del Consell a recollir aquestes preocupacions i consideracions, i a fer-les arribar als responsables de Salut i Educació de l'Ajuntament, la Generalitat, i als Consorcis Sanitari i d'Educació de Barcelona, així com als òrgans de participació de salut i educació a la ciutat, cobrint els diversos districtes, i altres parts implicades en l'àmbit de la dona i joventut. I es demana que des de l'Ajuntament es prengui un paper proactiu, en tot allò que pugui estar al seu abast.

2009-2010

Grup de treball
Salut

Composició del grup

Coordinador

Andreu Segura i Benedicto, expert

PARTICIPANTS

Representants de les entitats membres del Consell

Lídia Albert i Siles, Fundació "la Caixa"

Gemma Botinés i Pons, UGT/Avalot, joves amb UGT

Berta Clemente, Consell de la Joventut de Barcelona

Júlia de Miguel i Izquierdo, Creu Roja de Barcelona

Toni Dedeu i Baraldés, Grup Municipal ERC

Maria Estrada i Campmany, Col·legi de Farmacèutics de la província de Barcelona

Oriol Gil i Badenes, Consell de la Joventut de Barcelona

Marcel·la Güell i Cid, Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona

Joan Guix i Oliver, expert

M. José Ortiz i Sánchez, Grup Municipl PP

Montserrat Palanques i Guasch, Federació Catalana de Voluntariat Social

Josep Manuel Picas i Vidal, Grup Municipal PSC

Carmen Rodrigo i Larrucea, Col·legi d'Advocats de Barcelona

Assumpció Roset, Grup Municipal CiU

Oriol Roura i Fornells, Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona

Susana Sánchez i Pérez i Susana Sans, Grup Municipal PSC

Joan Ramon Villalbí i Hereter, expert

Tècnics i tècniques municipals

Antoni Barbarà i Molina, Regidoria de Salut Pública de Barcelona

Sílvia Gambin i Creus, Direcció de Salut

Marta Giralt i Maldonado, Direcció de Joventut de la Regidoria de Dona i Joventut

Yolanda González, Consorci d'Educació de Barcelona

Mercè González i Estevez, Consell Municipal d'Immigració

Elisenda Ortega i Robert, Acció Social i Ciutadania

M. Eugènia Sánchez i Carreté, Regidoria de Salut Pública de Barcelona

Maribel Ujeda i Cañete, Divisió de Serveis Personals del Districte de l'Eixample

Representants d'altres entitats

M. Lluïsa de Cáceres i Zurita i Cristina Mariano, Fundació Lliga Catalana d'Ajuda Oncolliga

Josep Dalmau i Nolla, Consell de Salut del Districte de Sant Martí

Benito Durán i Sancho, Lliga Reumatològica Catalana

Carles García i Ribera, Fundació Congrés Català de Salut Mental (FCCSM)

Mercè Laborda i Gil, coordinadora d'Usuaris de la Sanitat (CUS)

Rosa Lunas i Masnou, presidenta de FOCAGG i d'ACFUC

Josep Martí i Valls, CAPS

Laura Morer i Benages, Associació Catalana de Parkinson

Enriqueta Moyano i Devenat, Grup d'Ajuda Mútua Alcohòlics Rehabilitats

Francisco Nebot i Genaro, AAVV Porta

Maribel Pérez i López, Actua

Rosa Ros i Rahola, Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat

Roser Rovira, Associació Catalana de Malalts Epilèptics

Carme Sabater i Sánchez, coordinadora d'Usuaris de la Sanitat

Anna M. Solanes i Guasch, GrupPersona

Núria Terribas, Institut Borja de Bioètica (URL)

M. Gràcia Tort, Consell de Salut del Districte d'Horta-Guinardó

Anna Varderi i Casas, Fundació Oncològica Infantil Enriqueta Villavechia

Invitats i invitades per a temes específics

Xavier Bartoll, tècnic del servei de sistemes d'informació sanitària de l'Agència de Salut Pública de Barcelona

Joan Ramon Villalbí i Hereter, adjunt a la Gerència de l'Agència de Salut Pública de Barcelona

Lucía Artazcoz i Lazcano, directora de l'Institut de Serveis a la Comunitat de l'Agència de Salut Pública de Barcelona

Francesc Macià i Guilà, cap de la unitat de prevenció i registre del càncer del servei d'avaluació epidemiològica de l'Hospital del Mar

Antoni Castells i Garangou, Servei de Digestologia de l'Hospital Clínic de Barcelona

Nerea Peláez Úbeda, Regidoria de Salut Pública de Barcelona

Xavier Sala i Puig, director de la Unitat d'Epilèpsia, Servei de Neurologia de l'Hospital Vall d'Hebron

Josep M. Jansa, Agència de Salut Pública

Bombo Ndir, mediadora d'EQUIS (Equip de sensibilització contra les mutilacions genitals) i vicesecretària de la Coordinadora d'Associacions de Senegalesos a Catalunya.

Berta Clemente, responsable de salut i igualtat del CJB

2009-2010

Temes tractats

El grup de Salut ha consensuat debatre diversos temes amb relació a l'Informe de Salut i als determinants de la salut, i també ha inclòs temes d'actualitat, com la resposta sanitària i ciutadana al virus H1N1 i la utilització dels serveis sanitaris per part de la població immigrada. Així mateix ha dedicat una sessió a debatre sobre l'epilèpsia, com a malaltia que no s'acaba d'acceptar i ocasiona cert estigma social.

1) Consideracions en relació amb el virus H1N1.
2) Introducció al tema dels cribratges. El programa de detecció precoç del càncer de còlon.
3) Pla Barcelona Activitat Física i Salut.
4) L'epilèpsia, de malaltia sagrada a malaltia curable.
5) La immigració i els serveis sanitaris.
6) Les accions de salut del Consell de la Joventut de Barcelona.

Sessions

- 25/11/2009
  Consideracions en relació amb el virus H1N1, a càrrec d'Andreu Segura, coordinador del grup de Salut.
- 23/12/2009
  Presentació de l'Informe de Salut de Barcelona 2008, a càrrec de Xavier Bartoll, tècnic del Servei de Sistemes d'Informació Sanitària de l'Agència de Salut Pública de Barcelona.
- 25/01/2010
  Introducció al tema dels cribratges, a càrrec de Joan Ramon Villalbí, adjunt a la gerència de Salut Pública de Barcelona, i presentació del Programa de detecció precoç de càncer de còlon i recte a la ciutat de Barcelona, a càrrec de Francesc Macià, de la Unitat de Prevenció i Registre de Càncer del Servei d'Avaluació Epidemiològica de l'Hospital del Mar, i d'Antoni Castells, del Servei de Digestologia de l'Hospital Clínic de Barcelona.
- 23/02/2010
  Pla Barcelona Activitat Física i Salut, a càrrec de Lucía Artacoz, directora de l'Institut de Serveis a la Comunitat de l'Agència de Salut Pública de Barcelona.
- 23/03/2010
  L'epilèpsia, de malaltia sagrada a malaltia curable, a càrrec de Xavier Sala, director de la Unitat d'Epilèpsia del Servei de Neurologia de l'Hospital Vall d'Hebron.
- 27/04/2010
  La immigració copa els serveis sanitaris?, a càrrec de Josep Maria Jansà, de l'Agència de Salut Pública de Barcelona i Bombo Ndir, mediadora d'EQUIS (equip de sensibilització contra les mutilacions genitals) i vicesecretària de la Coordinadora d'Associacions de Senegalesos a Catalunya.
- 26/05/2010
  Les accions de salut del Consell de la Joventut de Barcelona (CJB), a càrrec de Berta Clemente, responsable de salut i igualtat del CJB.
- 22/06/2010
  Sessió de conclusions i propostes.

2009-2010

Conclusions i propostes

1a reunió. Tema: Consideracions sobre la denominada popularment grip A i la resposta sanitària i ciutadana, a càrrec del doctor Andreu Segura, coordinador del grup de Salut del CMBS

El primer tema analitzat, atesa la seva actualitat, ha estat el tractament a la denominada grip A (H1N1). El debat s'ha centrat, bàsicament, en les incerteses que ha provocat la seva gestió.

Consideracions generals

Es constata que per primer cop hem assistit a una informació permanentment televisada i per internet d'una alerta sanitària global. I també a la forta resistència de la població a vacunar-se tot i l'alarma social creada.

Entre d'altres, els factors que poden haver contribuït a la incertesa i desconfiança de la població a immunitzar-se han estat: el canvi de criteris de l'OMS per determinar que es tractava d'una pandèmia; la controvèrsia creada envers la seguretat de la vacuna per prevenir la grip A; el fet que una part de l'estament mèdic no es vacunés; la comprovació que el virus de la grip A no era tan virulent ni tenia tanta incidència com s'esperava; l'estat d'opinió molt generalitzat desconfiant dels interessos de la indústria farmacèutica, i la denúncia a internet de les seves mancances i inseguretats.

També es constata la dificultat de gestionar adientment la informació davant les incerteses. L'OMS va planificar la seva actuació pensant en el pitjor escenari possible tenint en compte la facilitat de contagi del nou virus i la gravetat de la denominada grip aviar (H5N1), que va aparèixer l'any 2003 amb un alt percentatge de mortalitat. La gestió de les incerteses planteja dilemes freqüents en salut pública.

Finalment s'indica que una de les aportacions importants del tractament del virus H1N1 han estat les mesures preventives sanitàries que s'han aplicat, com rentar-se les mans sovint o tapar-se la boca quan esternudem, bona ventilació dels espais, etc. Són mesures que estan al nostre abast i que de vegades es banalitzen i es pensa que ja estan assumides.

Pel que fa als serveis públics també s'han de revisar altres aspectes, com per exemple l'arquitectura dels equipaments, per poder treballar hàbits saludables. Per exemple, posant més piques d'aigua a les escoles es podria treballar l'hàbit de rentar-se sovint les mans. El que s'ha de tenir en compte és que les mesures preventives que s'adoptin han de ser proporcionades als esforços que requereixen i als possibles efectes indesitjables que es puguin produir.

Recomanacions

Sostenir i incorporar les mesures higièniques sanitàries desplegades per prevenir el contagi de la grip A, i també els hàbits saludables.

Des de les administracions i organismes públics cal promoure actuacions que evitin una por injustificada. S'ha de donar la informació del que realment està passant però sense alarmismes.

2a reunió. Tema: Presentació de l'Informe de Salut de Barcelona 2008, a càrrec del Sr. Xavier Bartoll, tècnic del servei de sistemes d'informació sanitària de l'Agència de Salut Pública de Barcelona

L'**Informe de Salut de Barcelona 2008** és el 25è informe que fa el govern municipal, fet que permet fer una anàlisi evolutiva de la salut de la població de Barcelona en aquests darrers 25 anys. Engloba la situació demogràfica i socioeconòmica dels ciutadans de Barcelona; el medi ambient i

2009-2010

els serveis sanitaris a la ciutat, i els estils de vida i la salut percebuda pels ciutadans.

Algunes conclusions destacades de l'Informe:

- Augment continuat de l'esperança de vida de la població: els darrers 23 anys ha augmentat un 5% per als homes i un 5,3% per a les dones.
- Al voltant d'un 76% de la població manifesta tenir un bon nivell de salut.
- Disminueix el consum de tabac en la majoria de la població, incloent els adolescents.
- Hi ha una disminució, també, de les persones lesionades i mortes pel trànsit.
- Baixa la incidència d'infecció per tuberculosi. Es destaca l'important paper dels agents de salut en relació amb la salut de les persones immigrades.
- Baixen, també, les infeccions vinculades al consum de drogues UDI i els nous casos de sida retornen als nivells inicials de l'epidèmia.
- Les dones es veuen més afectades pel sobrepès, la manca d'activitat física és un dels factors a ressaltar.
- Respecte a l'atenció sociosanitària i de salut mental, es constata el fort increment d'equipaments i recursos, tot i que encara hi ha necessitats desateses.
- I pel que fa al l'aire que respirem, n'ha millorat la qualitat, amb una tendència a situar-se en els valors límits en PM10 i NOx.

Consideracions generals

L'augment de la salut de la població de Barcelona ha anat en paral·lel a l'important increment dels serveis sociosanitaris i de salut mental lligats a la comunitat en els darrers 25 anys, i a les mesures preses en el camp del medi ambient. Tot i això es constata que queda encara molt camí per recórrer i que cal optimitzar i augmentar els recursos i serveis lligats a la comunitat.

Pel que fa a la informació de l'Informe per segments d'edats, es troben a faltar indicadors que informin de la salut dels joves. Actualment la informació s'agrupa en la franja 15-40 anys, i no permet conèixer la situació de salut dels joves.

Respecte a la infecció per tuberculosis es destaca la importància de les accions preventives i en especial el paper dels agents de salut en els bons resultats obtinguts.

Pel que fa a l'ús dels serveis sanitaris per la població immigrada, les dades recollides en l'Informe indiquen que en fan un ús més que raonable, en contra de la percepció que segueix tenint el ciutadà autòcton.

També s'indica que la millora de la salut de la població passa perquè els objectius de salut estiguin integrats en totes les polítiques públiques, i que s'ha de continuar treballant en el desplegament de polítiques transversals i a nivell comunitari, i aprofundir en els determinants de la salut i en la coordinació amb els serveis socials. I es destaca l'important paper que juga l'urbanisme, el medi ambient, l'esport, l'alimentació, etc. en la promoció de la salut a nivell preventiu.

Pel que fa a la promoció de l'esport es remarca que els poliesportius haurien de tenir una programació més orientada a promoure hàbits saludables i una política de preus accessible per a tota la població. També que hi hauria d'haver més oferta horària i una oferta específica per als joves, ara pràcticament inexistent.

Pel que fa als hàbits alimentaris, s'hauria de potenciar ja en les escoles una política saludable. Les màquines de menjar i

2009-2010

begudes a les escoles no afavoreixen els bons hàbits en l'alimentació, ni tampoc les botigues de llaminadures que sovint s'obren prop de les escoles. I s'haurien de controlar les begudes que dispensen les cantines dels instituts.

També es destaca la importància de les relacions i xarxes socials com a afavoridores de salut. En aquest sentit, l'Ajuntament hauria d'afavorir l'associacionisme de les persones afectades i els seus familiars, la lluita contra l'estigmatització i la necessitat que els serveis públics i la societat en general puguin respondre millor davant les dificultats.

Recomanacions

Cal seguir treballant en la millora dels determinants de la salut i no solament sobre les malalties, i potenciar els hàbits saludables.

És necessaria una segmentació de les dades de l'Informe de Salut que faciliti estudiar i conèixer millor aspectes de la salut dels joves.

Com a font important de salut l'Ajuntament hauria de fomentar més l'exercici físic i l'alimentació saludable en els seus equipaments:

- S'haurien d'habilitar espais públics específics oberts i de fàcil accés, per possibilitar l'exercici físic, i que el ciutadà ho integri com hàbit saludable.
- La política de preus dels poliesportius hauria de possibilitar un major accés de la població a les activitats. Els poliesportius haurien d'oferir activitats per als adolescents i joves de 12 a 16 anys que no fossin competitives.
- Les màquines de menjar s'haurien de retirar de les escoles i instituts o assegurar que contenen aliments saludables, mesura que també s'hauria de prendre en tots els altres equipament públics.
- S'ha d'incloure la perspectiva de gènere a l'hora de programar les d'activitats físiques i esportives.

3a reunió. Tema: Introducció al tema dels cribratges, a càrrec del Dr. Joan Ramon Villalbí i Hereter, adjunt a la gerència de Salut Pública de Barcelona, i presentació del Programa de detecció precoç de càncer de colon i recte a la ciutat de Barcelona, a càrrec del Dr. Francesc Macià i Guilà i el Dr. Antoni Castells i Garangou, respectivament de la unitat de prevenció i registre de càncer del Servei d'Avaluació Epidemiològica de l'Hospital del Mar i del Servei de Digestologia de l'Hospital Clínic de Barcelona

Consideracions generals

Sobre el tema del **cribratge** s'indica que la idea bàsica és la prevenció. Hi ha malalties que no donen símptomes importants, i per tal de detectar-les a temps i procedir al seu tractament s'han d'organitzar programes de detecció precoç. Tot i que el tractament precoç ajuda a reduir la mortalitat, s'ha de tenir en compte que les intervencions sanitàries no són inòqües i que les proves poden tenir conseqüències per a determinades persones.

Un element bàsic a l'hora d'endegar programes de detecció precoç és assegurar la capacitat d'una resposta assistencial ràpida i el tractament i seguiment de la malaltia detectada, així com el nivell de fiabilitat de les proves i les possibles patologies i efectes negatius que poden ocasionar.

El debat se centra en qüestions ètiques com és l'eficiència amb relació al cost econòmic que representen aquests programes i la seva

2009-2010

efectivitat poblacional, i la informació que reben les persones de les possibles conseqüències de les proves.

En relació amb el **Programa de detecció de càncer de còlon i recte** s'indica que ara és la segona causa de mortalitat per càncer a Catalunya. S'estima que en un 60-70% dels casos no hi ha factors hereditaris sinó factors ambientals que predisposen a l'aparició del càncer i, també, la important influència de la dieta (en el 5% dels casos es té la certesa que la causa és genètica i en el 25% hi ha sospites de factors de predisposició genètica).

El programa de detecció de càncer de còlon i recte a la ciutat de Barcelona té com a objectiu intentar reduir la mortalitat causada per aquest tipus de càncer i la seva incidència en el temps.

Tot i que es desplegarà per tota la ciutat de Barcelona, actualment s'està implantant en els districtes de la ciutat que tenen com a hospitals de referència l'Hospital Clínic i l'Hospital del Mar. Ha començat a implantar-se per les àrees bàsiques de Barceloneta, Besòs i les Corts. El programa es basa en un test immunològic per detectar sang oculta a la femta, i si la prova surt positiva es programa una còlonoscòpia per a la confirmació diagnòstica. La població diana són persones de 50 a 69 anys. Es fa cada dos anys. Cal la implicació de les àrees bàsiques de salut, i hi tenen un paper actiu les farmàcies que col·laboren en el programa distribuint els tests per recollir les mostres, que es retornen a l'oficina tècnica per la seva anàlisi.

Respecte al cost-benefici, hi ha una investigació feta per economistes que indica que aquest cribratge té una efectivitat més alta que el de càncer de mama. Es farà una extensa informació a les persones que s'han de fer la prova, ja que la còlonoscòpia pot provocar efectes adversos, en ser un mètode invasiu. S'ha elaborat un consentiment informat específic i s'ha restringit el nombre de metges que la realitzaran per garantir que ho fan professionals amb experiència. Les proves es faran al marge de l'activitat hospitalària habitual per no interferir en l'activitat diària dels hospitals.

Recomanacions

S'ha d'intervenir en major mesura en els determinants de la salut, i els organismes públics han de promoure els hàbits saludables com a font de salut.

S'ha de valorar el cost-benefici de cada prova de diagnòstic precoç, per assegurar la seva eficiència i una major equitat en la distribució dels recursos.

4a reunió. Tema: Pla Barcelona Activitat Física i Salut a càrrec de la Dra. LucÍa Artacoz i Lazcano, directora de l'Institut de Serveis a la Comunitat de l'Agència de Salut Pública de Barcelona

El 30 d'octubre de 2009 l'Ajuntament va aprovar la Mesura de Govern "Barcelona impulsa l'activitat física", promoguda per l'Agència de Salut Pública de Barcelona, el Consorci Sanitari de Barcelona i l'Institut Barcelona Esports.

L'objectiu d'aquesta mesura és sensibilitzar la població dels beneficis per a la salut derivats de l'activitat física i facilitar i incentivar l'accés a l'oferta d'activitat física i d'esport tant en els equipaments esportius com en espais oberts.

El programa vol potenciar els hàbits saludables i integrar l'activitat física en la vida quotidiana. S'articula en tres programes específics: **Practica**, que inclou una oferta d'activitats als centres esportius, centres cívics i casals; **Activa't** que promou un estil de vida actiu entre la gent gran, i **Camina**, per tal d'estendre l'hàbit de caminar com a activitat beneficiosa per a la salut.

2009-2010

Consideracions generals

Es constata que la política de preus i programació dels equipaments esportius municipals pot ser poc adequada per incentivar la pràctica esportiva a determinats grups o col·lectius.

Preocupa especialment la manca d'activitats orientades a adolescents i joves de 12 a 16 anys, i en particular a les noies d'aquesta edat, ja que tampoc participen generalment en oportunitats d'activitat física a les escoles i instituts.

A nivell de poliesportius s'indica que s'ofereixen activitats per a joves amb una quota de 17 euros/mes, però que aquesta oferta és molt reduïda, i els horaris no són adequats. Pel que fa als parcs i espais públics es detecta, també, una manca d'espais oberts que possibilitin als adolescents i joves la pràctica esportiva.

També es detecta una manca d'oferta d'activitats per a les persones adultes, mentre que en canvi hi ha una important oferta d'activitats per al col·lectiu de gent gran, ja que a través dels casals s'ofereixen moltes activitats.

El debat se centra en la necessitat d'incorporar l'activitat física com un hàbit saludable en la nostra vida quotidiana. Es destaca la importància de la creativitat i del treball intersectorial, la creació d'oportunitats perquè aquesta sigui possible, i recuperar hàbits saludables com caminar, córrer, pujar escales, anar amb bicicleta, etc. Per això, s'indica que cal treballar en els aspectes estructurals i urbanístics de la ciutat i a nivell comunitari, per aconseguir una major incidència, i detectar situacions específiques. En aquest sentit l'aposta de l'Ajuntament pel transport públic i el bicing és un bon exemple a mantenir, ampliar i millorar. També es ressalta la importància de la difusió de les activitats per tal que la informació arribi a tots els col·lectius.

Finalment es ressalta que cal avançar perquè les recomanacions i prescripcions dels professionals de la medicina incorporin l'activitat física i la seva pràctica així com el seu seguiment, com a font de salut.

Recomanacions

Els organismes públics han de sensibilitzar la població sobre els beneficis de l'activitat física per mantenir un bon estat de salut.

L'Ajuntament, a través del Consorci Sanitari de Barcelona, ha d'incentivar la prescripció d'activitats físiques i de l'esport en els professionals de l'atenció primària com un dels determinants de la salut.

El govern municipal hauria d'ordenar i informar de l'oferta actual existent. I facilitar i incentivar l'accés a l'oferta d'activitats físiques i esportives, tant en els equipaments esportius com en espais lliures.

S'haurien d'habilitat espais públics oberts i gratuïts per tal de fomentar l'activitat física, posant especial èmfasi en la promoció d'activitats per als adolescents i joves, amb la figura d'un monitor, per exemple:

- Estudiar la possibilitat de posar circuits de *stretching* (estiraments) als parcs.
- Incorporar més cistelles de bàsquet en els espai públics.
- Fer circuits per anar amb bicicleta per als més petits.
- Crear un ventall d'opcions per integrar la diversitat de situacions i que tingui en compte els aspectes de gènere i edats.

2009-2010

5a reunió. Tema: L'epilèpsia, de malaltia sagrada a malaltia curable", a càrrec del Dr. Xavier Sala i Puig, director de la Unitat d'Epilèpsia del Servei de Neurologia de l'Hospital Vall d'Hebron

Consideracions generals

La medicina es comença a interessar per l'epilèpsia d'una manera científica en el segle XIX. En l'antiguitat se la considerava una malaltia sagrada. Durant el segle XX (1935) es registra el primer electroencefalograma d'un atac epilèptic. L'Escola de Montreal estudia extreure el focus de l'epilèpsia a nivell quirúrgic. I l'Escola de Marsella desenvolupa el concepte de síndrome epilèptic. Actualment ja s'han desenvolupat medicaments per controlar les crisis epilèptiques, tot i que hi ha persones farmacoresistents.

L'epilèpsia pot aparèixer a qualsevol edat, però el major nombre de casos es dona en el primer any de vida i també augmenta la prevalença a partir dels 75 anys. Tot i que l'epilèpsia és una malaltia relativament corrent (8 epilèptics per cada 1.000 habitants, gairebé un 1%), és poc coneguda socialment i molt estigmatitzada. Encara hi ha persones que l'associen a una malaltia mental.

Tot i que les persones amb atacs controlats per la medicació poden portar una vida normal, aquesta realitat ocasiona que moltes persones que la pateixen amaguin la seva malaltia (especialment en l'entorn de treball), i també que els pares limitin molt l'autonomia social dels joves malalts, per por a les conseqüències que puguin ocasionar els atacs epilèptics.

Respecte a les persones farmacoresistents hi ha una diversitat de situacions, que poden anar des de situacions de força autonomia a una dependència quasi total que precisa de l'atenció constant d'una altra persona.

La Llei de l'autonomia personal i atenció a la dependència no reconeix les necessitats de determinats pacients epilèptics, ja que el tipus de dependència que es mesura és diferent. No se'ls reconeix la incapacitat laboral i per tant no tenen dret a pensions d'invalidesa. Tampoc hi ha prou serveis adequats per a aquests malalts. No existeixen estadístiques de mort per epilèpsia, ja que en els certificats de defunció de persones mortes durant un atac hi consta com a causa "mort per ofegament". Aquests fets provoquen molta frustració en els malalts i una gran preocupació a les seves famílies, que es troben molt soles a l'hora de fer front a la situació, ja que l'estigma social existent fa que els sigui difícil associar-se.

Recomanacions

Des de les administracions cal sensibilitzar i informar sobre la malaltia especialment a les escoles i centres de treball.

Des de l'Ajuntament cal afavorir l'associacionisme de les famílies amb malalts epilèptics, per tal que puguin gaudir d'espais de relació i ajuda mútua.

6a reunió. Tema: "La immigració copa els serveis sanitaris?", a càrrec del Doctor Josep Maria Jansà, de l'Agència de Salut Pública de Barcelona, i la Sra. Bombo Ndir, mediadors d'EQUIS (Equip de sensibilització contra les mutilacions genitals) i vicesecretària de la Coordinadora d'Associacions de Senegalesos a Catalunya

El Dr. Jansà exposa les dades de l'Enquesta Nacional d'Immigrants de 2007. L'Enquesta indica que la població immigrant és majoritàriament jove (entre 25 i 35 anys),

2009-2010

que té bona salut i que la majoria arriba directament des del seu país d'origen al país on treballarà (majoritàriament en avió, malgrat la imatge estereotipada de les *pateres*).

Hi ha estudis que indiquen una major utilització dels serveis d'urgències dels hospitals que la població autòctona, i que les persones immigrades tenen més risc d'accidentalitat laboral, derivat d'unes condicions de vida més precàries.

A Barcelona, en poc més d'una dècada la població immigrada ha passat a vorejar el 17%, fet que ha requerit la necessitat d'adaptar la ciutat i els seus serveis a la diversitat.

Des de l'any 2006, l'Enquesta de Salut de Barcelona contempla la salut de la població procedent de països en vies de desenvolupament.

Les dades d'aquesta enquesta indiquen que la salut percebuda és pitjor en les dones de països en vies de desenvolupament. El dol migratori i unes condicions de vida precàries tenen efectes en la salut en general i en la seva salut mental. Les diferències culturals impedeixen més participació en les campanyes preventives. Hi ha fortes limitacions de la salut bucodental per la falta de prestacions públiques. En les dones immigrades hi ha un 44% més d'embarassos no planificats, i el 90% fa ús dels hospitals públics per atendre l'embaràs (en les espanyoles és prop d'un 50%).

Pel que fa la infecció per tuberculosi en la població immigrada, s'ha estabilitzat i tendeix a la baixa, gràcies en gran part al treball portat a terme pels agents de salut i a unes millors condicions de vida dels treballadors immigrants que porten anys a la ciutat.

Pel que fa a l'accés als serveis de salut, en el debat es destaca que encara hi ha situacions i persones que tenen dificultat per accedir als serveis sanitaris, tot i que la legislació garanteix l'accés a la salut per a tothom i que a la pràctica la targeta sanitària és molt fàcil d'obtenir. Per prevenir aquestes situacions el Consell d'Immigració de Barcelona segueix fent un seguiment d'aquestes situacions.

Bombo Ndir exposa la missió de l'associació EQUIX creada l'any 1998 per sensibilitzar contra la mutilació genital femenina. Aquesta mutilació és reconeguda com un maltractament de violència masclista i penada amb 10 anys de presó. Un dels seus objectius és afavorir l'empoderament de les dones migrades, protegir la infància, i fomentar la igualtat d'oportunitats. Indica que actualment hi ha diversos protocols contra la mutilació genital femenina, però que, des de l'associació es demana que hi hagi un sol protocol per a tota Espanya.

Respecte al tema central de la immigració i els serveis sanitaris indica que les persones que emigren són generalment les persones més sanes i fortes de la comunitat, i que la percepció de la salut en la cultura africana és diferent. Que el concepte de malaltia crònica no existeix, ja que malaltia és sinònim de dolor. Per això es resisteixen a pensar que estan malalts i van majoritàriament als serveis d'urgència. D'altra banda, sovint no entenen la necessitat de fer proves que impliquin l'extracció de sang o les transfusions ja que per als africans la sang té un vincle molt fort. Per salvar aquestes diferències culturals el paper dels mediadors és important.

Recomanacions

Els organismes públics han d'incorporar l'atenció a la diversitat en l'organització dels serveis.

L'Ajuntament, a través del Consorci Sanitari de Barcelona, hauria d'estimular que es

2009-2010

treballi per evitar les desigualtats en l'accés a la salut, i posar especial èmfasi en els aspectes relacionats amb la salut mental i les addicions, i la salut laboral incloent la prevenció de l'accidentalitat laboral de la població immigrada.

L'Ajuntament hauria d'afavorir l'associacionisme entre els migrats amb malalties cròniques i fomentar-hi grups d'ajuda mútua, per afavorir la creació de teixit social al seu voltant.

7a reunió. Tema: Les accions de salut del Consell de la Joventut de Barcelona (CJB), a càrrec de la Sra. Berta Clemente, responsable de salut i igualtat del CJB

Es convida al Consell de la Joventut perquè informi de les accions que porten a terme en relació amb la salut dels joves, ja que la salut en la població jove és un tema recurrent en el grup de Salut. El Consell de la Joventut de Barcelona treballa amb entitats de joves a partir dels 16 anys, i a partir de grups de treball. El grup de Salut se centra en l'edició de guies de salut que es reparteixen a les entitats de joves, als instituts, i als punts d'informació juvenil.

L'any 2009 es van realitzar dues guies; una sobre la salut emocional i l'altra sobre Salut i viatges, i l'any 2010 s'ha realitzat una guia sobre donació de sang i una altra sobre estrès i ansietat. També s'han revisat i actualitzat els continguts de la guia sobre sexualitat. Les temàtiques de les guies es trien segons les línies de treball de CJB i les propostes de les entitats, i van associades a tallers i activitats. I també s'ha realitzat un programa per prevenir la violència de gènere entre els joves, a petició de la regidoria de Dona.

El debat se centra, prioritàriament, en el paper del CJB respecte al tema de l'alcoholisme i les drogues. En aquest sentit s'indica que la línia de treball del CJB és treballar en l'oci alternatiu i saludable i informar dels perills que comporta el seu consum, incidint en la responsabilitat dels joves. Es valora que d'una banda els estudiosos i l'Administració es preocupen pels problemes de salut derivats en els joves de l'ús de l'alcohol o les drogues i del sexe sense protecció, mentre que les entitats juvenils no solen considerar que el consum d'alcohol i drogues i l'inici precoç de l'activitat sexual siguin problemàtiques, sinó part del procés d'emancipació personal: aquí hi ha probablement un dilema.

Es posa èmfasi en que les campanyes de màrqueting de begudes alcohòliques que vinculen sistemàticament l'oci i la diversió juvenil al consum d'alcohol. Pel que fa als patrocinis de les empreses de begudes alcohòliques s'hauria de replantejar si convé l'esponsorització d'aquestes empreses, especialment en actes culturals i d'oci, seguint l'exemple d'algunes entitats socials.

També es debat sobre la incidència dels programes de salut a les escoles. Tot i que es justifiquen pel fet que els joves hi són presents i en aquestes edats no solen anar al metge, també s'indica que alguns d'aquests programes són percebuts com a retòrics i poden ser poc atractius per als joves. En aquest sentit es veu la necessitat que els docents i els pares treballin sobre els hàbits saludables i la responsabilitat sobre el propi cos. També es proposa que es donin crèdits a algunes activitat de tipus preventiu, com ensenyar els principis bàsics del socorrisme. També cal tenir present que l'educació sobre els hàbits s'ha de treballar en qualsevol context i no només l'escolar, com són les activitats de lleure que realitzen les entitats.

2009-2010

Recomanacions

Es demana a l'Ajuntament que contempli la perspectiva de la salut i els hàbits saludables com un element transversal en totes les polítiques municipals que s'impulsin per a joves.

Els actes culturals i d'oci que promou l'Ajuntament no haurien de tenir el patrocini d'empreses de begudes alcohòliques.

Recomanacions prioritzades

Des de les administracions i organismes públics cal promoure actuacions que evitin una por injustificada. S'ha de donar la informació del que realment està passant però sense alarmismes.

Com a font important de salut l'Ajuntament hauria de fomentar més l'exercici físic i l'alimentació saludable en els seus equipaments:

- S'haurien d'habilitar espais públics específics oberts i de fàcil accés, per possibilitar l'exercici físic, i que el ciutadà ho integri com hàbit saludable.
- La política de preus dels poliesportius hauria de possibilitar un major accés de la població a les activitats. Els poliesportius haurien d'oferir activitats per als adolescents i joves de 12 a 16 anys que no fossin competitives.
- Les màquines de menjar s'haurien de retirar de les escoles i instituts o assegurar que contenen aliments saludables, mesura que també s'hauria de prendre en tots els altres equipament públics.
- S'ha d'incloure la perspectiva de gènere a l'hora de programar les d'activitats físiques i esportives.

S'haurien d'habilitat espais públics oberts i gratuïts per tal de fomentar l'activitat física, posant especial èmfasi en la promoció d'activitats per als adolescents i joves, amb la figura d'un monitor, per exemple:

- Estudiar la possibilitat de posar circuits de *stretching* (estiraments) als parcs.
- Incorporar més cistelles de bàsquet en els espais públics.
- Fer circuits per anar amb bicicleta per als més petits.
- Crear un ventall d'opcions per integrar la diversitat de situacions i que tingui en compte els aspectes de gènere i edat.

L'Ajuntament, a través del Consorci Sanitari de Barcelona, hauria d'estimular que es treballi per evitar les desigualtats en l'accés a la salut, i posar especial èmfasi en els aspectes relacionats amb la salut mental i les addiccions, i la salut laboral incloent la prevenció de l'accidentalitat laboral de la població immigrada.

Els actes culturals i d'oci que promou l'Ajuntament no haurien de tenir el patrocini d'empreses de begudes alcohòliques.

Institut Municipal de Persones amb Discapacitat

Recull de propostes al Consell Municipal de Benestar Social 2005-2010

2005-2006

INSTITUT MUNICIPAL DE PERSONES AMB DISCAPACITAT

Comissions de participació

El Consell de Benestar Social recull les propostes que presenta l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMD), tot reconeixent a aquest organisme autònom municipal la seva funció de promotor de la participació ciutadana d'aquest sector de ciutadans i ciutadanes de Barcelona.

L'IMD, a més de la seva activitat de promoció i suport d'actuacions per a la igualtat d'oportunitats de les persones amb discapacitat i de prestació de serveis, també promou comissions de participació per temàtiques específiques d'interès per al sector de persones amb discapacitat.

L'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMD)

És un organisme autònom de l'Ajuntament de Barcelona, creat l'any 1989 a partir de la fusió del Patronat Municipal de Disminuïts Físics i del de Disminuïts Psíquics. Té com a missió impulsar i facilitar polítiques municipals per l'accessibilitat, entesa en un sentit ampli, d'accés de les persones amb qualsevol tipus de discapacitat a les activitats, serveis, espais i en definitiva a la vida de la ciutat, i per tant, no solament com a possibilitat de desplaçament, sinó també com a possibilitat d'accedir-hi i de gaudir-ne com a part del conjunt de la ciutadania.

Les comissions de participació de temàtiques específiques

Estan presidides per un/una representant de les persones amb discapacitat del Consell Rector de l'IMD, la coordinació i secretaria recau en un tècnic de l'IMD i hi formen part entitats i associacions de persones amb discapacitat de la ciutat i tècnics especialistes en el tema concret de cada comissió. Els objectius de les comissions són proporcionar i rebre informació, elaborar i presentar propostes, debats, campanyes, etc. i, en qualsevol cas, informar de les activitats de l'IMD.

Actualment existeixen 4 comissions presidides per: Educació, Sra. Carme Riu i Pascual; Informació i Comunicació, Sra. Fanny Llorens i Albiñana; Transport, Sr. Benito Duran i Sancho, i Urbanisme, Sra. Ma José Vázquez i Arias.

La coordinació i secretaria són a càrrec de les Srs. Fidència Foz i Júlia Torrado i el Sr. Guillermo Hurtado, de l'IMD.

2005-2006

Entitats participants

Comissió d'Educació: Associació Dones no Estàndards, Federació d'Entitats Col·laboradores amb el Minusvàlid ECOM, Federació Catalana Pro Persones amb Retard Mental APPS, Fundació Catalana Síndrome de Down, Associació Catalana pro Persones Sordcegues APSOCECAT, Associació Nacional per Problemes de Creixement CRECER, Federació Catalana de Pares de Nens Sords i SordCecs FECAPANSISC i Associació Catalana per a la Promoció de les Persones Sordes ACAPPS.

Comissió d'Informació i Comunicació: Associació Catalana per a la Promoció de les Persones Sordes ACAPPS, Organización Nacional de Ciegos Españoles ONCE, Associació Catalana de Cecs ACC, Associació Catalana per a la Integració del Cec ACIC, Federació de Sords de Catalunya FESOCA, Asociación de Implan-tados Cocleares de España AICE, Federació Catalana de Pares de Nens Sords i SordCecs FECAPANSISC, Casal de Sords de Barcelona, Associació de Paràlisi Cerebral ASPACE, Associació Catalana pro Persones Sordcegues APSOCECAT.

Comissió de Transports: FAVB, Vocalies de Persones amb Discapacitat de l'AAVV de Sant Martí, d'Horta, Barceloneta, Porta, Gran Via-Perú/Espronceda, l'Esquerra de l'Eixample i de Sants-Monjuïc, Minusvàlids Associats pel Transport Adaptat de Barcelona MATA, Fundació Privada AMIBA, Fraternitat Cristiana de Malalts i Minusvàlids FRATER, Associació Nacional per Problemes de Creixement CRECER, Associació Catalana de Cecs ACC, Federació d'Entitats Col·laboradores amb el Minusvàlid ECOM, Lliga Reumatològica, Associació Enfermetats Neuromusculars de Catalunya ASEM, Associació Catalana per a la Promoció de les Persones Sordes ACAPPS, Organización Nacional de Ciegos Españoles ONCE, Associació Catalana per a la Integració del Cec ACIC, Dones no Estàndards, Front de Solidaritat amb els Disminuïts Físics, Associació Catalana La Ilar de l'Esclerosi Múltiple i Associació de Disminuïts de Sants-Montjuïc.

Comissió d'Urbanisme: FAVB, Vocalies de Persones amb Discapacitat de l'AAVV de Sant Martí, Porta, l'Esquerra l'Eixample, d'Horta, Sud-oest del Besòs, Gran Via-Perú/Espronceda, i Barceloneta, Front de Solidaritat amb els Disminuïts Físics, Federació d'Entitats Col·laboradores amb el Minusvàlid ECOM, Associació Enfermetats Neuromusculars de Catalunya ASEM, Minusvàlids Associats pel Transport Adaptat de Barcelona MATA, Organización Nacional de Ciegos Españoles ONCE, Associació Nacional per Problemes de Creixement CRECER, Lliga Reumatològica Catalana, Dones no Estàndards, Fraternitat Cristiana de Malalts i Minusvàlids FRATER, Associació Catalana La Ilar de l'Esclerosi Múltiple, Associació Catalana de Cecs ACC, Associació Catalana per a la Promoció de les Persones Sordes ACCAPS.

Tècnics i tècniques de serveis i departaments de diferents administracions

- Rosa M. Bellés de l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona
- Antoni Rodríguez, CREDAC Pere Barnils
- Pedro Barbeito, Secretari tècnic del Grup de Treball per a la Millora de l'Accessibilitat, Ajuntament de Barcelona
- Ignasi Gustems i Mateo, Cap de la Secció d'Accessibilitat de l'Àrea d'Infrastructures de la Diputació de Barcelona
- Albert Piqué, Responsable de política social de Transports Municipals de Barcelona.

2005-2006

Invitats/des per a temes específics

- Montserrat Borràs, del Consell Assessor de la Gent Gran
- Jordi Colom i Anna Esteve, de Barcelona TV
- Josep Martí, de Barcelona Informació
- Serena Rabinad i Teresa Pallisa, de l'IMD
- Circe Serra, de la Fundació BCN Digital
- Santi Pares, Direcció d'Emergències de la Generalitat de Catalunya
- Joan Carsi, director tècnic Tramvia Metropolità, S.A.
- Anna Vinyals, del Departament de Comunicació de Tramvia Metropolità, S.A.
- Francesc González, director de material mòbil de TMB
- Montserrat Rivero, de l'Institut Municipal de Parcs i Jardins

Principals temes tractats i propostes

Educació

La Comissió d'Educació reflexiona sobre l'oferta educativa de la ciutat per als alumnes amb necessitats educatives especials derivades d'una discapacitat.

Es constata la necessitat de proporcionar més recursos tècnics i materials per eliminar les barreres que poden impedir la participació normalitzada de l'alumne amb discapacitat a l'entorn escolar ordinari.

Cal vetllar per la promoció acadèmica dels alumnes amb discapacitat, la formació postobligatòria i les sortides al món laboral.

D'altra banda, s'ha d'impulsar de manera decidida l'oferta d'activitats i espais de lleure per a infants i joves amb discapacitat al llarg de tot l'any.

Les propostes són:

- Potenciar la creació i consolidació de les comissions d'atenció a la diversitat, amb l'elaboració i aplicació d'un pla d'acollida per als alumnes amb discapacitat integrats a l'escola ordinària.
- Vetllar per la promoció acadèmica dels alumnes amb discapacitat i la seva inserció al món laboral.
- Ampliar a altres districtes de la ciutat el projecte d'informació i suport a famílies d'alumnes amb discapacitat integrats en l'escola ordinària -Espai Trobada-.

2005-2006

Informació i comunicació

S'ha analitzat i valorat positivament la col·laboració entre l'IMD i el Consorci de Biblioteques de Barcelona, pel que fa a la millora de l'accessibilitat dels equipa-ments, els serveis i les activitats que ofereixen als ciutadans i ciutadanes, destacant especialment la incorporació de propostes de millora de l'accessibilitat en totes les biblioteques de nova construcció. Com a actuacions destacades en les biblioteques que ja estan en funcionament es valora la dotació de les aules multimèdia amb material tiflotècnic per a l'accés de les persones amb discapacitat visual.

S'han manifestat les dificultats que troben les persones amb discapacitat auditiva per utilitzar els serveis d'urgències que es comuniquen únicament per via telefònica, com ara els serveis sanitaris –hospitals i ambulatoris– i de seguretat ciutadana –policia i bombers–, i es planteja la necessitat de disposar de sistemes alternatius accessibles per a aquest col·lectiu, com ara fax, sms i correu electrònic.

S'ha fet la presentació de la web municipal B-accessible i s'ha demanat la col·laboració i la participació de les entitats d'aquesta comissió per fer proves d'usabilitat.

S'ha fet també la presentació d'un estudi de les mesures que caldria incorporar als caixers automàtics de les entitats bancàries per ser accessibles a persones amb qualsevol discapacitat. Es demana a la comissió que faci propostes.

Es valora positivament que en la programació del Festival d'Estiu GREC, s'incorporin mesures d'accessibilitat de cara a una millor comprensió de les obres per a les persones amb discapacitat auditiva o visual, com ara la subtitulació i l'audiodescripció. Malgrat tot, es considera que en futures edicions caldria contemplar algunes millores, com ara que les persones amb discapacitat puguin seure juntament amb els seus acompanyants, una millor ubicació a la sala de les persones sordes i la millora dels aparells d'audiodescripció.

Es valora l'inici de la incorporació de mesures d'accessibilitat al canal municipal Barcelona Televisió, que aquest any 2006 ha començat a emetre alguns espais amb subtítols i amb intèrpret de la llengua de signes. Aquesta era una demanda que les persones amb discapacitat auditiva feia, des de molts anys enrera, a l'IMD.

Les propostes són:

- Que els serveis públics avancin amb la implantació de mesures alternatives a la comunicació oral, que afavoreixin la participació i/o millor atenció de les persones amb discapacitat auditiva.
- Que s'incrementi l'emissió de programes subtitulats i amb llengua de signes a Barcelona Televisió i que es vetlli per a la seva difusió. Iniciar programes amb audiodecripció per a les persones cegues.
- Que s'agiliti l'edició de la guia de bus en braille, atès que ja fa temps que es va acordar la seva edició.
- Que l'Ajuntament de Barcelona doni suport a la demanda que les persones cegues puguin votar amb paperetes editades en braille, com a garantia del secret en el vot.

2005-2006

Transports

La Comissió de Transports treballa per potenciar l'accés de les persones amb discapacitat al sistema públic de transport ordinari i fomentar el seu ús.

A finals d'aquest any, la flota d'autobusos de la ciutat serà accessible per a persones amb mobilitat reduïda. Ara, cal vetllar pel correcte funcionament i manteniment de les rampes d'accés, l'adaptació de les parades i el seu entorn per facilitar l'embarcament, i fomentar el respecte dels passatgers vers la reserva d'espai que els vehicles disposen per a cadires de rodes.

Els membres de la Comissió han participat en diferents visites a TMB per provar les innovacions tècniques i fer aportacions de millora als tècnics responsables.

Dintre de les mesures de millora de l'accessibilitat a la xarxa de metro i FFGG, preocupen les dificultats que tenen els usuaris de cadira de rodes a l'hora d'embarcar en el comboi, degut a l'excessiva separació vertical i horitzontal –l'anomenat GAP– del vagó respecte de l'andana. S'ha manifestat la disconformitat amb el nou logotip –cadira amb acompanyant– de senyalització de l'accessibilitat a les estacions dotades amb ascensor del metro.

D'altra banda, s'ha treballat per millorar el Servei Públic de Transport Especial, servei complementari per quan no hi ha transport públic regular adaptat. Amb aquest propòsit s'ha elaborat una enquesta de satisfacció entre els usuaris, publicat un fullet informatiu i redactat una nova normativa d'ús. La gestió del servei de demandes millorarà amb la utilització d'un nou aplicatiu informàtic.

Les propostes són:

- Avançar en l'accessibilitat comunicativa amb la implantació de mitjans acústics i visuals en tots els materials i serveis d'informació de que disposen vehicles, parades i instal·lacions.
- Urgir a les administracions responsables a trobar una solució a la qüestió del GAP, ja que mentre no s'aconsegueixi l'eliminació de l'esglaó entre el vagó i l'andana del metro, malgrat disposi d'ascensors per accedir a l'andana, no serà accessible per a per persones usuàries de cadira de rodes.

Urbanisme

La Comissió d'Urbanisme treballa per tal que totes les persones, independentment de les seves capacitats, puguin accedir de forma autònoma a qualsevol entorn urbanístic o arquitectònic de la ciutat.

Aquest any, el Pla d'accessibilitat haurà complert amb l'objectiu de fer accessible la via pública. Ara cal vetllar per assolir els objectius establerts en relació amb l'adaptació dels elements arquitectònics i infrastructures dels edificis municipals d'ús públic que encara resten per ser accessibles.

2005-2006

Caldria vetllar per la instal·lació d'itineraris alternatius adaptats al llarg del temps que duren les obres a les vies i espais públics. Amb aquesta voluntat, cal destacar l'elaboració del "Manual de Bastides" a càrrec del grup de treball per a la Millora de l'Accessibilitat, iniciativa que vol fomentar i millorar l'accessibilitat.

S'ha fet el seguiment de les obres de cobertura de la Gran Via, de remodelació de l'Avinguda de Roma i del projecte de Les Arenes. Altres projectes urbanístics importants, com ara la urbanització de les Casernes de Sant Andreu i el nou Barri de la Marina, també tenen un seguiment en el si de la Comissió. També es fa el seguiment de la reforma del Codi d'Accessibilitat de Catalunya.

Cal destacar la campanya "Comerç accessible, comerç obert a tothom", engegada dins de l'Any del Comerç, per tal de promoure, assessorar i subvencionar actuacions dirigides a millorar l'accessibilitat de les botigues i establiments comercials.

Una altra actuació a destacar ha estat la inauguració de l'Àrea de jocs infantils accessibles al Parc de la Ciutadella, primera del seguit d'àrees de joc que es construiran a tots els districtes de la ciutat.

Destaquem la creació de la "Càtedra d'accessibilitat, arquitectura, disseny i tecnologia per a tothom" per la UPC, fet que suposa un pas endavant en la integració de l'accessibilitat a la vida quotidiana.

Les propostes són:

- Que les administracions implicades donin un impuls definitiu a la modificació del Codi d'Accessibilitat de Catalunya.
- Que l'Ajuntament garanteixi l'aplicació de la normativa vigent d'accessibilitat a les actuacions i obres de titularitat municipal, així com a l'hora d'atorgar llicències d'obertura, obres i ocupació de la via pública.

2006-2007

Institut Municipal de Persones amb Discapacitat

Comissions de participació

El Consell Municipal de Benestar Social recull les propostes que presenta l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat –IMD–, tot reconeixent a aquest organisme autònom municipal la seva funció de promotor de la participació ciutadana d'aquest sector de ciutadans i ciutadanes de Barcelona.

L'IMD, a més de la seva activitat de prospectiva i planificació de prestació de serveis, atenció directa i de promoció i suport d'actuacions per la igualtat d'oportunitats de les persones amb discapacitat, també promou comissions de participació per temàtiques específiques d'interès per el sector de persones amb discapacitat.

L'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMD). Les seves funcions

És un organisme autònom de l'Ajuntament de Barcelona, creat l'any 1989 a partir de la fusió del Patronat municipal de disminuïts físics i del de disminuïts psíquics. Té com a missió impulsar i facilitar polítiques municipals per l'accessibilitat, entesa en un sentit ampli, d'accés de les persones amb qualsevol tipus de discapacitat a les activitats, serveis, espais i en definitiva a la vida de la ciutat, i per tant, no solament com a possibilitat de desplaçament, sinó també com a possibilitat d'accedir-hi i de gaudir-ne com a part del conjunt de la ciutadania.

2006-2007

Les comissions de participació de temàtiques específiques

Les comissions de l'Institut estan presidides per un/una representant de les persones amb discapacitat del Consell Rector de l'IMD, la coordinació i secretaria recau en un tècnic de l'IMD i en formen part entitats i associacions de persones amb discapacitat de la ciutat i tècnics especialistes en el tema concret de cada comissió. Els objectius de les comissions són proporcionar i rebre informació, elaborar i presentar propostes, debats, campanyes, etc., i fer el seguiment de les actuacions municipals en temes d'interès pel al col·lectiu.

Actualment existeixen 4 comissions presidides per: Educació, Sra. Carme Riu i Pascual; Informació i Comunicació, Sra. Fanny Llorens i Albiñana; Transport, Sr. Benito Duran i Sancho, i Urbanisme, Sra. M. José Vázquez i Arias.

La coordinació i secretaria són a càrrec dels tècnics de l'IMD, Sres. Fidència Foz, Júlia Torrado, Glòria Navarro i Yolanda Anguita i el Sr. Guillermo Hurtado.

Entitats participants

Comissió d'Educació: Associació Dones no Estàndards, Federació d'Entitats Col·laboradores amb el Minusvàlid ECOM, Federació Catalana Pro Persones amb Retard Mental APPS, Fundació Catalana Síndrome de Down, Associació Catalana pro Persones Sordcegues APSOCECAT, Associació Nacional per Problemes de Creixement CRECER, Federació Catalana de Pares de Nens Sords i SordCecs FECAPANSISC i Associació Catalana per a la Promoció de les Persones Sordes ACAPPS.

Comissió d'Informació i Comunicació: Associació Catalana per a la Promoció de les Persones Sordes ACAPPS, Organización Nacional de Ciegos Españoles ONCE, Associació Catalana de Cecs ACC, Associació Catalana per a la Integració del Cec ACIC, Federació de Sords de Catalunya FESOCA, Asociación de Implantados Cocleares de España AICE, Federació Catalana de Pares de Nens Sords i SordCecs FECAPANSISC, Casal de Sords de Barcelona, Associació de Paràlisi Cerebral ASPACE, Associació Catalana pro Persones Sordcegues APSOCECAT.

Comissió de Transports: FAVB, Vocalies de Persones amb Discapacitat de l'AAVV de Sant Martí, d'Horta, Barceloneta, Porta, Gran Via-Perú/Espronceda, l'Esquerra de l'Eixample i de Sants-Montjuïc, Minusvàlids Associats pel Transport Adaptat de Barcelona MATA, Fundació Privada AMIBA, Fraternitat Cristiana de Malalts i Minusvàlids FRATER, Associació Nacional per Problemes de Creixement CRECER, Associació Catalana de Cecs ACC, Federació d'Entitats Col·laboradores amb el Minusvàlid ECOM, Lliga Reumatològica, Associació Enfermetats Neuromusculars de Catalunya ASEM, Associació Catalana per a la Promoció de les Persones Sordes ACAPPS, Organización Nacional de Ciegos Españoles ONCE, Associació Catalana per a la Integració del Cec ACIC, Dones no Estàndards, Front de Solidaritat amb els Disminuïts Físics, Associació Catalana la Llar de l'Esclerosi Múltiple i Associació de Disminuïts de Sants-Montjuïc i l'Associació de Persones Dependents de Nou-Barris.

2006-2007

Comissió d'Urbanisme: FAVB, Vocalies de Persones amb Discapacitat de l'AAVV de Sant Martí, Porta, l'Esquerra l'Eixample, d'Horta, Sud-oest del Besòs, Gran Via-Perú/Espronceda, i Barceloneta, Front de Solidaritat amb els Disminuïts Físics, Federació d'Entitats Col·laboradores amb el Minusvàlid ECOM, Associació Enfermetats Neuromusculars de Catalunya ASEM, Minusvàlids Associats pel Transport Adaptat de Barcelona MATA, Organización Nacional de Ciegos Españoles ONCE, Associació Nacional per Problemes de Creixement CRECER, Lliga Reumatològica Catalana, Dones no Estàndards, Fraternitat Cristiana de Malalts i Minusvàlids FRATER, Associació Catalana la Llar de l'Esclerosi Múltiple, Associació Catalana de Cecs ACC, Associació de Disminuïts de Sants-Montjuïc, Associació Catalana per a la Promoció de les Persones Sordes ACCAPS i l'Associació de Persones Dependents de Nou-Barris.

Tècnics i tècniques de serveis i departaments de diferents administracions

Rosa M. Bellés, Institut Municipal d'Educació de Barcelona

Antoni Rodríguez, CREDAC Pere Barnils

Pedro Barbeito, secretari tècnic del grup de treball per a la Millora de l'Accessibilitat, Ajuntament de Barcelona

Teresa Folguera i Moré, Consell Escolar Municipal

Ignasi Gustems i Mateo, cap de la Secció d'Accessibilitat de l'Àrea d'Infraestructures de la Diputació de Barcelona

Albert Piqué, responsable de política social de Transports Metropolitans de Barcelona.

Merche Barreneche, coordinadora de l'IMD

Invitats/des per a temes específics

Josep Paradells, Carles Gómez i Jordi Vilaseca, Grup de Xarxes sense Fils-Fundació i2CAT

Daniel Guasch, Càtedra d'Accessibilitat de la UPC

2006-2007

Principals temes tractats i propostes

Educació

La Comissió d'Educació reflexiona sobre l'oferta educativa de la ciutat per als alumnes amb necessitats educatives especials derivades d'una discapacitat.

Aquest any l'IMD s'ha incorporat al Projecte Educatiu de Ciutat de Barcelona III (2008-2011) assumint el compromís ciutadà per una educació al servei de la cohesió social. L'objectiu és fomentar i animar la participació d'entitats de persones amb discapacitat per tal fer visibles i integrar els seus projectes a la xarxa educativa de la ciutat.

El projecte Espai de Trobada d'informació i suport a famílies d'alumnes amb discapacitats integrats a l'escola ordinària, engegat anys enrere des de la comissió, ha estat integrat dintre de l'"Espai de trobada per a pares i mares" del Consell Escolar Municipal de Barcelona. Els objectius són: fomentar i normalitzar la participació d'aquestes famílies en els òrgans de governança escolar, integrar a les xerrades temàtiques vinculades amb les necessitats del nens i nenes amb discapacitat i aprofitar l'abast de ciutat d'aquest espai de trobada per fer extensiu el projecte al conjunt de districtes.

Preocupa la promoció acadèmica dels alumnes amb discapacitat, la formació postobligatòria i les sortides al món laboral. S'ha proposat l'elaboració d'un estudi que reculli dades sobre aquesta problemàtica.

Les **propostes** són:

- En el marc del Projecte Educatiu de la Ciutat de Barcelona III i dintre del període 2008-2011, animar la incorporació d'entitats de persones amb discapacitat a la xarxa de projectes educatius.

- Fomentar la participació activa del pares i mares dels nens i nenes amb discapacitat als òrgans de govern i participació escolar. Vehicular aquest objectiu a través, entre d'altres, de l'"Espai de trobada per a pares i mares" del Consell Escolar Municipal.

- Treballar en la millora de l'oferta d'activitats i espais de lleure per a infants i joves amb discapacitat al llarg de tot l'any.

2006-2007

Informació i comunicació

Per part de TMB s'ha informat de la posada en funcionament, en proves a la línia de bus 47, d'un nou servei d'avisos acústics i visuals a l'interior i exterior del bus. Aquest servei respon a una reivindicació del col·lectiu de persones afectades per discapacitats visual i auditiva. El sistema exterior s'activa a través d'un comandament a distància (el mateix que activa els semàfors acústics) i a l'interior del vehicle són dos que funcionen per defecte, amb veu i text.

S'ha presentat la guia de bus de Barcelona en sistema braille. És un producte que havia estat llargament reivindicat per part del col·lectiu de persones invidents de la nostra ciutat.

S'ha reflexionat respecte a la situació actual en relació amb el teatre accessible a nivell de la nostra ciutat. Malgrat es valoren positivament les iniciatives que hi ha hagut en aquest tema, es considera que cal avançar en la qualitat i nombre de les mateixes. Es proposa treballar aquest tema més extensament i poder elaborar un document de bones pràctiques per poder oferir-lo als operadors de teatre de la ciutat.

Presentació del logotip proposat per assenyalar les sales dotades amb anell magnètic de l'Ajuntament de Barcelona.

Per part de l'IMD s'està treballant per encarregar a la Universitat Politècnica de Catalunya que faci un estudi de proposta d'adaptació del servei de teleassistència per a persones amb discapacitat auditiva. S'ha presentat a la Comissió una primera proposta de l'adaptació del servei amb l'objectiu de rebre un *feedback* amb persones representants d'entitats del col·lectiu de persones amb discapacitat auditiva i visual i paràlisi cerebral.

S'ha iniciat un grup de treball format per membres de la Comissió per tal d'elaborar un document de bones pràctiques de teatre accessible.

Les **propostes** són:

- Que els serveis públics ofereixin alternatives a la comunicació oral, tant presencial (anells magnètics, emissores de FM, intèrprets de LLS) com per telèfon (sms, fax o correu electrònic) per millorar l'atenció de les persones amb discapacitat auditiva.

- Que s'incrementin les funcions de teatre accessible ja que són el únic mitjà perquè en puguin gaudir les persones amb discapacitats visuals i auditives.

- Que els espais de cultura, museus, exposicions, etc. es dotin de mesures per ser accessibles per a persones amb discapacitat visual i auditiva.

2006-2007

Transports

La Comissió de Transports treballa per potenciar l'accés de les persones amb discapacitat al sistema públic de transport ordinari i fomentar el seu ús.

Actualment la flota d'autobusos de la ciutat ja és accessible al 100% per a persones amb mobilitat reduïda, cal però vetllar pel correcte funcionament i manteniment de les rampes d'accés, l'adaptació de les parades i el seu entorn per facilitar l'embarcament, i fomentar el respecte dels passatgers vers la reserva d'espai que els vehicles disposen per a cadires de rodes.

També cal que s'implementi el sistema d'avisos acústic i visual, dins i fora del bus per millorar l'accessibilitat de les persones amb discapacitat visual i auditiva.

S'ha fet una visita a l'escola industrial amb tècnics d'accessibilitat de la Diputació, de Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya i TMB per conèixer l'estudi que s'està fent per tal de poder donar solucions al problema del GAP. Per això s'ha construït un banc de proves que simula l'accés a un vagó del metro i es van fent proves amb diferents alçades i distàncies horitzontals per saber els màxims valors que serien aconsellables per a una bona accessibilitat al metro.

S'ha informat del funcionament i evolució del Servei Públic de Transport Especial, servei complementari per quan no hi ha transport públic regular adaptat, que ha augmentat el pressupost, s'ha ampliat el servei a cinc ciutats de l'àrea metropolitana i augmentat molt el nombre de viatges realitzats i els usuaris que se'n beneficien. Es valora que cal millorar alguns detalls de la gestió.

Les **propostes** són:

- Que es continuï estudiant una solució per GAP a les estacions de Metro, que permeti el seu ús d'una manera autònoma a les persones usuàries de cadira de rodes.
- Que s'implementi el Pla de parades per millorar l'accessibilitat per accedir al bus.
- En el Servei de Transport Especial, que es doni solució a les franges horàries que en aquest moment són problemàtiques.
- Que es vetlli per el bon ús de les places d'aparcament reservat per a persones amb mobilitat reduïda i de la targeta d'aparcament.

2006-2007

Urbanisme

Aquesta Comissió treballa per fomentar l'autonomia de les persones amb discapacitat a l'hora d'accedir i fer ús dels espais públics i entorns urbanístics i arquitectònics de la ciutat.

S'ha fet balanç del Pla de millora de l'accessibilitat 1996-2006. S'ha assolit l'objectiu de fer accessible la via pública, tret de les zones amb plans d'actuació especials, per a les persones amb mobilitat reduïda. Ara cal vetllar per la millora de l'accessibilitat per a persones amb discapacitat visual pel que fa a la creació d'itineraris adaptats i la instal·lació de semàfors acústics. La millora de l'accessibilitat física i comunicativa als espais i edificis municipals públics és un dels objectius on s'ha de treballar més.

Preocupa que els treballs de modificació del Codi d'Accessibilitat de Catalunya no tinguin l'impuls definitiu que el sector de persones amb discapacitat reclama des de fa temps.

Les contínues obres a les vies i espais públics de la ciutat fan necessària la instal·lació d'itineraris alternatius adaptats al llarg del temps que duren aquestes. En aquest sentit, l'aplicació de la normativa recollida al "Manual de bastides", elaborat pel grup de treball per a la Millora de l'Accessibilitat, ha suposat un pas endavant en aquesta voluntat.

S'ha fet el seguiment de les obres de cobertura de la Gran Via i assessorat sobre mesures d'accessibilitat. Altres projectes urbanístics importants de ciutat com ara les Arenes, les Casernes de Sant Andreu i el nou Barri de la Marina, també tenen un seguiment en el si de la Comissió.

S'ha fet seguiment de la campanya "Comerç accessible, comerç obert a tothom", engegada dins de l'Any del Comerç, per tal de promoure, assessorar i subvencionar actuacions dirigides a millorar l'accessibilitat de les botigues i establiments comercials. Aquesta campanya es mantindrà activa al llarg del present any per la qual cosa s'ha de continuar treballant en la seva difusió.

Un cop inaugurada l'Àrea de jocs infantils accessibles al Parc de la Ciutadella, primera del seguit d'àrees de joc que s'estan construint a tots els districtes de la ciutat, s'ha fet un estudi sobre la seva utilització per part d'infants amb discapacitat.

2006-2007

Les **propostes** són:

- Que l'Ajuntament vetlli pel compliment de la normativa vigent en relació amb la instal·lació d'itineraris alternatius adaptats quan es realitzin obres a la via pública. Fer extensiu aquest control a l'hora d'atorgar llicències d'obertura, ocupació de la via pública i qualsevol tipus d'obra.

- Que les administracions implicades donin un impuls definitiu a la modificació del Codi d'Accessibilitat de Catalunya.

- Continuar amb la difusió de la campanya "Comerç accessible, comerç obert a tothom", per tal que arribi al major nombre de comerciants.

- Elaboració d'un nou Pla d'accessibilitat que finalitzi tot el que ha quedat pendent i que reculli noves propostes d'actuació per tal que la ciutat estigui cada cop més adaptada a les necessitats de les persones amb qualsevol tipus de discapacitat.

2007-2008

Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMPD)

L'IMPD ÉS UN ORGANISME AUTÒNOM DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA, creat l'any 1989 a partir de la fusió del Patronat Municipal de Disminuïts Físics i del de Disminuïts Psíquics. Té com a missió impulsar i facilitar polítiques municipals per a l'accessibilitat, entesa en un sentit ampli d'accés de les persones amb qualsevol tipus de discapacitat a les activitats, serveis, espais i en definitiva a la vida de la ciutat, i per tant, no solament com a possibilitat de desplaçament, sinó també com a possibilitat d'accedir-hi i de gaudir-ne com a part del conjunt de la ciutadania.

L'IMPD, a més de la seva activitat de prospectiva i planificació, de prestació de serveis d'atenció directa, i de promoció i suport d'actuacions per a la igualtat d'oportunitats de les persones amb discapacitat (auditiva, física, intel·lectual, malaltia mental o visual), també promou comissions de participació per temàtiques específiques d'interès per al sector de persones amb discapacitat.

El Consell Municipal de Benestar Social recull les propostes que presenta l'IMPD, tot reconeixent a aquest organisme autònom municipal la seva funció de promotor de la participació ciutadana d'aquest sector de ciutadans i ciutadanes de Barcelona.

Les comissions de l'IMPD estan presidides per un/una representant de les persones amb discapacitat del Consell Rector de l'IMPD; la coordinació i secretaria recau en un tècnic de l'IMPD i en formen part entitats i associacions de persones amb discapacitat de la ciutat i tècnics especialistes en el tema concret de cada comissió. Els objectius de les comissions són proporcionar i rebre informació, elaborar i presentar propostes, debats, campanyes, etc. i fer el seguiment de les actuacions municipals en temes d'interès pel al col·lectiu.

Actualment existeixen cinc comissions presidides per: Informació i Comunicació, Sra. Belén González i Herrero; Transport, Sr. Manel Moscat i Martínez; Urbanisme, Sra. Pilar Díaz i López; Habitatge i Domòtica, Sra. Carme Riu i Pascual, i Llei de serveis socials i Llei de promoció de l'autonomia personal i d'atenció a les persones amb dependència, Sra. Alícia Vélez i Ortiz.

La coordinació i secretaria són a càrrec dels tècnics de l'IMPD, Sres. Fidència Foz, Glòria Navarro, Yolanda Anguita, i Srs. Guillermo Hurtado, Gabriel Barbeta i Ferran Urgell.

2007-2008

Propostes

Informació i comunicació

- Arran de l'aprovació de la Ley 27/2007 por la que se reconocen las lenguas de signos españolas y se regulan los medios de apoyo a la comunicación oral de las personas sordas, con discapacidad auditiva y sordociegas, es demana que els actes públics i serveis municipals es dotin dels recursos necessaris per poder complir amb aquesta llei.
- Es demana que l'Ajuntament de Barcelona posi els mitjans necessaris per fer accessibles els museus municipals a les persones amb discapacitat auditiva i visual.
- Es demana que es promoguin més sessions de teatre accessible.
- Es valora l'accessibilitat d'algunes pàgines del web municipal i s'insta a continuar en la línia de fer accessible tot el web. Que es tingui en compte que els materials audiovisuals han de ser subtitulats i amb llengua de signes per poder ser accessibles a les persones amb discapacitat auditiva.

Transport

- Que finalitzi la implantació del Servei d'Informació a l'Usuari a tota la flota d'autobusos de la ciutat i que s'implementin sistemes d'informació sonora i visual a les parades.
- Continuar l'estudi de solucions a la problemàtica del *gap* al metro, amb l'objectiu d'assolir una quota zero que permeti l'accés de tots els usuaris en cadira de rodes.
- Implantació i seguiment del Pla de parades per a la millora integral de l'accessibilitat als autobusos.
- Aplicar millores en la gestió i el funcionament del servei públic de transport especial.
- Promoure accions per al bon ús de les places d'aparcament reservades per a persones amb mobilitat reduïda i de la targeta d'aparcament.

Urbanisme

- Elaborar un protocol de control de l'accessibilitat per aplicar-lo a exposicions, fires i actes efímers a la ciutat de Barcelona.
- Es demana la màxima cura en el moment d'atorgar les llicencies d'obertura a locals d'ús públic, permetre l'ocupació de via pública o l'execució de qualsevol tipus d'obra, en vetllar pel control i seguiment de l'accessibilitat en compliment de la normativa vigent.

2007-2008

- Donar un impuls a la creació d'itineraris adaptats a la via pública per a persones amb discapacitat visual, amb la instal·lació progressiva del senyal acústic a tots els semàfors de la ciutat.
- Exigir que les administracions implicades en la modificació del Codi d'Accessibilitat de Catalunya donin un impuls definitiu a la seva redacció i aprovació.

Habitatge i domòtica

- Que s'incorporin de manera específica i en el marc del Pla d'habitatge de Barcelona 2008-2016 les necessitats de les persones amb qualsevol tipus de discapacitat.
- En relació amb l'habitatge assequible, adaptar els requisits econòmics de l'adjudicació d'habitatge públic a les conclusions de l'estudi del greuge econòmic comparatiu de les persones amb discapacitat.
- Adequar la normativa actual perquè contempli un règim especial per a les persones jurídiques que treballen amb persones amb discapacitat intel·lectual i trastorn mental.
- Vetllar pel compliment dels criteris d'accessibilitat arquitectònica a tots els edificis d'habitatge de promoció pública.

Llei de serveis socials i Llei de promoció de l'autonomia personal i d'atenció a la dependència

- Agilitzar el desplegament de tota la cartera de serveis de què disposen ambdues lleis per garantir els dret de l'usuari.
- Es demana una millora en els canals d'informació de l'Administració.
- Mantenir les prestacions actuals fins que la implantació de la nova cartera de serveis no estigui del tot desplegada.
- Complir els terminis del conveni d'equipaments de serveis socials a la ciutat i agilitzar el desplegament i posada en marxa d'aquests.

2007-2008

Composició

Entitats participants

Acció Soriasi · ASPAYM Catalunya · Associació Barcelonina de Pensionistes de l'ONCE · Associació Catalana d'Afectats de Cistitis Intersticial · Associació Catalana d'Atàxies Hereditàries · Associació Catalana de Cecs i Disminuits Visuals, ACCDV · Associació Catalana de Malalts de Huntintong · Associació Catalana d'Hemofília · Associació Catalana La Llar de la Esclerosi Múltiple · Associació Catalana per a la Integració del Cec, ACIC · Associació Catalana per a la Promoció de les Persones Sordes, ACAPPS · Associació Catalana per al Parkinson · Associació Catalana pro Persones Sordcegues, APSOCECAT · Associació Centre d'Higiene Mental de Les Corts · Associació d'Afectats de Colon Irritable de Catalunya · Associació d'Amputats Sant Jordi · Associació de Disminuïts de Sants-Montjuïc · Associació de Lluita contra la Distònia a Catalunya, ALDEC · Associació de Paràlisi Cerebral ASPACE · Associació de Persones Depenents de Nou Baris · Associació d'Enfermetats Neuromusculars de Catalunya, ASEM · Associació Esclat · Associació Espina Bífida · Associació Familiar de Ajuda al Poliomielític, AFAP · Associació Jo Existeixo · Associació Nacional per Problemes del Creixement, CRECER · Associació Pares de Malalts Mentals, DAU · Associació taller ocupacional ARIADNA · Asociación de Implantados Cocleares de España, AICE · Asociación para la Rehabilitació del Enfermo Psíquico, AREP · Centre de Recursos ASPACE · Centre d'Higiene Mental de Les Corts · Confederació d'Entitats Col·laboradores amb el Minusvàlid, ECOM · Coordinadora de Les Corts · Crecer Catalunya · Dones no Estàndards · Escola Especial PAIDEA · Escola Guimbarda · Escola Moragas · Federació APPS · Federació Catalana de Familars de Malalts Mentals, FECAFAMM · Federació Catalana de Pares de Nens Sords i Sordcecs, FECAPANSIC · Federació d'Associacions de Veïns i Veines de Barcelona, FAVB · Federació de Centres Especials de Treball de Catalunya · Federació de Sords de Catalunya, FESOCA · Federació Plataforma d'Entitats de Persones amb Discapacitat de Les Corts · FEMAREC · Fraternitat Cristiana de Malalts i Minusvalids, FRATER · Front de solidaritat amb els disminuits físics · Fundació Catalana per a la Paràlisi Cerebral · Fundació Catalana Tutelar ASPANIAS · Fundació de Cecs Manuel Caragol · Fundació en Salut Mental CPB · Fundació Hospitalitat Mare de Déu de Lourdes · Fundació Jacinta Sastrada · Fundació Malalts Mentals de Catalunya · Fundació Privada AMIBA · Fundació privada catalana tutelar de discapacitats píquics · Fundació Tallers de Catalunya · GAEM, Grup d'Afectats d'Escleròsi Múltiple · GESIS, GESISDOS · Grup Corporatiu TEB · ILLESCAT · L'Alba, centre especial, UME · Lliga Reumatològica Catalana · Minusvàlids Associats pel Transort Adaptat, MATA · Nexe Fundació · Oficina de Vida Independent · Organización Nacional de Ciegos Españoles, ONCE · Plataforma en Defensa del Servei Porta a Porta · SINIA · Taller el Xop, CCL · Taller Escola Barcelona · Unió de Persones amb Discapacitat de Catalunya, UPDISCAT · Vocalia de persones amb discapacitat de l'AAVV de Sant Martí, Horta, sud-oest del Besòs, Barceloneta, Porta, Gran Via-Perú/Espronceda, Esquerra de l'Eixample i Sants-Montjuïc

Tècnics i tècniques de serveis i departaments de diferents administracions

Pedro Barbeito, secretari tècnic del Grup de Treball de Millora de l'Accessibilitat de l'Ajuntament de Barcelona · Marta Fabà, Direcció d'Acció Social de l'Ajuntament de Barcelona · Ignasi Gustems, cap de la Secció d'Accessibilitat de l'Àrea d'Infraestructures de la Diputació de Barcelona · Mercè Martínez, tècnica de Barcelona Informació de l'Ajuntament de Barcelona · Albert Piqué, responsable de Política Social de Transports Metropolitans de Barcelona · Antoni Rodríguez, CREDAC Pere Barnils · Josep Rodríguez, Consorci de Serveis Socials de Barcelona

Invitats i i invitades per a temes específics

Juanjo Arranz, Consorci de Biblioteques · Ricard Fayos, director d'Urbanisme de l'Ajuntament de Barcelona, i Lluís Alonso i Miquel Bargalló, arquitectes de l'empresa "Alonso-Balaguer, Arquitectos asociados" · Sílvia Navarro, directora tècnica d'Acció Social de l'Ajuntament de Barcelona

2008-2009

INSTITUT MUNICIPAL DE PERSONES AMB DISCAPACITAT

L'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat és un organisme autònom de l'Ajuntament de Barcelona, creat l'any 1989 a partir de la fusió del Patronat Municipal de Disminuïts Físics i del de Disminuïts Psíquics. Té com a missió impulsar i facilitar polítiques municipals per a l'accessibilitat, entesa en un sentit ampli, d'accés de les persones amb qualsevol tipus de discapacitat a les activitats, serveis, espais i en definitiva a la vida de la ciutat, i per tant, no solament com a possibilitat de desplaçament, sinó també com a possibilitat d'accedir-hi i de gaudir-ne com a part del conjunt de la ciutadania.

L'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat, a més de la seva activitat de prospectiva i planificació, de prestació de serveis d'atenció directa, i de promoció i suport a actuacions per a la igualtat d'oportunitats de les persones amb discapacitat (auditiva, física, intel·lectual, malaltia mental o visual), també promou comissions de participació per a temàtiques específiques d'interès per al sector de persones amb discapacitat.

El Consell Municipal de Benestar Social recull les propostes que presenta l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat, tot reconeixent a aquest organisme autònom municipal la seva funció de promotor de la participació ciutadana d'aquest sector de ciutadans i ciutadanes de Barcelona.

Les comissions de participació de temàtiques específiques

Les comissions de l'Institut estan presidides per un/una representant de les persones amb discapacitat del Consell Rector de l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat. La coordinació i secretaria recau en tècnics/tècniques de l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat i en formen part entitats i associacions de persones amb discapacitat de la ciutat i tècnics especialistes en el tema concret de cada comissió. Els objectius de les comissions són proporcionar i rebre informació, elaborar i presentar propostes, debats, campanyes, etc. i fer el seguiment de les actuacions municipals en temes d'interès per al col·lectiu.

Actualment existeixen cinc comissions presidides per: Informació i Comunicació, Belén González i Herrero; Transport, María José Vázquez i Arias; Urbanisme, Pilar Díaz i López; Habitatge i Domòtica, Carme Riu i Pascual, i Llei de serveis socials i llei de promoció de l'autonomia personal i d'atenció a les persones amb dependència, Alícia Vélez i Ortiz.

La coordinació i secretaria són a càrrec dels tècnics/tècniques de l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat, Fidència Foz, Agustí Pujol, Yolanda Anguita, Guillermo Hurtado, Gabriel Barbeta i Ferran Urgell.

Entitats participants

Acció Psoriasi; ASPAYM Catalunya; Associació Barcelonina de Pensionistes de l'ONCE; Associació Catalana d'Afectats de Cistitis Intersticial; Associació Catalana d'Atàxies Hereditàries; Associació Catalana de Cecs i Disminuïts Visuals, ACCDV; Associació Catalana de Malalts de Huntington; Associació Catalana d'Hemofília; Associació Catalana La Llar de l'Esclerosi Múltiple; Associació Catalana per a la Integració del Cec, ACIC; Associació Catalana per a la Promoció de les Persones Sordes, ACAPPS; Associació Catalana per al Parkinson; Associació Catalana pro Persones Sordcegues, APSOCECAT; Associació Centre d'Higiene Mental de les Corts; Associació d'Afectats de Còlon Irritable de Catalunya; Associació d'Amputats Sant Jordi; Associació de Disminuïts de Sants-Montjuïc; Associació de Lluita contra la Distonia a Catalunya,

2008-2009

ALDEC; Associació de Paràlisi Cerebral ASPACE; Associació de Persones Dependents de Nou Baris; Associació de Malalties Neuromusculars de Catalunya, ASEM; Associació Esclat; Associació Espina Bífida; Associació Familiar d'Ajuda al Poliomielític, AFAP; Associació Jo Existeixo; Associació Nacional per a Problemes del Creixement, CRECER; Associació Pares de Malalts Mentals, DAU; Associació taller ocupacional ARIADNA; Associació d'Implantats Coclears d'Espanya, AICE; Associació per a la rehabilitació del malalt psíquic, AREP; Centre de Recursos ASPACE; Centre d'Higiene Mental de les Corts; Confederació d'Entitats Col·laboradores amb el Minusvàlid, ECOM; Coordinadora de les Corts; Créixer Catalunya; Dones no Estàndards; Escola Especial PAIDEA; Escola Guimbarda; Escola Moragas; Federació APPS; Federació Catalana de Familars de Malalts Mentals, FECAFAMM; Federació Catalana de Pares de Nens Sords i Sordcecs, FECAPANSIC; Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona, FAVB; Federació de Centres Especials de Treball de Catalunya; Federació de Sords de Catalunya, FESOCA; Federació Plataforma d'Entitats de Persones amb Discapacitat de les Corts; FEMAREC; Fraternitat Cristiana de Malalts i Minusvàlids, FRATER; Front de Solidaritat amb els Disminuïts Físics; Fundació Catalana per a la Paràlisi Cerebral; Fundació Catalana Tutelar ASPANIAS; Fundació de Cecs Manuel Caragol; Fundació en Salut Mental CPB; Fundació Hospitalitat Mare de Déu de Lourdes; Fundació Jacinta Sastrada; Fundació Malalts Mentals de Catalunya; Fundació Privada AMIBA; Fundació Privada Catalana Tutelar de Discapacitats Psíquics; Fundació Tallers de Catalunya; GAEM, Grup d'Afectats d'Esclerosi Múltiple; GESIS, GESISDOS; Grup Corporatiu TEB; ILLESCAT; L'Alba, centre especial, UME; Lliga Reumatològica Catalana; Minusvàlids Associats pel Transport Adaptat, MATA; Nexe Fundació; Oficina de Vida Independent; Organització Nacional de Cecs Espanyols, ONCE; Plataforma en Defensa del Servei Porta a Porta; SINIA; Taller el Xop, CCL; Taller Escola Barcelona; Unió de Persones amb Discapacitat de Catalunya, UPDISCAT; Vocalies de persones amb discapacitat de les AAVV de Sant Martí, Horta, sud-oest del Besòs, Barceloneta, Porta, Gran Via-Perú/Espronceda, Esquerra de l'Eixample i Sants Montjuïc; Associació de Persones amb Discapacitat de Nou Barris; Col·lectiu Papàs de l'Àlex; Associació d'Usuaris de Gossos Pigall de Catalunya, ASENDI Nou Barris.

Tècnics i tècniques de serveis i departaments de diferents administracions

Pedro Barbeito, secretari tècnic del grup de treball de Millora de l'Accessibilitat de l'Ajuntament de Barcelona

Ignasi Gustems, cap de la Secció d'Accessibilitat de l'Àrea d'Infraestructures de la Diputació de Barcelona

Mercè Martínez, tècnica de Barcelona Informació de l'Ajuntament de Barcelona

Albert Piqué, responsable de Política Social de Transports Metropolitans de Barcelona

Raül Casas i Velo, responsable de reputació corporativa de TMB

Antoni Rodríguez, CREDAC Pere Barnils

Josep Rodríguez, Consorci de Serveis Socials de Barcelona

Joaquim Pascual, director de serveis tècnics del Patronat Municipal de l'Habitatge de Barcelona

Invitats/des per a temes específics

Sílvia Navarro, directora Tècnica d'Acció Social de l'Ajuntament de Barcelona0

2008-2009

Jordi Sánchez i Masip, Direcció d'Acció Social de l'Ajuntament de Barcelona

Lluís Batlle i Bastardas, cap del Departament de Serveis Socials Bàsics de l'Ajuntament de Barcelona

Mario Santamaria, responsable de projectes tecnològics de TMB

Carme Blasi, coordinadora de la Xarxa d'oficines d'habitatge

Esther Ródenas, directora tècnica del Registre de sol·licitants d'habitatges amb protecció oficial de Barcelona

Ramon Nicolau, Comissionat de l'alcaldia per a la participació ciutadana

Xavier Patón, director de Comunicació i Participació del Sector d'Urbanisme

Jordi Castelló, director de l'oficina tècnica de la Diagonal

Xavi Moreno, tècnic del Sector d'Urbanisme

Principals temes tractats i propostes

Informació i comunicació

S'ha aprovat el document Bones pràctiques sobre teatre accessible, consensuat amb les entitats que formen part de la comissió. Aquest document, que recull les condicions i requeriments necessaris per fer una representació accessible, s'ha fet arribar als responsables de cultura i s'està fent arribar als principals operadors teatrals de la ciutat.

També s'han treballat i consensuat les normes d'accessibilitat en documents escrits per tal que puguin ser accessibles per a tothom. A part de considerar el tipus i mida de la lletra i els contrastos de colors, també es recomana que s'editin exemplars amb formats alternatius per a les persones invidents, com ara en braille o en format sonor.

És necessari que tots els serveis de l'Ajuntament que tenen atenció o informació telefònica tinguin una alternativa per a les persones amb discapacitat auditiva, la qual pot ser un correu electrònic o telèfon amb sms. Aquestes alternatives han de sortir publicades en qualsevol material de difusió on es faciliti un telèfon com a mitjà per obtenir més informació.

S'ha dut a terme una valoració de la situació dels museus de la ciutat i s'ha conclòs que els de titularitat pública han quedat per darrere d'alguns privats en la incorporació de mesures d'accessibilitat per a tothom. La majoria han solucionat les traves i barreres arquitectòniques, però continuen essent inaccessibles per a les persones amb discapacitat sensorial.

Les propostes són:

- Millorar les condicions d'accessibilitat als teatres, amb la instal·lació de pantalles situades en els llocs adients i subtitulacions que compleixin les mesures de qualitat requerides. Cal una millora tècnica dels aparells d'audiodescripció.
- Que l'Ajuntament de Barcelona compleixi amb les mesures d'accessibilitat per a persones amb discapacitat visual en tots els productes que editi i que, en aquells que tenen un interès especial, s'ofereixin formats alternatius com ara el sonor i/o el braille.
- Que tots els serveis municipals que tinguin servei d'informació i atenció telefònica ofereixin canals de comunicació alternatius per a les persones amb discapacitat auditiva, com ara correu electrònic, sms o fax, i en facin la difusió adient.
- Es reclama el compliment de la Ley 27/2007 por la que se reconocen las

2008-2009

lenguas de signos españolas y se regulan los medios de apoyo a la comunicación oral de las personas sordas, con discapacidad auditiva y sordociegas, de manera que es facin accessibles els serveis, actes públics, vídeos promocionals, etc., així com la informació audiovisual que edita l'Ajuntament.

- Es demana que l'Ajuntament de Barcelona presenti un pla de millora de l'accessibilitat dels museus de la ciutat. D'altra banda, es fa petició expressa que els nous espais museístics que es preveu construir a la ciutat contemplin tots els criteris d'accessibilitat que permetin gaudir-ne en igualtat de condicions a tota la ciutadania.
- Es demana, en compliment de la legislació vigent, que totes les webs de l'Ajuntament de Barcelona i les finançades amb fons públics siguin accessibles.

Transport

Treballa per promoure l'accés de les persones amb discapacitat al sistema públic de transport regular i fomentar-ne el seu ús.

Amb l'objectiu de promoure una accessibilitat integral, i una vegada la ciutat disposa de tota la flota d'autobusos de pis baix, s'han iniciat les actuacions per millorar l'accessibilitat a les parades i al seu entorn per tal de facilitar l'embarcament. Aquest pla de parades vol adaptar de manera progressiva i integral totes les parades de bus de la ciutat. S'ha acordat fer un seguiment d'aquestes obres, amb la programació de visites conjuntes de tècnics i representants de les entitats partícips de la comissió.

Al darrer plenari del Consell, vam fer esment de l'estudi Gaps accessibles per a cadires de rodes: Estudi del paràmetres d'accessibilitat per a usuaris de cadira de rodes en el GAP que hi ha en l'embarcament al tren. Aquest any, en aplicació dels resultats d'aquest estudi, s'han fet actuacions de recrescuda d'andanes a diferents estacions de la ciutat. Membres de la comissió han realitzat dues visites per provar aquesta mesura que facilita l'embarcament al tren a les persones usuàries de cadires de rodes. El parer ha estat positiu, encara que es demana treballar tècnicament per eliminar el GAP.

Es continua avançant en la implementació de sistemes d'informació a l'usuari, accessibles per a persones amb discapacitat auditiva i visual. En l'actualitat, 17 línies d'autobusos disposen del sistema d'informació a l'usuari (SIU) que anuncia, a l'interior del bus, de manera visual i sonora, la propera parada i identifica, mitjançant un altaveu extern, la línia i destinació del vehicle. Així mateix, s'ha començat a instal·lar el sistema de pantalles d'informació a l'usuari (PIU), actualment disponible en 21 parades, que ofereix informació visual i sonora sobre el servei.

Representants d'entitats de persones amb discapacitat visual de la comissió han participat, amb tècnics responsables del projecte, en la realització de proves d'aquests sistemes i han fet aportacions per a la millora del seu funcionament.

Es posa de manifest la necessitat de trobar fórmules que promoguin un bons ús de les places d'aparcament reservades per a persones amb mobilitat reduïda i de la targeta d'aparcament.

S'ha informat del funcionament i evolució del Servei Públic de Transport Especial (servei complementari per quan no hi ha transport públic regular accessible). A proposta de la comissió, es va crear un grup de treball que tracta especialment la millora de la gestió del servei i les modificacions de la seva normativa d'ús.

2008-2009

Les propostes són:

- Que es doni un impuls a la implantació dels sistemes d'informació a l'usuari a tota la xarxa d'autobusos i parades de la ciutat.
- Continuar l'estudi de solucions a la problemàtica del Gap al metro, amb l'objectiu d'assolir una cota cero que permeti l'accés autònom a tots els usuaris de cadira de rodes.
- Es demana que es compleixi el pla de parades de bus.
- Aplicar millores en la gestió i el funcionament del Servei Públic de Transport Especial així com en l'accessibilitat del transport regular.
- Que l'Ajuntament promogui accions per al bon ús de les places d'aparcament reservades per a persones amb mobilitat reduïda i de la targeta d'aparcament.

Urbanisme

L'objectiu d'aquesta comissió se centra en el foment de l'autonomia de les persones amb discapacitat a l'hora d'accedir i fer ús dels espais públics i entorns urbanístics i arquitectònics de la ciutat.

S'ha dut a terme la campanya Via lliure a l'accessibilitat amb l'objectiu d'aconseguir una millora en l'accessibilitat de la via pública a través d'una disminució de la ocupació il·legal i abusiva de les voreres. La campanya ha volgut sensibilitzar els propietaris d'establiments comercials sobre la necessitat de deixar lliure d'obstacles l'itinerari de vianants. S'ha treballat conjuntament amb els districtes i amb la direcció executiva dels Serveis d'Inspecció interessats per l'efecte sensibilitzador de la campanya com a recurs previ i facilitador de la seva posterior intervenció.

Com a conseqüència de la preocupació recollida a la comissió amb relació a la manca d'accessibilitat a les exposicions, salons i actes efímers que es realitzen a la ciutat, s'ha iniciat l'elaboració del document Criteris d'accessibilitat en esdeveniments. La necessitat de millorar l'accés i maniobra interior dels WC químics adaptats és una de les intervencions que es considera prioritària.

La renovació de la xarxa de semàfors de la ciutat comportarà la implantació d'un nou model de semàfor que incorporarà el senyal acústic. Aquest és un element clau per a la consolidació d'itineraris adaptats a la via pública que facilitin la mobilitat de les persones amb discapacitat visual.

L'elevat nombre d'obres en vies i espais públics de la ciutat fan necessària la creació d'itineraris alternatius adaptats que permetin desplaçar-se sense traves ni barreres. S'ha proposat la creació d'una base de dades que puguin consultar els ciutadans per conèixer les afectacions sobre la via pública que comporten les obres de llarga durada.

S'ha acordat fer un recull de propostes per fer-les arribar als responsables del procés participatiu de la reforma de la Diagonal; l'objectiu és que aquesta remodelació incorpori tots els criteris d'accessibilitat necessaris perquè totes les persones, més enllà de les seves limitacions funcionals, puguin fer-ne ús i gaudir-ne amb autonomia

Les propostes són:

- Que l'Ajuntament tingui especial cura en la millora de l'accessibilitat física i comunicativa en els espais i edificis municipals públics.
- Que es vetlli pel compliment de la normativa vigent d'accessibilitat i es fomenti el control i seguiment d'aquesta, especialment en el moment d'atorgar les

2008-2009

llicències d'obertura a locals d'ús públic, i en el moment del lliurament de l'obra pública.

- Que s'agilitzi el procés d'instal·lació a tota la ciutat dels nous models de semàfors acústics i es doni un impuls a la creació d'itineraris adaptats a la via pública per a persones amb discapacitat visual.
- Que es vetlli pel bon ús de l'espai públic (carrers, places, etc.) i es controli l'ús abusiu de les voreres per part de comerciants.

Habitatge i domòtica

La Llei del dret a l'habitatge i el Pacte Nacional per l'Habitatge obren un nou marc normatiu que fa del dret a un habitatge digne i adequat un dels pilars d'integració i cohesió social de la ciutadania.

És en aquest nou marc que s'ha elaborat el Pla d'habitatge de Barcelona 2008-2016, en el qual, per primera vegada, s'ha elaborat un programa específic destinat a persones amb discapacitat, més enllà de la reserva específica i mínima del 3% que detalla la legislació per a persones amb discapacitat i mobilitat reduïda.

Des de la comissió s'han realitzat aportacions a aquest Pla i s'han introduït esmenes al llarg del procés d'elaboració, amb l'objectiu final de deixar reflectides les necessitats específiques del col·lectiu. També s'han fet aportacions al Registre de sol·licitants d'habitatge amb protecció oficial de Barcelona.

Cal destacar les aportacions i la implicació de les entitats de persones amb discapacitat intel·lectual i trastorn mental a l'hora d'elaborar propostes en un àmbit com és el de l'accés a l'habitatge de promoció pública, on fins ara no eren partícips. Cal apuntar que el Pla recull la possibilitat que les persones jurídiques accedeixin, mitjançant convenis específics, a habitatges amb protecció oficial. Aquesta via facilita la incorporació a l'habitatge públic d'un sector de població fins ara aliè a aquesta possibilitat.

Cal que tots els habitatges, públics i privats, compleixin les condicions d'accessibilitat i mobilitat interior que facilitin l'accés i el desplaçament per l'interior a persones amb mobilitat reduïda sense haver de fer obres de difícil execució i cost elevat. La recent aprovació del Decret 55/2009, sobre les condicions d'habitabilitat dels habitatges, obre la via normativa per assegurar que aquest objectiu s'assoleixi.

Es posa de manifest la necessitat d'incorporar i fomentar l'ús d'ajuts tècnics, destinats a facilitar i habilitar la realització d'activitats de la vida quotidiana amb el major grau d'autonomia per a la persona. Des de la comissió es treballa en la redacció d'un document que incorpori un seguit de requeriments tècnics i domòtics que es puguin implementar d'origen en els habitatges amb protecció oficial.

Les propostes són:

- Que es faci un seguiment del desplegament del programa específic per a persones amb discapacitat que incorpora el nou Pla d'habitatge de Barcelona 2008-2016.
- Apostar per la incorporació de la domòtica i dels ajuts tècnics com a mitjà per facilitar la vida autònoma de la persona a la seva llar.
- Vetllar pel compliment dels criteris d'accessibilitat arquitectònica a tots els edificis i per l'adaptació dels seus habitatges.

2008-2009

Llei de serveis socials i Llei de promoció de l'autonomia personal i d'atenció a la dependència

S'ha fet una única reunió d'aquesta comissió amb l'objectiu de conèixer la situació de l'aplicació de la Llei de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència, a la ciutat de Barcelona.

Per part dels representants de l'Àrea d'Acció Social i Ciutadania i del Consorci de Serveis Socials s'han ofert dades del nombre de sol·licituds rebudes, valorades i els PiA realitzats, així com dades de gènere i per grups d'edats. Amb aquestes dades es podria concloure que aproximadament un 13% del total de sol·licituds presentades corresponen a persones amb discapacitat.

També es donen dades del grau reconegut i dels PIA realitzats, i s'informa dels serveis previstos en el catàleg i dels que estan disponibles actualment. Les prestacions que estableix la llei són bàsicament tres: per a cuidadors familiars no professionals, per a assistent personal, i prestacions vinculades a serveis.

La majoria recullen la prestació de cuidadora no professional, i un 19% d'aquests també demanen un servei de centre de dia o de teleassistència. Aquest és el perfil principal.

S'entra en una anàlisi més detallada de la prestació d'assistent personal i en quins casos es preveu que es pot contemplar.

Les entitats mostren la preocupació de les persones i/o famílies que porten un any esperant l'elaboració dels PIA i encara no han tingut cap comunicació al respecte. En aquest sentit, es considera que falta informació.

Preocupa molt el fet que hi ha famílies de les quals s'ha perdut l'expedient i que es troben que tot el procés es comptabilitza des de la segona vegada que ho demana i no pas des de la primera.

També es posa de manifest la poca preparació dels professionals encarregats d'elaborar els PIA respecte al món de la discapacitat i especialment en infants pluridiscapacitats. I també la necessitat d'elaborar barems especials per a persones amb trastorn mental, ja que el nivell i tipus de dependència que es requereix per accedir a alguns serveis fa que aquest col·lectiu no hi pugui accedir.

Les propostes són:

- Més agilitat en tot el procés de tramitació i concessió de la prestació o servei, així com millores organitzatives que garanteixin que no s'extravia cap expedient.
- Ampliació dels motius de concessió de l'assistent personal i que no estigui forçosament vinculat a un àmbit laboral o d'estudis, també per a les activitats de la vida diària.
- Millorar la formació i coneixement de la discapacitat en tots els professionals que intervenen, des dels que elaboren el PIA, fins als que presten serveis o els professionals dels serveis d'atenció domiciliària.
- Que en l'elaboració del PIA es tingui en compte l'opinió de l'interessat/da i no únicament els recursos disponibles, com es fa ara.

Atès el retard en l'elaboració de la nova normativa de la Generalitat de Catalunya, és una proposta comuna de les diverses comissions que l'Ajuntament insti a la Generalitat a donar l'impuls definitiu per a la redacció de la reforma de la Llei d'accessibilitat de Catalunya i que en la redacció de la mateixa es tinguin en compte les aportacions fetes des de les comissions de participació de l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat.

2009-2010
Institut Municipal de Persones amb Discapacitat

Composició

COMPOSICIÓ DE LES COMISSIONS

Informació i Comunicació

Belén González i Herrero, presidenta

Fidència Foz, Yolanda Anguita i Gemma Galvez, coordinació i secretaria

Transport

María José Vázquez i Arias, presidenta

Fidència Foz i Guillermo Hurtado, coordinació i secretaria

Urbanisme

Pilar Díaz i López, presidenta

Fidència Foz, Guillermo Hurtado i Gemma Gàlvez, coordinació i secretaria

Habitatge i domòtica

Carme Riu i Pascual, presidenta

Guillermo Hurtado i Ferran Urgell, coordinació i secretaria

Entitats participants

Acció Psoriasi; ASPAYM Catalunya; Associació Barcelonina de pensionistes de la ONCE; Associació Catalana d'Afectats de Cistitis Intersticial; Associació Catalana d'Atàxies Hereditàries; Associació Catalana de Cecs i Disminuïts Visuals; Associació Discapacitat Catalunya b1+b2+b3; Associació Catalana de Malalts de Huntintong; Associació Catalana d'Hemofília; Associació Catalana La Llar de l'Esclerosi Múltiple; Associació Catalana per a la Integració del Cec, ACIC; Associació Catalana per a la Promoció de les Persones Sordes, ACAPPS; Associació Catalana per al Parkinson; Associació Catalana pro Persones Sordcegues, APSOCECAT; Associació Centre d'Higiene Mental de Les Corts; Associació d'Afectats de Còlon Irritable de Catalunya; Associació d'Amputats Sant Jordi; Associació de Disminuïts de Sants-Montjuïc; Associació de Lluita contra la Distonia a Catalunya, ALDEC; Associació de Paràlisi Cerebral, ASPACE; Associació de Persones Dependents de Nou Barris; Associació d'Enfermetats Neuromusculars de Catalunya, ASEM; Associació Esclat; Associació Espina Bífida; Associació Familiar de Ajuda al Poliomielític, AFAP; Associació Jo Existeixo; Associació Nacional per Problemes del Creixement, CRECER; Associació Pares de Malalts Mentals, DAU; Associació taller ocupacional ARIADNA; Asociación de Implantados Cocleares de España, AICE; Asociación para la Rehabilitación del Enfermo Psíquico, AREP; Centre de Recursos ASPACE; Centre d'Higiene Mental de Les Corts; Confederació d'Entitats Col·laboradores amb el Minusvàlid, ECOM; Coordinadora d'entitats pro persones amb discapacitat Les Corts; Crecer Catalunya; Dones no Estàndards; Escola Especial PAIDEA; Escola Guimbarda; Escola Jeroni de Moragas; Federació APPS; Federació Catalana de Familars de Malalts Mentals, FECAFAMM; Federació Catalana de Pares de Nens Sords i Sordcecs, FECAPANSISC; Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona, FAVB; Federació de Centres Especials de Treball de Catalunya; Federació de Sords de Catalunya, FESOCA; Federació Plataforma d'Entitats de Persones amb Discapacitat de Les Corts, FEMAREC; Fraternitat Cristiana de Malalts i Minusvàlids, FRATER; Front de solidaritat amb els disminuïts físics; Fundació Catalana per a la Paràlisi Cerebral; Fundació Catalana Tutelar ASPANIAS; Fundació de Cecs Manuel Caragol; Fundació en Salut Mental CPB; Fundació Hospitalitat Mare de Déu de Lourdes; Fundació Jacinta Sastrada; Fundació Malalts Mentals de Catalunya; Fundació Privada AMIBA; Fundació privada catalana tutelar de discapacitats psíquics; Fundació Tallers de Catalunya; Grup d'Afectats d'Esclerosi Múltiple, GAEM; GESIS; GESISDOS; Grup Corporatiu TEB; ILLESCAT; L'Alba centre especial UME; Lliga Reumatològica Catalana; Minusvàlids Associats pel Transport Adaptat, MATA; Nexe Fundació; Oficina de Vida Independent, OVI; Organización Nacional de Ciegos Españoles, ONCE; Plataforma en Defensa del Servei Porta a Porta; SINIA; Taller el Xop SCCL; Taller Escola Barcelona; Vocalies de persones amb discapacitat de les AAVV de: Sant Martí, Horta, sud-oest del Besòs, Porta, Gran Via-Perú/Espronceda, Esquerra de l'Eixample, Barceloneta i Sants Montjuïc; Associació de Persones amb Discapacitat de Nou Barris; Col·lectiu Papàs de l'Àlex; Associació d'Usuaris de Gossos Pigall de Catalunya; ASENDI Nou Barris; Agrupació pro Diseño Social, Accessible, Universal i Sostenible, ADISAUS.

Tècnics i tècniques de serveis i departaments de diferents administracions

Pedro Barbeito, secretari tècnic del grup de treball de millora de l'accessibilitat de l'Ajuntament de Barcelona i Fèlix Arnal (en substitució de Pedro Barbeito)

Mercè Martínez, tècnica de Barcelona Informació de l'Ajuntament de Barcelona

Raül Casas i Velo, responsable de Promoció Corporativa, RSC i Acció Social de TMB

Antoni Rodríguez, CREDAC Pere Barnils

Joaquim Pascual, director de serveis tècnics del Patronat Municipal de l'Habitatge de Barcelona

2009-2010

Invitats i invitades per a temes específics

Mario Santamaria, responsable de projectes tecnològics de TMB

Lluís Fajarí, cap de gabinet de la Regidoria d'Habitatge de l'Ajuntament de Barcelona

Jordi Amela, director tècnic de rehabilitació d'habitatges IMU-Consorci d'Habitatge de Barcelona

Ramon Nicolau i Nos, delegat de Participació de l'Ajuntament de Barcelona

Gemma Pifarré Matas, responsable i secretària del Consell de Promoció de l'Accessibilitat i Supressió de Barreres

Jordi Oliva, arquitecte, i M. Carmen Iniesta, tècnica, de l'ICASS del Departament d'Acció social i Ciutadania de la Generalitat de Catalunya

L'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMD) és un organisme autònom de l'Ajuntament de Barcelona, creat l'any 1989 a partir de la fusió del Patronat Municipal de Disminuïts Físics i del de disminuïts psíquics. Té com a missió impulsar i facilitar polítiques municipals per a l'accessibilitat, entesa en un sentit ampli, d'accés de les persones amb qualsevol tipus de discapacitat a les activitats, serveis, espais i, en definitiva, a la vida de la ciutat, i per tant, no solament com a possibilitat de desplaçament, sinó també com a possibilitat d'accedir-hi i de gaudir-ne com a part del conjunt de la ciutadania.

L'IMD, a més de la seva activitat de prospectiva i planificació, de prestació de serveis, atenció directa, i de promoció i suport d'actuacions per a la igualtat d'oportunitats de les persones amb discapacitat (auditiva, física, intel·lectual, malaltia mental o visual), també promou comissions de participació per temàtiques específiques d'interès per al sector de persones amb discapacitat.

El Consell Municipal de Benestar Social recull les propostes que presenta l'IMD, tot reconeixent a aquest organisme autònom municipal la funció de promotor de la participació ciutadana d'aquest sector de ciutadans i ciutadanes de Barcelona.

2009-2010

Les comissions de participació de temàtiques específiques

Estan presidides per un/una representant de les persones amb discapacitat del Consell Rector de l'IMD. La coordinació i secretaria recau en tècnics/tècniques de l'IMD i en formen part entitats i associacions de persones amb discapacitat de la ciutat i tècnics especialistes en el tema concret de cada comissió. Els objectius de les comissions són proporcionar i rebre informació, elaborar i presentar propostes, debats, campanyes, etc. i fer el seguiment de les actuacions municipals en temes d'interès per al col·lectiu.

Actualment hi ha **cinc comissions** presidides per: Belén González i Herrero (Informació i Comunicació); María José Vázquez i Arias (Transport); Pilar Díaz i López (Urbanisme); Carme Riu i Pascual (Habitatge i domòtica) i Alícia Vélez i Ortiz (Llei de serveis socials i Llei de promoció de l'autonomia personal i d'atenció a les persones amb dependència).

La coordinació i secretaria són a càrrec dels tècnics/tècniques de l'IMD, Fidència Foz, Yolanda Anguita, Gemma Gàlvez, Guillermo Hurtado i Ferran Urgell.

Principals temes tractats i propostes

Informació i comunicació

Amb motiu de la celebració del bicentenari del naixement de Louis Braille, s'ha aprofundit en el coneixement d'aquest sistema de lecto-escriptura i conjuntament amb entitats que formen part de la Comissió s'ha portat a terme una exposició de diferents materials en Braille així com la mostra de fotografies Segones versions. També s'ha portat a terme una conferència sobre el mateix tema.

S'ha centrat la feina en temes d'accessibilitat a la cultura, com l'accessibilitat als museus de Barcelona, especialment aquells que depenen de l'Ajuntament de Barcelona, i també al teatre.

Amb motiu de la consulta de la reforma de la Diagonal, s'ha fet una presentació de les mesures d'accessibilitat emprades per oferir la possibilitat que totes les persones, independentment de les seves capacitats poguessin votar a qualsevol dels punts establerts, mitjançant una pantalla tàctil amb lletres grans i contrast adient, i amb la possibilitat de suport oral.

Propostes

La majoria de propostes han estat realitzades en anys anteriors, però com que continuen sent necessàries, la Comissió creu que ha de seguir incidint en les mateixes.

- **Es reclama el compliment de la "*Ley 27/2007 por la que se reconocen las lenguas de signos españolas y se regulan los medios de apoyo a la comunicación oral de las personas sordas, con discapacidad auditiva y sordociegas*", fent accessibles els serveis, actes públics, vídeos promocionals, etc., així com la informació audiovisual que edita l'Ajuntament.**
- Que tota la comunicació que l'Ajuntament elabora per als ciutadans i ciutadanes, ja sigui en format paper, sonor o audiovisual, sigui adaptada i compleixi les mesures d'accessibilitat per a persones amb discapacitat visual i auditiva, editant, si cal, formats alternatius, com Braille, format sonor o subtitulació.

2009-2010

- Que tots els serveis municipals que tinguin servei d'informació i atenció telefònica ofereixin canals de comunicació alternatius per a les persones amb discapacitat auditiva, com ara correu electrònic, sms o fax, i en facin la difusió adient. En aquest sentit es reclama que el servei de reclamacions del bicing no tingui un únic canal de comunicació: el telèfon.
- Es demana que s'ampliï l'oferta d'espectacles, conferències i actes públics subtitulats. En aquest sentit es vol fer especial menció a la subtitulació d'espectacles del festival d'estiu Grec, ja que aquest any no s'ha fet cap espectacle amb aquest suport.
- **Es recorda la petició feta ja altres anys en el sentit que l'Ajuntament de Barcelona presenti un pla de millora de l'accessibilitat dels museus de la ciutat. També es recorda que es tingui especial cura que els nous espais museístics que es preveu construir a la ciutat contemplin totes les mesures d'accessibilitat que permetin gaudir-ne en igualtat de condicions a tota la ciutadania.**
- Es demana que BTV, la televisió de Barcelona, ampliï la seva programació subtitulada i que iniciï l'audiodescripció per a persones amb discapacitat visual.

Transport

La promoció de l'accés de les persones amb discapacitat al sistema públic de transport regular i el foment del seu ús són les fites que es situen a l'horitzó de la dinàmica de treball d'aquesta comissió.

L'estiu del 2009 es va iniciar el Pla per a la millora de l'accessibilitat a les parades d'autobús de la ciutat. Les actuacions d'aquest Pla se centren a modificar la ubicació del mobiliari urbà i de tots aquells elements que, situats a la vorera i al voltant del punt de parada, constitueixen una barrera per accedir de manera autònoma a l'autobús. Encara que des de la comissió es considera una actuació positiva, s'evidencia la necessitat d'ampliar aquesta intervenció a d'altres elements (com ara plataformes d'embarcament, estacionament de vehicle, sistemes alternatius de comunicació...) per tal d'assolir una accessibilitat integral i universal.

L'adaptació de les estacions de la xarxa del metro continua, de manera progressiva, amb la instal·lació d'ascensors. No obstant, cal posar de relleu una problemàtica, la de la separació entre andana i tren, que es configura com una autèntica barrera en la cadena d'accessibilitat d'accés al metro, en especial per a les persones usuàries de cadires de rodes. Els resultats de diferents estudis han conclòs que la millor solució passa per la recrescuda a nivell de les andanes. Algunes estacions de la ciutat ja s'han adaptat amb aquesta solució. No obstant, i preveient que aquesta és una actuació que requereix un termini llarg per a la seva implantació a tota la xarxa, s'han disposat, de manera provisional, rampes metàl·liques que faciliten l'embarcament als trens.

Les entitats membres de la comissió han mostrat la seva preocupació per la deficient accessibilitat a la xarxa de ferrocarrils de rodalies, i els seus dubtes davant les mesures rectificadores que s'estan duent a terme.

La implementació de sistemes d'informació a l'usuari, accessibles per a persones amb discapacitat auditiva i visual, continua la seva expansió a la xarxa d'autobusos de TMB. En l'actualitat, 32 línies d'autobusos disposen del Sistema d'Informació a l'Usuari (SIU), que anuncia, a l'interior del bus, de manera visual i sonora, la propera parada.

2009-2010

D'altra banda, el sistema de Pantalles d'Informació a l'Usuari (PIU) que ofereix informació visual i sonora sobre el servei a les marquesines de les parades, funciona a 65 parades de la ciutat.

Cal destacar la participació activa de les entitats de persones amb discapacitats sensorials en el treball per a la millora qualitativa d'aquests sistemes d'informació. D'aquesta manera, i en un diàleg continu amb tècnics de TMB, s'ha acordat un nou model de veu, més intel·ligible, i s'han fet aportacions per a la millora de la implantació del sistema.

S'han incorporat modificacions a la normativa d'ús del Servei Públic de Transport Especial (servei complementari davant la manca de transport públic regular accessible) amb l'objectiu d'adaptar el servei a les noves necessitats que genera.

La necessitat d'un treball continu per a la millora i adequació a les noves demandes d'aquest servei, ha comportat novetats a la dinàmica organitzativa de les reunions de la comissió, amb la programació de reunions monogràfiques destinades a treballar propostes de millora.

Al darrer Plenari del Consell es va posar de manifest la necessitat de trobar fórmules que promoguessin un bon ús de les places d'aparcament reservades per a persones amb mobilitat reduïda i de la targeta d'aparcament. En aquest sentit, s'ha començat a treballar amb d'altres departaments municipals per millorar el control de l'ús fraudulent de les targetes.

Propostes

- Incorporar millores tècniques al Sistema d'Informació a l'Usuari, en especial la nova veu, que avancin en la seva fiabilitat i comprensió; agilitzar la seva implantació a tota la xarxa d'autobusos i parades de la ciutat.
- Es demana el desenvolupament d'un pla de parades d'autobús que vetlli per una accessibilitat integral que abasti mesures de millora de la mobilitat i de la comunicació.
- Avançar en la cadena d'accessibilitat a la xarxa de metro de la ciutat, amb la instal·lació d'ascensors a la totalitat de parades i la ràpida implantació de solucions a la problemàtica de la separació entre tren i andana.
- Aplicar millores continuades en la gestió i el funcionament del Servei Públic de Transport Especial així com en l'accessibilitat del transport regular.
- Que l'Administració promogui accions per al bon ús de les places d'aparcament reservades per a persones amb mobilitat reduïda i de la targeta d'aparcament; fomentar el control i sanció de l'ús fraudulent.

Urbanisme

El treball d'aquesta comissió se centra a fomentar l'autonomia de les persones amb discapacitat a l'hora d'accedir i fer ús dels espais públics i entorns urbanístics i arquitectònics de la ciutat.

La comissió ha intervingut activament en el procés participatiu que es va endegar arran de la proposta de reforma de l'avinguda Diagonal. Els màxims responsables municipals d'aquest procés han assistit a la comissió i, des d'aquesta, s'ha elaborat un document amb propostes sobre criteris d'accessibilitat a implementar que permetin fer ús autònom a qualsevol persona més enllà de les seves limitacions funcionals.

S'ha començat a treballar en l'elaboració d'un document sobre Criteris d'accessibilitat en esdeveniments; aquest document neix fruit de la creixent preocupació recollida a la comissió en relació amb la manca

2009-2010

d'accessibilitat a les exposicions, salons i actes efímers organitzats a la ciutat.

S'ha iniciat la instal·lació del nou model de semàfor a la xarxa semafòrica de la ciutat. Aquest semàfor, que incorpora en el seu disseny el senyal acústic, és un element de vital importància per facilitar la mobilitat de les persones amb discapacitat visual, amb la consolidació d'itineraris adaptats a la via pública. Des de la comissió s'urgeix a la ràpida instal·lació en el conjunt de la xarxa de la ciutat.

Les obres a vies i espais públics de la ciutat dificulten, sovint, la mobilitat dels ciutadans. Calen dues actuacions per tal d'evitar les conseqüències que aquest fet comporta, de manera especial, a aquelles persones amb limitacions funcionals: d'una banda, implementar mesures que habilitin itineraris alternatius accessibles; de l'altra, obrir canals d'informació amb dades actualitzades de les afectacions que comportin les obres.

En aquest sentit, la recent instrucció d'alcaldia que obliga a l'elaboració d'una memòria ambiental associada als projectes d'obres de l'Ajuntament de Barcelona, i que inclou, entre d'altres aspectes, una avaluació de l'accessibilitat a detallar en la fase de projecte, és un pas que es considera molt important, encara que caldria ampliar-la a tot tipus d'obres a la via pública.

D'altra banda, la creació del web www.bcn.cat/obres, amb informació sobre el conjunt de les obres de la ciutat, ha de ser una eina important per conèixer les afectacions de les obres, en especial de aquelles que són de llarga durada.

Es va convocar una comissió extraordinària en què es va convidar a participar els membres d'altres comissions, amb un únic punt de l'ordre del dia: procés i situació actual de la reforma del decret d'accessibilitat de Catalunya amb la presència dels responsables tècnics de la Conselleria d'Acció Social i Ciutadania.Va quedar palès l'interès del tema per a les entitats del sector de persones amb discapacitat amb una gran assistència i moltes propostes de modificació.

Propostes

- Que la instal·lació dels nous models de semàfors acústics abasti tota la ciutat en un termini de temps curt; impulsar la creació d'itineraris adaptats a la via pública per a persones amb discapacitat visual.
- Treballar en l'elaboració del document *Criteris d'accessibilitat als esdeveniments*.
- Vetllar pel compliment de la normativa d'ocupació de via pública, amb un especial control de l'ús abusiu de les voreres per part dels establiments comercials.
- Millorar l'accessibilitat física i comunicativa als espais i edificis municipals públics.
- Implementar itineraris alternatius que siguin accessibles d'acord amb la normativa legal vigent, a totes les obres a vies i espais públics.
- Que es vetlli, fomentant el control i seguiment, pel compliment de la normativa vigent d'accessibilitat, en especial en el moment d'atorgar les llicències d'obertura a locals d'ús públic, i en el moment del lliurament de l'obra pública.

Habitatge i domòtica

Ara fa poc més d'un any s'aprovava el **Pla d'Habitatge de Barcelona 2008-2016** amb la incorporació, com a novetat i entre d'altres, d'un programa específic destinat a persones amb discapacitat, més enllà de la reserva específica i mínima del 3% que

2009-2010

detalla la legislació per a persones amb discapacitat i mobilitat reduïda. La comissió hi va participar de manera activa, amb la redacció d'aportacions i esmenes, al llarg de tot el procés d'elaboració del Pla.

Des de la comissió s'apunta la necessitat de, una vegada endegat el Pla, fer un seguiment de l'assoliment dels objectius i compromisos que recull aquest Programa.

Un element important en aquest seguiment és el coneixement de la demanda real d'habitatge amb protecció oficial del col·lectiu de persones amb discapacitat. En aquest sentit, el Registre de sol·licitants d'habitatge amb protecció oficial de Barcelona, és una eina fonamental en la mesura que recull aquesta dada en el protocol de recollida de sol·licituds.

Una de les novetats que recull el Pla d'habitatge de Barcelona 2008-2016 és el foment de l'accés dels col·lectius de persones amb discapacitat intel·lectual i de persones amb trastorn mental a l'habitatge amb protecció oficial. Si és el cas, aquest accés es pot vehicular a través de persones jurídiques mitjançant convenis específics. S'han començat a recollir peticions al respecte d'entitats del sector; el Consorci de l'Habitatge de Barcelona avaluarà la idoneïtat de les propostes.

Cal treballar per a la millora de les condicions d'accessibilitat dels habitatges públics. Des de la comissió s'ha fet un treball de camp, amb visites *in situ* a diferents habitatges, que ha posat de manifest les mancances i necessitats de millora al respecte. Aquest fet ha comportat la creació d'un grup tècnic de treball per a la redacció d'un manual que incorpori el seguit de requeriments tècnics i domòtics a implementar d'origen en els habitatges amb protecció oficial. Cal destacar la participació en aquest grup de treball del Patronat Municipal de l'Habitatge de Barcelona, dels departaments d'Habitatge i Medi Ambient (ADIGSA) i d'Acció Social i Ciutadania (Sirius) de la Generalitat de Catalunya, i de tècnics de reconegut prestigi acadèmic i professional en el camp de l'accessibilitat.

El Decret 55/2009 sobre les condicions d'habitabilitat dels habitatges estableix "l'ús universal de l'habitatge del col·lectius amb dificultat de mobilitat temporal o permanent" i el "foment de tipologies d'habitatges flexibles i adaptables". Aquest Decret suposa una fita fonamental per treballar vers l'accessibilitat universal en tot tipus d'habitatges, públics i privats. Cal fomentar el disseny per a tothom com a eina per implementar criteris universals d'accessibilitat a tots els habitatges. Un dels àmbits on caldrà treballar des de la novetat, és el de la implantació d'elements d'accessibilitat en la comunicació.

Es manifesta la necessitat que les administracions públiques apostin de manera decidida per la incorporació de l'ús d'ajuts tècnics, destinats a facilitar i habilitar a la persona la realització d'activitats de la vida quotidiana amb el major grau d'autonomia possible.

Propostes

- Fer un seguiment periòdic del desplegament del programa específic per a persones amb discapacitat del Pla d'habitatge de Barcelona 2008-2016 i de la demanda d'habitatge amb protecció oficial del col·lectiu de persones amb discapacitat.
- Fomentar entre les administracions públiques, responsables de les promocions d'habitatge amb protecció oficial, la cultura de l'accessibilitat com a eix bàsic i transversal en la construcció i disseny d'habitatges.

2009-2010

- Treballar per tal que la incorporació de la domòtica i dels ajuts tècnics, com a mitjà per facilitar la vida autònoma de la persona a la seva llar, sigui una realitat.
- Vetllar pel compliment de la normativa vigent en matèria d'accessibilitat a tots els habitatges, públics i privats.